sinema

SAYI: 2008-12 5 YTL KKTC Fiyatı: 6.5 YTL

TURKUVAZ

Baz Luhrmann Geri Döndü!
AVUSTRALYA

Ridley Scott Büyük Oynuyor
YALANLAR ÜSTÜNE

Bir Modern Klasik
THE CONVERSATION

Beyazperdede
Kıyamet Paranoyası
SALGIN FİLMLERİ

10 Performansıyla
LEONARDO DICAPRIO

CEM YILMAZ'LA İLK ÇAĞLARA YOLCULUK
A·R·O·G

SÖYLEŞİLER Özcan Alper/SONBAHAR, Abdullah Oğuz/SICAK

KENDİ MÜZİK DÜNYANI YARAT!

YENİLENEN TTNETMUZIK.COM.TR'Yİ TIKLA,
YÜZ BİNLERCE ŞARKIYI ÜCRETSİZ VE SINIRSIZ DİNLE.
DİLERSEN CD'YE YAZ YA DA
PORTATİF MÜZİK ÇALARINA AKTAR.
HADİ DURMA, KENDİ MÜZİK DÜNYANI YARAT!

www.ttnetmuzik.com.tr

senem.ismen@turkuvazdergi.com.tr

Başka türlü bir festival

Ankara Sinema Derneği'nin 1995'ten bu yana düzenlediği Gezici Festival, geçtiğimiz 14 yıl içinde sık sık duraklarını değiştirmek zorunda kalsa da çok şükür hiç yolda kalmadı. Ne var ki bu yıl ilk kez, festivali yaratan ekibin yaşadığı kent olan Ankara'da konaklayamadan yalnızca iki kentte, Kars ve Artvin'de seyircisiyle buluşabildi. Ankara Sinema Derneği Başkanı ve Festival'in genel sekreteri Ahmet Boyacıoğlu festival kataloğundaki yazısında şöyle açıklamış bunun sebebini : "Göçebe olduğumuzdan mıdır, Gezici Festival'e sahip çıkan, kol kanat geren pek olmuyor. Altı yıldır bizi Kars'ta konuk eden Belediye Başkanı Sn. Naif Alibeyoğlu da herhalde bunu hafif deli olduğu için yapıyor."

Gezici Festival'in, katılan herkesin hemen fark ettiği yapaylıktan uzak, içten havasında, festivalin sunumlarını görülmemiş bir sadelikle yapan Boyacıoğlu'nun ironik üslubunun da payı var. Bu açıklamasında da "delilik"i olumlu anlamda kullanmış belli ki. Zira, altı yıldır kentin yurtiçi ve yurtdışı tanıtımına olduğu kadar Kars'taki kültür hayatının canlanmasına da çok ciddi katkılarda bulunduğu açıkça görülen bir festivali desteklemek, parlak bir zekanın işareti olabilir ancak.

Festival'in Kars durağını bu yıl ilk kez ziyaret etme fırsatı buldum. Uygar Şirin'in bu sayıdaki izlenim yazısında da söylediği gibi "başka türlü bir yer" fikri uyandırıyor insanda burası. Uçsuz bucaksız bir boşluğun ortasındaymış gibi hissettiren muhteşem doğasıyla Kars, başka türlü bir yer. İşinin ehli bir ekibin, kısıtlı imkânların sınırlarını zorlayarak gerçekleştirdiği bir mucize olarak tanımlayabileceğimiz bu festivalse, başka türlü bir festival. Katılan hemen herkesin festivali tanımlarken dilinden düşürmediği "samimiyet" kelimesi nadiren bu kadar yerinde kullanılmıştır herhalde. Özenle hazırlanmış bir film seçkisi, Kars'ı bir hafta boyunca dev bir platoya dönüştüren atölye çalışmaları, sinema dersleri, panelleri ve her akşam başka bir müzik grubunun sahne aldığı konser programıyla epeyce zengin bir içerik sunan ama bir an olsun bununla böbürlendiğini hissetmediğiniz bir festival... Seyircisini, konuklarını ve film ekiplerini protokolden uzak bir ortamda, büyük bir doğallık içinde bir araya getiriyor; film izlemek, film çekmek, sinema konuşmak ve ortak tutkumuz etrafında buluşmanın keyfini çıkarıp biraz da eğlenmek için bir arada olduğumuzu unutturacak hiçbir fazlalığa, gösterişe yer vermiyor. Bu sade ve dolaysız yaklaşım, bu zamanda pek az rastlanan, festival boyunca aramızda kullandığımız tabirle "insanın içini temizleyen" bir sahicilik duygusu yaratıyor. Samimiyetten kast edilen de bu galiba. Emeği geçenlerin elleri dert görmesin, Gezici Festival'in yolu açık olsun.

Bu ay biz de zengin bir içerikle karşınıza çıkmak için elimizden geleni yaptık. Öte yandan dünyayı etkisine alan ekonomik kriz bir ucundan dergimize de dokundu. Her sayıda, vizyon filmlerinden ikisinin büyük boy afişini veriyorduk biliyorsunuz. Baştan beri, okurlarımıza küçük bir hediye olarak düşündüğümüz bu posterlerin maliyeti, sanılanın aksine film dağıtım şirketlerinin hiçbir katkısı olmaksızın, tamamen dergimizin bütçesinden karşılanıyordu. Ancak şu an içinde bulunduğumuz maddi koşullar nedeniyle en azından bir süre için bu hediyeden vazgeçmek zorundayız. Anlayışla karşılamanızı umuyorum.

Yeni sayıda görüşmek üzere.

Senem İşmen

sinema

İmtiyaz Sahibi
Turkuvaz Gazete Dergi Basım A.Ş adına
Ahmet Çalık

Tüzel Kişi Temsilcisi ve Genel Müdür
Levent Tayla
Genel Müdür Yardımcısı
Yonca Ertürk

Yayın Direktörü
Aslıhan Sarp Işman
Genel Yayın Yönetmeni
Senem Işmen
Sorumlu Müdür
Yusuf Yazıcıoğlu
Görsel Yönetmen
Uğur Güç
Editörler
Müjde Işıl
Ebru Çeliktuğ
Murat Emir Eren

Fotoğraf Editörü: Muzaffer Sağlam
Marka Müdürü: Gözde Güleryüz Türkel
Üretim Planlama Yönetmeni:
Nuray Kavuncubaşı
Üretim Planlama Sorumlusu:
Ufuk Can

TURKUVAZ GRUBU HİZMETLERİ
Marka ve Pazarlama Grup Başkanı:
Sinan Köksal
Kurumsal İletişim Grup Başkanı:
Fecir Alptekin
Mali İşler Müdürü: Özgür Sarışık

REKLAM SATIŞ PAZARLAMA
Turkuvaz Reklam Grup Başkanı: Ümit Önal
Genel Müdür: Rana Karldağ
Genel Müdür Yard.(Pazarlama): Aynur Atalık
Genel Müdür Yard. (Satış): Hakan Yonsul
Reklam Koordinatörü: Gülcan Avuka
Reklam Müdürü: Elif Kulaoğlu
Rezervasyon
Tel: (0212) 354 33 61/63/65
Fax: (0212) 354 33 75
Ankara Bölge Reklam Müdürü: Elif Ezer
Tel: (0312) 292 51 53
Fax: (0312) 292 51 43

SİNEMA Dergisi'nin imtiyaz ve yayın hakkı Turkuvaz Gazete Dergi Basım A.Ş.'ye aittir.
Turkuvaz Dergi Tel: (0212) 411 23 23
Fax: (0212) 354 47 85
Yazışma: Turkuvaz Dergi Grubu
Tevfik Bey Mahallesi, 20 Temmuz Caddesi, No: 24, 34295 - Sefaköy / İstanbul
Yönetim Yeri: Barbaros Bulvarı, Cam Han, No: 153, 80700 Beşiktaş İstanbul
Yayının Türü: Yerel Süreli
Basıldığı Tarih: KASIM 2008
Dağıtım
Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
(0216) 585 91 00 (PBX)
Yayımcı:
Turkuvaz Gazete Dergi Basım A.Ş.
Basımcı:
Turkuvaz Matbaacılık Yay. A.Ş.
Basıldığı Yer:
Akpınar Mah. Hasan Basri Cad. No:4
Samandıra/KARTAL/İSTANBUL
İşletme Müdürü: Kemal Erginsoy
Bu dergi basın meslek ilkelerine uymaya söz vermiştir.

TURKUVAZ DERGİ ABONE HİZMETLERİ
Tel: 0216 651 5 651
e-mail: abone@turkuvazdergi.com.tr
(Hafta içi 09:00-18:00saatleri arası hizmet verilmektedir)
www.turkuvazabone.com

İÇİNDEKİLER

sinema@turkuvazdergi.com.tr

GÜNDEM

İÇİNDEKİLER

sinema@turkuvazdergi.com.tr

DOSYA

ARMAĞANLAR

Koleksiyon Kartı: "The Angel Wore Red"

Afişetler: "Issız Adam", "Düşes", "Aramızda Casus Var", "Üç Maymun".

HER AY

ayın filmleri

Muro: Nalet Olsun İçimdeki İnsan Sevgisine, L'Instinct de Mort, Outlander, Sibirya Ekspresi, Şeytanın Pabucu, Transporter 3, Karantina, Yağmurdan Sonra, Bolt, Saddam'ın Askerleri, A.R.O.G, Dünyanın Durduğu Gün, Sıcak, Sonbahar, Yalanlar Üstüne, Avustralya.

metro
ENERJİ
GELİYORUM
DEMEZ

MURO: NALET OLSUN İÇİMDEKİ İNSAN SEVGİSİNE

Yönetmen: Zübeyr Şaşmaz. Oyuncular: Mustafa Üstündağ, Şefik Onatoğlu, Selim Erdoğan, Eray Türk, Evrim Alasya, Bülent Şakrak, Nataliya Bondarenko, Dariya Litvinova, Demir Karahan, Mehmet Ulay. Senaryo: Raci Şaşmaz, Bahadır Özdener, Cüneyt Aysan. Görüntü Yönetmeni: Selahattin Sancaklı. Kurgu: Kemalettin Osmanlı. Müzik: J.P. Smadj, Cem Yıldız. Sanat Yönetmeni: Fırat Yünlüel. Yapımcı: Raci Şaşmaz. Yapım: Pana Film - Türkiye (2008). Dağıtımcı: Özen Film.

Gösterim Tarihi: 5 Aralık 2008

Cezaevinden çıkan Muro (Mustafa Üstündağ) ile Çeto (Şefik Onatoğlu), devrimi köyden başlatmak üzere memleketlerine dönerler. İlk planları evlenip yuva kurmak, örnek birer devrimci olmaktır. Oysa köyde onları bir sürpriz beklemektedir. Muhtar, Muro ile Çeto'yu hapisteyken iki Rus kadınla evlendirmiştir. Muro ile Çeto'nun devrim ütopyasını gerçekleştirmeleri için kadınları bulup boşanmaları gerekmektedir. Bunun için İstanbul'a dönen Muro ile Çeto'nun başına gelmeyen kalmaz. Çözümlemesini asla yapamayacakları bir örgütle karşı karşıya kalırlar.

NOTLAR: Kurtlar Vadisi dizisinin dört anakarakterinin; Polat Alemdar, Memati, Erhan ve Abdülhey'in sinema macerası 2006'da beyazperdeye gelmişti. Vadinin sempatik yan karakterleri, Muro ve Çeto da kendi filmlerinde boy gösteriyor artık. Dizinin yeni sezonu Kurtlar Vadisi Pusu'da Muro'yu, örgütün metropol sorumlusu ve bir devrim aşığı; Çeto'yu da onun devamlı tartıştığı sağ kolu olarak tanıdık. Adım, Muro'nun dizide sık sık söylediği "Nalet olsun içimdeki insan sevgisine" repliğinden alan film, klasik bir Kurtlar Vadisi hikâyesi değil, Muro ve Çeto etrafında dönen bir komedi vaat ediyor seyirciye. Daha önce TV dizileri hariç, aralarında "Zeynep'in Sekiz Günü"nün (Ali rolünde) bulunduğu birkaç sinema filminde oynayan Mustafa Üstündağ'ı bu sefer başrolde izleyeceğiz. "Muro: Nalet Olsun İçimdeki İnsan Sevgisine"nin yönetmeni ise, Necati Şaşmaz ve Raci Şaşmaz'ın küçük kardeşi Zübeyr Şaşmaz. "Deli Yürek: Bumerang Cehennemi"nde rol alan Şaşmaz, uzun süre Kurtlar Vadisi'nin yapım kadrosunda görev aldıktan sonra dizinin yeni sezonunda yardımcı yönetmenlik yapmaya başladı; aynı zamanda da ilk sinema filmini yönetti. "A.R.O.G" ile aynı hafta vizyona giren "Muro"yu gişede ciddi bir rakip bekliyor.

L'INSTINCT DE MORT

Yönetmen: Jean-François Richet. Oyuncular: Vincent Cassel, Cécile De France, Gérard Depardieu, Roy Dupuis, Gilles Lellouche, Elena Anaya, Michel Duchaussoy, Myriam Boyer, Florence Thomassin, Shaun Gerardo. Senaryo: Abdel Raouf Dafri (Jacques Mesrine'in aynı adlı kitabından). Görüntü Yönetmeni: Robert Gantz. Kurgu: Hervé Schneid. Müzik: Marco Beltrami, Marcus Trumpp. Yapım Tasarımcısı: Emile Ghigo. Yapımcı: Thomas Langmann. Süre: 110 dk. Yapım: Fransa, Kanada, İtalya (2008). İthalatçı: TMC. Dağıtımcı: UIP.

Gösterim Tarihi: 12 Aralık 2008

Jacques Mersine (Vincent Cassel) aynı zamanda akıl hocası da olan suç patronu Guido (Gérard Depardieu) için küçük hırsızlıklar yapmaktadır. Sofia (Elena Anaya) ile evlenir ancak gerçek aşkı hayat kadını olan Jeanne Schneider'da (Cecile de France) bulur. Suç dünyasında yükseldikçe hayatı sürekli tutuklanmalar, hapse atılmalar ve firarlarla geçer. Adam kaçırmaktan cinayete kadar birçok suçun merkezinde o vardır. Jacques Mersine artık Fransa'nın bir numaralı halk düşmanı haline gelmiştir.

NOTLAR: Binbir Surat lakaplı Jacques Mersine, kimileri tarafından Robin Hood gibi görülse de özellikle 1970'ler boyunca Fransız halkının ve adaletinin gözünde en tehlikeli suçluydu. Ülkesinde karıştığı cinayetler, soygunlar ve adam kaçırmalar yetmezmiş gibi ABD ve Kanada'da da suç faaliyetlerini sürdürdü. 1973'te tutuklandı ve La Santé hapishanesine kondu. Hapisten kaçmadan kısa süre önce, 1977'de L'Instinct de Mort (ölüm içgüdüsü) adını verdiği otobiyografisini yazdı. İzleyeceğimiz film işte bu otobiyografiden yola çıkan bir yapım. Film aslında ülkesi Fransa'daki gibi bizde de bir ay arayla gösterime girecek ve toplamı 240 dakikayı bulan iki bölümden oluşuyor. Önceleri Barbet Schroeder'in kotaracağı söylenen 80 milyon dolar bütçeli projenin yönetmeni, John Carpenter'ın "Assault on Precinct 13"inin yeniden çevrimine imza atmış olan Jean-François Richet. Yönetmen, Jacques Mersine'i azılı bir suçlu olduğu kadar romantik ve karizmatik bir karakter olarak tanımlarken film için de şu yorumu yapmış: "Kendini çevresindeki dünyaya açan ve kendi tuzağına düşüp yakalanan bir adamın hikâyesi". Bu ay izleyeceğimiz ilk filmde Mesrine karakterinin gelişim hikâyesi, ikinci filmde ise gerçek bir suçlu profili var. İki film de arka arkaya çekilmiş ve çekimler 33 haftada tamamlanmış. Çekim mekânları ise Mesrine'in

bulunduğu ülkeler yani Fransa başta olmak üzere Kanada, ABD, İspanya, İngiltere ve Cezayir olmuş. Filmde Jacques Mersine'i canlandıran Vincent Cassel kadar, başkahramanın hem metresi hem suç ortağı hem de alter egosu Jeanne Schneider rolündeki Cécile De France da hayli beğenildi. Hatta ikisinin beraber göründüğü sahneler Fransız usulü "Bonnie and Clyde" olarak nitelendirildi.

Hazırlayan:
Müjde Işıl
mujde.isil@turkuvazdergi.com.tr

OUTLANDER

Yönetmen: Howard McCain. Oyuncular: James Caviezel, Sophia Myles, Jack Huston, Ron Perlman, John Hurt, John Beale, Katie Bergin, Matt Cooke, Aidan Devine, Ricardo Hoyos. Senaryo: Howard McCain, Dirk Blackman. Görüntü Yönetmeni: Pierre Gill. Kurgu: David Dodson. Müzik: Geoff Zanelli. Yapım Tasarımcısı: David Hackl. Yapımcı: Chris Roberts. Yapım: ABD (2008). İthalatçı: Umut Sanat. Dağıtımcı: Özen Film.

Gösterim Tarihi: 19 Aralık 2008

Vikingler'in hükümranlık sürdüğü bir dönemde, başka dünyadan gelmiş bir savaşçı olan Kainan'ın (James Caviezel) gemisi büyük bir şiddete İskandinav kıyılarına vurur. Ve fark eder ki gemiden tek sağ kalan kendisi değildir. İkinci bir yolcu, Moorwen olarak bilinen vahşi yaratık da enkaz altından belirir. Amacı kendine uygulanan şiddetin öcünü almak olan kana susamış Moorwen yoluna çıkan her şeyi öldürmektedir. Kainan, Vikinglerle ortak çalışıp kendi teknolojisini Demir Çağı'nın silahlarıyla birleştirip her şeyi yok etmeden önce yaratığı etkisiz hale getirmelidir.

NOTLAR: Vikingler ve yaratıkların bir arada olduğu bir evren... Bu sıra dışı fikir, Howard McCain'in 1992'de New York Üniversitesi'nin film okulunda eğitim görürken aklına gelmiş. Arkeoloji dergisinin kapağında gördüğü, yeniden inşa edilmiş yelkenli bir Viking gemisinin resminden ilham almış McCain. "Yüzüklerin Efendisi'nin henüz ortaya çıkmadığı o zamanlarda hep Beowulf'un benzer bir versiyonunu yapmak istemiştim" diyen McCain, Beowulf'a o kadar hayrandı ki, 1998'de taslak senaryoyu yazdığında başkarakterin adı bile Beowulf'du. İngiliz edebiyatının en zor eserlerinden biri olması nedeniyle bu ismin sevilmeyeceğini düşünüp hikâyedeki bütün karakterlerin adını yeniledi. Yaratık Moorwen adı, H.G. Wells'in The Time Machine adlı ünlü eserindeki Morlock karakterinden esinlenerek konuldu. "Yüzüklerin Efendisi" üçlemesinin yapımcılarından Barrie M. Osborne, senaryoyu çok beğenince filmi yüksek bir bütçeyle ve Yeni Zelanda'da çekmek istedi. Filmin yönetmeni ise Renny Harlin olacaktı. Efektleri de Weta hazırlayacaktı. Ancak finansal sorunlar nedeniyle bu ortaklık gerçekleşemedi ve film başka bir yapımcının desteğiyle Kanada-Newfoundland'da çekildi. Howard McCain, artık konuşulmayan antik Norveç dili kullanılmış filmde ve bunun için İzlandalı bir dilbilimciden yardım almış. Bu sayede hem konuşmalar tercüme edilmiş hem de oyuncular dil eğitimi almış. Filmdeki gemi de Oslo'daki Viking Gemi Müzesi'ndeki Oseberg gemisi örnek alınarak tasarlanmış. İçerik tasarımında ise "Yıldız Savaşları'nın son üç filminde görev almış olan Iain McCaig'in katkısı mevcut. Başkahraman Kainan için ilk düşünülen isim Karl Urban olmuş. Ancak aktör yine Vikingler temalı bir başka filmde, "Pathfinder"da rol alınca Kainan da James Caviezel'in bedeninde hayat bulmuş. "Outlander" için yönetmen Howard McCain şu tanımı yapmış: "Predator, Braveheart ile karşılaşmış gibi..."

SİBİRYA EKSPRESİ

TRANSIBERIAN

Yönetmen: Brad Anderson. Oyuncular: Woody Harrelson, Emily Mortimer, Kate Mara, Eduardo Noriega, Thomas Kretschmann, Ben Kingsley, Etienne Chicot, Mac McDonald, Colin Stinton, Saulius Bagaliunas. Senaryo: Brad Anderson, Will Conroy. Görüntü Yönetmeni: Xavi Giménez. Kurgu: Jaume Marti. Müzik: Alfonso Vilallonga. Yapım Tasarımcısı: Alain Bainée. Yapımcı: Julio Fernández. Süre: 111 dk. Yapım: İngiltere, Almanya, İspanya, Litvanya (2008). İthalatçı: D Productions. Dağıtımcı: Pinema.

Gösterim Tarihi: 19 Aralık 2008

Roy (Woody Harrelson) ve Jessie (Emily Mortimer), son olarak ikamet ettikleri Pekin'den ayrılıp Amerika'daki evlerine dönmeye karar verirler. Bindikleri Moskova treninde Carlos (Eduardo Noriega) ve Abby (Kate Mara) adlı başka bir çiftle tanışırlar. Roy, durakların birisinde trenden ayrılınca Jessie yeni arkadaşlarının göründükleri gibi olmadıklarını anlamaya başlar. Fakat bu unutulmayacak seyahatin gerçek tehlikeleri yeni yeni su yüzüne çıkmaya başlamıştır. Basit bir tren yolculuğu Rus polisler, mafya, işkence, uyuşturucu ve cinayetle korkunç bir kovalamacaya dönüşecektir.

NOTLAR: Brad Anderson "El Maquinista-Makinist"ten 4 sene sonra yeniden sinemaya dönüyor. Hem de hayranı olduğu Hitchcockvari bir gerilimle... "Strangers on a Train-Trendeki Yabancı"nın ve özellikle de "The Lady Vanishes-Kaybolan Kadın"ın 'diken üstündeki tren yolculuğu" teması "Transiberian"ın da anahikâyesi. Anderson, yaklaşık 20 yıl önce yani üniversiteyi bitirdikten sonra Rusya'da yaptığı tren yolculuğundan ilham almış senaryoyu yazarken. "Her zaman trende geçen bir öyküyü çekmek istemişimdir" diyen Anderson, Hitchcock geriliminin yanına biraz da Dostoyevsky motifleri eklemiş. Örneğin Ben Kingsley'in canlandırdığı Grinko karakteri, Suç ve Ceza'daki polisten esinlenilmiş bir kahraman. Mekân olarak trenin seçilmiş olması klostrofobi yaratırken, dışarıda kara kışın varlığı, hem renk kontrastı sağlaması hem de çıkışsızlık ve izole edilmişlik hissi vermesi açısından gerilimi daha da arttırıyor. Doğu Avrupa atmosferini tam olarak yansıtması için çekimler Litvanya'da yapılmış. Film ekibi çekime başladığında o yıl kış hayli ılık geçiyormuş. O yüzden ilk önce tüm iç çekimler halledilmiş. Sahte kar kötü göründüğünden aralık ayına kadar beklenmiş kar yağması için. -30 derecede yapılan çekimler sırasında hem trenler hem de kameralar sık sık durmuş.

AYIN FİLMLERİ

ŞEYTANIN PABUCU

Yönetmen: Turgut Yasalar, Hilal Bakkaloğlu. Oyuncular: Fatih Ürek, Aysun Kayacı, Yılmaz Gruda, Hüseyin Avni Danyal, Barış Falay, Ahmet Erkut, Serhat Talay, Ahmet Varlı, Güngör Gün, Yalçın Yaşar, İlyas Salman. Senaryo: Aslı Doğan, Turgut Yasalar, Hilal Bakkaloğlu. Görüntü Yönetmeni: Gökhan Atılmış. Kurgu: Ahmet Can. Müzik: Cengiz Onural, Bora Ebeoğlu. Sanat Yönetmeni: Erol Taştan. Yapımcı: Banu Akdeniz. Yapım: Mia Film - Türkiye (2008). Dağıtımcı: Medyavizyon.

Gösterim Tarihi: 26 Aralık 2008

Çocukluğundan aklı dalavereye çalışmaya başladığı yaşa kadar ablası ile yaşamış ve muhtemelen köşeyi dönme hayali gerçekleşinceye kadar da ablası ile yaşamaya devam edecek olan Burhan'ın (Fatih Ürek) kumar yüzünden başı bin türlü belaya girmiştir. Bu işlerden paçasını yine hileyle kurtarmaya çalışırken rüyasında aksakallı dede ona yol gösterir. Hacca gidecek, tövbe edecek ve bu manevi haz ona muhteşem bir hazinenin kapılarını açacaktır. Ancak Burhan şeytan taşlama sırasında ablasını kaybedince aklına gelen üçkâğıt, hepsinin çözümü olabilecek cinstendir. Ablasının kılığına girecek, peşindeki adamlardan kurtulacak, ablasının emekli maaşını harcayabilecek ve her şeyden önemlisi platonik aşkı, komşunun seksi kızı Aysel'e (Aysun Kayacı) daha yakın olacaktır.

NOTLAR: "Leoparın Kuyruğu" ve "Sis ve Gece"den sonra Turgut Yasalar rotasını hayli değiştiriyor. "Sis ve Gece"de 3. yönetmen yardımcılığını yapan Hilal Bakkaloğlu ile birlikte gerçekleştirdiği "Şeytanın Pabucu", künyede Turgut Yasalar'ın ismini görenleri şaşırtacak cinsten bir proje. Başrolde popüler isimlerin yer aldığı film, kadın kılığına giren erkek temalı sulu bir komedi. Fatih Ürek'i önce pos bıyıklı kumarbaz, sonra da hacı teyze kılığında izlemek isteyenlere...

TRANSPORTER 3

Yönetmen: Olivier Megaton. Oyuncular: Jason Statham, François Berléand, Natalya Rudakova, Robert Knepper, Jeroen Krabbé, Alex Kobold, David Atrakchi, Yann Sundberg, Eriq Ebouaney, David Kammenos. Senaryo: Luc Besson, Robert Mark Kamen. Görüntü Yönetmeni: Giovanni Fiore Coltellacci. Kurgu: Camille Delamarre, Carlo Rizzo. Müzik: Alexandre Azaria. Yapım Tasarımcısı: Patrick Durand. Yapımcı: Luc Besson, Steve Chasman. Süre: 100 dk. Yapım: Fransa (2008). İthalatçı: TMC. Dağıtımcı: UIP.

Gösterim Tarihi: 26 Aralık 2008

Taşıyıcı Frank Martin'in yeni görevi Valentina'yı (Natalya Rudakova) Marsilya'dan alıp Budapeşte üzerinden Odessa'ya götürmektir. Valentina, Ukranya'nın Çevre Koruma Dairesi Başkanı Leonid Vasilev'in (Jeroen Krabbé) kaçırılmış kızıdır. Yolculuk boyunca Frank, Vasilev'in onu durdurmak için gönderdiği ve ondan görevini almak isteyen ordu gücündeki bir grup ajanla, Müfettiş Tarconi'nin (François Berléand) yardımıyla mücadele eder. Valentina, başlarda Frank'ten hiç hazzetmese de yolculuk boyunca onunla işbirliği yapmak zorunda kalacaktır.

NOTLAR: Jason Statham, kendisini uluslararası üne kavuşturan ve yeni nesil aksiyon oyuncuları arasına sokan "Transporter" serisini üçledi. Luc Besson'un yarattığı ve yapımcılığını üstlendiği serinin her filminde, taşıdığı "kargo"yu her koşulda adresine teslim etmeyi ve görevi hakkında konuşmamayı, soru sormamayı kendine düstur edinen Frank Martin karakterine, Bond kızı türünden çekici hanımlar eşlik ediyor. Yeni filmin yeni aktrisi Natalya Rudakova, New York'ta Luc Besson tarafından sokakta yürürken keşfedilmiş. "Transporter 3", genç kadının kamera önündeki ilk deneyimi. Her filmde değişmeyen diğer karakter ise Frank'in yol arkadaşı Tarconi. Serinin önceki iki filminde olduğu gibi 3.yü de farklı bir yönetmen çekti. Yeni yönetmen Olivier Megaton 3. filmin öncekilerden farkını şöyle özetlemiş: "Frank Martin ilk kez bu kadar korkunç bir düşmanla yüzyüze geliyor. Ve her ne kadar sonuçları onu büyük bir tehlikeye doğru sürüklese de hayatında ilk defa aşık oluyor." İlk filmin yönetmeni Corey Yuen, sonraki filmde dövüş sahnelerinin koreografisini hazırlamıştı. Yuen, 3. filmde de aynı görevi üstlenerek Megaton'la işbirliği yapmış. "Transporter 3"ün kötü adamı ise Prison Break dizisinin psikopat karakteri T-Bag ile hafızalara kazınan Robert Knepper.

KARANTİNA

QUARANTINE

Yönetmen: John Erick Dowdle. Oyuncular: Jennifer Carpenter, Steve Harris, Jay Hernandez, Johnathon Schaech, Columbus Short, Andrew Fiscella, Rade Serbedzija, Greg Germann, Bernard White, Dania Ramirez. Senaryo: John Erick Dowdle, Drew Dowdle. Görüntü Yönetmeni: Ken Seng. Kurgu: Elliot Greenberg. Yapım Tasarımcısı: Jon Gary Steele. Yapımcı: Sergio Aguero, Clint Culpepper, Doug Davison, Carlos Fernández, Julio Fernández, Roy Lee. Süre: 89 dk. Yapım: ABD (2008). Dağıtımcı: WB.

Gösterim Tarihi: 26 Aralık 2008

Herkes uykudayken çalışan insanları konu alan bir televizyon programı için muhabir Angela Vidal (Jennifer Carpenter) ve kameramanı Scott (Steve Harris) Los Angeles itfaiyesinde gece vardiyasına katılır. Acil yardım çağrısı üzerine şehir merkezindeki küçük bir apartmana giderler. Angela ve Scott her şeyi kaydetmek üzere binaya girdiklerinde, gecelik giymiş bir kadının karanlıkta tek başına durduğunu görürler. Bir polis yardım etmek için yanına yaklaştığında kadın ona saldırır. Çevredekiler kadını durdurup, polis için yardım getirmeye yeltenirler. Ama binadan çıkmaya çalıştıklarında, apartmanın karantinaya alındığını görürler. Tüm çıkışlar mühürlenmiştir; telefon, internet, televizyon ve cep telefonu bağlantıları kesilmiştir. Üstelik, yetkililer içeride hapis kalanlara bir açıklama yapmamaktadır. Apartman sakinleri çok geçmeden paniğe kapılırlar. Olup bitenlere bir anlam vermeye çalışırken, destek için ister istemez birbirlerine sığınacaklardır.

NOTLAR: Jaume Balaguero ve Paco Plaza'nın yazıp yönettiği 2007 tarihli İspanyol yapımı korku filmi "Rec"in 2. filmi için hazırlıklar devam ededursun, ilk film ancak geçtiğimiz ay ülkemizde seyirciyle buluşmuştu. George Romero ve zombilerinin etkisindeki "Rec"ten sadece bir ay sonra ise yeniden çevrimi "Quarantine"i izleyeceğiz. İki film arasındaki bu kısa zaman, yeniden çevrim sürecinde de yaşandı aslında. "Quarantine"in yapımcılarından Sergio Aguero, Ocak 2007'de İspanya'ya yaptığı bir gezi sırasında keşfetmiş "Rec"i. O sıralarda filmin çekimleri devam ediyormuş. Filmin uluslararası haklarını satmak için hazırlanmış tanıtım kaydını izleyen Aguero, kısa da olsa gördüklerinden o kadar etkilenmiş ki henüz bitmemiş filmin yeniden çevrimi için kolları sıvamış. Senaryoyu John Erick ve Drew Dowdle kardeşler beraber yazmış; filmi ise John Erick Dowdle yönetmiş. İşin ilginci Dowdle Kardeşler, orijinal filmi görmeden önce yeniden çevrimin senaryosunu yazmışlar. O sırada "Rec"in kurgusu bile henüz tamamlanmamış. Dolayısıyla Dowdlelar'ın elinde sadece orijinal senaryo ve filmin fragmanı varmış. Yeniden çevrimin senaryosunu yazarken orijinale sadık kalmaya özen gösteren Dowdlelar, var olan doğaüstü atmosferi daha gerçekçi bir çizgiye oturtmaya çalışmışlar. Her ne kadar açıkça belirtilmese de bu noktada işin içine 11 Eylül paranoyası girmiş. "Quarantine'de işlediğimiz bir diğer konu da, bizi kurtarmaya gelmesini beklediğimiz hükümetimizin, nedenini açıklamadan bizi karanlıkta bırakan gizli düşman olduğu gerçeğinin yarattığı paranoyaydı" diyor yapımcı Sergio Aguero. Başrol için seçilen isim ise "The Exorcism of Emily Rose"da şeytanın kurbanını canlandıran Jennifer Carpenter olmuş. "Rec"in Avrupa'da gösterime çıkmasından neredeyse 3 ay sonra da "Quarantine"in çekimleri başlamış. "The Blair Witch Project" ve "Cloverfield" benzeri korku filmlerinde olduğu gibi "Quarantine"de de izleyici her şeyi kamera kaydından takip etmekte. Yeniden çevrimin bir özelliği de filmin senaryodaki sıraya göre çekilmesi. Zaman kaybı, ekstra maliyeti ve oyuncu performanslarını zorlaması gibi nedenlerden dolayı tercih edilmeyen bu yöntem, "Quarantine"de gerilimi taze tutmak, hem oyuncular hem de seyircinin nezdinde gerçeklik hissini arttırmak amacıyla tercih edilmiş. "Rec"in çekimleri Barcelona'daki bir apartmanda yapılmıştı. "Quarantine" için de film ekibinin ilk tercihi gerçek bir mekânı kullanmak olmuş. Hatta Los Angeles'ki Bradbury Building'te (başta "Double Indemnity" ve "Blade Runner" gibi pek çok filme ev sahipliği yapmıştı) çekmeyi düşünmüşler filmi. Ancak mekânın çekimler için hiç de kullanışlı olmaması ve sadece gece çekim yapmalarına izin verilmesi nedeniyle ekip, çareyi özel bir set inşa etmekte bulmuş.

YAĞMURDAN SONRA

Yönetmen: Görkem Turgut. Oyuncular: Serhan Yavaş, Pelin Batu, Turan Özdemir, Nilgün Belgün, Demir Karahan, Orhan Mustafa Turan, Umut Temizas, Ahenk Demir, Serhan Erberk. Senaryo: Görkem Turgut. Görüntü Yönetmeni: Ümit Ardabak. Kurgu: Mevlüt Koçak. Müzik: Cahit Berkay. Yapımcı: Ferit Turgut. Yapım: Uzman Film - Türkiye (2008). Dağıtımcı: Özen Film.

Gösterim Tarihi: 26 Aralık 2008

12 Eylül askeri darbesinin ardından, fikirlerinden ötürü tutuklanan yazar Nuri İlker (Serhan Yavaş) işkenceli sorgulardan geçmiş ve uzun süre pek çok kapalı cezaevinde kalmıştır. Cezasını tamamlamasına dokuz ay kala iyi halinden dolayı Gökçeada Yarı Açık Cezaevi'ne sevk edilir. Nuri cezaevinin siyasal olarak karşıt görüşlü müdürü Halim Özay'la (Turan Özdemir) ilk anlardan itibaren gerginlik yaşar. Üzüm bağlarındaki çalışmalar sırasında Nuri, Halim'in karısı Sumru'ya (Pelin Batu) aşık olur. Halim'le sekiz yıldır evli olan Sumru hiçbir zaman kocasını sevememiştir. Aralarındaki yaş farkı ve Halim'in iktidarsızlığıyla çocuksuz kalışları da eklenince evlilik Sumru için bir azaba dönüşmüştür. Halim ise ilk günden beri Sumru'ya tutkuyla bağlıdır ama ona erişememenin acısını yaşar.

NOTLAR: 1980 yılında Ferit Turgut ve Kadir Turgut'un kurduğu Uzman Film bugüne kadar aralarında "Namuslu", "Asılacak Kadın", "Çıplak Vatandaş"ın da bulunduğu pek çok filmin yapımcılığını üstlendi. Yine Uzman Film bünyesinde gerçekleşen "Yağmurdan Sonra"nın yönetmeni Görkem Turgut, Ferit Turgut'un oğlu. Daha önce çeşitli TV yapımlarında önce oyuncu sonra da yönetmen yardımcılığı yapan Görkem Turgut, ilk defa bir sinema filmi yönetiyor. Çekimleri Gökçeada'da yapılan "Yağmurdan Sonra", Osman Şahin'in Üzüm Bağları adlı hikâyesinin serbest uyarlaması. Senaryoyu yazan Görkem Turgut, eserin temasına sadık kalmış ama hikâyeyi politik bir çizgiye ve 12 Eylül dönemine taşımış. Ancak yönetmen "Yağmurdan Sonra"yı 12 Eylül filmi olarak değil de politik bir dram olarak nitelendiriyor. Görkem, senaryoyu yazarken kendi yaşamından da kesitler eklemiş. Nuri İlker karakterinin hapiste işkence gördüğü sahneler, Turgut'un mahkûmiyet zamanında yaşadıklarını yansıtıyor. Görkem Turgut, 1996'da 16 yaşındayken yasadışı pankart asmak suçundan hapiste yatmış, 1999'da da yasadışı yollardan Yunanistan'a geçmek isterken yakalanmıştı.

BOLT

Yönetmen: Byron Howard, Chris Williams. Seslendirenler: John Travolta, Miley Cyrus, Malcolm McDowell, Diedrich Bader, Nick Swardson, Chloe Moretz, Greg Germann, J.P. Manoux, Ronn Moss, Mark Walton. Senaryo: Dan Fogelman, Chris Williams. Müzik: John Powell. Yapımcı: Clark Spencer. Süre: 96 dk. Yapım: ABD (2008). Dağıtımcı: UIP.

Gösterim Tarihi: 26 Aralık 2008

Bolt'un bütün yaşamı başarılı bir televizyon şovunun setinde geçmiştir. Bolt, tıpkı TV'deki karakteri gibi kendini süpergüçlere sahip bir köpek zannetmektedir. Bir gün yanlışlıkla Hollywood'dan New York'a gönderilir. Bolt, içinde yaşadığı dünya ile gerçek dünyanın çok farklı olduğunu anlamaya başlar. Aslında hayatı bir aldatmacadan ibarettir. Ona bu büyük macerasında Mittens adlı terk edilmiş bir ev kedisi ve televizyon takıntılı Rhino adlı hamster eşlik eder. Bolt gerçek süpergücün, sevdiğine bağlılık demek olduğunu ve kahraman olmak için süpergüçlere sahip olmanın gerekmediğini öğrenecektir.

NOTLAR: Disney'in 47. uzun metraj animasyonu olan "Bolt", canlandırdığı kahraman gibi kendisinin de süpergüçlere sahip olduğunu zanneden beyaz renkli bir çoban köpeğinin maceralarını konu alıyor. İlk başlarda "American Dog-Amerikan Köpeği" adını taşıyan bu proje, "Lilo & Stitch"in yönetmeni Chris Sanders tarafından yazılan bir senaryoydu ve onun tarafından yönetilmesi planlanıyordu. Filmin konusu ise şimdiki halinden hayli değişikti. Ünlü bir TV yıldızı olan Harry adlı köpek, günün birinde kendini Nevada çölünde buluveriyor; kendilerine yeni bir ev arayan huysuz, tek gözlü bir kedi ve kocaman, radyoaktif bir tavşan ile birlikte büyük bir maceraya atılıyordu. Ancak Disney, özellikle de yaratıcı ekibin başındaki John Lasseter senaryo üzerinde değişiklik yapılmasını istedi. Sanders bunu kabul etmeyince yönetmenlik koltuğu Byron Howard ve Chris Williams'a emanet edildi. Senaryo değiştirildi ve 18 aylık bir süreçte "Bolt" tamamlandı. Williams ve Howard'ın yönetmen olarak ilk uzun metraj animasyonları olan "Bolt"ta Disney ilk defa, 3D efektlerini film tamamlandıktan sonra eklemek yerine, yapım süreci boyunca geliştirip uyguladı. Animasyonun ilham kaynakları ise ünlü görüntü yönetmeni Vilmos Zsigmond'un "McCabe & Mrs. Miller"daki çalışması ve Amerikalı ressam Edward Hopper oldu.

AYIN FİLMLERİ

SADDAM'IN ASKERLERİ

Yönetmen: Gani Rüzgar Şavata. Oyuncular: Gani Rüzgar Şavata, Tuğba Özay, Yalçın Dümer, Yusuf Özpolat, Güler Işık, Hüseyin Beyaz, Ali Tutal, Ayla Ötük, Şiro Agrehi, Sabri Albintaal. Senaryo: Gani Rüzgar Şavata. Görüntü Yönetmeni: Mahir Gül, Ümit Ardabak. Kurgu: İsmail Akbulut, Murat Bör. Müzik: Saffet Uluçay. Sanat Yönetmeni: Mehmet Yılmaz. Yapımcı: Arafa Şavata. Süre: 100 dk. Yapım: Sanat 7 Sinema - Türkiye, İran, Irak (2008). Dağıtımcı: Pinema.

Gösterim Tarihi: 19 Aralık 2008

Film, Kuzey Irak'ta Saddam Hüseyin döneminde bir Peşmerge köyüne yapılan baskınları, köylülere uygulanan işkenceleri ve bu baskılı ortamda filizlenen bir aşkı anlatıyor.

NOTLAR: Gani Rüzgar Şavata, konusu kadar olaylı geçen çekim süreciyle sık sık basının gündemine yerleşen yeni filmiyle, uzun bir aradan sonra beyazperdede. Yönetmen ve senarist Şavata, Türkiye, İran ve Irak ortak yapımı olan "Saddam'ın Askerleri"nin aynı zamanda başrolünde oynadı. Filmin amacı Kuzey Irak'taki Peşmergeler'in yaşadıkları drama dikkat çekmek; bölgede hem Saddam Hüseyin güçlerinin hem de ABD'nin yarattığı tahribatı sergilemek. Yapımına Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın da destek verdiği filmin çekimleri yönetmenin memleketi Malatya'da yapıldı. Malatya'nın Hekimhan ilçesindeki çekimler iki ay sürdü. Filmin senaryosu 80'lerin sonunda ve 90'ların başında Kuzey Irak'ta yaşanmış gerçek hikâyelerden derlenerek yazıldı. "Saddam'ın Askerleri"nin bir de Tuğba Özay'lı boyutu var. İlk kez bir sinema filminde yer alan ve saldırı sahneleri ile sık sık adından söz ettiren Özay, "Saddam'ın Askerleri"nin bu sene Altın Portakal'a seçilmemesini eleştirmişti. Çekimler ile ilgili en ilginç olay ise hayvan haklarını koruma dernekleri ile yönetmen Şavata arasında yaşanan polemik oldu. Çekimlerde kamyonetin arkasına bağlanıp sürüklendiği için bir atın öldüğü haberleri çıkmış; Şavata, söz konusu atın kendisine ait olduğunu açıklamış, ölüm haberlerini yalanlamıştı.

DÜNYANIN DURDUĞU GÜN

THE DAY THE EARTH STOOD STILL

Yönetmen: Scott Derrickson. Oyuncular: Keanu Reeves, Jennifer Connelly, Jon Hamm, Jaden Smith, Kathy Bates, John Cleese, Brandon T. Jackson, James Hong, Roger R. Cross, Aaron Douglas. Senaryo: David Scarpa. Görüntü Yönetmeni: David Tattersall. Kurgu: Wayne Wahrman. Müzik: Tyler Bates. Yapım Tasarımcısı: David Brisbin. Yapımcı: Paul Harris Boardman, Gregory Goodman, Erwin Stoff. Yapım: ABD (2008). Dağıtımcı: Tiglon Film.

Gösterim Tarihi: 12 Aralık 2008

Filmle ilgili yazı 68. sayfada

A.R.O.G

Yönetmen: Ali Taner Baltacı, Cem Yılmaz. Oyuncular: Cem Yılmaz, Özge Özberk, Ozan Güven, Özkan Uğur, Nil Karaibrahimgil, Zafer Algöz, Hasan Kaçan, Muhittin Korkmaz. Senaryo: Cem Yılmaz. Görüntü Yönetmeni: Soykut Turan. Kurgu: Erhan Acar. Müzik: Jingle House. Sanat Yönetmeni: Hakan Yarkın. Yapımcı: Murat Akdilek, Cem Yılmaz. Süre: 127 dk. Yapım: Fida Film, CMYLMZ Fikir Sanat - Türkiye (2008). Dağıtımcı: UIP.

Gösterim Tarihi: 5 Aralık 2008

Filmle ilgili yazı 40. sayfada

AVUSTRALYA

AUSTRALIA

Yönetmen: Baz Luhrmann. Oyuncular: Nicole Kidman, Hugh Jackman, David Wenham, Bruce Spence, Bryan Brown, Jack Thompson, John Jarratt, Jacek Koman, Ben Mendelsohn, Bill Hunter. Senaryo: Baz Luhrmann, Stuart Beattie, Ronald Harwood, Richard Flanagan. Görüntü Yönetmeni: Mandy Walker. Kurgu: Dody Dorn, Michael McCusker. Müzik: David Hirschfelder. Yapım Tasarımcısı: Catherine Martin. Yapımcı: Baz Luhrmann, G. Mac Brown, Catherine Knapman. Süre: 170 dk. Yapım: Avustralya, ABD (2008). Dağıtımcı: Tiglon Film.

Gösterim Tarihi: 26 Aralık 2008

Filmle ilgili yazı 60. sayfada

SICAK

Yönetmen: Abdullah Oğuz. Oyuncular: Cem Özer, Erbu Akel, Hazım Körmükçü, Gürgen Öz, Şafak Karaali, Burak Tandoğan, Aslı Zen, Agop Çavuşyan. Senaryo: İbrahim Altun, Abdullah Oğuz. Görüntü Yönetmeni: Ken Kelsch. Kurgu: Levent Çelebi. Müzik: Cem Adrian, Hazım Körmükçü. Sanat Yönetmeni: Yelkan İskorkutan. Yapımcı: Abdullah Oğuz. Süre: 120 dk. Yapım: ANS-Türkiye (2008). Dağıtımcı: Medyavizyon.

Gösterim Tarihi: 19 Aralık 2008

Filmle ilgili yazı 70. sayfada

SONBAHAR

Yönetmen: Özcan Alper. Oyuncular: Onur Saylak, Raife Yenigül, Megi Kobaladze, Serkan Keskin, Nino Lejava, Sibel Öz, Cihan Çamkerten, Serhan Pirpir, Yaşar Güven. Senaryo: Özcan Alper. Görüntü Yönetmeni: Feza Çaldıran. Sanat Yönetmeni: Canan Çayır. Yapımcı: F. Serkan Acar. Süre: 95 dk. Yapım: Kuzey Film - Türkiye (2007). Dağıtımcı: Tiglon Film.

Gösterim Tarihi: 19 Aralık 2008

Filmle ilgili yazı 56. sayfada

YALANLAR ÜSTÜNE

BODY OF LIES

Yönetmen: Ridley Scott. Oyuncular: Leonardo DiCaprio, Russell Crowe, Mark Strong, Golshifteh Farahani, Oscar Isaac, Ali Suliman, Alon Abutbul, Vince Colosimo, Simon McBurney, Mehdi Nebbou. Senaryo: William Monahan (David Ignatius'un aynı adlı romanından). Görüntü Yönetmeni: Alexander Witt. Kurgu: Pietro Scalia. Müzik: Marc Streitenfeld. Yapım Tasarımcısı: Arthur Max. Yapımcı: Ridley Scott, Donald De Line. Süre: 128 dk. Yapım: ABD (2008). Dağıtımcı: WB.

Gösterim Tarihi: 19 Aralık 2008

Filmle ilgili yazı 48. sayfada

BOX OFFICE

Hazırlayan: Tolga Akıncı
tolga.akinci@turkuvazdergi.com.tr

TÜRKİYE box office

14 - 16 Kasım 2008

Filmin Adı	Dağıtım	Salon	Hafta	Seyirci	Top. Seyirci
1. Issız Adam	Cinefilm	116	2	100.477	241.974
2. Mustafa	Warner Bros.	222	4	79.025	967.932
3. Quantum of Solace	Warner Bros.	115	2	55.453	196.455
4. High School Musical 3	UIP	86	1	52.533	52.533
5. Aşk Tutulması	Medyavizyon	104	4	30.999	273.724
6. Testere 5	Warner Bros.	172	4	22.706	469.299
7. Avanak Kuzenler	Özen Film	9	8	17.849	390.921
8. Son Bulusma	Chantier	50	1	10.924	10.924
9. Günesin Oğlu	Tiglon	93	2	10.757	38.726
10. Devrim Arabaları	Pinema	74	4	10.053	128.263

1 Yıl önce

2007
16 - 18 Kasım
1. Beyaz Melek
2. Garfield Geri Dönüyor
3. Musallat
4. Şipşevdi
5. 30 Gün Gece

2 Yıl önce

2006
13 Ekim - 09 Kasım
1. Hokkabaz
2. Sınav
3. Testere 3
4. Garez 2
5. Parti Hayvanları

3 Yıl önce

2005
14 Ekim - 10 Kasım
1. Maskeli Besler
2. Döngel Kârhanesi
3. Savaş Tanrısı
4. Zorro Efsanesi
5. Wallace ve Gromit

Yabancı filmler ve tedarikçileri

Hiç şüphesiz bugün Türk sinemasının tekrar canlanmasının en önemli sebeplerinden biri Amerikan stüdyo şirketlerinin burada şube açmaları ve sinemaları canlı tutmak için devamlı film getirmeleri. Ülkemizde vizyona giren filmlerin %75'i yabancı yapımlar. Aşağıdaki tabloda bu yılın en çok iş yapan 10 filmini ve sene başından beri bu filmleri tedarik eden stüdyolar ile yerli ithalatçıların sektördeki paylarını bulabilirsiniz.

Filmin Adı	Vizyon T.	Dağıtım	Şirket	Kopya	T. Seyirci
1. Testere 5	24.10.08	Warner Bros.	Fida Film	202	446.593
2. Mumya 3	01.08.08	UIP	Universal	148	446.462
3. Kara Şövalye	25.07.08	Warner Bros.	Warner Bros.	158	445.960
4. Dünyanın M.Yol.	18.07.08	Medyavizyon	Medyavizyon	108	433.691
5. M.Ö. 10.000	07.03.08	Warner Bros.	Warner Bros.	129	432.171
6. Ben Efsaneyim	25.01.08	Warner Bros.	Warner Bros.	111	415.750
7. Büyük Hazine 2	04.01.08	UIP	Walt Disney	137	336.440
8. Indiana Jones 4	23.05.08	UIP	Paramount	192	331.420
9. Hancock	04.07.08	Warner Bros.	Sony-Columbia	142	326.431
10. Wanted	27.06.08	UIP	Universal	118	300.082

Şirket	Film Adet	Top. Seyirci	Sektör Payı
Warner Bros.	11	1.946.168	14,28%
Universal	12	1.885.473	13,83%
Fida Film	18	1.730.111	12,69%
Paramount	11	1.345.713	9,87%
20th Century Fox	11	948.256	6,96%
Sony-Columbia	6	857.485	6,29%
Medyavizyon	5	604.396	4,43%
Tiglon	16	573.659	4,21%
Walt Disney	5	565.369	4,15%
Chantier	9	466.216	3,42%
D Productions	17	454.358	3,33%
Özen - Umut	9	411.722	3,02%

Not: Sıralama ve oranlarda dağıtım değil, sadece yabancı film ithal eden şirketler ve stüdyolar baz alınmıştır. Tabloda %3 ve üstü pay sahipleri listelenmiştir.

ABD box office

14 - 16 Kasım 2008

Filmin Adı	Dağıtım	Salon	Hafta	Hasılat	Top. Hasılat
1. Quantum of Solace	Sony	3.451	1	67.528.882	67.528.882
2. Madagascar: Escape 2 Africa	Paramount	4.065	2	35.017.301	116.905.195
3. Role Models	Universal	2.798	2	11.150.030	37.577.245
4. High School Musical 3	Buena Vista	3.202	4	5.656.162	84.169.216
5. Changeling	Universal	1.896	4	4.254.080	27.631.772
6. Zack and Miri Make a Porno	Weinstein	2.210	3	3.146.312	26.465.482
7. Soul Men	Weinstein	2.048	2	2.350.141	9.370.925
8. The Secret Life of Bees	Fox	1.449	5	2.338.279	33.627.359
9. Testere 5	Lions Gate	2.002	4	1.767.405	55.380.488
10. The Haunting of M.Hartley	Free	1.617	7	1.579.080	90.878.127

Rakamlar dolar.

İNGİLTERE box office

14 - 16 Kasım 2008

Filmin Adı	Dağıtım	Salon	Hafta	Hasılat	Top. Hasılat
1. Quantum of Solace	Sony	550	3	5.145.743	40.264.369
2. Max Payne	Fox	373	1	1.004.326	1.004.326
3. High School Musical 3	Buena Vista	483	4	973.071	21.247.439
4. Zack and Miri Make a Porno	Entertainment	340	1	794.333	794.439
5. Ghost Town	Paramount	334	4	590.501	5.494.330
6. Dostana	Yash Raj	43	1	310.828	341.665
7. Burn After Reading	Universal	217	5	245.994	7.230.913
8. Easy Virtue	Pathe	295	2	225.420	874.095
9. Testere 5	Lions Gate	288	4	219.738	6.110.916
10. Igor	Momentum	405	6	219.736	3.481.708

Rakamlar pound.

Keanu Reeves

Dünyanın Durduğu Gün

2008	Sokağın Kralları	84.806
2006	Göl Evi	213.146
2005	Constantine	371.281
2004	Aşkta Her Şey Mümkün	265.591
2003	The Matrix Revolutions	912.178

Nicole Kidman

Avustralya

2008	Kız Kardeşim Evleniyor	6.926
2007	Altın Pusula	439.037
2007	İstila	87.914
2005	Tatlı Cadı	124.658
2005	Çevirmen	208.467

ELEŞTİRMENLERİN YILDIZ TABLOSU

	Mehmet Açar	Kerem Akça	Okan Arpaç	Alkan Avcıoğlu	Burcu Aykar	Cumhur Canbazoğlu	Cüneyt Cebenoyan	Atilla Dorsay	Murat Erşahin	Engin Ertan	Ömür Gedik	Burak Göral	Senem İşmen	Tunca Arslan	Nil Kural	Ege Görgün	Müjde Işıl	Murat Özer	Uygar Şirin	Murat E. Eren	Alin Taşçıyan	Ali Ulvi Uyanık	Uğur Vardan	Burçin S.Yalçın	Fırat Yücel	Ortalama
Acaip Bi Film		1.5	0.5			1.5																2				1.37
Bahçemdeki Ateşböcekleri		2		2.5	2	3.5		2	3		3.5											3.5			1.5	2.61
Destere		1.5				1	0.5		0.5		2.5	0.5			1	2.5						1.5		1		1.25
Düşes		3	3.5				4	3			3.5				2		3	3			3	4.5		3		3.22
Fırtına		2.5					1.5							2			2.5				2	3				2.25
Gomorra		2.5		3		4.5	3	3.5	4.5		3				4		3.5		2.5		4	5	5		3.5	3.67
Güneşin Oğlu		1.5	1					1	1		1	1		1	1		1	1		1	1	1		1	1	1.03
High School Musical 3		3						2	2.5													3				2.62
Issız Adam	3	2	3.5		3	3.5	3.5	3.5	3		5	3.5	2.5		2	4	3	2.5	2	1.5	2.5	2.5	3.5		2.5	2.95
Kod Adı: JCVD						2																3				2.50
Limon Ağacı		3					2.5	4	3								4				4	3.5				3.42
Lorna'nın Sessizliği		3	4			3.5	3.5	4	4	3.5		4	4	2.5			3.5	4	4	4	5	4		3	3.5	3.72
Mustafa		3	3.5		2	1	1	3	1.5		3.5			3		2.5	2.5				2	3	3	3		2.50
Nekrüt		1.5				1						0.5				1										1.00
Osmanlı Cumhuriyeti		3				2.5	1	2.5	2.5		4	1	1	1.5				1		1		2	1.5			1.88
Pardon, Seni Seviyorum		2		2		2															2	2				2.00
Rec: Ölüm Çığlığı		4.5	2	4				4	3.5	3						5	3			3		3			1.5	3.31
Quantum of Solace		3	3	3		3	1	2.5	2.5	2	3.5	3.5	2.5	3	3	3.5	2.5	2.5		3	1.5	4	3	4	3	2.84
Sevimli Dinozor Tatilde						3																				3.00
Sınıf	3.5	2	4.5		3	4	4.5	4	4.5	3.5		3	3.5	3.5	4	3.5	2.5	3.5	2.5		5	5	4	2.5		3.61
Sihirli Şehir			3	3			2									3						3.5				2.90
Son Cellat					1.5	2			1.5			1		1.5			0.5						2		1	1.37
Zor Karar		1.5	1.5			1		1	2			1.5		1.5	1	3		1.5				2.5				1.63

Koyu renkte olan bantlar en yüksek yıldız ortalamasına sahip olan filmleri gösterir.

Seyir Defteri

UYGAR ŞİRİN
uygarsirin@yahoo.com

* Altın Portakal'da "Hayat Var", "Pandora'nın Kutusu", "Süt" ve "Üç Maymun" toplam bir (sayıyla 1) ödül alınca tüm beklentiler altüst oldu. Ancak altüst olan bir alışkanlık daha vardı. Genelde sonuçlar açıklandıktan sonra ödül kazanamayanlar bir kanaldan girer öbür gazeteden çıkar, feryat eder, jüriyi suçlar. Oysa bu yıl kaybedenlerden çıt çıkmadı. Diyelim "Üç Maymun" ekibi ısrarlı soruları "Jürinin kararıdır", "Olabilir", "Saygılıyız" şeklinde yanıtladı. (Hürriyet Kelebek alışkın olmadığı bu olgun tavra sinirlenmiş olacak ki, haberi "Üç maymunu oynadılar" başlığıyla verdi.) Şöyle de denebilir: Bu insanlar bugüne kadar nasıl ödül kazanılacağını göstermişlerdi, bu yıl nasıl ödül kazanılmayacağını gösterdiler.

* "Issız Adam"da Cemal Hünal fevkalade duyarlı ve antipatik (yapmacık duyarlılığıyla antipatik) bir adamı, Melis Birkan ise soğuk esprilere karşı dirençli ancak ucuz gönül alma numaralarına karşı silahsız, çok kolay gülümseyiveren bir kadını oynuyor. (Daha doğrusu Birkan oynuyor da Hünal için aynı şeyi söylemek zor.) Filmin meselesini "erkeğin bağlanma korkusu" diye özetleyebiliriz, ki bu dev klişeden kurtulacağımız ve erkeklerin, hele Türkiye'de, asıl olarak "bağlarını kopartma korkusu"ndan mustarip olduklarının anlaşılacağı günün gelmesini bekliyoruz. Neyse, sorun bu değil zaten, asıl derdim Çağan Irmak'ın tematik ve estetik açıdan önceki filmlerinden epeyce geride bir iş çıkarmış olması. Dileyelim bir istisna olarak kalsın.

* Altyazı'nın geçen ay özel ek olarak verdiği Nuri Bilge Ceylan'ın "Üç Maymun" kurgu günlüğü, bir sinema dergisinin yapıp yapabileceği en büyük hizmetlerden biri. Altyazı'ya bir kere, Ceylan'a iki kere (hem yazdığı, hem yayımlanmasına izin verdiği için) teşekkür etmek lazım.

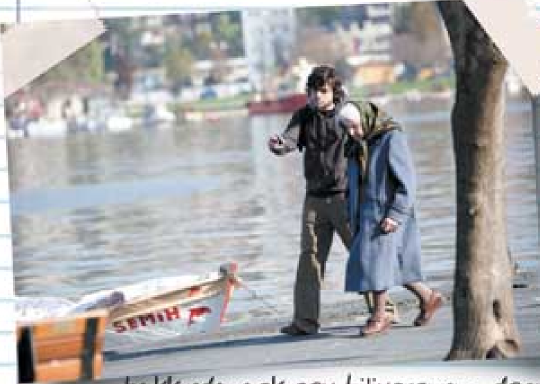
* Geçen ayki "Vicdan" yazısına bir ek yapmak istiyorum müsaadenizle: Ben "Vicdan"ı, rock müziğin evrensel formları kadar Orhan Gencebay ve Erkin Koray'a da selam çakan günümüz Türk rock'ına benzettim. Hatta filmin şarkısı da Ayyuka'dan "Toz Bulutu" olmalıymış. Sadece edası tavrı değil, sözleri de iyi giderdi: "Küçük kız sıkıldı oğlanından/Olmaz dedi oğlan sen benimsin bırakmam/Kız gitti oğlanın gözü yaşlı/Bir toz bulutu bile çıkmadı gayrı"

* Kasım'ın bir bölümünü Gezici Festival'le Kars senin, Artvin benim dolaşarak geçirdim. Kars izlenimlerini ve Artvin-Hopa'da gerçekleştirdiğimiz Özcan Alper söyleşisini ayrı sayfalarda bulabilirsiniz. Seyir Defteri'nde filmlerden söz edeyim...

* Yıllardır izlemek istediğim iki filmi Gezici Festival sayesinde Kars'ta izledim. Biri Elio Petri'nin "İşçi Sınıfı Cennete Gider"i, diğeri Rob Reiner'ın "This Is Spinal Tap"i. TIST çok eğlenceli ve hâlâ eskimemiş, İSCG ise hayranlık verici. Konu ajitatif, filmde atılan sloganın haddi hesabı yok filan ama bütün bunlar insanı rahatsız etmiyor çünkü Petri çok önemli iki karar almış...

1. Karakterleri ve durumları daha baştan karikatürize edip filmi yer yer absürdün sınırına sürüklüyor. Yani, filme yönelik en büyük tehdidi filmin kimliği haline getiriyor. 2. Finalde işçiyi dost düşman herkesin uzağında, tek başına bırakıyor.

* "Pandora'nın Kutusu" bir ihraç malı olmalı. Bir yönetmen, filmin yükünü sırtlayan başoyuncusunun Türkçe'yi aksanlı konuşmasını sorun olarak görmüyorsa başka bir açıklama bulmak zor. Sözkonusu karakterin az konuşması ama neredeyse her konuştuğunda herkese sırayla hayatının dersini vermesi ayrı bir konu.

* "Gitmek"in konusunu biliyorsanız hakkında çok şey biliyorsunuz demektir. "Irak'taki sevgilisine ulaşmaya çalışan kadının yaşadıkları" hikâyesi keşke güçlü bir omurga üzerine inşa edilseymiş. Bu haliyle "kavuşması imkansız aşıklar"dan öteye geçemiyor.

* Festivalin yarışma filmlerinden "Wolke 9-Bulutların Üstünde" kusursuz değilse de izlenmesi gereken bir film. Tutku, cinsellik, kıskançlık gibi konuları 70'li yaşlarının üstünde iki erkek ve bir kadın üzerinden anlatmak nereden baksanız cesur bir iş.

* "Yumurta"nın devamı geldi. Semih Kaplanoğlu "Süt"te hikâyenin altını biraz daha kısmış, stili ise iyice köpürtmüş. Ortaya çıkan film çok tartışılacaktır, hatta birçokları tartışmak dahi istemeyebilir. Ben tek bir kelime söyleyeyim: Olağanüstü. Ayrıntıları film gösterime girdiğinde konuşuruz.

QUANTUM OF SOLACE

KUTLUKHAN KUTLU kutlukhan@gmail.com

Aksiyonda kaybolmanın yeni tarifi

Bond'a sıradan bir aksiyon malzemesi muamelesi etmemek, bu filmi izledikten sonra eskisinden de iyi bir fikirmiş gibi görünüyor.

James Bond gibi popüler sinema tarihinin hatırı sayılır bir bölümüne damgasını vurmuş bir film karakterini "yeniden yorumlamak" tabii ki sinemacılara çok cazip görünecek bir fırsat... Zaten Bond da her bir yanı çıkması imkânsız çivilerle sıkı sıkı raptedilmiş bir karakter değil. 1962'den bu yana çoğu uzun soluklu kahraman gibi o da usul usul değişim geçirdi. Son derece normal, hatta belki gerekli bir durum. Zaten benim Daniel Craig'in bu ikinci Bond filmiyle sorunum da karaktere yeni bir açıdan bakması, onu güncellemeye çalışması değil. İşin özüyle, James Bond'un öyküsünde olan bitenle ilişki kurma biçimiyle oynayıp, bir Bond filmini sıradan aksiyon filminden farklı kılan şeyin izini kaybetmesi.

Burada James Bond'un öyküsünde olan bitenlerle ilişki kurma biçiminden kastettiğim şey aslında doğrudan aksiyonla ilgili. Evet, Bond her zaman şu ya da bu şekilde kovalamacalarla, silahlı ve silahsız çatışmalarla, patlamalarla çevrili bir kahramandı... Fark şu ki eskiden aksiyonun efendisiydi; ona tenezzül edip etmeyeceğine bile kendi karar verirmiş gibi bir hali vardı. Tüm seri aksiyondan önce karakter temelliydi de her şey bu merkezi karakterin bir uzantısıydı adeta; Bond'un sadece bir karakter olarak değil bir imge olarak da tüm aksiyon üzerindeki mutlak hakimiyeti, o ünlü "hırpalanma geçirmez" görünümü, sadece Bond karizmasının değil genel olarak "Bond filmi" dediğimiz sinema türünün de yapıtaşlarından biriydi.

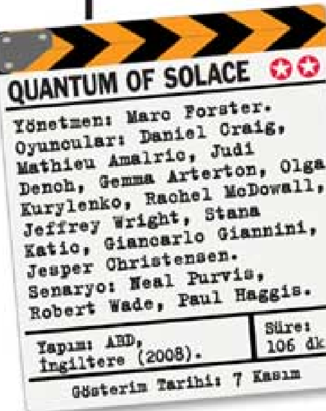
Marc Foster'ın yönettiği "Quantum of Solace" ise muhtemelen mümkün olduğunun bile farkında olmadığımız bir şeyi gerçekleştiriyor, aksiyonu Bond'un efendisi haline getiriyor. Daha açılıştaki kovalamaca sahnesinde kendini gösteren bir durum bu: Foster'ın plandan plana hızla koşan kurgusunda neyin nerede olduğunu ya da kimin ne yaptığını öyle bir kaybediyoruz ki, elimize tam anlamıyla "aksiyonun çıplak parçaları" kalıyor sadece: Bir yerden makinalı tüfekle ateş edildi; karşıdan gelen kamyon arabayı sıyırarak geçti; olaylar deniz kenarında vuku buluyor; kapı fırlayıp yolda kaldı; jandarma telsizle italyanca bir anons yaptı... Saniyelerine bölünmüş bu aksiyon sekansı zarfında yönetmen inanılmaz bir şekilde bütün bu olan bitenin ortasında bize Bond'u umursatmamayı başarıyor. Hiçbir şeyin iki üç saniyeden çok perdede kalamadığı bu bombardımanda Daniel Craig'in yüzüne ancak "olaya dahil arabalardan birinin içinde" olduğunu arada bir bize hatırlatacak kadar yer ayırıyor Foster. Bond'dan bir yüz ifadesi alacak kadar bile yanında kalmıyor, o yüzden de bütün bu aksiyon parçalarını birbirine yapıştıracak bir duygusal tutkalı yok.

Giriş sekansından böyle uzun uzadıya söz etmemin sebebi, Foster'ın bu anlayışının filmin bütününe damgasını vurması. En soluk kesici olması gereken sahnelerde bile insanların arka planda kaldığı, olan bitenin parçalarının ön plana çıktığı, yüzü olmayan bir aksiyon anlayışı bu. Çoğu -mesela Bond'un bir hainin peşine düştüğü ve iki adamın da süperkahramanlığın kıyılarında gezinen inanılmaz fiziksel beceriler sergilediği kovalamaca sahnesi- teknik açıdan son derece çetin görünen ve işin koreografisini kafanızda şöyle bir tarttığınızda takdir etmekten kendinizi alamayacağınız sahneler. Fakat sebep ve güdüden, bunun sonucunda da karakterden öyle bir soyunduruluyorlar ki öykünün umursanacak parçalarından daha çok birer "aksiyon egzersizi" hissi veriyorlar.

Ancak ironik bir şekilde Daniel Craig'inki gelmiş geçmiş en romantik James Bond. Şimdiye kadar Bond'u dev bir yüzey (ama bol bol güdüyle yönlendirilen, renkli bir yüzey) olarak görmeye alıştık. Craig ise Bond'a duygusal bir yoğunluk, bir derinlik getiriyor; üstelik bunun tek sebebi karakterin karanlık ruh hali ve saplantıları da değil, oyunculuğun da payı büyük. Bu yüzden de Bond'un birinden kaçmadığı, birini kovalamadığı, patlamalardan ya da kurşunlardan kurtulmaya çalışmadığı o sakin sahnelerde, seride ender gördüğümüz bir şey oluyor: Sözkonusu sahneler kendiyle dalga geçen bir muzipliğe ve cakalı repliklere sırtını dayamaksızın da gayet iyi işliyor. Öyle ki bu sahnelerin hepsi benim için, karakterlerin yüzünü ve kimliğini yitirdiği aksiyon sahnelerine kıyasla daha akılda kalıcılar.

Gelgelelim kendi içinde iyi işleyen bu sakin sahneler, karakterler ve olaylarla aranıza dev bir "umursamazlık duvarı" çeken o steril aksiyon sinemasıyla peşpeşe gelince, bir denge değil, aksine filmin dünyasını paramparça eden bir uyumsuzluk ortaya çıkarıyor. Bond bir yandan "Casino Royale"de âşık olduğu ve o filmin finalinde ihanetiyle yıkıldığı Vesper Lind'in anısıyla başa çıkmaya çalışır, bir yandan da Bolivya'da su kaynaklarına hükmetmek için iktidarı değiştirmekle meşgul "çevreci kisvesinde" bir kötü adamın peşine düşerken, adeta öyküdeki bu çatallılık filmin biçimine ve ruh haline de yansıyor.

Aslında ortada Craig'in Bond'uyla ilgili bir sorun yok; ne de olsa "Casino Royale" seride anında kendine özel bir yer açan, ilgi çekici bir Bond filmiydi. Sadece Bond'a sıradan bir aksiyon malzemesi muamelesi etmemek, bu filmi izledikten sonra eskisinden de iyi bir fikirmiş gibi görünüyor.

ISSIZ ADAM BURCU AYKAR ŞİRİN aykarburcu@hotmail.com

Benim ıssız fetişim

"Zor be anne, çok zor..."

Çağan Irmak filmlerinin toplumca akıtılan gözyaşı miktarıyla değerlendirilmesinin, günümüz Türk seyircisinin sinemayla ilişkisine, kendini teslim etme ihtiyacına ve içindeki karanlığa dair bir şeyler söylediği muhakkak. Bir süredir her tür ortamda, "Sen ağlamadın mı?", "Son sahnede ağlamaktan perişan oldum", "Salondan çıkanların gözleri kıpkırmızıydı..." gibi cümleler dolaşıyor. Bir sinemada filmin sonunda Müjde Ar'ın gözyaşları sahte mi, gerçek mi diye gelip yanaklarına dokunuyor izleyiciler. Internet sitelerinde insanlar "Issız Adam" yorumları yazarken aslında eski sevgililerine gizli (bazen açık) mesajlar gönderiyorlar. Filmin etkisinden çıkamayanlar, kilit üç şarkının peşinde, heyecanla soundtrack'in çıkmasını bekliyor. Hikayenin geçtiği restoranda haftalar sonrasına yer bulunabiliyor ancak. Başrol oyuncularının, özellikle Alper rolündeki Cemal Hünal'ın söyleşileri gazetelerde, kendisi televizyon programlarında sürekli. Filmdeki karaktere pek benzemediğini ifade eden (öyle de görünüyor zaten, ilk bakışta içe dönük bir portre çiziyor) Hünal'ın üzerine zorla Alper karakteri yapıştırılmaya çalışılıyor. Filmin yarattığı dünyanın, seyircinin hayal gücü ve iç dünyasıyla birleşip kendini "gerçek" dünyaya empoze ettiği, gerçeklik sınırlarının birbirine girdiği toplu bir hesaplaşma ve iç dökme alanı oluştu adeta.

"Issız Adam", şaşırtıcı şekilde Ferzan Özpetek filmlerini hatırlatarak başlıyor: İtalyanvari, karizmatik bir adam, yüksek tavanlı, hip mekanlar, güzel yemek sofraları, "alternatif" ortamlar ve tabii, aşk. Mekan ise dekorasyon dergilerinden fırlamış, turistik bir Beyoğlu... Çok geçmeden bunun ana karakterlerin hayatlarına nasıl denk düştüğünü anlayacağız: Yüklü bir kültür ve tarih mirası üzerine kurulmuş bu ruhsuz şıklık, dergilerden ödünç alınmış, moda imgeler çerçevesine oturtulmaya çalışılan yapay yaşamlar için çok uygun bir fon...

Alper, Tarsus'lu. Ailesinden kopmuş, büyük şehir-İstanbul'a taşınmış ve kendini ispat etmiş. Tanınmış bir şef, müdavimleri bol bir restoranın sahibi. Her şeyin fazlasına sahip olduğu ama ruhuna dar gelen bir hayatı var. Bu tüketici, acımasız dünyada var olabilmek için annesinin dolmalı, sıcak dünyasını ve insaniyet namına sahip olduğu pek çok şeyi geride bırakmış. Annesinin en çılgın rüyalarında bile hayal edemeyeceği, varlığından haberdar olmadığı türden dünyalara girmiş. Sonuçta hem çocukluğunun geçtiği diyardan kopmuş (yer yer annesinden utanacak derecede), hem de kendini bulduğu bu yeni diyarda eğreti hissediyor. Bir tür çift kişiliklilik, ama sonuçta kimse olamama hali... Ada ise sanatın para etmediği bir ortamda kendine bir yer edinebilmek için yıpranarak mücadele etmiş. Sonunda istediğini elde etmiş belki ama canının yanması, duygularının kabuk tutması pahasına. Bu yüzden insanlara güveni az, korunma güdüsü güçlü. Mücadeleyle ayakta kalmayı başardıkları "büyük şehir" yaşantılarında her ikisi de kendisinde bir iğretilik, eksiklik hissediyor, her daim tetikte olma ihtiyacıyla etraflarına duvarlar örüyor ve asla o kaybolmuşluk hissinden kurtulamıyorlar. Kaybolmuşluk da ancak yalnız yaşanabiliyor...

Alper eski, naif, el değmemiş şarkılarda aradığı, belki de hiç var olmamış bir saflığı arzuluyor. Sahtekarca bir nostalji bu; geçmişe geri dönme şansı olsa muhtemelen aynı yoldan sapacak yine. Kirli hissediyor kendini, bu yüzden temiz olanla (saf bir aşk) kanı uyuşmuyor. Ada ise bu şarkılara kandığı, yürümeyeceğini bildiği bir aşka prim verdiği için masum değil (kurban hiç değil). O da arızalı, yaşanamamış bir aşkın fikriyle eziyet çekmekten bir nevi hoşlanıyor aslında. Hiç yaşamadığı bir kasabaya gidip, yabancı bir odadaki eşyalara nostaljiyle yaklaşabilmesi ondan. Ayrıldıktan sonra çocukluk evini gizli gizli ziyarete gittiği Alper'in bir plağını alıp, hayatının geri kalanında ona anlamlar yükleyebiliyor. Öte yandan Alper'in fetiş objesi ise Ada'nın onun evinde unuttuğu tokası oluyor. Sonsuz seçenekler dünyasında tek bir kişiyle olmak bir nevi ölümse, yalnızlık da ömür boyu cehennem azabı demek. Kırk katır mı, kırk satır mı? Çağan Irmak'ın en umutsuz ve karanlık filmi, arada kalmışlara çıkış yolu görmüyor pek.

Yalnızlık modası geçmeyecek bir sorun. Yaşanamayan aşklar ise her zaman anlatılmaya değer. Zaten filmin insanı alıp götürüveren hikayesi ön planda, sinema dili içinse aynı şekilde kaygı güdüldüğünü söyleyemeyiz. İmgeler yerine duyguları miras bırakmayı tercih eden bir film "Issız Adam". Alper'in, Ada'nın yüzünü küçük bir kızda gördüğü sahnelerden daha çok olsaydı keşke... Fazlasıyla konuşkan ve oyunbaz adı, derdini açıkça işaret eder hali, ilişki gelişimindeki yüzeysellik, oyunculuklar arasındaki ton farkları filmin zayıf yönleri. Ancak popüler bir kalıp içinde, açıkça masaya yatırılması çok da kolay olmayan -mesela cinselliğe dair meseleleri- kabul edilebilir, erişilebilir ve hazmedilebilir kıldığının altını çizmeli. Aldığı tepkilere bakılırsa da Irmak, "bir aleme yalnız" inmemiş belli ki; ağlayarak "hayat zor be anne" demek çok insanı rahatlatıyor...

ISSIZ ADAM ✪✪✪

Yönetmen: Çağan Irmak. **Oyuncular:** Cemal Hünal, Melis Birkan, Yıldız Kültür, Şerif Bozkurt, Gözde Kansu, Aslı Aybars, Goncagül Sunar, Tarık Ündüz, Veda Yurtsever İpek, Pınar Şenol. **Senaryo:** Çağan Irmak.

Yapım: Most Production Türkiye (2008). **Süre:** 105 dk.

Gösterim Tarihi: 7 Kasım

REC: ÖLÜM ÇIĞLIĞI

ENGİN ERTAN engin_ertan@yahoo.com

Tipik bir "11 Eylül sonrası" korku filmi

Filmin kimi handikaplarını, ruh hâlini birebir taşıdığı son dönemin eğilimlerinin bir etkisi olarak görmek mümkün.

Jaume Balagueró ve Paco Plaza'nın beraber yönettikleri "Ölüm Çığlığı" ([Rec]), âdeta son dönem korku sinemasından bir "en iyiler" toplaması. Olan biteni bir televizyon ekibinin kamerasından izliyor olmamız ve bu şekilde yakalanmaya çalışılan gerçeklik duygusu akla hemen "Blair Cadısı"nı getiriyor. Diğer yandan, her ne kadar filmde öldükten sonra tekrar dirilen insanlara bir isim verilmese bile, "Ölüm Çığlığı" açık şekilde yakın dönemde tekrar popülarite kazanan zombi filmleri furyasına dahil olmaya çalışıyor. Tıpkı "28 Gün Sonra" veya "28 Hafta Sonra"nın zombileri gibi, bu filmin "yaratık"ları da son derece seri şekilde hareket ediyorlar. Balagueró ve Plaza'nın filmini "gore" kategorisine dahil etmek, hele ki son 10 yılın şiddet fetişisti Amerikan filmleriyle aynı kefeye koymak neredeyse imkânsız. Fakat yönetmenlerin şiddet içerikli sahnelerde pek çekimser davranmadıklarını da söylemek gerek.

Elbette tüm bu eğilimlerin son dönem korku sinemasında öne çıkmalarının belirgin sebepleri var. "Ölüm Çığlığı"nın hepsini biraraya getirmesiyse, ilginç şekilde bu filmi içinde yaşadığımız 10 yılın ruh hâlinin bir yansımasına dönüştürüyor. Öncelikle şu gerçeklik duygusundan başlayalım. Günümüzde en basit elektronik aletlerin bile fotoğraf veya video çekme özellikleri aracılığıyla insanlar yaşadıkları her anı kaydetmeye yönlendiriliyorlar. Filmin orijinal adı da olan "record" tuşuna basmanız yeterli... Diğer yandan bu görüntülerin rahatlıkla internet ortamında paylaşılabiliyor olmaları, kurmaca ve gerçek arasındaki sınırı iyice belirsizleştiriyor. YouTube veya benzeri websitelerinde izlediğimiz, gündelik hayatın tesadüfi bir kesidi gibi duran videoların aslında büyük çoğunluğunun bir mizansenden ibaret olduğunu tahmin etmek güç değil. Bu noktada kurmaca filmlerin gerçekmiş gibi yapmaya başlamaları da şaşırtıcı değil elbette.

"Ölüm Çığlığı"nın merkezinde yer alan bir diğer konuya, tanımlanamayan bir virüs yoluyla yayılan salgın hastalığa gelirsek... Yakın dönem kimi korku sineması örneklerinin zombi filmlerine ait mitolojiyi kullanarak, fakat "z ile başlayan kelime"yi neredeyse hiç anmayarak (Edgar Wright'ın zeki parodisi "Shaun of the Dead"deki bu espri giderek daha anlamlı bir hâle geliyor) böylesi salgınlardan bahsediyor olmaları ziyadesiyle ilginç. Bir zamanların nükleer savaş korkusuna benzer şekilde, 2000'lerde düşman ülkelere bomba yerine virüslerin atılacağı paranoyası uzun süre gündemde kalmıştı, hâlâ da güncelliğini yitirmiş değil. Örneğin "28 Gün Sonra" ve "28 Hafta Sonra"nın post-apokaliptik atmosferinin tam da böylesi bir savaşı çağrıştırdığını reddetmek imkânsız, özellikle de ikinci filmin orduya verdiği geniş yeri hatırlayınca. Elbette AIDS salgınını düşünürsek, adı konulmamış olsa bile, zaten yıllardır böylesi bir biyolojik savaşın sürdüğünü iddia etmek de mümkün. Dolayısıyla bu filmlerin adı konulmamış hastalıklarıyla bir bakıma AIDS'e gönderme yaptıklarını öne sürmek de...

Fakat "Ölüm Çığlığı"nın bu durum çerçevesinde yakın durduğu başka bir güncel konu var. Nereden geldiği bilinmeyen, tanımlanamayan, durdurulamayan ve sonuçları ölümcül olan bir tehlike, elbette 11 Eylül sonrası dünyada terör korkusunu akla getiriyor. Balagueró ve Plaza'nın filmi de özellikle toplu bir isteri hâlinin altını çizerek bu tarz bir korkuya işaret ediyor sanki. Virüsün yayıldığı apartmanın sakinleri bir suçlu ararlarken, kimilerinin aklına ilk olarak göçmen komşuları geliyor. Başka bir deyişle 11 Eylül sonrası dünyanın değişmeyen bir kuralı olarak, "terör"ün potansiyel suçluları yine yabancılar oluyor.

Son dönem korku filmlerinin şiddete giderek daha çok yer veriyor olmaları da bu konuyla bağlantılı olarak ilginç. İşin ticari boyutu, 70'lerin çeşitli gore filmlerinin yeniden çevrimlerle gündeme gelmeleri baktığımız alanın dışında kalıyor. Günümüzde seyircinin ana akım korku filmlerinde tanıklık ettiği şiddete karşı bu derece dayanıklı olması, elbette bir alışkanlık hâlinden kaynaklanıyor. Artık televizyon haberlerinde dünyanın farklı yerlerinde gerçekleşen, terörün farklı şekillerine (İkiz Kuleler'in yıkılması da olabilir, Amerikan askerlerinin Ebu Garip Cezaevi'ndeki işkenceleri de) tanıklık eden seyirci, şoke olmak için kurmaca bir şiddete yöneliyor. Terörün, işkencenin, şiddetin resimleri giderek geniş kitleler tarafından kanıksanıyor. "Ölüm Çığlığı"nda yaşanan şiddete bir televizyon kamerası aracılığıyla tanıklık ediyor olmamız da bu açıdan yine ilginç bir boyut taşıyor.

Tüm bu özellikleri bir yana, "Ölüm Korkusu" finalinde geldiği noktayla yine günümüzün gözde bir eğilimine yakın durmayı seçiyor. Film çözüm aşamasında ortaya attığı soruları cevaplamaktan özellikle kaçınıyor. Virüsün apartmana kimden yayıldığını öğrensek bile, film bu bilgiyle beraber cevapsız pek çok soru koyuyor seyircisinin önüne. Büyük resimde yine pek çok düğüm çözülmemiş olarak kalıyor. Yukarıda bahsettiğimiz kaynağı bilinmeyen tehlike konusuna dönecek olursak, belki de günümüz seyircisi tehdidin kaynağını öğrenmemeyi tercih ediyor. Gerçek ve kurmacanın iç içe geçtiği bir enformasyon ağında, bu eğilim de çok şaşırtıcı değil sanki. Zombi filmleri denildiğinde akla gelen ilk isim Romero'nun başyapıtlarını hatırlayacak olursak; o filmlerde salgının kaynağının açık ve net şekilde belirtilmesi ne kadar politik bir tercih idiyse, "Ölüm Çığlığı"nın ucu açık finali de bir o kadar bilinçli olarak apolitik. Modern ve post-modern çağın farkları, elbette bu dönemlerin sinemasını da etkiliyor. "Ölüm Çığlığı"nın kimi handikaplarını da, ruh hâlini birebir taşıdığı son dönemin eğilimlerinin bir etkisi olarak görmek mümkün.

[REC]

Yönetmen: Jaume Balaguero, Paco Plaza. Oyuncular: Manuela Velasco, Javier Botet, Manuel Bronchud, Martha Carbonell, Claudia Font, Vicente Gil, Maria Lanau, Carlos Lasarte, María Teresa Ortega, Pablo Rosso. Senaryo: Jaume Balaguero, Luis Berdejo, Paco Plaza.

Yapım: İspanya (2007). Süre: 85 dk.

Gösterim Tarihi: 14 Kasım

Bağımlılık ve kelebek...

Kim Ki Duk yine kıssa tadında ve etkisinde bir film yapmış... "Rüya", herhangi bir ülkede, herhangi iki kişi arasında geçebilecek bir öykü anlatıyor. Yapısı ve işlediği temalar dolayısıyla yönetmenin 2003'te kotardığı "Spring, Summer, Fall, Winter... and Spring/İlkbahar, Yaz, Sonbahar, Kış... Ve İlkbahar"a çok benziyor... O filmdeki tanımlamayla söylersek "dini olmayan" (seküler) toplumsal yapı içinde, aşkı, (sevginin değil) aşkın yol açtığı bağımlılık halini irdeleyen bir film... Dolayısıyla "İlkbahar..."daki Yaşlı Rahip'in şu cümlesi, "Rüya"nın karakterleri için de geçerli: "Şehvet sahiplenme arzusunu, o da öldürme güdüsünü uyandırır"...

Erkek onu terk eden sevgilisine aşkını/özlemini yansıtan düşler görüyor. Kız ise uyurgezer, Erkek'in rüyalarını yaşıyor, nefret ettiğini söylediği, terk ettiği eski sevgilisinin evine gidiyor, onunla sevişiyor vs... Kız'ın doktoru aralarındaki bağa dikkat çekiyor, hatta "Siz Bir'siniz" diyor ve sevgili olmalarını öneriyor. Erkek hala eski kız arkadaşını sevdiğini belirtiyor, Kız da istemiyor. Birlikte olmak yerine, Erkek'in rüyalarına ve/veya Kız'ın bilinçsiz eylemlerine bir son vermeye çalışıyorlar. Aynı mekanda nöbetleşe uyumaktan, Erkek'i uyanık tutmaya veya Kız uykusunda gidemesin diye kelepçe kullanmaya kadar varan hiçbir yöntem, sürüklendikleri trajik sonu engelleyemiyor. Önce cinayet geliyor ve ardından insanın kendine uygulayabileceği en büyük şiddet eylemi...

İsimleri kullanmadan özetleyince, hikayenin, hemen her dinsel kültürde rastlanan, fakat özellikle Budizm'de çok yaygın olan küçük öykülere benzerliği daha iyi anlaşılıyor. Belirli ahlaki veya dini davranış biçimlerini, erdemleri veya ilkeleri insanlara aktarmak için kullanılan örnek hikayelerle aynı yapıda; seyircinin "hisse" çıkarması için ustaca düzenlenmiş, sinema filmi formatında bir "kıssa"...

Kim Ki-Duk, -artık- çok usta bir senarist ve yönetmen olduğu içindir ki, elindeki formatın imkanlarından (örneğin sürenin uzun oluşundan) yararlanarak filmini "kıssalar resmi geçidine" dönüştürmeyi başarıyor. Kıssa, yapısı gereği felsefi bir meseleyi işlediğinden, aşkla ve ikili ilişkilerle ilgili çok sayıda kıssa üretmek ve bunları anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde düzenleyebilmek hiç de kolay bir iş değil. Tüm bu kıssaları ardı ardına dizerek, hem Budizm'deki "özgürlük" kavramına, hem de kendi film teorisine uygun bir "ana kıssa" kurması ise gerçekten inanılması güç bir başarı.

Kim Ki-Duk'un, çeşitli röportajlarında da dile getirdiği kişisel film anlayışını, Doktor kelimelere döküyor: "Siyah ve beyaz aynıdır". Yani "karşıt" olarak algıladığımız her şey (kadın ve erkek, ışık ve karanlık vs) aslında tek bir şeyin iki veçhesidir, biri olmadan, diğeri de var olamaz... Her veçhe "karşıtını" da içinde barındırır, ihanete uğrayan aldatmaya, terk edilen terk etmeye yakındır, birinden ötekine dönüşebilir. Filmin ilk bölümlerinde Kız'ın kostümünde ve evinin dekorasyonunda beyaz, Erkek'inkilerde ise siyahı kullanan yönetmen, hikayenin en ciddi yol ayrımında (tarladaki dörtlü sahne) ana karakterleri bu kez ters renklerde giydirerek, özetlemeye çalıştığım "bir ve aynı olma" özelliğini perdeye renklerle de yansıtıyor.

Ayrıca Budist literatürde beyaz renk bilgeliğin, siyah ise şefkatin simgesi. Dolayısıyla o replik, bilgelik ve şefkatin aynı olduklarını da vurguluyor. Şu da doğru: Bilgelik azsa, şefkat de azdır... Yani: Her kim ki öfke, nefret benzeri şefkate karşıt duygularla doludur, o kişi, bilgelikten de yoksundur, yani "hayat cahili"dir.

Aynen Erkek ve Kız gibi... Doktor'un sunduğu bilgeliği anlamaya bile çalışmıyor, kendi çözümleri işe yaramadığında ise birbirlerini suçluyor ve yönetmeye kalkışıyorlar: "Hala bu fotoğrafları atamadığın için eski sevgilini rüyalarında görüyorsun" vb eleştirel replikler havada uçuşurken, birbirlerine uygulanması imkansız emirler vermekten de geri durmuyorlar: Kız Erkek'e "Öyleyse uyuma" diye bağırıyor ve hatta Erkek, Kız'a -uyurgezer olduğunu bildiği halde- "Eski sevgilinin evine gitme" diyor.

Kahramanlarının otomatikman bir arada durmak zorunda kaldıkları bir öykü geliştiren Kim Ki-Duk, bir arada olmanın "birlik bilinci" geliştirmeye yeterli olmadığını, o bilinç seviyesi için bilgeliğin gerektiğini vurguluyor. Ana karakterlerin bilgeliğe (ve dolayısıyla şefkate) ulaşamamalarının temel nedeni ise kendilerini sevmemeleri. Sadece muhataplarına değil, kendilerine de şiddet uyguluyorlar: Örneğin Erkek uyumamak için koyu kahve içmek gibi yöntemleri kullanmıyor, ayaklarına çekiçle vurmak ona daha normal geliyor, çünkü aslında -her davranışıyla- kendini cezalandırıyor.

Erkek ve Kız arasında aşk ilişkisi kurulduğunda Kim Ki-Duk, o ilişkinin temel özelliğinin "karşılıklı bağımlılık" olduğunu sevgilileri birbirlerine kelepçeleyerek vurguluyor. Kullandığı bir başka görsel öğe ise kelebek... Erkek'in kıza verdiği kolyede (ve finalde) karşımıza çıkan bu narin ve kısa ömürlü hayvanın bahsinin, ilk kez filmin Budist tapınak sahnesinde geçmesi çok anlamlı çünkü literatürde önemli bir yeri var. Çok ünlü mesellerden biri şöyle: "Ben mi gördüm kelebek olduğumu düşümde, yoksa ben olduğunu düşleyen kelebek mi?"

Budizm'e göre insanlar asıl hayatlarını, "geldikleri ve sonunda gidecekleri" alemde yaşıyorlar, gerçek özgürlük orada mümkün. O özgürlüğe burada ulaşmanın tek yolu var: Başta benlik (ego) bağımlılığı olmak üzere tüm zincirlerden kurtulup aydınlanmak, "uyanmak"...

Çünkü dünyadaki hayat bir "Rüya"...

Kim Ki-Duk, -artık- çok usta bir senarist ve yönetmen olduğu içindir ki, elindeki formatın imkanlarından yararlanarak filmini "kıssalar resmi geçidine" dönüştürmeyi başarıyor.

BI-MONG ✪✪✪✪

Yönetmen: Kim Ki-Duk. Oyuncular: Jo Odagiri, Lee Na-yeong, Zi-a, Tae-Hyeon. Senaryo: Kim Ki-Duk. Görüntü Yönetmeni: Kim Gi-tae. Kurgu: Kim Ki-Duk.

Yapım: Güney Kore (2008). Süre: 93 dk.

Gösterim Tarihi: 7 Kasım

45. ALTIN PORTAKAL'IN ARDINDAN

Festivale bir bakış…

45. Antalya Altın Portakal Film Festivali bu yıl gerçekten dopdoluydu. Ulusal yarışmada yer alan önemli yerli yapımlar, birbirinden iyi yabancı filmler ve ünlü konuklar… Kapanış töreninde ödülünü aldıktan sonra sahneyi 'Keyser Söze' adımları ile terk eden büyük usta Kevin Spacey, **"The Wrestler/Güreşçi"** ile kariyerinde yeni bir çıkış arayan 'düşer gibi olmuş' ünlü yıldız Mickey Rourke, çok güzel ve yetenekli Marisa Tomei, iyi ve 'farklı' aktör Adrien Brody, ağırbaşlı, düzgün, 'solcu' bir usta Danny Glover, entelektüel ve sıcakkanlı başka bir yetenek Matthew Modine, asla yaşlanmayacak dev aktör Maximilian Schell, kapanış töreninde, birçoklarında göremediğimiz güzel Türkçesi'yle unutulmaz bir şov yapan İstanbul doğumlu karakter oyuncusu Tchéky Karyo, ciddi karizma Michael Ironside, tabiata karşı gelen özel güzeller Jacqueline Bisset ve Bo Derek… Mütevazı kişilikleri ile yıldız kavramı üzerine düşündüren bu isimler arasında on günden fazla geçirmek gerçekten hoştu… SİYAD'ın, biz sayıları kırkı bulan üyeleri, yine unutulmaz anlarla dolu bir 'sinema yazarı bayramı' yaşadık sonuç olarak… Uzun metrajda Altın Portakal için yarışan 16 yerli film arasında en çok **"Süt"**ü beğendim. Geçtiğimiz yılın galibi "Yumurta" kadar beğeni toplamadı Semih Kaplanoğlu'nun üçlemesinin ikinci ayağı… "Yumurta"yı fazla beğenmemiştim ama şimdi "Süt", en iyi yerli filmdi bana göre… Böylesi bir durum Kaplanoğlu'nun önceki filmlerinden "Meleğin Düşüşü"nde de yaşanmıştı. Birçokları filmi sıkıcı bulurken, ben çok özel bir film olduğunu düşünmüştüm. (Bu durum, üzerine ayrı bir yazı yazılabilecek farklı bir tartışma. Konuya geri dönelim.) Meselesi, plastiği, oyunculuğu, anlatımı, her şeyi yerli yerindeydi "Süt"ün. Çok çalışılmış, özenli ve güçlü bir filmdi. Hele o bir ışık huzmesiyle sona eren bilinçli proleter selam yok mu? **"Pandora'nın Kutusu"** Yeşim Ustaoğlu'nun en iyi filmi bence. Mutsuzlukları ve yenilgileriyle baş etmeye çalışan, sıkışmış, tıkanmış üç kardeşin, Batı Karadeniz'de yaşayan Alzheimer hastası anneleriyle yeniden bir araya gelmelerini, yalın ve gerçekçi bir dille anlatıyordu Ustaoğlu. Sıradan insanın umutsuz ve yenik güncesiydi film. Nuri Bilge Ceylan'a Cannes'da En İyi Yönetmen dalında Altın Palmiye kazandıran **"Üç Maymun"**, enfes görüntüleri, ustalıklı anlatımı ve oyunculuklarıyla -ki genç aktör Ahmet Rıfat Şungar özellikle çok iyiydi- yarışmanın en iddialı filmiydi. Fakat öykünün merkezindeki ailenin, mesela annenin; sınıfsal bir oturmazlığı var gibi geldi bana. 'Bu işler sanki böyle değil' diye düşündüm, filmi izlerken. "Üç Maymun"un güçlü ve iyi bir sinema olduğu gerçeğini ise asla yadsımadım. Reha Erdem, **"Hayat Var"**da yeni bir 'proje'ye soyunmuş. Yepyeni, yaratıcı bir ses çalışmasıyla cesur bir filme imza atmış. Ama öykü ve mesele itibariyle biraz zorlama ve fazla matematik gibiydi sanki. Erdem'in yeni denemesi, alkışladığım ama çok benimsemediğim bir teknik-proje oldu. Altın Portakal'ın galibi **"Pazar-Bir Ticaret Masalı"**, kapitalist ahlakın, yoksulluk ve çaresizlik çıkmazlarını kullanarak küçük insanın vicdanını yok edip, onu 'başka bir şeye' dönüştürmesini resmediyordu. En İyi Erkek Oyuncu seçilen Tayanç Ayaydın'ın gerçekten iyi performansı, ayrıntılar ve genel doku, 'eli yüzü düzgün' dedirtiyordu insana. Sadece o kadar ama. Derviş Zaim'in **"Nokta"** ile kazandığı En İyi Yönetmen ödülü, geç kalmış bir ödüldü. Katıldığı önceki festivallerde bulamadığını Antalya'da buldu Zaim. Erden Kıral, **"Vicdan"**da iyi bir yönetmenlik sergiliyordu. Zülfü Livaneli imzalı iddialı müziği, fonda makul biçimde kullanarak öne çıkarmıyor, oyuncuları iyi yönetiyordu. Fakat fazla hızlı kurgusu ve boşluklu, hafif sorunlu öyküsüyle, içerdiği yoğun hisleri ve durum tespitini perdeden izleyiciye olabildiğince yansıtamıyordu film. Yenilikçi olmaya çalışan, iyi niyetli bir çabaydı ama ocaktan çabuk alınmış bir tadı vardı. Ulusal yarışmada yer alan diğer yerli filmleri ve ilk anda değindiğim bu yedi filmi, sadece onlara ayırdığım bir yazıda genişçe ele alacağım. Tartışılan jüri kararları üzerine söyleyeceğim, jürinin beni de şaşırttığı. Aslında, genel anlamda jüri mevzuu üzerine daha önce görüşlerimi belirtmiştim. Ama bir jürinin sinema beğenisi ve seçimlerinin, o yarışma üzerindeki etkisini en açık biçimde gösteren festival buydu sanıyorum. Bu yılki Antalya jürisi, belli bir sinema anlayışının ürünlerini açıkça görmezden geldi, beğenmedi. Tercihini hafif konvansiyonel, daha ziyade 'başka' bir sinema lehine kullandı. Hep dediğim gibi, 'herkes kendi jürisini arar'… (SİYAD jürilerinin, 'bizimkilerin' seçimleri ise, geceyi kurtarıyordu.)

Bu yıl izlediğim ve birçoğu yakında vizyona girecek olan yabancı filmler de çok dikkat çekiciydi. Dardenne Kardeşler'in Cannes'dan En İyi Senaryo ödülüyle dönen yeni filmleri **"Lorna'nın Sessizliği"**, kendi halinde, mütevazı bir tespit filmiydi. İçinde nefes aldığımız

"Süt"

"Körlük"

Murat Erşahin
murat.ersahin@superonline.com

"Pencere"

"35 Tek Rom"

gezegenin düzenine küfür ediyordu film. Adaletsiz, delirmiş, kudurmuş kapitalizmin insanı yok edişini Avrupa'nın orta yerinde her gün yüzlercesi yaşanan bir öyküde anlatıyordu iki kardeş. Film, yüreğe oturup kalıyordu. Norveçli usta Bent Hamer, "Yumurtalar" ve "Mutfak Hikâyeleri"nden sonra, yeni filmiyle beni yine büyüledi. Emekli tren makinisti Bay **"O'Horten"**'in öyküsü, kapkaranlık ama sıcacıktı. İnsan yalnızlığı ve gerçekliğiydi Hamer'in sineması. Anime ustası büyük bilge Miyazaki'nin **"Küçük Denizkızı Ponyo"**'su naif bir masaldı. Sevgiyi yüceltiyordu ve insan olabilmenin tek koşulu olduğunu öne sürüyordu herkeste olmayan bu duygunun. Olabildiğine sevimli çizgilerle… Bu yılın Altın Palmiye galibi **"Sınıf"**, "İş Yok Zaman Çok" filmiyle takipçisi olduğum Laurent Cantet'nin ne denli önemli bir yönetmen olduğunun somut kanıtıydı. 'Ne zor ve mükemmel bir iş' diye geçirdim içimden, son yazılar perdede akarken… Politik, toplumsal, ekonomik, yaşanan gerçekliğe ait ne kadar konu varsa, bir sınıfın içinde izliyorduk bütün bunları. Öğretmen gerçek, öğrenciler gerçek, mesele gerçek, sinema gerçekti… Nobel ödüllü Portekizli yazar José Saramago'nun çarpıcı romanı **"Körlük"**, ilk okuduğumda 'sinemaya uyarlansa ne kadar iyi olur. Ama bence çok zor' dediğim çok özel bir kitaptı. "Tanrıkent"i beyazperdeye armağan eden Brezilyalı yürekli sinemacı Meirelles, zorluğun üstesinden gelmeyi başarmış. Belki biraz iddialı olacak ama beyazperdede izlediğim en önemli edebiyat uyarlamalarından biri oldu "Körlük". Adı olmayan kişilerin evrensel dertleri, yaşadığımız 'liberal' demokrasinin sıradan insanları sürüklediği kaos, olağanüstü bir görsellikle yansımıştı perdeye. İnsanı allak bullak eden minik başyapıt, başta Julianne Moore olmak üzere bütün oyuncularının performansı, teknik yetkinliği -bütün o mercek kullanımı-, usta anlatımıyla üzerinden yıllar geçse de unutulmayacak cinsten. "Arjantin Öyküleri" ve "Bombon, Köpek"le içimizi ısıtan ve tarifsiz hüzünlendiren Arjantinli Carlos Sorin, en iyi filmiyle festivaldeydi. Yönetmenin bir şiir tadındaki filmi **"Pencere"**, sessiz, usulca gelip geçti perdeden. Ölmek üzere olan yaşlı bir adamın son gününü anlatıyordu Sorin. Yıllardır özlemle beklediği oğlu, piyano akortçusu, bakıcıları, çevresi ve onu kuşatan; hatırladığı o ilk ve en tatlı anısı… İnsan olmanın acemi telaşı… Gelip geçerken senden kalanlar ve senle gidenler… Bence, çağın en önemli sanatçılarından biri olan Woody Allen, çoğunluğu İspanya'da geçen yeni filmi **"Vicky Christina Barcelona"**'da 'hayatta' olup olmadığımızı soruyordu bize… Javier Bardem'in tuhaf manyetiği etrafında dönen üç güzel, Scarlett Johansson, Penélope Cruz ve Rebecca Hall eşliğinde hüzünle gülümseten nefis bir yolculuğa çıktık. İspanyol gitar, Gaudi, şarap, aşk, tutku ve dışardan baktığınızı fark ettiğiniz 'hayat'. Hayatta olmanın keyifli yanları vardı ve katlanılması zor acıları… Nefes alıp vermekle, dibine kadar yaşamak arasında pek bir fark yoktur diyordu Allen. İkisinde de bolca hüzün, yalnızlık ve acı vardır. Hayatta olanlar tutkularını beslerler hepsi o… Salondan çıkarken, kendime bir daha bakıp fark ettim ki; gerçekten, 'yaşam başka yerdeydi' ve kim mutluydu ki sonuçta… 80'li yılların ünlü yıldızı, 'serseri' aktör Mickey Rourke, Venedik'te 'Altın Aslan' kazanan "Güreşçi" ile Antalya'daydı. Darren Aronofsky imzalı dram, Rourke'un yeniden çıkışıydı. Yaşadığı hızlı ve farklı yaşam yüzünden ayakta durmakta zorlanan aktörün, iç yaralayıcı bir hali vardı ama bir nevi kendini canlandırdığı filmde yeniden 'ben de varım' diyordu; hiç uzaklaşmadığını düşündürürken akıp giden son jenerikler eşliğinde… Gelelim festival boyunca beni en çok etkileyen, en beğendiğim filme: **"35 Tek Rom"**. Yalınlık ve sadeliğin babası, minimal sinemanın öncüsü büyük usta Yasujiro Ozu'nun 1962 tarihli son filmi "Sanma no aji"nin serbest bir uyarlaması, Japon sinemacıya bir saygı duruşu olan film, aynksı Fransız yönetmen Claire Denis imzalıydı. Fransız işçi sınıfından bir baba kızın ilişkisiydi izlediğimiz. İnsani duyguların özenli tahlili… Bir röntgen filmi gerçekliğinde, yalın, güçlü bir anlatımla baba ve kızını, onların dostlarını, zorlu yaşama karşı birlikte duruşlarını, dayanışmalarını, aşklarını izledik. Yağmurlu gecede sığınılan o bar sahnesi, şefkat, öfke, kıskançlık ve sevginin en gerçek, ham hali… Yaşama dair hemen her ayrıntıyı büyük bir ustalıkla perdeden akıtan öykü… Gözyaşlarımı uzun süre tutup engelledikten sonra dayanamayıp kendimi koyuverdiğim o son sahne: Pirinç pişirme tenceresi… Filmden sonra, kızımı düşünerek yaptığım uzun yürüyüş. Kendimi yeniden iyi hissetmem…

Festivalin kuşku yok ki en ünlü sîması, konakladığımız otelin dünyaca tanınmış, dokuz dilde "Merhaba, ne istersiniz?" diyebilen, en kahraman omletçisi, sevimli aşçısıydı. Bir sabah; bana serzenişte bulundu: "Yahu" dedi, "Biz hep ünlüler kortejini bekledik ama çok ünlü göremedik…". "Sizden ünlüsü mü var?" dedim; "Bakın yanımızdaki Japonlar fotoğrafınızı çekiyor". Pek oralı olmayarak, "Evet", dedi, "Birazdan imza da isterler. Ama imza verme alışkanlığım yok." Yönetmenlerin aradığı en 'hayati' tip şu an karşımda omlet pişiriyordu ve sinema bilindiği üzere fena halde benzeşiyordu gerçek hayatla… Antalya'ya gelecek yıla dek veda edip terk ederken şehri, sırt çantama ne zaman koyduğumu unuttuğum portakalı gördüm, uçakta not almak için kalem ararken… Çantanın karanlığında parlayan bir altın portakaldı o da…

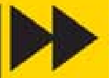
Hayatı tersten yaşamak

David Fincher'ın Brad Pitt ile üçüncü ortak çalışması olan "THE CURIOUS CASE OF BENJAMIN BUTTON", fantastik öyküsü kadar Pitt'in performansıyla da Oscar'ın iddialı adaylarından biri olarak görülüyor.

Yaşlı bir insan olarak doğmak ve hayatının sonunda bir bebek haline gelmek… Francis Scott Key Fitzgerald'ın 1922 tarihli kısa hikâyesinde olduğu gibi… The Curious Case of Benjamin Button adlı bu hikâyeyi yazarken Mark Twain'den etkilenen Fitzgerald, insan hayatının en iyi kısmının başlangıç, en kötü kısmının da yaşlanıp ölmek olmasının ne kadar acıklı bir durum teşkil ettiği fikrinden yola çıkar ve bunu tersine çevirir. Söz konusu hikâyenin serbest uyarlaması olan "The Curious Case of Benjamin Button"da başkahramanımız, I. Dünya Savaşı'nın sonlarında, 1918'de New Orleans'ta dünyaya gözlerini açar. 80'lerinde yaşlı bir adam olarak doğan Benjamin Button, 21. yüzyılda son bulacak ve bir bebek olarak tamamlayacağı sıra dışı hayat yolculuğuna çıkar. 50 yaşındayken 30 yaşındaki bir kadına aşık olur. İlişkileri süresince Button giderek gençleşirken, sevdiği kadın da yaşlanmaktadır.

Fitzgerald'ın hikâyesinin sinema uyarlaması 90'ların ikinci yarısından itibaren gündemdeydi aslında. Ron Howard, Spike Jonze ve Gary Ross gibi yönetmenlerin adının geçtiği proje 2005'te David Fincher'a teslim edildi. Fincher, senaryoyu ilk okuduğunda, bunun somut olarak anlatılabilecek bir hikâye olmadığını düşünmüştü. Ancak zaman içinde fikri değişti ve filmi yönetmeyi kabul etti. Fincher'ın Warner Bros. ile yaptığı anlaşma gereğince "The Curious Case of Benjamin Button" ve "Zodiac"ı arka arkaya çekilecekti. "Zodiac"a öncelik verilince "Benjamin Button"ın prodüksiyonu 2008'e kaldı.

Fincher'ın, hayat hakkında, karanlık, romantik ve insanoğlunun faniliğini hoş bir dille kötüleyen bir yapım olarak tanımladığı film, yönetmenin "Seven/Yedi" ve "Fight Club/Dövüş Kulübü"nün ardından Brad Pitt ile üçüncü işbirliği. Yakışıklı aktör yeni filminde hayli zor bir işe soyunuyor; belli dönemler hariç Benjamin Button'ı yaşlılığından gençliğine neredeyse hayatının her adımında canlandırıyor. Filmde Pitt'in "Babel"den sonra yeniden biraraya geldiği Cate Blanchett'ın yanı sıra Tilda Swinton ve Julia Ormond da rol alıyor. Senaryo ise "Forrest Gump"ın Oscar'lı senaristi Eric Roth'a ait.

PEK YAKINDA

Acıların adamıyım

"The Pursuit of Happyness/Umudunu Kaybetme" ile ilk defa Hollywood'a iş yapan italyan yönetmen Gabriele Muccino, tıpkı filmin öyküsünde olduğu gibi kendi hayatında da Amerikan rüyasını gerçekleştirmiş gibi görünüyor. Muccino, bu filmin başarısı üzerine arayı pek de uzatmadan yeni projesi "Seven Pounds"un çekimlerini tamamladı. Hem başrolde hem de yapımcı koltuğunda yine Will Smith var. Hikâye de öncülü gibi hem dramatik hem de umut dolu. Filmin başkahramanı olan Ben Thomas (Smith), geçmişindeki bazı hatalardan dolayı suçluluk duyan, intiharı düşünecek kadar depresif bir insandır. Kafasında devamlı intihar düşüncesinin dolaştığı Ben, hayatına giren tamamen yabancı 7 kişi vesilesiyle kefaretini ödeme şansını yakalayacak; bu sırada kalp hastalığı olan Emily'yle (Rosario Dawson) aşkı da bulacaktır. Filmde Woody Harrelson, kör bir piyanisti oynuyor. Asıl sürpriz ise Nicole Kidman ve Tom Cruise'un evlatlık oğulları Connor Cruise'un ilk oyunculuk deneyimine soyunup, Will Smith'in gençliğini canlandırması.

PEK YAKINDA

Süperler buraya, eller havaya

Alan Moore deyince "V for Vendetta", "From Hell/Cehennemden Gelen" ve belki onlardan da önce "Watchmen" gelir. 1986'da başlayıp yaklaşık bir sene süresince yayımlanan "Watchmen", o yıllarda hüküm süren Soğuk Savaş rüzgârlarının çizgi dünyadaki en önemli yansımalarından biriydi. Zira Moore, süperkahraman konseptini alıp gerçek bir dünyaya ve o yıllarda var olan gerçek sorunlara yani savaş tehdidi ve kitlesel paranoyaya monte etmişti. Romanda bir süperkahramanın öldürülmüş olarak bulunmasıyla başlayan hikâyenin ucu ABD ile o zamanki SSCB arasındaki çekişmeye ve tarihin akışını değiştirecek dehşetengiz bir komploya ulaşıyor. "Watchmen", uzun süredir sinemaya aktarılmayı bekleyen bir projeydi aslında. 80'lerin sonundan itibaren deyim yerindeyse elden ele geçti. Terry Gilliam, Darren Aronofsky, Paul Greengrass gibi birçok "baba" yönetmenle anılan "Watchmen", senaryonun bir türlü yerine oturmaması, adı geçen yönetmenlerin başka projelere öncelik vermesi gibi nedenlerle sürekli ertelendi. Ancak 20 yıllık bu tehir, romanın hayranlarının beklediğine değmiş gibi görünüyor. Zira "Watchmen"i geçtiğimiz sene Frank Miller'ın 300'ünü sinemaya aktaran Zack Snyder yönetiyor. Bütçesi 120 milyon doları aşan filmin bir ilginç özelliği de Patrick Wilson ve Jackie Earle Haley'i (sapık Ronnie rolündeydi) "Little Children/Tutku Oyunları"ndan sonra yeniden biraraya getirmesi.

THE UNINVITED

Hayaletten al haberi

Kim Ji-woon'un yazıp yönettiği 2003 tarihli Güney Kore yapımı "Janghwa, Hongryeon" ertesi sene ülkemizde "Karanlık Sırlar" adıyla gösterime girmişti. Söz konusu filmin yeniden çevrimi "The Uninvited"ın çekimleri tamamlandı ve 2009 başında vizyona girecek. "The Uninvited", İngiliz kardeşler Charles ve Thomas Guard'ın ilk uzun metrajı. Yeniden çevrimde, merkezinde doğaüstü olaylar ve ergenlik sorunlarının olduğu orijinal hikâye hemen hemen korunmuş. Annesinin trajik ölümünden sonra psikolojik tedavi gören Anna (Emily Browning), evine geri döner. Vakti zamanında annesine bakan hemşire Rachel (Elizabeth Banks), babası Steven (David Strathairn) ile nişanlanmıştır. Bir süre sonra Anna, annesinin hayaletini görmeye başlar. Hayalet onu, Rachel'ın şeytani planlarına karşı uyarmaktadır. Anna ve kız kardeşi Alex (Arielle Kebbel), Rachel'ın göründüğü gibi biri olmadığı konusunda babalarını ikna etmeye çalışırlar. Her ne kadar orijinal hikâyenin ana motifleri korunsa da Güney Kore korku sinemasının o sıra dışı ve çarpıcı atmosferi, Hollywood yeniden çevriminde nasıl bir havaya bürünecek; ilk filmi beğenenlerin en büyük endişesi bu.

PEK YAKINDA

THE PRINCESS AND THE FROG

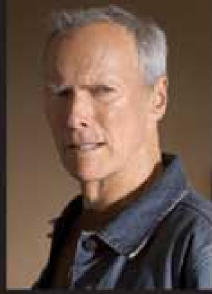
Çirkini öpmek sevaptır

Grimm Kardeşler'in ünlü Kurbağa Prens masalını bilirsiniz… Büyücü tarafından kurbağaya dönüştürülen prens, güzeller güzeli prensesin kendisini öpmesi ile büyüden kurtulur ve yeniden yakışıklı bir erkeğe dönüşür. İşte bu en bilindik çocuk masalı "The Princess And The Frog" adıyla Walt Disney'in yeni animasyon filmi olacak. Üstelik müzikal formatta… Yönetmenler, daha önce "The Little Mermaid/Küçük Denizkızı", "Aladdin" ve "Hercules"de de birlikte çalışmış olan Ron Clements ve John Musker. Bu ay 47. uzun metraj animasyonu "Bolt" ile beyazperdeyi süsleyen Disney, bilgisayar teknolojisiyle gerçekleştirdiği "Bolt"un aksine "The Princess And The Frog"u geleneksel formda hazırlıyor. Yani 2004 tarihli "Home on the Range/Kahraman İnekler"den sonra ilk defa elde çizim tekniği kullanıyor Disney. Değişiklik bununla sınırlı değil. Kurbağanın hayatını değiştiren meşhur prensesimiz, bu filmde siyahi bir karakter olarak resmediliyor. Her ne kadar prodüksiyonu seçimlerden çok daha önce başlamış olsa da Barack Obama'nın değişim rüzgârının kanıtlarından biri de sayılabilir bu animasyon.

ÖZEL SEANS

HAZIRLIK AŞAMASINDAKİLER

GRAN TORINO

Ülkesinde Ekim sonunda vizyona giren ve Oscar adaylığı alması muhtemel "Changeling"in hemen ardından bir Clint Eastwood filmi daha geliyor. Üstelik "Million Dollar Baby/Milyonluk Bebek"ten 4 sene sonra Eastwood yine kendi yönettiği filmde oynuyor bu sefer. "Gran Torino" adını Ford'un bir araba markasından alıyor. Eastwood'un canlandırdığı Walt Kowalski karakteri, değişen dünyada kendi kurallarıyla varlığını sürdüren bir Kore Savaşı gazisidir. Kowalski göçmen komşularından hiç hazzetmez. Ancak gözü gibi baktığı Gran Torino'sunun çalınma teşebbüsü, ırkçı Kowalski'yi önyargılarıyla karşı karşıya getirecektir.

RECEP İVEDİK 2

Televizyon dünyasının kaba saba ve absürd kahramanı Recep İvedik'in sinema serüveni başladığında gişe başarısının bu kadar yüksek olacağı belki tahmin edilmiyordu ama seyircinin talebine göre devam filmlerinin geleceği neredeyse aşikârdı. Haftalarca gösterimde kalan "Recep İvedik" 4 milyon 300 bini aşan hasılatıyla rekor kırınca devam filmi için hiç vakit kaybedilmedi. 4 Kasım'da çekimlerine başlanan "Recep İvedik 2"yi yine Togan Gökbakar yönetiyor. 2. filmde İvedik'in babaannesiyle tanışacağız. Bu rolde Gülsen Özbakan'ı izleyeceğimiz filmin oyuncu kadrosunda Efe Babacan ve Çağrı Büyüksayar da yer alıyor. İlk filmin aksine çekimlerinin tamamı İstanbul'da gerçekleştirilen "Recep İvedik 2" 12 Şubat'ta seyirciyle buluşacak.

THE DANISH GIRL

Şu sıralar Birleşmiş Milletler'in Barış Elçisi ilan edilen Charlize Theron, sıra dışı bir hikâyeyle beyazperdeye gelecek. "The Danish Girl" adını taşıyan yapım, David Ebershoff'un 2000'de yayımlanan ilk romanından uyarlanacak. Romanın kaynağı Danimarkalı Lili Elbe'nin gerçek yaşam öyküsüne dayanıyor. Onu bu kadar ilginç yapan özeliği ise kayıtlara geçmiş ilk cinsiyet değiştirme vakası olması. Aynı zamanda başarılı bir sanatçı olan ve ameliyatından sonra Lili adını alan Einar Mogens Wegener karakterini filmde Nicole Kidman canlandıracak. Erkek olduğu dönemde onunla evlenen ve cinsiyet değiştirme konusunda kocasını cesaretlendiren eş rolünde ise Charlize Theron'u izleyeceğiz. "The Danish Girl"ü, "Hilary and Jackie"den tanıdığımız Anand Tucker yönetecek.

2012

"The Day After Tomorrow/Yarından Sonra"da insanlığı buzul çağına geri döndüren ve dünyayı kıyametin eşiğine getiren Roland Emmerich, yeni filmi "2012"de kısmen de olsa benzer bir temayla karşımıza çıkacak. Film adını, Maya takvimine göre kıyametin kopacağı tarihten alıyor. "2012"de böyle bir atmosferde hayatta kalmaya çalışan insanların macerasını izleyeceğiz. Başlangıçta filmin bütçesinin 200 milyon dolar olarak düşünüldüğü ancak Columbia Pictures'ın bunu çok yüksek bularak aşağı çektiği söyleniyor. John Cusack, Amanda Peet, Thandie Newton, Woody Harrelson ve Danny Glover'ın başını çektiği oyuncu kadrosuyla "2012" ülkesinde Temmuz 2009'da vizyona girecek ve muhtemelen önümüzdeki senenin en büyük prodüksiyonlarından biri olacak.

Şüphe ruhu kemirir

John Patrick Shanley'yi En İyi Orijinal Senaryo dalında Oscar kazandığı "Moonstruck/Ay Çarpması" ve yazıp yönettiği "Joe Versus the Volcano/Joe Yanardağa Karşı"dan hatırlayacaktır sinemaseverler. Shanley aslında ünlü bir oyun yazarı. 2005'te Doubt adlı oyunuyla Pulitzer kazanmakla kalmadı, bu oyun En İyi Oyun ve En İyi Yönetmen başta olmak üzere 4 dalda Tony ödülüne değer görüldü. Shanley, Broadway'de 525 kez sahnelenen oyununu 3 sene sonra beyazperdeye uyarladı, hem de müthiş bir oyuncu kadrosuyla. Hikâye 1964'de Bronx'taki (yazarın memleketi) bir Katolik okulunda geçer. Korku ve disiplininin gücüne inanan Rahibe Aloysius (Meryl Streep) tarafından yönetilen okulda Rahip Brendan Flynn(Philip Seymour Hoffman), okulun katı geleneklerini yıkmak amacındadır. Politik değişim rüzgârlarının estiği bu dönemde okula ilk defa siyahi bir öğrenci kabul edilir. Ancak Rahibe James (Amy Adams), Müdire Aloysius'a bazı şüphelerinden bahseder. Genç rahibeye göre Rahip Flynn, Donald Miller adlı bu öğrenciyle yakından ilgilenmekte, hatta ona karşı kişisel bir yakınlık hissetmektedir. Bu şüphe Müdire'yi zor bir kararın eşiğine getirecektir.

DOUBT

Doğu kadınının bitmeyen çilesi

Mahsun Kırmızıgül, "Beyaz Melek"ten sonra ikinci kez yönetmen koltuğuna oturdu. Senaryosunu yine kendisinin yazdığı "Güneşi Gördüm" adını taşıyan yapım, Doğu'daki zorlu yaşam koşullarını kadınları merkeze alarak anlatıyor. Filmin oyuncu kadrosu hayli iddialı… Şerif Sezer, Yıldız Kültür, Demet Evgar, Hande Subaşı, Altan Erkekli, Ali Sürmeli, Erol Günaydın, Menderes Samancılar, Nurseli İdiz, Sarp Apak ve tabii ki Mahsun Kırmızıgül… Filmin çekimleri Kars'ta, dondurucu hava koşulları altında devam ediyor. Oyuncular canlandırdıkları karakterlerin gerçekçi olması için çekimlerden 10 gün önce Kars'a giderek, Doğulu kadınların beden dilini gözlemlemiş ve şive çalışmışlar. Kars'ın ardında çekimler İstanbul'da, sonra da Norveç ve Danimarka'da devam edecek. "Güneşi Gördüm" 12 Mart 2009'da sinemaseverlerle buluşacak.

GÜNEŞİ GÖRDÜM

Tarih ve sinema yeniden elele

11. kez düzenlenen ULUSLARARASI SİNEMA TARİH BULUŞMASI'nda bu yıl mülteciler teması işleniyor.

Türkiye Sinema ve Audiovisuel Kültür Vakfı'nca (TÜRSAK) düzenlenen Uluslararası Sinema Tarih Buluşması bu yıl 11. kez gerçekleşecek. 19- 25 Aralık tarihleri arasında sinemaseverlerle buluşacak organizasyonun bu seneki teması 'tarih boyunca mülteciler'. Prof. İlber Ortaylı'nın danışmanlığında saptanan tema doğrultusunda mültecilik sorunu film gösterimleri ve uzmanların katılımıyla bir kez daha gündeme taşınacak.

11. Uluslararası Sinema Tarih Buluşması'nda gösterilecek filmler arasında en dikkat çekenleri Danimarka'nın Oscar adayı "To verdener" ile Majid Majidi'nin yönettiği, İran'ın Oscar adayı "Avaze gonjeshk-ha/The Song of Sparrows". Program bu yıl da dünyanın dört bir yanından derlenen filmlerden oluşuyor. Bunlardan biri, İsveç yapımı "The Black Pimpernel". Şili'de 1973 Eylül'ünde askeri darbe sonrası hayatları kâbusa dönen masum insanların dramını başarıyla anlatan film, gerçek bir hikâyeden yola çıkıyor. İsveç'in Şili büyükelçisi Harald Edelstam'ın yaşadıklarını Asa Faringer ve Ulf Hultberg beyazperdeye aktarmış. Montreal Film Festivali'nde En İyi Yönetmen ve FIPRESCI ödüllerini kazanan, Bosna Hersek ve Sırbistan ortak yapımı "The Tour/Turne" da festivalin öne çıkan yapımlarından. Film, Bosna'daki savaşın bunaltıcı ortamında Belgrad'tan bir grup aktörün turneye çıkmasıyla birlikte çatışmalar arasında savrulmasını anlatıyor.

"The Song of Sparrows"

Filmin yönetmeni Goran Markovic. Slovak yönetmen Vinko Moderndorfer'in yazıp yönettiği "Landscape No.2" ise değerli bir resimle birlikte tesadüfen gizli bir belgeyi de çalan iki hırsızın macerasını anlatıyor. Filistin yapımı "Eid milad Laila/İyi ki Doğdun Leyla" ise Rashid Masharawi'nin yazıp yönettiği bir film. Hükümet, maaşını ödemeyince Hakim Ebu Leyla, taksi şoförlüğü yapmak zorunda kalır. Kızı Leyla'nın yedinci yaş gününde eşi, pasta alıp erkenden evde olmasını söyler. Artık Ebu Leyla'nın aklında görevini başarıyla yerine getirmekten başka bir şey yoktur. Fakat Filistin'deki karmaşadan payını almış günlük hayat Ebu Leyla'yı, evine dönmeden önce başka yerlere savuracaktır.

Lucia Goja'nın yönettiği belgesel "My Life Inside" yasadışı yollarla Meksika'dan Teksas'a iltica eden 17 yaşındaki Rosa'nın hikâyesini anlatıyor. Bir cinayetle suçlanıp hapse atılan Rosa, yabancı bir ülkede hapiste olmak, adalet sistemi ve Amerika'daki Meksikalılar hakkındaki tüm acı gerçekleri bizzat tecrübe eder. Programdaki bir belgesel de Almanya'dan; Rosa von Provnheim'ın, kendi hikâyesini anlattığı "Meine Mütter-Spurensuche in Riga/Two Mothers". Film, biyolojik annesinin izini süren ama aslında ne aradığından ve ne bulacağından çok da emin olmayan bir kadının arayışı üzerinden, biyolojik annelikle, aileye duyulan aidiyet arasındaki ilişkiyi irdeliyor.

Beyoğlu Alkazar Sineması, Fransız Kültür Merkezi ve Cinebonus Maçka G-Mall Sineması'nda yapılacak film gösterimlerinde bilet fiyatları 2 YTL olacak.

Ankara'ya başvurular başladı

Dünya Kitle İletişimi Araştırma Vakfı tarafından düzenlenen 20. Ankara Uluslararası Film Festivali, 12 – 22 Mart 2009 tarihleri arasında gerçekleştirilecek. Festival kapsamında düzenlenecek Ulusal Kısa Film, Ulusal Belgesel Film ve Ulusal Uzun Film yarışmaları için son başvuru tarihi ise 26 Aralık 2008.

Ulusal Uzun Film Yarışması'nda, Türk sinemasına nitelikli ürünler kazandıran sinemacılara çeşitli dallarda toplam 16 ödül veriliyor. Ticari gösterim şansı olmayan kısa film, canlandırma ve belgesel dallarında düzenlenen yarışmalarla da bu türlerin izleyicisiyle buluşması sağlanıyor. Yarışmalara katılmak isteyenler, başvuru formları ile birlikte filmlerini 26 Aralık'a kadar Dünya Kitle İletişimi Araştırma Vakfı'na gönderebilirler.

Yarışmaların yönetmelikleri ve başvuru formları için:
Adres: Farabi Sokak No: 29/1
Çankaya 06690 Ankara / Türkiye
http://www.filmfestankara.org.tr

Salıları kadınlara %50 indirim

Mars Entertainment Group'un Cinebonus adı altında, Türkiye'deki 21. sinema kompleksi Esentepe Astoria Alışveriş Merkezi'nde yer alıyor. Tümü localı 10 salondan oluşan, en son teknolojiye göre hazırlanmış sinema salonlarında misafirler, duvarları cam olarak tasarlanan salonların içerisinden alışveriş merkezini ve İstanbul manzarasını görebiliyor; film esnasında özel bir sistem ile bu özel camlar kapanıyor ve film aralarında tekrar açılıyor. Astoria Cinebonus sinemaları, salonları kadar farklı bir kampanyayla da adından söz ettiriyor. Tüm seanslarda kadınlara özel %50 indirim kampanyasıyla 8 Kasım-17 Şubat tarihleri arasında her salı, her yaştan kadına, tüm gün, tüm seanslarda % 50 indirim uygulanıyor.

Türkiye'nin sınırında, sınırların kalktığı festival

Festivallerin birbirleriyle kıyaslanması sinema çevrelerinin favori sporlarından biri. Fakat GEZİCİ FESTİVAL'i başka (özellikle de büyük) festivallerle kıyaslamak doğru değil.

UYGAR ŞİRİN

Sinemacılar ve eleştirmenler sinemadan bahsederken sık sık "düş" ve "büyü" sözcüklerine başvururlar. Kullanmayı pek sevmediğim iki sözcük.

Belli bir filmden bahsederken neyse de, sinemanın geneline böyle yaklaşmanın, bu sanatı incelemek ve anlamak yerine yukarılarda bir yerlere koyup gereksizce mistikleştirmeye yaradığını düşünüyorum. (Sinemada hislerin önemini göz ardı etmeden söylüyorum bunu.)

Gelin görün ki Gezici Festival'le birlikte Kars ve Artvin'de geçirdiğim on günü düşününce aklıma ilk gelen kelimeler de bu ikisi oluyor.

Başka türlü bir yer

Festivallerin birbirleriyle kıyaslanması sinema çevrelerinin favori sporlarından biri. Fakat Gezici Festival'i başka (özellikle de büyük) festivallerle kıyaslamak doğru değil. Çünkü aralarında, Attila İlhan'ın tabiriyle söyleyelim, derece farkı değil mahiyet farkı var.

Gezici Festival'in amaçları, yöntemleri ve başarı kriterleri çok farklı. Festivalle seyirci ve festivalle şehir arasındaki çizgilerin ve sınırların kalınlaştırıldığı değil silikleştirildiği bir festival bu. Ahmet Boyacıoğlu'nun herkese örnek olmasını dilediğimiz sadelikteki açılış/kapanış konuşmalarından ("Festivalimiz açılmıştır" veya "Saat 20.15. Film başlar" gibi) törenlerin atmosferine, hatta konukların niteliğine (ve sanırım kişiliğine) dek yansıyan bir tavır.

Festivali düzenleyenler ya da katılımcılar bu tavrın sebeplerini ve sonuçlarını uzun uzadıya anlatmaya girişebilir ama ne kadar etkili olur emin değilim.

O yüzden biz en iyisi Çiğdem Çebi'ye kulak verelim, derim. Çiğdem festivalin seyircilerinden biri. Ordu'da yaşıyor, tiyatroyla ilgileniyor, amatör oyunculuk yapıyor. Ordu'dan kalkıp Kars'a gelmesinin iki sebebi var. Birincisi, festival denen şeyi bugüne kadar hep televizyondan izlemiş, artık bizzat tanık olmak istemiş. İkincisi, Kars'ta çekmek istediği bir belgesel film projesi var. (Konusunu bana anlattı ama, neme lazım, burada yazmayayım.) Bu yüzden bir yandan filmlere giderken bir yandan da belgesel ve oyunculuk atölyelerini takip ediyor.

Önündeki sinema dergilerini büyük bir dikkatle incelerken, İstanbul dışında yaşayıp bu işlerle ilgilenmenin zorluklarından bahseden bu genç kadına festivali nasıl bulduğunu soruyorum. "Doğal" diyerek cevap veriyor: "Burada oyuncular var, yönetmenler var ama kimse kimseyi birbirinden üstün görmüyor. Giriyorsun salona, oturuyorsun, filmi izleyip çıkıyorsun. Bu kadar basit. Salondaki diğer insanlardan farklı olduğunu düşünmüyorsun. Kırmızı halı da yok." (Gezici Festival'e ilişkin bir yazısına "Halımız kırmızı değil kardan olsun" başlığını atan Alin Taşçıyan'ın kulakları çınlasın.)

Sinemanın her hali

80 bin kişilik bir şehirde, 2 salonda, günde 4 gösterimle yapılan ve 7 gün süren bir festivalden söz ettiğimizi hatırlatayım. Rakamlar mütevazı görünebilir, buna karşılık festivalin Kars'taki programı geniş ve derin bir seçki sunuyordu.

Programın uzun metrajlı filmlerin yanı sıra kısa filmler, belgeseller, sahte belgeseller, canlandırmalar, klasikler ve çocuk filmlerinden oluştuğunu, atölye ve söyleşilerle desteklendiğini belirtirsem "geniş"ten ne kastettiğim anlaşılır sanırım. Politik, cinsel ya da sinemasal açıdan hayli cüretkar ve seyirciyi zorlayabilecek filmler içermesi ise "derin"liğinin göstergesiydi.

Sırf programın ortaya koyduğu bu tablo ya da örneğin uzun metrajlı filmlerin öncesine adeta "İnsanlar bunu da izlesin" düşüncesiyle kısa film koymak bile, bir sinema yazarı dostumun deyişiyle festivalin "aydınlanmacı" yaklaşımının göstergesi sayılabilir ve bu devirde "düş" sıfatını hak edebilir.

Ama Gezici Festival'le birlikte Kars ve Artvin'e gittiğinizde; 15 yıldır merak ettiğiniz ve nedense hiç karşınıza çıkmamış bir filmi Kars Şehir Sineması'nda seyrettiğinizde; sinema fuayelerinde Reha Erdem'i çevirip "Beş Vakit"teki müzik kullanımıyla ilgili soru soran veya Kars sokaklarında, meraklı bakışlar altında koştura koştura film çeken gençleri gördüğünüzde; Artvin'in bir süredir kullanılmayan sinema salonunun festival sayesinde hayata dönmeye hazırlandığını duyduğunuzda; Kars'ta ve Artvin'de insanların ayakta kalma, merdivenlerde oturma pahasına film seyrettiğine şahit olduğunuzda ve tabii Çiğdem'le konuştuğunuzda, pek başvurmadığınız bazı kelimeleri ister istemez raftan indiriyorsunuz.

Farklı şehirlere gidiyorsunuz, farklı filmler izliyorsunuz, filmler hakkında farklı düşüncelere sahip oluyorsunuz ama tuhaftır, sanki herkes aynı düşü görüyor.

Altın Kaz ödülünü bu yıl Rodrigo Pla'nın "Desierto adentro/İçimdeki Çöl" filmi kazandı.

"Lluvia"

68 kuşağı, auteur sineması ve "sanat filmleri"...

Geçtiğimiz ay 57. kez düzenlenen MANNHEIM-HEIDELBERG FİLM FESTİVALİ sadece yarışmada yer alan genç yönetmenlerin filmleri değil, 68 kuşağına dair toplu gösteri programıyla da dikkat çekti.

ENGİN ERTAN

Uluslararası Mannheim-Heidelberg Film Festivali programında genç ve henüz büyük festivallere bulaşmamış yönetmenlere, yeni keşiflere yer vermesiyle biliniyor. Bu özelliğiyle bir bakıma festival ağı ve "sanat sineması"nın ana akımından da uzak durma iddiasındaki etkinliğin, ısrarla her yıl altını çizdiği konulardan birisinin "auteur sineması" olması da şaşırtıcı değil. Kaldı ki festival 57 yıllık tarihi boyunca Fassbinder'den Wenders'e, Kieslowski'den Jarmusch'a pek çok yönetmenin filmlerini, henüz yolun başındalarken programına dahil etmesiyle de önemli.

Bu çerçeveden bakınca festivalin bu yıl 68 kuşağına dair bir seçkiye yer vermesi öncelikle dikkate değerdi. 40. yıl dönümü bir yana (hatırlarsanız Uluslararası İstanbul Film Festivali de bu yılki programında toplu gösteri bölümünü aynı temaya ayırmıştı), festivalin yöneticisi Michael Kötz verdiği röportajlarda bu tercihin başka bir nedeni daha olduğunu vurgulamaktaydı. Kendisi de 68 kuşağından olan Kötz, Almanya'da Eylül ayında vizyona giren, Uli Edel'in yönettiği "Der Baader Meinhof Komplex"e bir tepki olarak bu kararı aldıklarını belirtmekteydi.

Festivalin seçkisinin dönemin sinemasının genel bir portresini vermekte ne kadar başarılı olduğu tartışılabilir, ancak 68'in Alman sinemasındaki etkilerini gösteren ve pek sık seyirci karşısına çıkmayan filmler özellikle sevindiriciydi. Örneğin Alexander Kluge'nin 1974 yapımı filmi "In Gefahr und größter Not bringt der Mittelweg den Tod", yönetmenin sinema üzerine teorilerinin tipik bir yansıması olarak düşündürücü ve dikkate değerdi. Kluge'ninkine benzer bir sinema yapan ve sözkonusu dönemde Almanya'da feminist film teorisi açısından öncü bir figür olan belgesel yönetmeni Helke Sander'in "Die allseitig reduzierte Persönlichkeit/ Redupers"ıysa daha önce izlememiş olanlar için heyecan verici bir keşifti. Her iki filmin de bireyin gündelik hayatı ve mevcut politik ortam arasında paralellikler kuran, gerçek ile kurmacayı harmanlayan ve yer yer deneysel sinemaya meyleden tarzları hem 68 ruhunu, hem de teorik anlamda sinemaya miras bıraktıklarını belgeliyordu.

"Redupers"

Festivalin sunduğu bir diğer imkânsa Helma Sanders-Brahms'ın yeni filmi "Clara"yı izlemekti. İlk çıkışını 70'li yılların başında, Yeni Alman Sineması'nın bir üyesi olarak yapan Sanders-Brahms'ın aradan geçen zamanla gittiği farklı yolu, dönemdaşı yönetmenlerin filmleriyle karşılaştırarak görmek ilginçti. Festival'de Almanya prömiyeri gerçekleşen "Clara", tipik bir sanatçı biyografisi (film Clara ve Robert Schumann ile Johannes Brahms arasındaki ilişkiyi konu alıyordu), hatta yer yer "kitsch"e meyleden bir dönem filmi olmanın ötesine geçemiyordu.

Aslında sadece Sanders-Brahms değil, festival programında yer alan kimi genç yönetmenlerin filmleri de benzer şekilde sanat sinemasının konvansiyonları arasında sıkışıp kalmışlardı. Örneğin "Amanecer de un sueño" veya "Un Poco de chocolate" gibi İspanyol filmleri seyirciden gördükleri ilgiyi büyük ölçüde düz anlatımlarına ve rahat izlenir hâllerine borçluları. Şaşırtıcı olmayacak şekilde bu filmlerden "Amanecer de un sueño" seyirci ödülünün de sahibi oldu.

Festivalin farklı jürilerinden toplam dört ödül kazanan Kanada yapımı "Borderline" da programın dikkat çeken filmlerindendi. Genç bir kadının sevgi arayışını rastgele seks ilişkileriyle telafi etmeye çalışması ve en sonunda "arınmasını" anlatan filmin Kiliseler Birliği tarafından da ödüle layık görülmesi bu nedenle belki de şaşırtıcı değildi. Diğer yandan Lyne Charlebois'nın filmi yer yer sarksa ve merkez noktasını kaybetse de düz bir anlatımı ilginç deneyler ve geri dönüşlerle bölmesiyle kayda değerdi. Programın en iyi filmlerinden Tayvan yapımı "Luan Qing Chun" da benzer şekilde düz bir anlatımdan uzak duruyor, ancak zaman içerisinde sürekli ileri ve geri giderek alışılmış kalıpları "Borderline"a oranla daha çok zorluyordu. Chi Yuan Lee'nin yönettiği bu film de jüriden mansiyon ödülü aldı.

Jürinin mansiyona layık gördüğü bir diğer film, Hint yapımı "Bioscope" ise neredeyse akademik tarzıyla ilgiye değerdi. Aslında bir ressam olan K.M. Madhusudhanan'ın bu ilk filmi, 20li yıllarda Hindistan'da sömürgeciliğe karşı ayaklanmaların başlayışıyla, sinemanın ülkeye gelişini paralel olarak anlatıyordu. Birbirini tekrar eden sahneler filmin anlatımını büyük ölçüde sarkıtsalar da Madhusudhanan'ın erken dönem sinemanın form değiştirmesiyle Kolonyalizm ve etkilerini beraber ele almayı seçmesi ilgiye layıktı.

Festivalde büyük ödülün sahibiyse, her daim gözde bir konu olan tesadüfi karşılaşmalar ve şehirde yaşayan insanların iletişim eksikliği üzerine yoğunlaşan, Paula Hernández'in yönettiği Arjantin yapımı "Lluvia" oldu. İçerik açısından Hernández'in filmine akraba sayılabilecek İsveç yapımı "Du bruit dans la tête" ise festivalden eli boş dönmesine rağmen bizce programın öne çıkan filmlerindendi. Yönetmen Vincent Pluss pek çok kez işlenmiş iletişimsizlik sorununa farklı bir boyut getiriyor, başkarakterinin zihin akışını filmin diyaloglarını bölecek şekilde kullanıyordu.

Son noktada Festival'in programındaki 68 toplu gösterisine ve yakın tarihli filmlere birarada bakmak, aradan geçen zamanla birlikte yönetmenlerin ilgi alanlarının nereye kaydığı kadar, sanat sinemasının da nasıl bir değişim gösterdiğini belgelemesi açısından ilginçti. Bu kırk yıl içerisinde auteur teorisinin siyasi ajandası kadar, genç yönetmenlerin yaklaşımları da açık şekilde farklılık göstermiş durumda. Artık farklı olmaktan ziyade uyum sağlamak, aile veya benzeri kurumlara tutunmak, hatta zaman zaman 68 kuşağını yargılamak (örneğin yine festival programında yer alan "One Shot" isimli Danimarka filminde olduğu gibi) daha makbul sanki. Sözkonusu durumun bir kez daha farkına vardığınızda yaşadığınız hayalkırıklığını, hemen başka bir salonda gösterilen 68 ruhundan bir filmle telafi edebilmekse en azından rahatlatıcıydı.

Atilla Dorsay
al.dorsay@superonline.com

Obama'yı en tepeye getiren kara deriliIer

Hollywood tarihi, bir açıdan da kara derili ırkın hiç görülmemekten hor görülmeye, sömürüden aşağılanmaya ve daha sonraları folklorik bir süs ve eğlence öğesi, bir 'entertainment' zenginliği gibi ele alınmaktan nihayet toplumdaki gerçek önemine uygun biçimde temsil edilmeye doğru gıdım gıdım gidişinin de tarihi demektir.

Barack Obama'nın ilk zenci Amerikan Başkanı olarak seçilmesi üzerine ne kadar çok yazılsa azdır. Çünkü dünyanın en güçlü ülkesindeki bu büyük değişim, yüzyıllardır süregelmiş ırkçılığa, farklı renk, dil, din ve ırktaki insanlara, tek sözcükle "öteki"ne karşı toplumların ortak bilinçaltında çöreklenen ve her türlü modernleşmeye direnen genel tavra karşı bir büyük darbedir. Etkileri yalnızca ABD'de değil, tüm dünyada hissedilecek bir büyük değişim.

Bu değişimin sinema (TV de eklenebilir) açısından da çok ilginç olduğu kuşkusuz. Çünkü en azından Hollywood tarihi, bir açıdan da kara derili ırkın hiç görülmemekten hor görülmeye, sömürüden aşağılanmaya ve daha sonraları, folklorik bir süs ve eğlence öğesi, bir 'entertainment' zenginliği gibi ele alınmaktan nihayet toplumdaki gerçek önemine uygun biçimde temsil edilmeye doğru gıdım gıdım gidişinin de tarihi demektir. Ve bu yazı çerçevesinde bu olayı hatırlamak ilginç olabilir.

Sinemanın ilk yıllarında siyahlar, yasal olarak kaldırılmış olmasına karşın toplumun ortak bilincinde hala süregelen o tarihsel statülerine uygun olarak gösterilirlerdi: yani köle/hizmetçi olarak… Ünlü "Tom Amca'nın Kulübesi"nin çeşitli çevrimlerinde olduğu gibi... Üstelik o ilk dönem filmlerinde, kara deriliIer hemen hep bir beyaz oyuncu tarafından, suratı boyanmak suretiyle canlandırılmıştır. Ünlü yönetmen D. W. Griffith "The Birth of A Nation"ı çekip siyahları her dakika elini kana bulamaya hazır potansiyel katiller olarak gösterdiğinde, büyük tepki aldı. Aynı yıl çekilen "Darktown Jubilee" ise tümüyle siyahların oynadığı bir müzik-eğlence filmiydi. Griffith usta gerçi 1918'deki "The Greatest Thing in Life"da bir siyahla bir beyazı kucaklaşırken göstererek, ortalığı bu kez ters yönde ayağa kaldıracaktı. Ama 1922 yılının "One Exciting Night" filmi yine zenci karşıtı sayılabilirdi.

Sesli sinemayla (30'larla) birlikte, siyahların katkısı giderek arttı. "Hearts in Dixie" ve King Vidor imzalı ünlü "Hallelujah", tümüyle zencilerin oynadığı müzikli filmlerdi: siyah ırkın otantik kültürüne yaslanan... 1933 yılında Eugene O'Neill'in "The Emperor Jones"u filme alındığında, başrol dönemin ünlü şarkıcı-oyuncusu siyahi Paul Robeson'a verildi. Ertesi yıl çekilen "Imitation of Life/Zehirli Hayat" (ilk çekimi) beyaz kadınla zenci hizmetçisinin ırk sorunu üzerinde gelişen ilişkilerini ele alır. "The Green Pastures" İncil ve Hristiyanlık temalarına zencilerin gözüyle bakmayı deneyen iyi niyetli ve sempatik bir yapımdır. Nihayet 1939 yılının "Rüzgar Gibi Geçti"si gelir. Tüm romantizminin ardında, 19. yüzyılda ABD'nin Güney yörelerine az görülmüş bir gerçeklik duygusuyla yaklaşan filmde siyahlara bakış şematik, ama sevgi yüklüdür. Ayrıca vefalı hizmetkarı oynayan Hattie Mc Daniell de yardımcı oyuncu olarak Oscar'a aday oldu, üstelik kazandı! Hollywood'da gerçekten de bir şeyler değişiyordu.

1942 yılının "Kazablanka"sı ünlü "As Time Goes By"ı çalıp söyleyen piyanist Dooley Wilson'ın kişiliğinde zenci figürüne bir efsane kazandırdı. Rolü Leslie Halliwell'e göre "Bogart'la eşit düzeydeydi." Yine 40'larda "Stormy Weather", "Cabin in the Sky" gibi müzikaller çok geniş bir kara renkli yıldızlar yelpazesini halkın ilgisine sundu. Yine o yıllarda Elia Kazan'ın "Pinky/Kara Damga", Clarence Brown'un "Intruder in the Dust" gibi filmleri ırk sorunlarına daha ciddi bir çerçeveden yaklaştılar.

1950'ler ve sonrasında, zenci düşmanlığının ABD'de etkin biçimde yaygınlaşması ve bunun aynı ölçüde tepki alması olaylan sinemaya da yansıdı. Örneğin tam 1950 yılının "Storm Warning/Fırtına İşareti" adlı filmi Klu Klux Klan örgütünün cinayetlerini ele alırken, Doris Day, Ginger Rogers, Ronald Reagan gibi çok ünlü oyuncularıyla o yılların bu aşırı ırkçı örgütüne dikkat çeken ve bu açıdan kendi kendisini aşan bir önem kazanıyordu. Aynı yılın Joseph Mankiewicz imzalı "No Way Out/Can Düşmanı" filmi ırkçılık konusunda sağlam bir bakış getirdi. Ve Richard Widmark, Linda Darnell gibi oyuncularının yanı sıra önemli bir starı da ilk kez tanıttı: Sidney Poitier. Poitier, kara derili ilk star olarak birçok filmde ırkçılık virüsünü deşti: "Blackboard Jungle/Karatahta Ormanı", "Edge of the City", "Something of Value/İnsan Avcıları", liberal kanadın başta gelen yönetmenlerinden Stanley Kramer'in "The Defiant Ones/Kader Bağlayınca" veya "Guess Who's Coming to

"Casablanca"

"Rüzgar Gibi Geçti"

"Kader Bağlayınca"

Denzel Washington ve Spike Lee.

Morgan Freeman

Dennis Haysbert

Diner/Beklenmeyen Misafir" gibi filmleri. İlkinde Poitier ve Tony Curtis elleri birbirine zincirle bağlanmış biri siyah iki mahkumun öyküsünde oynarken, sanki yıllar sonra Griffith'in andığımız filminin modern bir çeşitlemesini sunuyorlardı. İkincisinde ise 1960 sonlarının liberal çifti Spencer Tracy ve Katharine Hepburn, genç kızlarının koluna takıp eve getirdiği damat adayının yine Poitier olması karşısında şok geçiriyor ve hoşgörülerini sınama fırsatı buluyorlardı! Poitier ayrıca "A Raisin in the Sun", "Porgy and Bess", "The Bedford Incident", "In the Heat of the Night/Gecenin Sıcağında" gibi filmlerde de benzer roller aldı. Sonuncusunda oynadığı komiser Tibbs rolünü iki filmle sürdürdü: "They Call me Mr. Tibbs" ve "The Organization". ABD'nin ırk davası ona çok şey borçludur. Hatta bizzat Obama da...

Ardından yine polisiyeler geldi; yeni siyah starlara polis/hafiye rolleri veren… "Cotton Comes to Harlem", "Shaft" gibi filmlerden sonra, "Blacula", "Blackenstein" gibi siyah rengi bu kez başka türlü sömüren ve "blaxploitation" denen ucuz yapımlar ortaya çıktı. Yine 70'li yıllarda "Sounder" gibi gerçekçi bir başyapıt ve bizde de gösterilen, Alex Hale imzalı "Roots/ Kökler" gibi çok başarılı TV dizileri geldi.

80'lerde yeni kahramanlar çıktı. Richard Pryor, Eddie Murphy son derece popüler olurken, James Earl Jones, Fred Williamson, daha sonra gelen Robert Townsend, Keenan Wayans vb. isimler daha arka planda kaldılar. Ama çok parlak oyuncular da çıkmaya başladı. Denzel Washington, 1980'lerden başlayarak kişiliğini ve oyunculuğunu kısa zamanda kabul ettirdi ve biri asıl, öbürü yardımcı dallarda çifte Oscar'a ulaşmayı başardı. Ardından birçok yetenek daha geldi: Wesley Snipes, Forest Whitaker, Danny Glover, Samuel L. Jackson, Whoopi Goldberg... Ve elbette büyük oyuncu Morgan Freeman...

Freeman bir başka oyunculuk efsanesi artık... O da 80'lerde başladı. Ve zaman içinde büyük üne, saygınlığa ve de Oscar'a kavuştu. Siyahların itilip kakıldığı günler artık gerilerde kalmıştı. Onların artık starları, karizmatik aktörleri, seksi dilberleri, Oscar'ları ve saygınlıkları vardı. En tepeye tırmanma dışında...

Ve siyahlar giderek yönetmenlerini de çıkardılar. Spike Lee, 80'lerin ortasından itibaren kara derili camianın baş sözcüsü oldu ve onların sorunlarını işledi: "She's Gotta Have It"den "Do The Right Thing/Doğruyu Seç"e, "Mo' Better Blues/İki Kadın Arasında"dan "Jungle Fever/ Orman Ateşi"ne, "Malcolm X"ten "Crooklyn"e, "25. Hour/25. Saat"ten "Inside Man/İçerdeki Adam"a... Birçok filminde "Wake Up/Uyan!" uyarısını kullanan Lee, sonunda siyah adamın önde gelen Hollywood temsilcisi oldu. Şimdilerde Obama üzerine bir belgesel hazırlıyor.

Başkaları da var kuşkusuz. Baba-oğul Melvin ve Mario Van Peebles, Bill Duke, ilk filmi "Boyz N the Hood"la, Oscar adayı olan ilk yönetmen sıfatını kazanan John Singleton gibi... En tepe ise, daha hayli öncesinden hayal edilmiş, filmler ve TV dizilerinde ele alınmıştı. Benim gibi "24" serisi tiryakileri çok iyi hatırlar, bu etkili dizinin bir dönemdeki macerasında ABD'nin zenci bir başkanı vardı. Hem de en başarılı türden; iyi yürekli, cesur, dürüst ve parlak bir başkan... Popüler oyuncu Dennis Haysbert'in oynadığı (perdede de Nelson Mandela'yı oynadı) bu başkan kişiliği, başta ABD kimbilir kaç ülkede kaç milyon kişiyi siyahi bir ABD başkanı imajına alıştırmıştır, bilmiyorum!

Kimi filmlerde de aynı şey oldu. Çok değilse de... En eskisi, 1972 yapımı "The Man" sayılabilir. Joseph Sargent'in yönettiği bu filmde, yetenekli oyuncu James Earl Jones başkan rolündeydi. Sonra 1998 yılının popüler olmuş "Deep Impact/Derin Darbe" filmi geldi. Mimi Leder imzalı bu siyasal gerilimde Morgan Freeman, düşsel başkan Tom Beck rolünde yine çok inandırıcıydı. Ardından 2003 yılında "Head of State" geldi. Zenci oyuncu/müzisyen Chris Rock bizzat yazıp yönettiği filmde baş rolü de üstlenmişti. 2006'daki "Idiocrasy" adlı filmdeyse, Mike Judge yönetiminde bu kez zenci başkan rolü, popüler oyuncu Terry Crews'a düştü.

Tüm bu film, dizi, oyuncu, yönetmen ve sanatçıların Obama'nın günümüzdeki zaferini adım adım hazırladıkları gözden kaçabilir mi? Elbette bu tırmanışın çok daha zengin bir geçmişi var. Özellikle bu yazıda anamadığımız ünlü müzik ve caz dehaları: W. C. Handy, Louis Armstrong, Duke Ellington, Count Basie, Nat King Cole, Bessie Smith, Ella Fitzgerald, Lena Horne, Sarah Vaughan, Billie Holiday, Billy Eckstine, Eartha Kitt, Dinah Washington, Nina Simone, Erroll Garner, Miles Davis, Charlie Parker, The Platters, Chuck Berry, James Brown, Diana Ross, Michael Jackson, Mariah Carey ve daha yüzlerce müzik yıldızı. Harry Belafonte gibi bir akımı (kalipso) nerdeyse tek başına başlatmış olan bir sanatçı. Ya da değinme fırsatı bulamadığımız günümüzün kara derili starları: Will Smith, Halle Berry, Don Cheadle, Jennifer Hudson ve daha niceleri...

Obama'nın siyasal ve sosyal başarısı, işte tüm bu sanatsal altyapının hazırladığı platforma gelip yerleşti. Umarım ki ABD'ye ve dünyaya, o zenci sanatçıların bize verdiklerine benzer bir mutluluk getirir.

HER DEVRİN

ADAM!

CEM YILMAZ, 2004 YILINDA ORTALIĞI KASIP KAVURAN "G.O.R.A"NIN DEVAMI NİTELİĞİNDEKİ "A.R.O.G"DA SENARYO YAZARI, OYUNCU VE YÖNETMEN OLARAK KARŞIMIZA ÇIKIYOR VE "HOKKABAZ"DA OLDUĞU GİBİ YÖNETMENLİĞİ ALİ TANER BALTACI'YLA PAYLAŞIYOR. İLK FİLMDE DE ROL ALAN OZAN GÜVEN, ÖZKAN UĞUR VE ÖZGE ÖZBERK'İN YER ALDIĞI OYUNCU KADROSUNUN YENİ İSİMLERİ NİL KARAİBRAHİMGİL, ZAFER ALGÖZ VE HASAN KAÇAN. DAHA ÖNCE G.O.R.A GEZEGENİNİ BİRBİRİNE KATIP, GEZEGENİN PRENSESİNİ DÜNYAYA KAÇIRAN ARİF, ŞİMDİ DE İLK ÇAĞLARDAKİ A.R.O.G KÖYÜNDE MACERASINA DEVAM EDİYOR. FİLMİN AYRINTILI YAPIM ÖYKÜSÜYSE CEM YILMAZ VE ALİ TANER BALTACI'NIN AĞZINDAN BU SAYFALARDA YER ALIYOR.

MURAT EMİR EREN

"Her Şey Çok Güzel Olacak" yapım-yönetim açısından sorumluluk almadığınız bir filmdi, "G.O.R.A"da da yönetmen farklıydı, yapım koşulları da yine sizin dışınızda birçok unsurdan etkilenmişti, "Hokkabaz"sa bu filmlerden –özellikle "G.O.R.A"dan- farklı bir iddiaya sahipti. İlk kez "A.R.O.G"ta hem yapım hem de yönetim açısından tamamen size ait ve iddialı bir filmle izleyici karşısına çıkmış olacaksınız. Bu durumun yarattığı beklentilerle ilgili neler düşünüyorsunuz?

Cem Yılmaz: Aslında saymış olduğunuz filmleri ben değerlendirecek olduğum zaman, şu andaki çalışma sistemimizden çok farklı bir işleyişe sahip olmadıklarını görüyorum. "Her Şey Çok Güzel Olacak" örneğin, benim çok da dışımda yaratılan bir proje değildi. Elbette bana sinema filmi yapmam için gelen bir teklifle başlamıştı proje, ama öyküyü yaratmak, hikâyeyi kurgulamak anlamında fazlasıyla dahil olduğum bir projeydi. Önüme bir senaryo konmuş ve "Bunda oynar mısın?" denmemişti. Filmi "Hokkabaz"dan ayıran noktaysa sadece künyesi. Filmin geçen on sene sonrasında izleyenlere farklı bir lezzet veriyor olmasında benim de bir payım vardır diye düşünüyorum. "Her Şey Çok Güzel Olacak" "G.O.R.A"dan, "G.O.R.A" "Hokkabaz"dan farklı filmler. Elbette bu filmlerin yönetmenlerinin farklı olması da bir şeyleri değiştiriyor, ama bu demek değil ki bunlar benim oyuncu olarak ya da senarist olarak memnun olmadığım, daha doğrusu benim yapmak istediğim filmlerin çok uzağına düşen filmlerdi. Biz de nihayetinde genç sinemacılarız. İdealleri olan insanlarız. Haliyle, o bizimle ilgili beklentilerden ziyade, kendi beklentilerimizi karşılayabilmek derdindeyiz. Bunların izleyicinin beklentisiyle örtüşmesini ummak durumundayız. Misal "Hokkabaz"da bizim yapmak istediğimiz şey şuydu. Bir kere, filmin o dönem perdede olan komedi filmlerinden biraz farklı olduğu kesindi. Yine de "GO.R.A" gibi komedi filmleri furyası başlatan bir filmden sonra yapılmış olması biraz seyircinin kafasını karıştırıyordu. Biz nasıl bir film yapmak istediğimizi bildiğimiz için o dönemde de beklentiyi çok ciddiye almadık. Elbette beklentiden haberdardık. Fakat esas olarak tasarladığımızı hayata geçirmek, ortaya bir atmosfer çıkarabilmek, içinde komik unsurlar da olan bir sinema filmi yapabilmek, bu işi kaliteli biçimde tamamlamak için uğraştık.

Ali Taner Baltacı: İzlemek istediğimiz gibi filmler yapmak istiyoruz. "Hokkabaz" gibi daha sakin filmleri de seviyoruz, "G.O.R.A" gibi "A.R.O.G" gibi daha büyük projeleri de.

"İzleyeceğimiz türden filmler yapmak" anahtar cümle galiba…

CY: İnsan hiç kendi filmini koyup izler mi? Eh izlese iyi olur. Biz sinema alanında hiçbir zaman siparişle iş yapmadık. Yani beklentilerin üzerine oynamadık.

Peki "A.R.O.G"u yaparken ne gibi hedefleriniz vardı? Nasıl bir film yapmak üzere yola çıktınız?

CY: "A.R.O.G" daha önce yarattığımız bir karakterin, yarattığımız bir dünyanın devam filmidir. Ancak "fantastik komedi yapıyoruz" dediğiniz zaman, bu fikrin önünüze getirdiği bazı soruları cevaplamanız gerekiyor. Birincisi izleyiciye fantastik olan ne göstereceksiniz? İkincisi, önceki filmden tanıdığımız bir komedi karakteri var. Onun macerası aynı düzlemde komik biçimde devam edebilecek mi? Üçüncüsü, görsel açıdan da bazı yenilikler vaat ediyorsunuz, peki bize neler izleteceksiniz? Dördüncüsü de, eh birkaç keredir birlikte film yapıyorsunuz, artık sinemanın içindesiniz, biraz da sinemasal yönü güçlü bir film ortaya koyacaksınız herhalde? Bizim ciddiye aldığımız beklentiler bunlardı. Kendi kendimize bu soruların cevaplarını vermeye çalıştık.

ATB: Her şeyden önce Arif'in macerası iyi bir sinema diline sahip olsun istedik.

Ali Taner Baltacı

Komediyle ilgili hiçbir problemimiz yoktu. Yani, acaba Cem komik bir şeyler yazıyor mu, diye düşünmüyor bile insan. Fakat bu bir sinema filmi, biz de, hem komik bir hikâye anlatalım hem de bir atmosfer yaratalım diye çabaladık. Elbette "A.R.O.G" insanlığın yüce değerlerine dair büyük mesajlar içeren bir film değil, ama kendi yapısı içinde başarılı bir film olsun istedik.

"G.O.R.A"dan sonra "Cem Yılmaz, sahnede tek başınayken de o sahneye robotları, uzay gemilerini, yaratıkları getiriyordu. Biz de inanıyorduk. Daha minimal bir anlatım olamaz mıydı" gibi eleştiriler gelmişti…

CY: Fantastik hikâyeler sözkonusu olduğunda daha minimal bir prodüksiyonla benzer bir komediyi yaratabilir hatta daha da komiğini yapabilirsiniz. Ama Ali Taner'in de dediği gibi, mecra değişince her şey değişiyor. İş sadece espri yapmakla bitmiyor. Size derdimi karikatürle anlatayım dediğinizde başka, sahnede anlatayım dediğinizde başka gerekleri yerine getirmelisiniz. Haliyle sinemanın da sizden bazı talepleri oluyor. Onlara uymak gerekiyor. Biz de bunları zamanla tecrübe ederek öğrendik Taner'le. Misal, ikimizin de reklam filmlerinden bazı tecrübeleri var. Bu filmler görsel açıdan, teknik açıdan standartları yüksek işler. Biz de, film yapacağımız zaman en az onlar kadar kaliteli işler olmalı diye düşünüyoruz. Reklamda, perdede gördüklerimizden çok daha fantastik işlere imza atılabiliyor, post prodüksiyon imkanları fazlasıyla zorlanabiliyor. Ayrıca perdede gördüğümüz büyük filmlerle ilgili de belli standartlar var. Bizim çabamız o standardı yakalamaya yönelik. Film bazen beş kişiyle, bazen yüz kişiyle bazen de bin kişiyle yapılan bir iş. Bizim filmlerimizde belki oyuncu kadrosu bazen dar, bazen kalabalık oluyor. Ama teknik ekip her zaman kalabalık oluyor. Hem de sorumluluğu fazla olan bir kalabalıktan bahsediyoruz. "A.R.O.G"ta artık bu durum rakamsal olarak en yükseğine ulaşmış durumda.

ATB: Bunların hepsi çalıştığınız mecrayla ve projenin ihtiyaçlarıyla değişen meseleler. Misal "Hokkabaz" daha az insanın yaratıcı anlamda katılımıyla kotarılabilecek bir işti ama "A.R.O.G" öyle değildi.

Her filmde ekibi en baştan kurmak istemediğinizi, kemikleşmiş bir yapı oluşturmak istediğinizi sıklıkla vurguluyorsunuz.

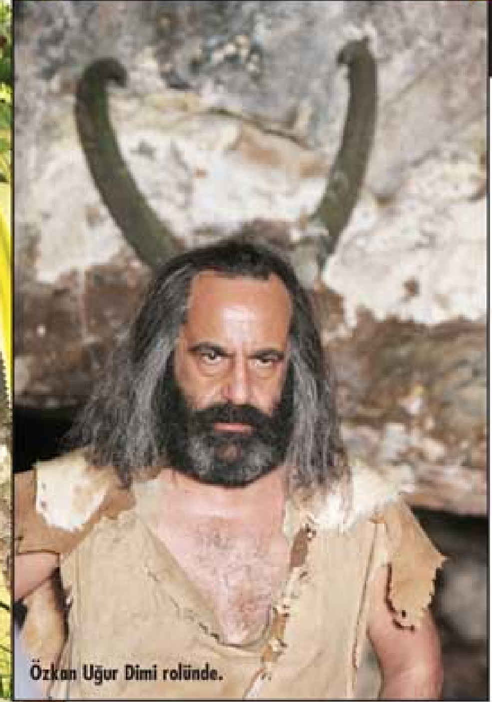

Nil Karaibrahimgil ilk kez bir sinema filminde rol alıyor.

Arif'in köydeki yoldaşları Taşo (Ozan Güven) ve Mimi (N. Karaibrahimgil).

Özkan Uğur Dimi rolünde.

başına her şey gelebilir. Önceden gelirini tahmin edemediğiniz ancak giderini pek güzel tahmin edebildiğiniz bir iştir bu. Nuri Bilge Ceylan neden film yaptığını geçen gün açıkladı (N.B.C. ruh arkadaşlarına mektup yazdığını söylemişti). Ben de tam o sebepten film yapıyorum. Başka bir sebebi yok. "Böyle bir filmimiz de olsun"dan başka bir arzumuz yok.

CY: Elbette. Ben kamera arkası ekibiyle oyuncuları hiç ayırmayan bir fikir yapısına sahibim. Bir oyuncunun performansı kadar, hatta bazen ondan daha da önemli performanslar sergilemelerini bekleriz settekilerin. Dolayısıyla o performansı almayı öngördüğümüz insanlara ihtiyaç duyarız. Bizim kendimize de bir projeyle ilgili sorduğumuz ilk soru "Biz bu işi yapabilir miyiz"dir, projede çalışan her kalemden de aynı şeyi bekliyoruz.

Peki "A.R.O.G"u yapabileceğinize ne zaman karar verdiniz? Proje ne zaman ortaya çıktı ve nasıl şekillendi?

CY: "A.R.O.G" aslında geç kalmış bir film. "G.O.R.A" perdeye çıkıp da hasılat rekorları kırmaya başladığı andan itibaren, hiç zaman kaybetmeyip "Arif tuz gölüne gider", "Arif şuradadır, buradadır" gibi şeyler yapabilirdik. Yapmadık. Yapmamamızın sebebi de, istemememizdi. Bunu yapmamız ticari bir karar olurdu. Benim şimdiye kadar yaptığım hiçbir proje ticari bir proje değildir. Ticari anlamda başarılı olmuş olsalar dahi ticari bir fikirle hareket edilen projeler değillerdir. İnsanlar öyle zannediyor bazen. Oturup ne satar diye düşünüyorum zannediyor. Sinema filmlerinde böyle düşünmedim. Benim yaptığım filmlerin ticari potansiyelleri vardır, ama bizim seyircimizdeki belli eğilimler hesaplanarak yapılmamışlardır. "Bilmem kim oynuyormuş gidelim" diye bir eğilim vardır misal. Ben öyle bir izleyici değilim. Öyle olmadığım için de bir filmde sadece bunu arayamam. Film yapanların motivasyonunu insanların ticarete bağlaması geçekten komik. Çünkü öyle, yapalım, koyalım perdeye, paralar aksın, gibi konforlu bir ticaret sağlamaz size sinema filmi. Böyle bir konfor yok bu işte. Bunu ben söylüyorsam biraz hürmet etsinler. Çünkü çok seyredilen filmler yaptık biz ve buna rağmen bu işin hiçbir garantisi olmadığını söyleyebilirim. Filmin ve harcanan paranın

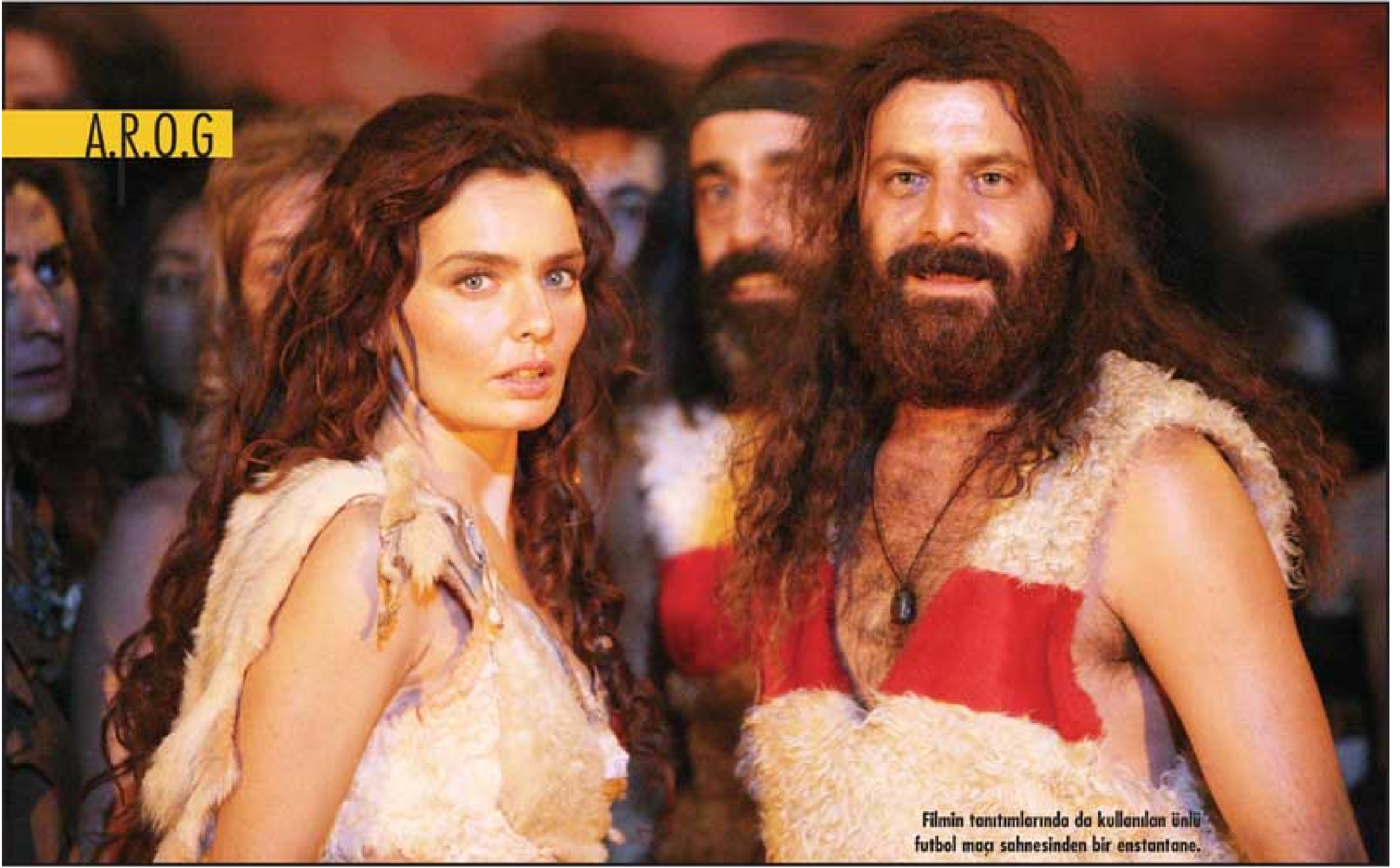
"FİLMİN İLK İSMİ A.R.O.G DEĞİL GORASAPIEN'Dİ. GORAME DİYE DE YAPABİLİRİZ, GİDİP GOREME'DE ÇEKERİZ, DİYORDUM. TABİİ HEPSİ SONRADAN DEĞİŞTİ." C.Y

Devam filminin öyküsü nasıl şekillendi?

CY: "G.O.R.A" daha gösterime girmeden önce, devam filmiyle ilgili bir öykü vardı benim aklımda. Ocak'ta gösterdiğimiz üç dakikalık kısa filmimizdeki hikâyeydi bu (Arif Ceku'yla dünyaya döner, kız hamiledir ve Arif onunla ilgili bir rüya görür). Bu bölümü filmin ilk üç dakikası olarak tasarladık ve ilk filmden bu yana belli bir zaman geçtiği için, hem filmi hem karakteri anımsatmak adına filmin üç dakikası olan o mini hikâyeyi sinema salonlarında gösterdik. Filmi zihnimde canlandırırken ilk ismi "A.R.O.G" değil Gorasapien'di, Gorame diye de yapabilir, gidip Göreme'de çekeriz diyordum. Tabii bu fikirler sonradan çok değişti. Senaryo iyice ortaya çıktı.

Oyuncuları nasıl belirlediniz?

CY: Senaryo tamamlandıktan sonra

Filmin tanıtımlarında da kullanılan ünlü futbol maçı sahnesinden bir enstantane.

hemen oyuncuları düşünmeye başladık. Ceku'yu ilk filmden ötürü Özge Özberk'in oynayacağı belliydi zaten. Logar olsun, Arif olsun, Kaaya olsun bu karakterlerde çok zorlanmadık, ben kendim oynadığım için! Kimse itiraz etmedi! Sonra da çalışmaktan zevk aldığımız insanları bir araya getirdik. Aslında kadromuz dar. Hikâyedeki karakterleri ortaya döküp, bunu kim oynasın, diye düşündüğümüzde aklımıza ilk gelenlerle çalıştık. Hiç aramadık. İşte A.R.O.G köyünde Dimi diye bir karakter var, bunu Özkan Uğur oynar dedik. Köyde Arif'in yoldaşı bir karakter var, ismi Taşo. Onu da Ozan Güven oynasın istedik. Sonra filmin ilk üç dakikasındaki performansıyla çok sevdiğimiz Zafer Algöz'ü de köyün liderlerinden Kaarga olarak kadroya dahil ettik. Nil Karaibrahimgil de, hep ilk filmini bizimle yapmasını istediğimiz bir isimdi. A.R.O.G güzeli Mimi rolünde o olsa diye düşündük ve onu kadroya kattık. Bizim, sinema filmlerinde ilk kez rol alan insanları bulup kadroya dahil etmek gibi bir huyumuz var. Misal Nil böyle biri. Köyde yaşayan Cuhara adlı bir karakteri canlandıran Hasan Kaçan da öyle…

Karakterin ilk çağlara yolculuk etmesi fikri nereye dayanıyor?

ATB: "Ateş bulundu mu abi, yoksa bende var" gibi bir absürdlüğün içinde buluyor Arif kendini. Bu dünya, ona o kadar uzak ki, tıpkı uzaya benziyor. Öyle bir dünyaya düştüğünde verdiği tepkiler tıpkı uzaylıların arasına düştüğünde verdiği tepkilere benziyor. Nasıl uzayla ilgili herkesin biraz fikri varsa ama aslında çoğu insan hiçbir şey bilmiyorsa, ilk çağlar da hepimiz için bir muamma. Arif için de öyle. Böyle bir paralellik kuruluyor ilk filmle.

Filmin geçtiği dönemi perdede inandırıcı kılmak gibi bir kaygınız oldu mu?

CY: Filmi tasarlarken düşüncemiz şuydu. Her şeyden önce biz ilk akla gelen taş devri figürlerini sunmak istemiyorduk. Karikatür yapmak istemiyorduk. Kostümlerde, mekanlarda gerçeklik duygusu olsun istiyorduk. Elbette film bilinmez bir tarihte geçiyor. Elimizde ilk çağlara ait mızrak başları, taslar, çizimlerden öte bir şey yok. Buna rağmen bizim hedefimiz inandırıcı bir ortam yaratmak ve orada bütünüyle absürd, seyretmesi enteresan bir hikâye kurgulamaktı. Ayrıca biliyoruz ki bu bakir bir konu değil. Taş Devri çizgi filmidir, karikatürlerdir, filmlerdir, birçok eser mevcut. Kendi filmimizde bir bekaret sağlayabilmek için de ilk akla geleni yapmamamız, biraz diğer örnekleri etüt etmemiz lazımdı. Bu her zaman böyledir aslında. Mizah yaparken de, bir şaka bulursunuz diyelim, bunu test etmeniz lazım. Yapıldı mı, yapıldıysa nasıl yapıldı ya da sömürülmüş mü, artık bu şakayı yapmamak mı lazım? Bunları öngörmek, araştırmak lazım. Taş Devri denince izleyicinin de aklına gelebilecek şakalar var. İnsanların bizim filmle ilgili bir sürü şey öngördüğünü tahmin ediyorum ama o öngörülen şakaların birçoğu bu filmde yok. Bizim ilk akla gelen şeyi yapmamız sözkonusu olamaz. Seyircinin aklına gelen şakayı yapmanın bir manası yoktur. O zaman biz seyirci olurduk başkaları bu işi yapardı. Yalnız filmde şöyle bir durum da var. Ana karakterin bir dinozorla karşılaşması, malum devirde geçen bir komedide elbette akla ilk gelebilecek sahnelerden biri. Ancak orada da şu devreye giriyor, bizim filmlerimizde daha önce böyle bir sahne gördük mü? Görmedik. Onun yeniliği de işte bu noktada yatıyor. Bunları yapmak bizi eğlendiriyor. Filmden herkesin alacağı tat ayrıdır tabii, herkes farklı bir noktasına takılacaktır, çok da geniş bir kitledir bu.

"BENİM ŞİMDİYE KADAR YAPTIĞIM HİÇBİR PROJE TİCARİ BİR PROJE DEĞİLDİR. TİCARİ ANLAMDA BAŞARILI OLMUŞ OLSALAR DAHİ TİCARİ BİR FİKİRLE HAREKET EDİLEN PROJELER DEĞİLDİRLER." C.Y.

ATB: Bizim filmlerimiz çok fazla insanı

ilgilendiriyor. En ufak bir kırıntısını, bir on saniyesini bile masaya yatırıp değerlendirenler oluyor. On saniyesini!

CY: Mesela üç tane küçük tanıtım filmi yayınladık televizyonlarda. O filmlere bakıp "Bence film komik", "Bence film komik değil" diyen büyük beyinler var. "Deep Blue" adamlar! Onların algısına yetişemeyiz biz elbette! Bizim kendi standartlarımız var ve bu açıdan filmimizden memnunuz.

Sahnede anında reaksiyona alışıksınız ama film yapımı uzun zaman aldığı için ardından gelen reaksiyonu almanız da uzun sürüyor. Ocak ayında "A.R.O.G"un ilk üç dakikasını içeren tanıtım filminin biraz da izleyicinin tepkisini ölçmek için yapıldığını düşünebilir miyiz?

CY: İzleyiciyi bir sene önce bu filmi yaptığımızdan haberdar edelim dedik ve filmin yapım sürecini onlara da hissettirmeye çalıştık. Tanıtım filminin amacı biraz oydu. "Ben 'A.R.O.G'u çekiyorum ve kendi kendime çekiyorum" demek ayrı şeydir, "Ben 'A.R.O.G'u çekiyorum ama izlemek isteyenler için yapıyorum" demek ayrı bir motivasyondur. Aynı zamanda projenin vaat ettiklerini de gösteren bir şeydir o film. Fakat bunu bile ticari bir şeymiş gibi algılayanlar oldu. "Çekti bitirdi ama bekletiyor" diyenler bile var. Tamamen cebindeki parayı almak üzere çalışıyormuşuz gibi görüyorlar işi. Artık bizim setlerimiz teknik anlamda imkanları zorlayan setler. Hem malzeme hem de insan gücü olarak böyleler. Bizim imkansızlıklardan yakınma durumumuz yok. Yakındığımız şey, her seferinde daha fazlasını bekleyenler, "Daha komik daha hızlı daha daha daha!" diyenler oluyor.

Bu bitimsiz beklentiyi biraz da "G.O.R.A"daki "ilk uzay filmi" iddiası yaratmış olabilir mi?

CY: Yakın bir dönemde yerli filmler "ilk" olma iddiasını çok sık kullandı. Görsel efekt kullanılan filmler, korku filmleri, romantik komediler bu ilk lafını çok kullandılar. Aslında bu ilklerin içinde buruk bir hava vardır hep. O döneme kadar yapılamamış olmasının burukluğu vardır. Şimdiyse, bence bizim jenerasyonumuzla birlikte bu durum çok değişti. "Türk filmleri"ne bakış da değişti. Yapılan işlere "Türk filmi işte" deyip geçen o yaklaşım artık değişti. Yine bizim jenerasyon, eski Türk filmlerini dalga geçerek izleyen bir jenerasyon da değildi. Ben sahnede bu filmlerle ilgili bir espri yapıyorsam, o filmin yapım koşullarıyla ilgili değil, o filmdeki bir replikle, bir durumla, bir tavırla ilgili espri yapıyordum misal. Fakat bugün, o filmlerle ilgili akılda kalan o "imkanlar bu kadardı" yaftasının da artık kalktığını düşünüyorum. 2008 yılında artık filmlerin imkansızlıklardan, türlü özürlerden arınmış olması gerekiyor. "Kendi imkanlarımızla bu kadar yaptık" gibi bir özür pek geçerli değil. Çünkü imkanlar zorlanabilir ve biz bunu henüz ilk çalıştığımız filmlerden itibaren test ettik. Bu açıdan sevinçliyiz. Filmlerinde imkansızlıklardan yakınan jenerasyona dahil olmamak da çok güzel. Gerçi biz de bu yaftayı çok zor kırdık. Bu filmde bile dinozorun yer aldığı bilgisayar destekli bir sahneden bahsederken "ilk defa" diye ağzımızdan kaçıveriyor, ama emin olun bunu öyle büyük bir başarı olarak filan sunmuyoruz.

ATB: İlk defa dijital dinozor yaratmakla ilgili bir gurur duymuyoruz. Sadece bizim hikâyemizde öyle bir bölüm vardı onu da layığıyla yaptık diyoruz. Mesele bu.

CY: Görsel olarak dinozoru yapmak mesele değil. Yaparsın, ama o sahne güzel mi, o sahne filmini iyi yapıyor mu? Önemli olan budur. Türk filmlerini aşağılamakla ilgili demode bir mizah anlayışı var. Söylediğim gibi ben de Türk filmleriyle ilgili sahnede çok espri yaptım. Ama yaptığım espriler onların teknik şartlarıyla, kimi estetik tercihleriyle ilgili değildi. Ben spesifik sahnelerle, tercih elden mizahla, tercih edilen diyalogla, tercih edilen dramla ilgili espriler yaptım. Bunlar Türk filmciliğindeki bazı bakış açılarıyla ilgiliydi. "Türk filmi işte höh" gibi bir bakış açısı üzerinden espri üretmek artık demodedir… Bunlar bitti artık. Teknik açıdan böyle bir durum yok çünkü. Hem de her türlü filmde yok. Hadi öyle bir ayrım var diyelim, festival filmlerinde de, gişe filmlerinde de bu durum kalmadı. Ne, Nuri Bilge Ceylan'ın bir filmi için teknik anlamda bir eksiklik olduğunu söyleyebilirsiniz, ne de bizim filmimize söyleyebilirsiniz. Söyleyen taş olur!

Böyle filmlerde teknik-estetik başarıları büyütüp "Nasıl yapmışlar, hem de Türk filminde!" diyerek filmi övdüğünü zannedenler, bir yandan o işin esas başarısını görmezden gelmiş oluyor bir bakıma, öyle değil mi?

CY: Elbette. "Hem de o kadar şey harcanmış, hem de şu olmuş, bu olmuş. Vay vay vay" diye çıkışanlar... Filmde şu kadar ağaç, iki ton çelik, bilmem ne kadar cam gitti demeyi ben marifet saymıyorum. Çünkü bunları sıralamak, "Bu filmde öpüşüldü" demek gibi bir şey. Eğer filminin ihtiyacı varsa, lazım olan ne varsa gözden çıkarmalısın. Ama bu saçma bilgiler bir şekilde dışarı sızıyor. Buna da bir şey yapamıyorsun. Senin dışında gelişiyor.

ATB: Bizim tanıtımdan anladığımız şeyler reklam filmleridir, afişlerdir, röportajlardır. Filmi ifade eden şeylerdir. Yoksa filmle ilgili rakamsal değerler değildir.

Peki iki yönetmen olarak filmin hangi aşamasında birlikte çalışmaya başlıyorsunuz?

CY: "Hokkabaz"da enteresan bir çalışma yöntemimiz vardı. Bütün ekibi topladık Taner'le. Sanat yönetmeni, görüntü yönetmeni, reji asistanları, herkes toplandı. Ben hikâyeyi anlattım, tüm filmi, sanki film çekilmiş de anlatıyormuşum gibi anlattım. Bütün diyalogları oynayarak canlandırdım. Herkes belli bir tepki verdi, fikrini söyledi. Bu toplantıyı videoya kaydettik ve sonra da tüm toplantının dökümünü çıkarıp metinleştirdik. Anlattığım hikâye üzerine diyalogları yazdık. İşin bu kağıt üzerindeki bölümünü ağabeyim Can Yılmaz halletti. "G.O.R.A"dan beri bu böyledir. Ben

Filmde dört rolde birden yer alan Zafer Algöz, bu sahnede Kaarga adlı karakteri canlandırıyor.

yazarken biraz fazla zaman kaybediyorum. O nedenle böyle çalışıyoruz. Hatta ağabeyim metin üstünde çalışırken benim aklıma bir şeyler gelirse onlar da ekleniyor. "A.R.O.G"da da benzer bir çalışma yaptık. Hikâyenin köşe taşlarını belirledik ve daha diyaloglar bile yazılmadan önce kendimize sorduk, bunu yapabilir miyiz diye. Bazı sahnelerden, komik olur ama kopardığı gürültüye değmez, diyerek caydık. Tüm filmi beş altı ay boyunca her şeyiyle konuşup ondan sonra on-on beş günde yazdık.

Prodüksiyonun bu kadar içinde olmanız yaratıcılığınıza ket vuruyor mu sizce?

CY: Sanmıyorum. Kısıtlıyorsa bile sınırları fazlasıyla zorlamamıza yol açıyor ve bizi olumlu yönde etkiliyor, çözümler bulmaya sevk ediyor. Neyin yapılabileceğiyle ilgili daha iyi düşünmemi, yazılan senaryonun yapılabilirliğini ilk elden kontrol edebilmemi sağlıyor. Yazdığın şeyle amaçladığın şey arasındaki engelleri aşmak zorundasın. Acaba hangi yollarla amacına yine ulaşabiliyorsun? Hangi yoldan gidince senaryon yine istediğin hedefe varıyor ve filmin yapılabilirliği artıyor. Bunları değerlendirmek zorundasın. Diyelim yazarken aklına bir sahne geldi "Adamlarımız Ahmet ile Mehmet Taksim Meydanı'nda peşindeki adamlardan kaçmaktadırlar. O sırada arkalarından gelen helikopter kontrolünü kaybedip bir gökdelene girer." Şimdi bunu yazarsan, çekemezsin. O zaman neden yazıyorsun? İşte bu noktada prodüksiyonun bu denli içinde olmak, kendi problemlerine gerçekçi yanıtlar vermeye yarıyor. Birçok senaryonun bu açıdan revizyona ihtiyacı olduğunu düşünürüm. Feragat etmek ya da kolaya kaçmak değildir yapılan burada. Aynı amaca farklı yoldan ulaşmak için, işin yapılabilirliğini artırmaktır. Sanatçılar hep böyle çözümler bulmuşlardır ve yaratıcılıkları buralarda devreye girmiştir. Zaten yönetmenliğe meyletmemdeki sebep de bu. Ben yalnızca oyuncu olarak kalmak istemiyorum. İstemiyorum! Bu kadar. Bu işin her şeyiyle ilgilenmek istiyorum.

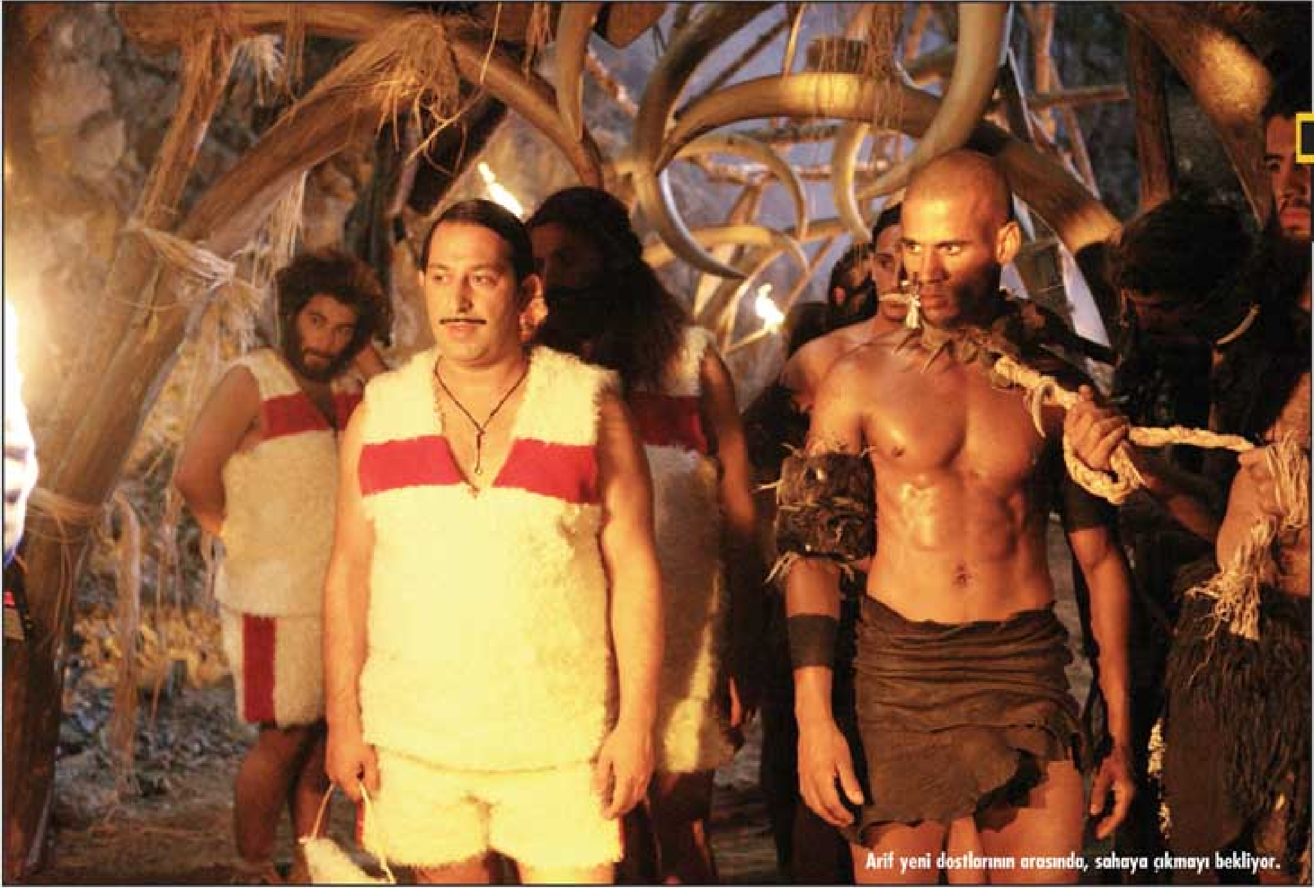
ATB: Cem'in tüm bunları yazan kişi olarak zaten bu dünyaya katkısı oluyor, üstüne bir de yönetmen olarak projede yer alması her ikimize de işin hızlanması açısından faydalı oluyor.

CY: Ben hâlâ yönetmenlik tam olarak nedir bilmiyorum. Ben tek başıma o sette kalsam orayı çekip çevirebilir miyim bilemiyorum. Böyle bir şeye kalkışmam. Ama şöyle bir şey olur: Eğer filmde ben oynamazsam, o zaman yönetmenliği kolaylıkla becerebilirim. Aynı zamanda hem oynayıp hem yönetmek gibi bir işi kotaramam diye tahmin ediyorum. Çünkü zor. Set yönetmenin çalıştığı alanların sadece bir tanesi. İnsanlar karikatür olarak kafalarındaki yönetmeni şöyle çizmişler "Evet! Başla! Kes! Olmuyor olmuyor!" diyen fularlı bir adam! Tamam, Taner'in de benim de fularımız var tabii… Fakat yönetmen, sette en bohem takılan adamı imajıyla gezen ve oraya buraya bağıran adam değildir. Ben böyle bir şey görmedim. Köyden artist olmak için kaçan kız figürü gibi klişe bir figür bu. Yönetmen "Olmuyor olmuyor!" diyen adam değildir, olmayanı olduran adamdır.

ATB: Bir de biz sette iki yönetmen gibi çalışmıyoruz. Cem zaten sahnenin içinde oyunuyla meşgul oluyor. Ben de sahneyi idare eden kişi oluyorum. Zaten sete girmeden çok önce bazı işleri halletmiş, gerekli kararları vermiş oluyoruz. Geriye sadece gidip o sahneyi çekmek kalıyor.

Oyuncularla nasıl bir çalışma gerçekleştiriyorsunuz?

CY: Hiçbir işi sete bırakmamaya çalışıyoruz. Diyalogun dışında hiçbir şeyi esnek bırakmıyoruz. Hatta "A.R.O.G"ta diyalogları bile mümkün mertebe değiştirmemeye çalıştık. Bunun için de oyuncularla aylar öncesinden çalıştık. Yine de bazı oyuncularla farklı çalışma yöntemlerimiz olabiliyor. Mesela Özkan Uğur'un kendine özgü bir dili vardır. O nedenle eline geçirdiği diyalogda onu serbest bırakırsın, ama o mesele de sette değil önceden çözülsün diye onunla çok

Arif yeni dostlarının arasında, sahaya çıkmayı bekliyor.

önceden çalışmalısın. Ozan Güven de misal, dizilerde hep esas oğlan gibi görülse de çok iyi bir komedi yeteneği vardır. Onu değerlendirmek için onunla da farklı bir çalışma yapmalısın. Benim içinse işin oyunculuk bölümü en kolayı. Adeta tüm bu işlerin ortasında benim tatilim gibi bir şey. Arif oradan gelir de buradan çıkar, deniyor, hop, yapıyorum bitiyor.

Sinema filmlerinizde, sahne şovlarınızdaki dilin ve oyun akışının çok etkili olduğunu düşünüyoruz. Sahnedeki adamın dili ana karakterin de dilini oluşturuyor. Oyunun temposu, anlatımı filmlere de yansıyor mu sizce?

CY: Sahnedeki adamla ben, biraz aynı kişi olduğumuzdan ötürü, filmdeki mizah anlayışı da oradakine yakın oluyor elbette. Fakat ben bunun bir sinema diline evrimleşmesini ya da bir filmin içinde eriyip kaybolmasını istiyorum. Misal "Hokkabaz"daki adam da bir sahne adamıydı ama, benim yaptığım gösterilerdeki adamdan daha az becerikli daha az kurnaz bir karakterdi (İskender). O filmde, kendi oynadığım karaktere değil ama etrafındakilere o sahnedeki karakterin canlandırdığı, onda vücuda gelen kurnazlığı hazır cevaplığı ve tüm o mizah yükünü paylaştırmayı hedefledim. Tabii Arif'e torpil geçtiğim oluyor. Hiç söylemeyeceği şeyleri söylüyor, bilmesi mümkün olmayan hadiseleri biliyor, ağzından çıkıveriyor. Onu komik kılan da bu oluyor. Ben 35 yaşındayım. Üniversite bitirdim, kitaplar okudum, filmler izledim, karikatür çizen insanlarla takıldım, bale izledim. Arif'se bunların hiçbirini yapmadı, ama benim bilgilerime sahip biçimde perdede yer alıyor. Tıpkı sahnedeki adam gibi.

Yine sahne şovlarında bazen, anlattığınız durumlarla ilgili tepkilerinizi izleyiciyle paylaşarak mizah üretiyorsunuz. Benzer bir durum filmlerde de mevcut. Ancak bu kez izleyici yerine tepkinizi paylaştığınız bir yan karakter oluyor filmlerde ("G.OR.A"daki Faruk, "Hokkabaz"daki Maradona). Bu kez de böyle bir karakter var mı?

kullanmaktan zevk aldığımız bir şey bu.

ATB: Zaten ana karakterin izleyici oradaymış gibi verdiği tepkilerle film şekilleniyor. O dünyada biz de Arif'iz.

CY: Kişiye teklifle hayal kurduran bir film bu. Hani, içinde elli milyon YTL olan bir çanta bulsan ne yapardın, diyerek arkadaşına hayal kurdurursun ya... "A.R.O.G" öyküsü de bu teklif gibi işte. Seni ilk çağlara gönderseler ne yapardın sorusuyla başlatıyoruz hikâyeyi. Sonra da elimizden geldiğince seyircinin yapabileceklerini yapmama üzerine kurulu bir düzen kuruyoruz. İddiam da şu: Bu ortamda kendi yapacaklarının yapılmadığını gören izleyiciler, en çok eğlenenler olacaktır. Bazı insanlar da bu karaktere daha yakınlardır.

"NASIL UZAYLA İLGİLİ HERKESİN BİRAZ FİKRİ VARSA, AMA ASLINDA ÇOĞU İNSAN HİÇBİR ŞEY BİLMİYORSA, İLK ÇAĞLAR DA HEPİMİZ İÇİN BİR MUAMMA. ARİF İÇİN DE ÖYLE. BÖYLE BİR PARALELLİK KURULUYOR İLK FİLMLE." A.T.B

CY: Bu filmde o "ortama aniden yabancılaşıp kendi kendine konuşma" durumu artık farklı karakterlere de yayılıyor. Biz olan biteni resmederken, sanki seyirci de oradaymış ve bir yorum getirecekmiş gibi düşünüyoruz hep. Arif ya da başka bir karakter, o sahneyle ilgili yabancılaşma hissini vurguluyor. Bir de en sevdiğim ve en uç örneği bu durumun, karakteri kameraya baktırarak konuşturmak ("G.O.R.A"nın finalindeki gibi). Sınırlı kullandığımız ama Onlara olup biten olağan gelebilir. Ben kendimi A.R.O.G'ta bulsam daha ilk sahneden itibaren hüngür hüngür ağlarım ve ölmek isterim. Fakat Arif yaşamak istiyor. Onu ilginç kılan ve bir sonraki sahnede ne yapacağını merak ettiren de bu. Filmdeki temel şaka bu.

ATB: "Yahu oraya da alışma, orayı da kendine benzetme be adam" dedirten bir karakter bu. Tüm mizah da bu noktadan çıkıyor zaten.

CASUSLARIN TEKİNSİZ DÜNYASI

Geçen yıl, "Amerikan Gangsteri"nde kamerasını New York'un suç dünyasına çeviren Ridley Scott bu kez, "YALANLAR ÜSTÜNE" (Body of Lies) ile 11 Eylül sonrası başka bir çiftkutupluluğa evrilen dünya düzeni fonunda bir casusluk öyküsü anlatıyor. Gizli servislerin, kimsenin kimseye güvenmediği, yalanlarla bezeli dünyasında geçen filmde başrolleri, Scott'ın "Gladyatör"den beri gözde oyuncusu olan Russell Crowe ve aralarına katılan "yeni çocuk" Leonardo DiCaprio paylaşıyor.

EBRU ÇELİKTUĞ

11 Eylül saldırısı sonrasında, radikal İslam ve Batı dünyası arasında iyice büyüyen uçurum, Soğuk Savaş sonrasındaki yeni kutuplaşmayı yarattı. Buna bağlı olarak casus öykülerinin de odağı Orta Doğu'ya kaydı. Özellikle Irak ve Afganistan'a yapılan ABD müdahaleleri, bu ülkelerin ve komşularının politik gündemlerini fazlasıyla değiştirirken, bu yeni dünya düzeninin perde arkasında olup bitenleri edebiyata aktaran yeni John LeCarre'ler de ortaya çıktı doğal olarak. Bu yazarlardan birisi de CIA ve Orta Doğu konusunda 10 yıl boyunca Wall Street Journal için yazılar yazan araştırmacı gazeteci David Ignatius. Washington Post'ta köşe yazarlığı yapan Ignatius'un "Penetration" adıyla yayımladığı romanı, önemli terörist liderlerinin peşine düşen Roger Ferris adlı bir CIA ajanının öyküsünü anlatıyor. Her zaman gizli örgütlerin karşı tarafın arasına nasıl sızdığını merak eden ve bu konuda araştırmalarını yoğunlaştıran Ignatius, Yaser Arafat'ın istihbarat şefinin CIA tarafından nasıl bir köstebeğe dönüştürüldüğünü işleyen ilk romanı "Agents of Innocence"da da benzer bir konuyu ele almıştı. "Penetration"da ise, El Kaide içerisine sızmaya çalışan CIA ajanlarının başdöndürücü maceralarını yazdı. Ayrıca 20 yıldan beri yazdığı casus romanlarında işlemekten en fazla tat aldığı aldatıcı operasyonların da yer aldığı "Penetration"ı yazarken, resmi CIA ajanlarının yanı sıra, Ürdün istihbaratından çeşitli kişilerle de görüştü. Filmde İngiliz oyuncu Mark

DiCaprio, tecrübeli bir CIA ajanını oynuyor.

Ed Hoffman rolündeki Russell Crowe, Ridley Scott'ın isteğiyle 23 kilo aldı.

Strong'un canlandırdığı Hani Salaam adlı karakterini yaratırken de Ürdünlü istihbarat mensuplarının renkli karakterlerinden faydalandı.

Romanın hakları Warner Bros. tarafından 2006 yılında satın alındıktan sonra senaryo, "Köstebek/The Departed" ile Oscar ödülü kazanan senarist William Monahan'a emanet edildi. Projenin başından beri yönetmen olarak Ridley Scott düşünülüyordu ve senaryo yazım aşamasında Scott ve Monahan sıkı bir işbirliği içinde çalıştılar. Yazar David Ignatius, Monahan'ın uzun romanını senaryoya aktarırken konunun asıl öğelerine bağlı kaldığını ve kendisini düşkırıklığına uğratmadığını söylüyor.

Peki, bu konuda yazılmış pek çok kitap arasından sıyrılarak, özenli bir çalışmayla sinemaya uyarlanması için uğraşılan bu romanın ayırt edici özelliği neydi? Her ne kadar "Body of Lies/Yalanlar Üstüne" adında bir film seyrediyor olsak da, romanın özgün adı "Penetration"; Türkçe karşılığıysa sızmak, delmek, içeri girmek anlamına geliyor. Richard Ferris'in dünyanın en tehlikeli terörist örgütüne sızmaya çalışmasını anlatan roman, o kadar çok şaşırtmalı ve oyun içinde oyun sunan bir hikâye anlatıyor ki, okuyucu şüphe ve kararsızlığı bir an bile aklından atamayarak bu labirentin içerisinde kaybolup gidiyor. Ignatius'un romanındaki derinlikten etkilenen Scott, onu John Le Carre ayarında bir romancı olarak gördüğünü, eserinden de adeta büyülendiğini söylüyor. Aksiyonu bol bir casus filmi çektiğinin de altını çizen Scott, filmini aldanma, aldatma, paranoya ve güvensizlik gibi temeller üzerine inşa ettiğini de belirtmekte.

Ferris'in bağlı olduğu birimin başında, Ed Hoffman adlı tecrübeli bir CIA ajanı bulunuyor. Evinden bile dünyanın gündemini bir anda değiştirecek operasyonları teknolojinin baş döndürücü araçlarıyla yönetebilen Hoffman karakterini canlandırmak için Russell Crowe, Ridley Scott'ın isteğiyle 23 kilo kadar şişmanladı ve ilk bakışta "Köstebek/The Insider"da canlandırdığı Jeffrey Wigand'ı hatırlatan bir fiziğe sahip oldu gene. Yönetmen Ridley Scott, filmin alt metnini "Kimseye güvenemezsiniz, en yakın dostunuza bile. Bir an bile arkanızı dönseniz, kullanılırsınız.Ulusal güvenlik açısından önemli bir teşkilatı yönetiyorsanız, bu tavır olmadan daha savunmasız ve zayıf olursunuz. İşin tanımı bu." sözleriyle tarif ediyor. Romanın çok boyutluluğu, konunun gelişimi ve karakterlerin yeni durumlara ayak uydurup değişmelerinin senaryoya aktarılırken kaybolmaması için elinden geleni yapan William Monahan'ın uyarlamasınınsa çok başarılı olduğu söyleniyor. "Cennetin Krallığı"nın ardından "Köstebek" ile gelen Oscar ödülü sayesinde aranan bir senarist durumuna gelen Monahan romanı şu nedenlerle ilgi çekici bulmuş: "İstihbarat dünyasını aşağı yukarı olduğu gibi, daha fazla pragmatizm ve daha az politik öğeyle gösteriyor. Ed Hoffman'ın zayıflıkları bana çekici geldi. Hepimiz bir Hoffman tanıyoruz. Ferris'in öyküsü ise tamamen kişisel vicdanla ilgili olduğu için çekiciydi."

Karışık olay örgüsü

Tecrübeli CIA ajanı Roger Ferris, Irak'ta, El Kaide benzeri bir örgütün tepesindeki Al Salim'in peşine düşüyor. Amiri durumundaki Ed Hoffman tarafından yönlendirilen Ferris, çok iyi konuştuğu Arapça sayesinde, Orta Doğu ülkelerinde rahatça yer ve kimlik değiştirebilen, James Bond ile Jason Bourne karışımı bir karakter olarak tanımlanabilecek, usta bir ajan. Sahadaki operasyonlarda özellikle ustalaşmış olan Ferris, bir takip esnasında, ABD hükümetinin helikopterlerince açılan ateş ve atılan roketler yüzünden yardımcısını kaybediyor; kendisiyse yaralı olarak kurtuluyor. Yeni görev yeri Ürdün olarak belirleniyor. Bu arada Avrupa'nın çeşitli yerlerinde teröristlerin bombalı saldırıları yoğunlaştığından, bu eylemlerin sorumlusu olan örgütün çökertilmesi için gereken bilgiyi elde edecek kilit kişi durumuna düşüyor. Örgüt üyeleri, örgüte ulaşılmasını

Russell Crowe ve Leonardo DiCaprio, filmde yüzyüze oynadıkları ender sahnelerden birinde.

Leonardo DiCaprio, Ridley Scott ve Russell Crowe ile çalışmayı bol adrenalinli bir süreç olarak yorumluyor.

engellemek için, yapılan baskınlarda, kendilerini de öldürüyorlar. Üstelik, bilgisayar ve cep telefonlarının izleri kolaylıkla takip edilip kendilerine ulaşılabildiğinden, artık en eski iletişim yollarını kullanmaya başlıyorlar. Bu nedenle de istihbarat birimlerinin işi iyice zorlaşıyor.

Ferris, Ürdün'e geldiğinde ülkenin istihbarat biriminin başındaki Hani Salaam (Mark Strong) ile tanışıyor. Salaam'ın Ferris'ten istediği tek şey kendisine yalan söylememesi oluyor. Bu arada Hoffman, Al Salim'in Ürdün'de saklandığı evi bulduğunu söylüyor ve Ferris'ten habersiz ayrı bir operasyon düzenlenmesini sağlıyor. Ama operasyonu düzenleyen ajan her şeyi berbat edince, örgüt evinden kaçan bir terörist, örgüte evin gözetlendiğini haber vermeye çalışıyor. Peşine düşen Ferris onu öldürmek zorunda kalıyor, neyse ki Salaam'ın sayesinde olaya basit bir hırsızlık süsü veriliyor. Tabii bu durum Ferris'in Hoffman'a olan güveninin sarsılmasına yol açıyor. Bu arada köpeklerin saldırısına uğrayan Ferris, tedavi olmak için girdiği hastanede Aisha adlı bir hemşireyle tanışıyor ve onunla arasında duygusal bir ilişki başlıyor. Hani'ye yalan söylememek için söz veren, bu arada Hoffman ile güven problemi yaşamaya başlayan Ferris'in içinde bulunduğu durum git gide daha karışık bir hal almaya ve bildiği gerçekler bulanıklaşmaya başlıyor. Al Salim'i ele geçirmek için, sahte bir rakip teşkilat kurduğu yanılsamasını devam ettirmeye çalışan Ferris, acımasız stratejist Hoffman'ın gözünde hiçbir şeyin görevinden daha önemli olmadığını anlıyor bu arada.

Romanda olduğu gibi filmde de, aynı safta ama farklı kulvarda mücadele eden bu iki ajanın arasındaki çatışma ön plana çıkarılmış. Sahadaki Ferris, çoğu kez verdiği kararların ahlaki sonuçlarını göğüslemek konusunda vicdanıyla çatışırken; olayları dizüstü bilgisayarından ve cep telefonundan yönlendiren bir stratejist olarak Hoffman, sadece sonuç almaya çalışan, aradaki insanların hayatları ya da ödeyecekleri bedelleri hiç düşünmeyen, son derece soğukkanlı ve agresif bir karakter olarak işleniyor. Ferris, özellikle sivil kayıplar konusunda derin vicdan muhasebelerine girerken, Hoffman'ın suçluluk duygusuna sahip olmadığını, büyük resme bakarak sadece sorumluluklarını yerine getiren katı yürekli bir ajan olduğunu görüyoruz. Ridley Scott'ı da romanda en çok

etkileyen noktalar, istihbarat görevlilerinin gerçek yaşamlarına atılan bu çıplak ve acımasız bakış olmuş: "Sahadaki ve yönetimdeki adamlar arasındaki zıtlıkları keşfetmek fikri hoşuma gitti" diyor, "Ferris fark yaratabileceğine gerçekten inanan biri. Kendisini bu dünyayla bütünleştirmiş, gerektiği gibi davranıyor. Ama en büyük zaafı vicdanı. Bu işi yapıyorsanız vicdanınız olamaz. Varsa, artık işe yaramazsınız demektir. Kendiniz ve teşkilatınız için bir tehlike oluşturursunuz. Hoffman ise, tam tersine yapmak zorunda oldukları konusunda herhangi bir pişmanlık duymuyor. Suçluluk duygusu yok. Yapılması gerektiğine inandığı şeyi yapmak konusunda oldukça agresif davranıyor".

Crowe ve Scott yine birlikteler

Ridley Scott ve Russell Crowe, "Gladyatör"den beri uyumlu bir yönetmen-oyuncu ikilisi olduklarını, "İyi Bir Yıl" ve "Amerikan Gangsteri"nin ardından, "Yalanlar Üzerine" ile dördüncü kez ispatlayacaklar. Leonardo DiCaprio ile Russell Crowe ise, yıllar önce "Hızlı ve Ölü"de birlikte rol almışlardı. İkilinin filmde karşılıklı oynadıkları sahnelerin sayısı çok az, çünkü aralarındaki iletişimi neredeyse baştan sona cep telefonuyla sağlıyorlar. Ürdün istihbaratının şefini canlandıran Mark Strong'un oyunculuğu ise en göze çarpan performanslardan biri durumunda. Romandan senaryoya uyarlama esnasında yapılan değişikliklerden biri de Ridley Scott'ın önerisiyle, Ferris'in gönül ilişkisine girdiği hemşire Aisha karakteri olmuş. Aslında elçilik görevlisi bir Fransız olan karakter, Scott'ın, romanın yazarı David Ignatius'un da fikrini almasıyla Müslüman bir kadına dönüştürülmüş. El ele bile tutuşamadıkları yoğun din ve gelenek baskısının olduğu bir ortamda, yasak bir aşk yaşamak zorunda kalan Ferris ve Aisha ilişkisinin bu imkansızlığı, Ridley Scott'a çok daha romantik gelmiş. Ferris'in bir Fransız sevgiliden ziyade, değil beraber olmak elini bile tutamayacağı Müslüman bir kadına aşık olmasının çok daha sert bir dramatik çelişki yaratacağı malum. Aisha rolünüyse, ilk kez bir Amerikan filminde rol alan İranlı oyuncu Golshifteh Farahani canlandırıyor.

Bu arada Ridley Scott için bir filmde oyuncular kadar önemli olan bir diğer öğe şüphesiz olayların geçtiği mekanlar. Romanda sözü edilen ülkelerden, filmin politik içeriği nedeniyle hassasiyet yaşandığından izin alınamayınca, Fas bir kez daha, "Yalanlar Üzerine" için fon oluşturdu. Scott'ın yemeklerini, renklerini, farklılığını, eski mimarisini çok sevdiği Fas'ta çalışmaktan ayrı bir zevk aldığı kesin. Daha önce "Cennetin Krallığı", "Gladyatör" ve "Kara Şahin Düştü" gibi filmlerini de Fas'ta çeken yönetmen, kendine özgü çalışma tarzıyla, son derece karmaşık ve çok yönlü bir senaryoya sahip olan "Yalanlar Üstüne"nin yapımına damgasını vurmuş. Yıllar önce prodüksiyon tasarımı yaptığı günlerden kalma alışkanlığı olan storyboard çizimleriyle, set, kostüm ya da özel efekt için öngördüğü her şeyi ön hazırlık aşamasında kontrol altına almış. Sette dört ila sekiz kamerayla aynı anda çekim yapması da hem –özellikle aksiyon sahnelerinde- tempoyu artırmış hem de oyuncularından fazla tekrara gerek kalmadan en iyi performansı almasını sağlamış.

İlk kez Scott ile çalışan DiCaprio, "Farklı açılardan bu kadar fazla kamerayı nasıl koordine ettiğine ve çekim yaptığına çok şaşırmıştım. Arka planda 20 patlamanın gerçekleştiği bir sahne çekiyorsunuz; üç buçuk mil uzaktaki bir ağacın üzerindeki bir adam yüzünüze zoom yapıyor ve bunu bilmiyorsunuz. Uçarak geçmek için bekleyen iki helikopter, Ridley'nin telsizi eline almasıyla geliveriyorlar. Bu arada o da farklı monitörleri izliyor ve kafasında filmi kurguluyor. Bence seyircinin gözüne açılan bir kanalı var. Ridley bu yüzden yaptığı işte çok iyi, çünkü büyük resmi görüyor" diyor.

"Yalanlar Üstüne", şüphesiz Ridley Scott'ın başyapıtlarından biri değil. Filme yapılan olumsuz eleştirilerin başında, bol aksiyonlu, patlamalı, temposu yüksek bir film olmasına karşın politik olarak fazla suya sabuna dokunmayışı geliyor. ABD'nin Orta Doğu politikaları, özelikle Irak Savaşı'na muhalif filmlerin kalibresine yaklaşmayan, belki de ticari kaygılarla bu türden eleştirilere yer vermeyen "Yalanlar Üstüne", gene de Ridley Scott'ın ve başarılı oyuncu kadrosunun hatırına, kayıtsız kalınamayacak bir politik gerilim olarak ilgiyi hak ediyor.

İranlı genç oyuncu Golshifteh Farahani, ilk kez bir Hollywood yapımında boy gösteriyor.

Hana Salaami rolündeki Mark Strong, performansıyla eleştirmenlerden tam not aldı.

Leonardo DiCaprio

Yolun yarısında

EBRU ÇELİKTUĞ

Ridley Scott'ın "Yalanlar Üstüne" filminde, "Hızlı ve Ölü"den yıllar sonra Russell Crowe ile yeniden bir araya gelen ve başrolü paylaşan LEONARDO DICAPRIO, kariyerinin en olgun dönemini yaşıyor.

Çocuk yaşta başladığı oyunculuk, uzun süren bir ergenlik ve kendini ispat etme çabası. Ama artık otuzlarının tam ortasında, yeteneği Martin Scorsese gibi bir sinemacı tarafından tescillenmiş bir oyuncu olarak Leonardo DiCaprio, Hollywood'un en yetenekli isimlerinden biri; hatta Scorsese'ye göre Robert DeNiro kalibresindeki tek oyuncu durumunda...

Şansının yaver gideceğinin ilk işareti, "Bu Çocuğun Hayatı"ndaki rol arkadaşlarının Ellen Barkin ve Robert DeNiro olmasıydı belki. Özellikle 90'larda çıkış yapan pek çok isimle karşılaştırıldığında, doğru zamanda doğru yerde olmak konusunda çok başarılı olduğuna şüphe yok. "Titanik"le gelen dünya çapında ün ve "Leomania" fırtınası ise kimseyi aldatmamalı, zira "Titanik"ten önce "Basketbol Günlükleri"ndeki eroinman, "Total Eclipse"teki ünlü şair Rimbaud ve ona ilk Oscar adaylığını kazandıran "What's Eating Gilbert Grape"teki zihinsel özürlü genç rolleriyle oyunculuk yeteneğini çoktan ispatlamıştı.

Anne ve babası henüz bir yaşındayken ayrılan ve Los Angeles'ın kenar mahallelerinden Los Feliz'de büyüyen (yıllar sonra oradaki bir kütüphaneye 35.000 dolarlık bilgisayar yardımı yapacaktı) DiCaprio, çok küçük yaşlarda reklam filmleriyle başlayan ve TV dizilerinde minik rollerle devam eden oyunculuğunu okulla birlikte sürdürdü. 90'ların başından itibaren rol aldığı sinema filmlerinde, ağırlıklı olarak bağımsız sinemacılarla çalıştı. Ta ki "Titanik" ile gelen büyük şöhrete kadar... Şüphesiz 2002'de "New York Çeteleri" ile başlayan Scorsese/DiCaprio işbirliği, genç oyuncunun yeteneğinin iyice pişmesinde çok etkili oldu.

Sıkı bir çevreci olarak da tanınan DiCaprio, kurduğu vakıfta çevre konusunda ciddi çalışmalar yapıyor. Hatta 2004'te Bush rejiminin çevreye nasıl zarar verdiğine dair pek çok eyalette konuşmalar yapmış ve Demokrat Partili başkan adayı John Kerry'ye destek vermişti. "Yalanlar Üstüne"de büyük risk taşıyan gizli görevler üstlenen CIA ajanı rolünde karşımıza çıkacak olan aktörün Ridley Scott ve Russell Crowe ile nasıl bir kimya tutturduğunu hep birlikte göreceğiz.

10 PERFORMANS

Karakter: Arnie Grape

What's Eating Gilbert Grape (1993)

Robert DeNiro ve Ellen Barkin ile "Bu Çocuğun Hayatı"nda başrolleri paylaştıktan sonra genç yetenek olarak selamlanan Leonardo DiCaprio, aynı yıl, "hayatının en eğlenceli rolü" olarak tanımladığı Arnie Grape ile kendisinden beklenmedik bir performans sundu. Hatta en iyi yardımcı erkek oyuncu dalında Oscar'a aday oldu. Lasse Halström'ün eksantrik aile hikâyelerine olan yatkınlığı malum. Peter Hedges'ın kendi romanından uyarladığı senaryo, hikâyenin kahramanı Gilbert Grape'in açmazlarla dolu, zor ve çetin şartlarla örülü hayatını konu ediyordu. Gilbert'ı canlandıran Johnny Depp'in yanında hiç de ezilmeden, onun zekâ engelli erkek kardeşi Arnie'yi canlandıran DiCaprio, fiziksel olarak yaşından küçük göstermesinin avantajlarını "Bu Çocuğun Hayatı"nda olduğu kadar "What's Eating Gilbert Grape"te de yaşadı.

Favori replik

"Doğumgünü partim var, ama sen davetli değilsin, ama istersen gelebilirsin."

Basketbol Günlükleri
Basketball Diaries (1995)

Karakter: Jim Carroll

Sharon Stone'un Sam Raimi'nin westerni "Hızlı ve Ölü"de rol alması için Russell Crowe ve Leonardo Di Caprio için ne kadar ısrar ettiği biliniyor. Hatta kendi alacağı ücretin bir kısmını DiCaprio'ya transfer ettiği bile söylenmekte. "Hızlı ve Ölü"de Gene Hackman'ın kayıp oğlu rolünü kapan DiCaprio, aynı yıl farklı bir karakteri canlandırmayı deneyecekti. Jim Carroll'ın kendi yaşam öyküsüne dayanarak yazdığı romanından uyarlanan "Basketbol Günlükleri"nde, basketbol yıldızı olmayı düşlerken, yaşamı yavaş yavaş alt üst olan ve eroine kadar giden bir uyuşturucu macerasına bulaşan Carroll'ı oynadı. Aslında bu rol için pek de uygun olmadığı konusunda eleştiriler de geldi. Bebek yüzü nedeniyle, arka sokaklarda harcanan bir hayatı yeterince inandırıcı bir şekilde yansıtmadığı söylendi. Eroin için hırsızlık ve gaspa yönelen hatta fahişelik bile yapan Carroll'ı canlandıracak oyuncunun eğer yaşasaydı River Phoenix olması gerektiğindeyse DiCaprio bile hemfikirdi.

Favori replik

Serseme döndüm, sanki üst üste hiç anlamadığım dört film seyretmiş gibiyim.

Romeo+Juliet (1996)

Karakter: Romeo

Baz Luhrmann'ın Kırmızı Perde Üçlemesi'nin ikincisi olan "Romeo+Juliet", henüz 17 yaşındaki Claire Danes ile Leonardo DiCaprio'nun Shakespeare'in ölümsüz eserinin kahramanlarını canlandırdığı modern bir müzikaldi. Bu filmle DiCaprio, özellikle genç kızların kalbini hoplatma konusunda "Titanik" öncesinde büyük bir adım attı. Montague ve Capulet ailelerinin amansız düşmanlığına inat birbirine aşık olan Romeo ve Juliet'in Luhrmann tarafından punk bir müzikale dönüşen sıra dışı yorumu tartışmalara yol açsa da, DiCaprio'nun ana akım filmlere yönelmesi açısından önemli bir basamak olduğu bir gerçek. Luhrmann'ın yenilikçi tavrını, özellikle suyu filmin pek çok sekansında kullanışı görsel olarak filme pek çok şey katarken, Romeo ve Juliet'in dev bir akvaryumun etrafında birbirlerini ilk kez görüp aşık olurlarken gösterdikleri performans, filme damgasını vurmuştu. Romeo rolü DiCaprio'ya Berlin Film Festivali'nde en iyi oyuncu dalında bir de Gümüş Ayı Ödülü kazandırdı. "Romeo+Juliet"in ardından DiCaprio "Marvin'in Odası"nda, Meryl Streep, Robert DeNiro ve Dianne West gibi bir rüya kadroyla oynama şansını yakaladı. Üstelik kendisine çok yakışan asi delikanlı Hank rolünde.

Favori replik

Nefesinin balını emen ölümün, henüz güzelliğin üzerinde gücü yok!

Titanik/Titanic (1997)

Karakter: Jack Dawson

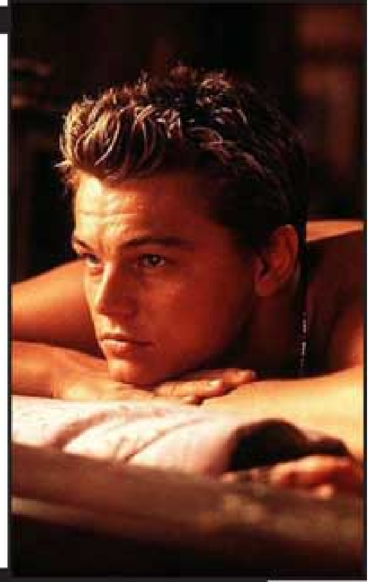
Bertolucci'nin, Paul Thomas Anderson'ın "Ateşli Geceler"inde porno yıldızı Dirk Diggler rolünü reddedip James Cameron'ın "Titanik"inde Jack Dawson rolüne "Evet" diyen DiCaprio'nun ne kadar isabetli bir seçim yaptığı ortada. Tabii, yapımcıların Matthew McConaughey için yaptıkları ısrarı dinlemeyen James Cameron'ın da! 1960'ların Beatles hayranlığının ifadesi için kullanılan "Beatlemania" gibi, "Leomania" kavramını doğuran DiCaprio hayranlığı, etkisini 2001'de Afganistan'ın başkenti Kabil'de bile sürdürmüştü: Leonardo DiCaprio'nun filmdeki saç kesimini müşterilerine uygulayan 28 berberin tutuklanması, herhalde genç oyuncunun yarattığı fırtınanın en uç örneklerinden biri olsa gerek. Herkesin 200 milyon dolarlık dev bir felaket filmi çekeceğinden emin olduğu Cameron'ın ise, transatlantikte yaşanan sınıf farklılıklarıyla bezeli bir aşk filmi ortaya koyması ve sağladığı ticari başarının yanı sıra 11 Oscar'a ulaşması kuşağının en başarılı isimleri arasında yer almasını da sağlamıştı. DiCaprio ise Hollywood oyuncuları arasında deyim yerindeyse sınıf atladı ve A listesindeki oyuncular arasında yerini aldı. Alsa öngörmediği bir şöhrete kavuşan DiCaprio, tüm dünyanın ilgisini bu derece üzerinde hissetmekten çok da hoşlanmadığını röportajlarında dile getirmişti.

Favori replik

(Rose'un elini öperken) Bunu daha önce bir filmde görmüştüm ve hep yapmak istemiştim.

Kumsal/The Beach (2000)

Karakter: Richard

Danny Boyle-Alex Garland ortaklığının ilk meyvesi "Kumsal", X kuşağının, Uzak Doğu'da tropik bir adada kurulu neo-hippi bir topluluk aracılığıyla modern hayata alternatif bir hayat kurma çabalarını anlatıyordu. Garland'ın kendi romanından uyarladığı senaryoya dayanan filmde, Tilda Swinton ve Virginie Ledoyen ile başrolleri paylaşan Leonardo DiCaprio, tam da kendi kuşağının arayışlarını sorgulayan bu filmde, belki de bir aktör olarak kendisine en uygun kumaşı bulmuştu sonunda. Ama ne yazık ki, Danny Boyle "Trainspotting"in vurucu başarısını "Kumsal"da yakalayamadı. Filmin başarısızlığından DiCaprio da payını aldı; "Demir Maskeli Adam" ile kazandığı en kötü oyuncu ödülünün ardından ikinci kez Razzie Ödülleri'nde en kötü aktör adayı olarak gösterilmekten kurtulamadı.

Favori replik

Ben, hala cennete inanıyorum. Ama sonunda artık biliyorum ki, burası aradığın yer değil çünkü varılacak yer burası değil. Bu, hayatında bir şeyin parçası olduğunu hissettiğin an aslında. Eğer bu anı yakalayabilirsen de sonsuza kadar sürüyor…

New York Çeteleri/Gangs of New York (2002)

Karakter: Amsterdam Vallon

Robert DeNiro dışında hiçbir oyuncuyla DiCaprio ile kurduğu bağı kuramayan Scorsese, DiCaprio'nun enerjisini 1970'lerin oyuncularındaki enerjiye benzetiyor ve beraber çalışmaktan çok memnun olduğunu her fırsatta yineliyor. Babasının intikamını almak için doğduğu yere geri dönen İrlandalı Amsterdam Vallon rolünde henüz 28 yaşında olmasına rağmen son derece olgun bir oyunculuk sergileyen DiCaprio, Daniel Day Lewis gibi bir isimle başrolü paylaşırken, bir kez daha seyirciyi şaşırtmayı başarmıştı. "Amerikan Sapığı"nı oynaması için gelen teklifi reddetmesi ve Scorsese'yi tercih etmesi, kariyerinin dönüm noktalarından biri oldu gerçekten de. Gerçek bir New York hayranı olan Scorsese'nin 1970'lerden beri aklında olan proje, içerdiği şiddet öğeleriyle de ses getirmişti. Hatta DiCaprio, Daniel Day-Lewis ile çekilen bir dövüş sahnesinde Lewis'in burnunu kırmış, ama Lewis çekimlere devam ederek filmin gerçekliğine biraz daha katkıda bulunmuştu. Martin Scorsese ile Leonardo DiCaprio'nun "New York Çeteleri" ile başlayan yönetmen-oyuncu birliktelikleri önümüzdeki yıllarda "Shutter Island" ve "The Rise of Theodore Roosevelt" ile sürecek.

Favori replik

Bir kralı öldürürken, onu karanlıkta bıçaklamazsın. Tüm maiyetinin seyredebileceği bir yerde öldürürsün.

Sıkıysa Yakala/Catch Me If You Can (2002)

Karakter: Frank Abagnale Jr.

Aynı yıl bir de Steven Spielberg projesinde yer almak, ancak Leonardo DiCaprio gibi şanslı bir oyuncunun başına gelebilir herhalde. 26 ülkede 2,5 milyon dolan cebe indiren ve bunu yaparken de kılıktan kılığa giren Frank Abagnale Jr.'ın yaşam öyküsünden uyarlanan filmi başlangıçta Gore Verbinski çekecekti ve kadro muhtemelen farklı olacaktı. Ama DiCaprio'nun "New York Çeteleri"nde Cameron Diaz ile eksik kalan sevişme sahnelerini çekmek için geri gitmesi, projenin ertelenmesine ve sonuçta yönetmen koltuğuna -aslında yapımcılığa soyunan- Steven Spielberg'ün oturmasına yol açmıştı. Film eğlenceli ve akıcıydı, DiCaprio da en az Frank Abagnale Jr. kadar sevimli ve becerikliydi. Filmi görene kadar Abagnale Jr. da DiCaprio'nun bu derece tatlı dilli ve gönülçelen olacağını düşünmediğini söylemişti.

Favori replik

İki küçük fare krema kovasına düşerler. İlk fare hemen pes eder ve boğulur. İkinci fare vazgeçmez. O kadar mücadele eder ki, sonunda kremayı tereyağına çevirir ve emekleyerek çıkar. Beyler, işte ben de bu noktada, ikinci fareyim!

Göklerin Hakimi/The Aviator (2004)

ABD'nin popüler kültür tarihinin şüphesiz en eksantrik karakterlerinden biri olarak pilot, mucit, film yapımcısı ve parlak iş adamı sıfatlarını rahatça taşıyan Howard Hughes'u canlandıran DiCaprio, ikinci kez Martin Scorsese ile bir araya geldi. Dengesiz, karizmatik hatta bir süre deliliğin pençesinde mücadele eden Hughes rolünde genç oyuncu, bir kez daha kendisinden beklenenden fazlasını vermeyi başardı. Hollywood'un en güzel kadınlarıyla olan ilişkileriyle de bilinen Hughes, uçmaya meraklı bir deli dahi miydi yoksa fazla paradan ne yapacağını şaşırmış şımarık bir iş adamı mı? DiCaprio, Hughes'un farklı ruh hallerini, delilikle amansız mücadelesini, dehasının parladığı anları, havacılığa olan sınırsız tutkusunu doğal oyunculuğuyla perdeye yansıtmayı başardı. Bu rolüyle en iyi erkek oyuncu dalında Oscar'a aday olduysa da Altın Küre ile yetinmek zorunda kaldı. Hughes'un hayatında önemli bir yer tutan Katherine Hepburn'ü canlandıran Cate Blanchett ise, en iyi yardımcı kadın dalında ilk Oscar heykelciğine bu rolde kavuştu.

Karakter: Howard Hughes

Favori replik

Jack Frye: Senatörlere rüşvet vermemi mi istiyorsun?
Howard Hughes: Onlara rüşvet vermeni istemiyorum Jack. Bunun yasal olmasını istiyorum. Onları SATIN ALMAK istiyorum.

Köstebek/The Departed (2006)

Karakter: Billy Costigan

Leonardo DiCaprio, Robert DeNiro'nun "Günaha Davet"ten yıllar sonra bir kez daha yönetmenliğe soyunduğu "Kirli Sırlar"da rol almaktansa, bir kez daha Marty'nin kanatları altında "Köstebek"te rol almaya karar verdi. Scorsese, yıllar önce Robert DeNiro ile tutturduğu frekansın bir benzerini DiCaprio ile yakalamaktan memnundu, DiCaprio'nun ise, oyunculukta ne kadar ilerlediği ortadaydı. Suç dünyasını çok iyi bilen Scorsese'nin Hong Kong yapımı "Internal Affairs"in yeniden yapımı olarak çektiği "Köstebek"te, aslında polis olan ve mafyaya giren Billy Costigan'ı canlandıran DiCaprio, hayranı olduğu Jack Nicholson ile karşılıklı oynama fırsatını da yakalamıştı. Epeydir komedilerde rol alan Nicholson, artık kötü adam rolünü özlemişti ve Frank Costello, son yıllarda karşısına çıkan en "pür" kötü karakterdi şüphesiz. Pek çok sahnede Scorsese'nin kendisine doğaçlama yaptırdığı Nicholson'dan DiCaprio'nun çok şey öğrendiği kesin! Film beş dalda Oscar adayı oldu ve dördünü kazandı. Mark Wahlberg en iyi yardımcı erkek dalında aday olduysa da kazanamadı. Leonardo DiCaprio'nun filmdeki performansının Oscar adayı olmaması ise Warner Bros'un uyguladığı bir taktik. Oscar adaylığı için DiCaprio'nun "Kanlı Elmas" ile aday olması hem DiCaprio'nun hem de "Köstebek"teki diğer oyuncuların yararına olacağı düşünülmüştü.

Favori replik

Olaya bir de şöyle bak: Sen Boston'da bir siyahsın. Becerilmek için benim yardımıma ihtiyacın yok.

Kanlı Elmas/Blood Diamond (2006)

Rodezya'da 1999'da yaşanan iç savaş fonunda, elmas madenleri ve silah tüccarlarının kirli bir savaşı nasıl finanse ettiklerini, oğlu kaçırılan fakir bir balıkçı (Djimon Hounsou), eski bir paralı asker-yeni elmas kaçakçısı (Leonardo DiCaprio) ve idealist bir gazetecinin (Jennifer Connely) kesişen yolları üzerinden anlatan "Kanlı Elmas", gerçekçi ve etkileyici bir filmdi. Leonardo DiCaprio'nun en kişisel performanslarından birini sergilediğini söylemekse yanlış olmaz. Kendisini dünya çapında büyük bir yıldız olarak görmeyen ama çevreci kimliğiyle dünyayı "gerçekten" kurtarma konusunda ciddi girişimleri olan DiCaprio, kariyerinin en farklı rollerinden birini, nadir bulunan bir elmasın peşine düşen hırslı Danny Archer'ı canlandırarak, üçüncü kez Oscar adayı olmayı başardı. Özellikle öğrenmek için emek ve zaman harcadığı Güney Afrika lehçesiyle Danny Archer karakterini tüm özellikleriyle yansıtıyordu. Pek çok sivilin kanıyla kirlenen elmas ticaretinin gerçek yüzünü ve Afrika kıtasının makus talihini gözler önüne seren film için ünlü elmas satıcısı De Beers'in, yoğun anti propagandalarla filme çamur atmaya çalıştığını da belirtelim.

Karakter: Danny Archer

Favori replik

Dışarıda insanlar bir yaşam tarzı olarak birbirini öldürüyor. Bu her zaman böyle olmuştu.

SONBAHAR

Gezici Festival'in Artvin'e gitmesini fırsat bilip, "Sonbahar"ın büyük bölümünün çekildiği Hopa'daki mekanları, yönetmen Özcan Alper'le birlikte dolaştık. Yusuf'un, Eka'nın, Mikail'in, Maria'nın ayak izlerinin bulunduğu yerleri gezerken sinemadan, yönetmenlikten ve taşranın hüznünden söz ettik.

UYGAR ŞİRİN

"**Hadi"** diyor Özcan Alper, "şurada durup hep birlikte hatıra fotoğrafı çektirelim."

Heyecanını normal karşılamak lazım. Gezici Festival'in ilk durağı Kars'tan ikinci durağı Artvin'e doğru yol alıyoruz. Küçük bir otobüsün içinde on sekiz kişi, 2600 metre yükseklikte, arka koltukta film bobinleri, az ileride bembeyaz bulutlar, Doğu Anadolu'yu Karadeniz'den ayıran Yalnız Çam Dağları'nın tepesindeyiz. Yani Karadeniz'e, yönetmen Özcan Alper'in ve ilk uzun metrajlı filmi "Sonbahar"ın memleketine adım atmış durumdayız.

Karadeniz sınırından geçtiğimizden beri Alper'de gözle görülür bir değişim var. Biz "Artvin'in şoförleri en fazla bir kere kaza yapar" sözüne ilham veren yollarda hafif bir tedirginlikle, ama manzaradan da gözümüzü alamadan etrafa bakınırken, o küçük bir çocuk gibi yerinde duramıyor.

Önce rehberliğe başlayıp herkese ayaküstü Karadeniz dersleri veriyor. Sonra fırlayıp otobüsün teybine Hopalı hemşerisi Kazım Koyuncu'nun kasedini koyuyor. Arada Şavşat'ın dağ armudunun lezzetinden ya da Rize'nin kara kovan balının başka hiçbir bala benzemediğinden dem vuruyor. Ve nihayet hepimizi bir hatıra fotoğrafı çekimi için otobüsten indiriyor.

Bir saat sonra, Karadeniz'in doğusuna erken bir akşam çökmüşken telefon çalıyor. Şavşat'tan yeni çıkmışız, telefonun ucunda Roma Büyükelçiliği. Medfilm Festivali'nde "Sonbahar"ın özel mansiyon aldığını haber veriyorlar.

Böyle olacağı belliydi. Memleketi Alper'e uğurlu geliyor.

ÜLKESİNDE

İlk durağımız Hopa Çarşısı. Özcan Alper burada çok iyi tanınıyor.

güzelleme yapmak değil amacım. Son dönemdeki bazı Türk filmlerinin aksine taşrayı çözüm olarak görmüyorum. Evet, taşra doğallık demek, zaman zaman huzur demek ama aynı zamanda bağnazlık, tutuculuk, sıkışmışlık da demek."

Burada Aslan Abi devreye giriyor. Aslan Abi, Alper'in eski dostu, Hopalı abilerinden bir tanesi. 20 yıl İstanbul'da kaldıktan sonra 7-8 yıl önce memlekete dönmüş. Her duruma uygun bir anı, anektod ya da fıkra anlatacak kadar hoşsohbet, neredeyse her kelimenin Hemşince veya Lazca kökenlerine inebilecek kadar bilgili, Alper'in "Aslan Abi dilbilimcidir" methiyesine "Bana dilbilimci demek Chomsky'ye haksızlık olur" diye cevap verecek kadar mütevazı.

Sohbet esnasında İstanbul'daki bir sanatsal etkinliğini soruyor bana. "Abi, 10 gündür İstanbul dışındayım, hiç duymadım Heykel Günleri'ni" diyorum. Aslan Abi hiç istifini bozmadan "Heykel değil Uygar'cım, Hegel Günleri" diyor. Ben Hegel'in kim olduğunu bildiğimi, hadisenin bir yanlış anlamadan ibaret olduğunu ispatlamak için ter dökerken Aslan Abi rakısından bir yudum alıp gülümsüyor.

Bir ara Alper'le muhabbet ederken ağzından çıkan "buradan kurtulmak" sözünü bir kenara yazıyorum. Ama asıl bir saat sonra, Artvin'e dönüş yolunda onu evine bırakmak üzereyken Aslan Abi bana doğru eğilip "Uygar'cım, senin gibi insanlarla sohbet ederken bazen öyle bir kelime söylüyorsunuz ki bana eski günleri hatırlatıyor, bir tuhaf oluyorum, çünkü ben -o kelimeyi kimbilir kaç yıldır ne kullanmışım, ne duymuşum" diyecek.

Alper'in taşrayla ilgili sözleri benim için işte o zaman ete kemiğe bürünecek.

Çarşı: Taşranın rengi

"Sonbahar"ın afişi. Altında "Sonbahar Kendi Evinde" yazan bir kağıt ve filmin Artvin, Arhavi, Pazar ve Rize'deki gösterimlerinin takvimi.

Bugünlerde Hopa'daki duvarlarda, dükkânların kapılarında ve vitrinlerinde, adım attığınız her yerde bu görüntüyle karşılaşabilirsiniz. Merkezi Hopa olan bir Karadeniz çemberi, ev sahipliği yaptığı, kaderini gazetelerden takip ettiği, Locarno'da, Adana'da, Kars'ta ödüller aldığını öğrendiği bu filmi bekliyor.

O yüzden Hopa çarşısında Özcan Alper'le gezmek keyifli ama zor bir iş. Her taraftan "Vay, Özcan Abim!" sesleri yükseliyor. Alper'e soru sorarak yürürken bir bakıyorum, tek başıma yürümekteyim. Kafamı çevirdiğimde, birkaç metre arkamdaki kalabalığın ortasında kalmış Alper'i hayal meyal seçebiliyorum.

Kalabalığı oluşturanlar Alper'in eşi dostu olmaktan öte, "Sonbahar"a da bir şekilde emeği geçmiş insanlar. Kimi set ekibinde yer almış, kimi dükkânını açmış, kimi küçük bir rolde oynamış. Alper beni bu oyunculardan biriyle tanıştırırken "Bu ilk sahnedeki gardiyanlardan biri" diyor, "oynamaya ikna etmek çok zor oldu." Tabii ilk anda "Herhalde çekindiği için oynamak istemedi" diye düşünüyorum ama işin rengi başkaymış meğer. Sözkonusu arkadaş zamanında hapiste yattığı için gardiyanı canlandırmak istememiş. Sonra rolü kabul etmiş, iyi bir performans sergilemenin yolunu da bulmuş: "Bize nasıl davrandılarsa biz de öyle davrandık."

Biz Hopa çarşısını böyle coşkulu bir katılım eşliğinde geziyoruz ama "Sonbahar"ın Yusuf'u gezerken buralar daha hüzünlüydü. Yusuf'un hüznünde 10 yıl hapiste yatmış, bombalı-dumanlı operasyonlara tanıklık etmiş, ağır bir hastalığa yakalanmış ve yaklaşan ölümünü düşünmekten tahliye olmanın sevincini yaşayamamış olmanın etkisi var. Ama Alper'in sözlerine bakarsanız bu hüznün taşrayla da alakası var: "Taşraya, kasabaya

Yusuf'un Eka'yla karşılaştığı kitapçı.

Kitapçı: Kelimelerden sığınak

Alper'in taşraya hem içerden hem dışarıdan, hem mesafeli hem sevecen bakışının filme yansıdığı görülüyor. Yusuf'la taşra arasında derin bir bağ yok. Hislerini bir kalıba dökmek, sevgi, nefret, özlem veya öfke diye ad koymak mümkün değil. Hiçbir şeyle adamakıllı bağ kuramadığını, hiç kimseye tam olarak "dokunamadığını" söylemek daha doğru. Ne evlenmesi için ısrar edip duran annesiyle, ne Şark kurnazlığını kendine has bir zarafetle sürdüren arkadaşı Mikail'le, ne kendisini "anarşist işlere karışmış biri" olarak hatırlayan komşularıyla hemhâl. Bu insanlarla bir araya geldiği her yer küçük bir hapishaneye dönüşüyor, Yusuf da mecburen kendine küçük sığınaklar yaratıyor.

Kitapçı bu sığınaklardan biri. Yusuf'un yalnız kalacağı veya "kendi gibilerle" karşılaşabileceği bir yer. Fahişelik yapmak için Gürcistan'dan gelen Eka'yı da ilk kez burada görüyor. Yusuf rafları karıştırırken (yeni kitapların mürekkep kokusunu içine çekiyordur kesin), Eka tezgahtardan Rusça bir roman istiyor. Sadece kitapçı değil, "Rusya" da kesiştiriyor bu iki insanı.

"Sonbahar"daki Rusya tırnak içine alınmayı hak eden bir sözcük. Bir ülkeden çok bir sembol olarak dolaşıyor filmin içinde. Hem Eka'nın ülkesinin eskiden parçası olduğu bir büyük ülke, hem Yusuf'un inandığı sosyalizmin bayrağını yıllarca taşımış bir uzak ülke. Kâh Eka'nın Yusuf'a söylediği "Rus romanlarından fırlamış gibisin" cümlesinde karşımıza çıkıyor, kâh televizyonda buz dansı izlerken çocukluğuna giden Yusuf'un "Bir zamanlar rüya gibi dans eden bir Rus çift" vardı cümlesinde. Ama her halükarda sona ermiş, geride kalmış şeyleri temsil ediyor. Öyle dev bir yıkıntı ki bu, Yusuf'un da, Eka'nın da hayalleri ve gençlikleri o yıkıntının altında kalmış.

Kitaplardan, kitapçılardan, Rusya'dan konuşunca sözü sola ve sosyalizme getiriyorum. Özcan Alper öncelikle, kendi kuşağının (ve dolayısıyla Yusuf'un) inandığı sosyalizmin kuramsal kitaplardan öğrenilmiş değil, Rus edebiyatı ve sanatından gelen romantik bir sosyalizm olduğunu belirtiyor.

Kimi sol çevrelerin, Yusuf'un yaşadıklarını bir yenilgi olarak gördüğünü ve filmi bu nedenle eleştirdiğini biliyorum. Alper bu eleştirileri doğal karşılıyor: "Soldan eleştiriler gelmesini bekliyordum, bunu sağlıklı da buluyorum. Örneğin Kars'ta bir arkadaş gösterimden sonra geldi, 'Biliyorsunuz, 309'dan tahliye olmayı pek onaylamıyoruz' dedi. Ancak ben filmde ölümü değil hayatı kutsamak istedim. Ayrıca bazı şeyler değişmiyorsa bunda solun da sorumluluğu vardır diye düşünüyorum. Fakat solun dışına çıkıp oradan eleştiri getirmektense, içerden eleştirmeyi daha doğru buluyorum."

Benim aklım hâlâ Yusuf'un, gözlerinde çocuksu bir pırıltıyla televizyonda buz pateni izlediği sahnede. Alper'in anlattığı her şey o anın içinde saklı gibi geliyor bana. Serde 80'lerde büyümüş olmak da var, dayanamayıp Alper'e "Yusuf'un söz ettiği çift var ya, onların ismi Natalia Bestemianova-Andrei Bukin'di" diyorum.

Otel: Başka bir hapishane

Cihan Otel'in beşinci katındayız. Karşımızda parlaklığıyla aldatan, aslında yavaş yavaş batmaya hazırlanan bir güneş ve namına yakışmayan bir sükunetle uzanan Karadeniz. Eka'nın pencereden bakıp, iskelede yürüyen Yusuf'u gördüğü yerdeyiz. Alper "Burası da Eka'nın hapishanesi" deyiveriyor.

"Sonbahar"da denizler ve ağaçlar sınırsız bir dünya resmi çizse de her yer kendince bir hapishane ve herkesin hapishanesi başka.

Yusuf'u tanıyorsunuzdur artık, ona bütün dünya hapishane. Arkadaşı Mikail özel bir vaka: Sosyalizmi yıkanlara küfreden hızlı bir solcu olmakla, fahişelerle geçecek uzun bir geceyi tüm ayrıntılarıyla planlayan hızlı bir çapkın olmayı aynı potada eritebilen bir bukalemun. O, taşra hapishanesinin mahkumu ve gardiyanı. Eka'nın hapishanesi ise otelin ta kendisi.

Yusuf'la Eka'nın yan yana gelmeleri ilk bakışta bu döngüyü kırmaya aday gibi görünüyor. Yusuf'un, ailesi ve arkadaşlarının yanında, Eka'nın kendisine "ablalık" yapan Maria'nın yanında eğreti durması; Yusuf'un evine ve şehrine, Eka'nın pavyonlara ve ucuz restoranlara bir türlü sığmaması ve bu iki yalnız insanın, taşranın en yalnız mekanlarından kitapçıda rastlaşması, birbirlerinde çare buldukları izlenimini yaratabilir ilk bakışta. Ama sonunda yalnızlık ağır basıyor. Ve malum "yanlış zaman, yanlış yer" meselesi.

Otel bu kesif yalnızlığın en çok hissedildiği mekanlardan biri. Yusuf ile Eka burada birbirlerine dokunuyor, öpüşüyor, hatta sevişmeye koyuluyorlar. Fakat yalnızlıklarını yok edecekmiş gibi görünen bu an birdenbire, bıçak gibi kesiliyor ve ikisinin aynı yatakta, çırılçıplak, ama birbirlerine hiç temas etmeden yattıklarını görüyoruz.

"Sonbahar"da hiçbir şeyin yalnızlığa deva olmadığını artık iyice anlıyoruz.

Özcan Alper, Eka'nın hapishanesi Cihan Oteli'nden iskeleye bakıyor.

İskele, "Sonbahar"ın en unutulmaz mekanlarından biri.

ölüm. İnsanların ölümü, düşüncelerin ölümü, rüyaların ölümü, ülkelerin ölümü, çocukluğun ölümü... Asıl çarpıcı olan ise filmin buna rağmen karanlık bir film olmaması. Bunun iki nedeni var.

Birincisi, Alper'in dünya görüşünde gizli: "Ben Batı nihilizmiyle Rus nihilizmini birbirinden çok farklı görüyorum. Batı nihilizminde çıkış yoktur, kayboluş vardır. Rus nihilizminde ise insana dair bitmeyen bir inanç vardır."

Ölümün hüküm sürdüğü bu filmde kâh televizyonda gösterilen "Vanya Dayı" filminden yükselen "Her şeye rağmen yaşamak" tiradında, kâh deli dolu bir tulum sesinde hayatın yankısını duyuyorsak ve ölümün mutlaklığına karşın asıl yüceltilenin hayat olduğunu hissediyorsak, bir sebebi Alper'in bahsettiği bu inanç.

İkinci sebebi ise "Sonbahar"ın son derece ölçülü bir film olması. Siyasetten bahsederken slogan atmayan, ölümden bahsederken ağlamayan, yalnızlıktan bahsederken umutsuzluğa kapılmayan bir film bu. "Ya öyle ya böyle" keskinliğinden uzak duran, "hem öyle hem böyle" deyip farklı duruşlara, "öyle ama böyle" deyip soru işaretlerine kapı aralayan bir film. Hem gerçekçi hem düş peşinde. Hem yaşlı hem çocuk. Hem çaresiz hem ümitli. Karanlık olmadan hüzünlü. Yenilmeden yorgun.

O yüzden, "Sonbahar"dan söz edilen her yerde karşıma çıkan "ağıt" lafı kolaycı ve eksik bir tanım gibi geliyor bana. Evet ağıt, ama ölümün yüzüne gülümseyen bir ağıt.

İskele: Denizin ortasındaki yönetmen

"Sonbahar"daki iskeleyi unutmak imkansız. Yusuf'un yalnızlığının ve kuşatılmışlığının en belirgin olduğu mekan. "Sonbahar"ın her biri ayrı bir hikaye anlatan mekanlarının içinde belki sesi en gür çıkanı. İnsanın aklına en çok çakılanı.

Bunları kafamda çevirerek iskeleye vardığımda "Herhalde başka bir yere geldik" diye düşünüyorum. "Bir saniye" diyorum Alper'e, "doğru yerde miyiz?"

Yusuf'un, filmin en güzel sahnelerinden birinde, kendisini yutan dalgaların ortasında durduğu iskele burası mı yani? Hiç benzemiyor. Daha doğrusu, aklımdaki resme hiç benzemiyor. "Tuhaf ama, filmdeki sahneyi hatırlamaya çalıştığımda siyah-beyaza yakın bir görüntü hatırlıyorum."

Alper gülümsüyor, "Çünkü görüntü yönetmenine ta en baştan şunu söylemiştim" diyor, "bu öyle bir film ki ne tam anlamıyla renkli olmalı, ne tam anlamıyla siyah-beyaz."

Özcan Alper için yönetmenlik bu ve benzeri yüzlerce irili ufaklı ayrıntının bir araya gelmesiyle oluşan, büyük bir bütün: "Yönetmenlik bir anlamda istediklerini elde etmeye çalışma sanatı. Çünkü bir filmin o kadar çok unsuru var ki, bunların her birinde küçük sorunlar oluştu mu o çapaklar birikir. Sonra bir bakmışsın film aklındakine hiç benzememiş. Yönetmen asla istediklerinin yüzde 100'ünü elde edemez. Yüzde 70'ini alırsan başarılısın ve bunun için uğraşmalısın."

Alper, ayrıntılara verdiği bu önem nedeniyle titiz bir hazırlık dönemi geçirmiş. Görüntü yönetmeni, sanat yönetmeni, sesçi ve prodüksiyon amirinden oluşan bir ekiple, çekimden iki ay önce bütün mekanları gezmiş, senaryonun üstünden sahne sahne geçmiş, bütün çekimleri plan plan belirlemiş ve "minibüsün koltuğunun rengine kadar" her şey önceden kararlaştırılmış. Setin ilk günü yaptığı konuşmada ekibine "Ben bu filmi kafamda çektim, bitirdim. Şimdi bunu gerçekleştirebilmemiz için her birimizin ruhunu bu filme koyması gerekiyor. Yoksa bir filmin başarılı olması mümkün değil" demiş.

Bütün bu ince hesapların meyvesini vereceği ilk günden anlaşılmış. Alper "Sabah 6.50'de ilk planı çekeceğiz" dediğinde, yardımcı yönetmeni "Sette ilk gün asla planlandığı gibi olmaz, 11'de başlarsak şanslıyız" diye yanıtlamış. Ertesi gün Alper, güneş ışığının o sahne için en uygun olduğunu düşündüğü anda motor dediğinde saat 6.50'yi gösteriyormuş.

"Sonbahar"ın dünyası: İnsana inanmak

"Sonbahar"da farklı kişiler, öyküler, temalar karşımıza çıkıp dursa da her köşe başında yüzünü gösteren, her bakışın veya sözün altına sinen tek bir şey var, o da

Yusuf'un eski bir arkadaşıyla buluşup konuştuğu sahil.

Dünyanın öbür ucunda...

2001 yılında gösterime giren "Kırmızı Değirmen"le dünya çapında büyük beğeni toplayan yönetmen Baz Luhrmann, şimdi de memleketinde çektiği yeni filmi "AVUSTRALYA" ile karşımızda. Başrollerdeyse, filme ismini veren kıtanın çıkardığı iki yıldız, Nicole Kidman ve Hugh Jackman var.

MURAT EMİR EREN

Avustralyalı zengin bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Baz Luhrmann, şimdiye kadar üç uzun metrajlı film yönetti. Bu filmlerin üçü de, Luhrmann'ın Avustralya'da, ailesinin yanında geçirdiği yıllardan izler taşıyordu. Zira Luhrmann'ın ailesi, salon dansları düzenlemekten, bir sinema salonu işletmeye kadar türlü işe bulaşmıştı. Aile, bölgedeki bir çiftliğin de sahibiydi. Luhrmann, "Kırmızı Perde Üçlemesi" olarak adlandırdığı ilk üç filminde dansa ve müziğe olan tutkusunu belli etmiş, özellikle kırmızı perdelerin arkasındaki salon dansçılarının öyküsünü anlattığı "Kırmızı Değirmen"le duraklama dönemindeki müzikal geleneğini yeniden diriltmeyi becermişti. Bu filmde, ailesinin düzenlediği salon dansı yarışmalarının etkisi çok büyüktü. Luhrmann, geçmişin şaşaalı müzikallerine has bir havayı filmine yedirmekle kalmamış, aynı zamanda kullandığı müzikler ve süratle akıp giden hareketli kurgusu sayesinde, anlatımda da post-modern bir tavır sergilemişti. Film o yılın Oscar adayları arasındaki en renkli işlerden biriydi. Hatta 1965 yapımı "The Sound of Music/Neşeli Günler"in yönetmeni, müzikal üstadı Robert Wise, "Kırmızı Değirmen" için "Müzikalin yeniden keşfi" demiş, bu sözler, Luhrmann'ın o ana dek işitebileceği en büyük övgülerden biri olmuştu. Gerçi Luhrmann bunu ilk kez yapmıyordu. Leonardo DiCaprio ve Claire Danes'in rol aldığı 1996 yapımı "Romeo+Juliet" de, The Cardigans, Garbage ve Radiohead gibi grupların şarkılarının yer aldığı efsane soundtrack'iyle, klasik öyküyü demodelikten uzak bir şekilde sunan, tam anlamıyla yenilikçi bir yapıya sahipti. Müzikal altyapısından, Luhrmann'ın yakaladığı post-modern görsel atmosfere kadar filmin tüm öğeleri zamanının çok ilerisindeydi. Luhrmann'ın yönettiği ve bu iki filme nazaran daha az bilinen ilk filmi "Strictly Ballroom"sa, dansçı Scott Hastings'in öyküsünü anlatıyordu. Yönetmenin müzikallere ilgisi henüz ilk filminden kendisini göstermiş ve ileride "Kırmızı Değirmen"le tamamlanacak olan "Kırmızı Perde Üçlemesi" bu filmle başlamıştı. Luhrmann henüz ilk filmiyle, başta AFI Ödülleri (Avustralya Film Enstitüsü), Cannes Film Festivali ve Altın Küreler olmak üzere, birçok ödül töreninde ismini duyurmayı başardı. Başta da söylediğimiz üzere, Luhrmann'ın sinema anlayışı, melodram ve müzikali aynı potada eritmek, bile isteye seçtiği demode hikâyelere yeni bir bakış açısı getirmek ve "Kırmızı Perde Üçlemesi" özelinde, tüm bunları yapay bir gerçekliğin içine oturtarak, kendine has bir estetik yaratmak üzerine kuruluydu. Hatta üçlemesinden bahsederken zaman zaman "gerçekçi yapaylık",

Sarah, kocasının şerrinden kaçıp, Londra'dan Avustralya'ya geliyor.

Nicole Kidman, yönetmen Baz Luhrmann'ın (solda) herhangi bir filminde tek bir replik söyleyecek olsa bile oynayacağını belirtiyor.

"tiyatrolaştırılmış sinema" ve "operasal romantizm" gibi kavramlardan bahsediyordu. Ta ki "Avustralya"ya kadar…

Baz Luhrmann, şimdiye kadarki en başarılı filmi "Kırmızı Değirmen"in ardından, malum üçlemesini de tamamlamış oldu. Ardından gelen projesini herkes merakla beklerken, yönetmen sürpriz biçimde Büyük İskender'le ilgili bir film yöneteceğini, filmin başrollerindeyse Leonardo DiCaprio'yla Nicole Kidman'ın yer alacağını açıkladı. Bu filmle Luhrmann müzikalden ve melodramdan sıyrılıp, yeni bir alana ayak basmış olacaktı. Lakin olaylar herkes için farklı gelişti. Oliver Stone, başrolde esmer yağız delikanlı Colin Farrel'ın yer aldığı korkunç "Alexander"ıyla çıkıp geldiğinde, Luhrmann'ın "Büyük İskender" projesi de suya düştü. Stüdyo, ikinci bir İskender filmine dünyanın ihtiyacı olmadığına hükmederek projeyi iptal etti. Stone'un filminden sonra Luhrmann'ın hevesi kursağında kalmıştı ve projenin belirsiz bir tarihe ertelenmesi zaten kaçınılmazdı. Bu noktadan sonra, Luhrmann yine benzer temalara yöneldi ve memleketi Avustralya'dan ayrılmadan yönetebileceği "epik" bir hikâyenin peşine düştü. Bunun için kıtalar arası seyahat yapmasına gerek kalmadan, İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan bir olayı mercek altına yatırması yeterli olacaktı. İşin geri kalanını hayalgücü halledecekti nasıl olsa…

Bu olay, Avustralya'nın Pearl Harbor'ı olarak da bilinen Darwin Bombardımanı'ydı. İkinci Dünya Savaşı'nda, Pasifik Grubu'nu hedef alan bu saldırıyı Japon Hava Kuvvetleri gerçekleştirmişti ve saldırıya yüzü aşkın Japon uçağı katılmıştı. 19 Şubat 1942'de gerçekleşen bu olay sonucunda Avustralya'nın Darwin bölgesinde 243 kişi hayatını yitirmiş, 600'den fazla insan da zarar görmüştü. Darwin, Kuzey Avustralya'nın, Asya'ya en yakın bölgelerinden biriydi. Hedef seçilmesinde etkin sebeplerden biri de buydu. 66 yıl önce gerçekleşen bu bombardıman, Luhrmann'ın melodram öğeleri barındıran ana hikâyesini oturtabileceği güçlü bir fon oluşturacaktı. Luhrmann yeni filmini bu elim olayın etrafında kurdu ve bombalama sırasında Avustralya'da yaşamını sürdüren İngiliz aristokrat bir

Sarah'nın Avustralya'daki en büyük destekçisi bir celep.

Hugh Jackman'ı filmde rol almaya ikna eden Nicole Kidman olmuş.

çiftlik hanımıyla, ona bölgede rehberlik eden bir celebin epik-romantik öyküsünü anlatmak üzere kolları sıvadı. Senaryoda Luhrmann'a eşlik eden diğer isimlerse Stuart Beattie, Ronald Harwood, Richard Flanagan oldu. Bu isimlerden özellikle Stuart Beattie, Michael Mann imzalı "Collateral" ve muhtemelen 2010 yılında izleyeceğimiz "Halo"nun da senaryo yazarı.

Hikâyeye göre Bayan Sarah Ashley, hayatını yüzeysel bir çevrede geçirmiş ve sevgisiz, çocuksuz bir evliliğe mahkum olmuştur. Kocasının ilgisizliğinden bıkan ve en nihayetinde aldatıldığını düşünen Sarah, Avustralya'daki Faraway Downs adlı çiftliklerini ziyaret etmeye karar verip, Londra'dan, Darwin'e doğru yola çıkar. Darwin, Sarah için adeta yepyeni bir dünya vaat etmektedir. Zira Sarah, hayatı boyunca bu kadar sıcak ve doğayla bu denli iç içe olabileceği bir ortamda bulunmamıştır. Darwin'deki rehberiyse, atının üzerinde bir gezgin olarak hayatını devam ettiren, hayvan gütmekle görevli bir celeptir. Sarah ile fütursuz ve macerayı seven bir adam olan rehberi ilk başlarda anlaşamasalar da, günün birinde Sarah, Nullah adlı yarı Aborjin bir çocuğun bakımını üstlendiğinde ilişkileri değişmeye başlayacaktır. 10 yaşında kimsesiz bir çocuk olan Nullah'ın aralarına katılmasıyla, eski yaşamını tamamen ardında bırakan Sarah ve onun gizemli rehberi adeta yeni bir aile oluverirler. Bu sırada, durumu pek de iyi olmayan Faraway Downs çiftliğine göz koyan Baron King Carney, İstasyon Müdürü Neil Fletcher'ın da yardımıyla bu "aile"nin üzerine bir kâbus gibi çöreklenir. Artık tek çareleri, çalışıp çiftliği mevcut durumundan kurtarmaktır. Bunun içinse ellerinde sadece kendi emekleri, alkolik bir muhasebeci, sihirli güçleri olduğuna inanılan King George, Aborjin işçileri Magarri ile Goolaj vardır. Üstelik tam işleri yoluna koymaya başladıkları sırada, savaşın korkunç yüzüyle karşılaşacaklardır.

Yönetmen Baz Luhrmann, bu öyküyle yola çıkarken, çocukluğunda ailesinin işlettiği sinemada izlediği türden epik bir film yapmak istediğini her fırsatta dile getiriyor. Zaten filmin son hali de, hem bir melodram, hem de müziğin –doğal olarak- etkili biçimde kullanıldığı yoğun

aksiyon sahneleri içeriyor. Bunlar biraz filmin genel atmosferiyle ilgili referanslar. Ancak Luhrmann'ın filmin merkezindeki hikâyeyle ilgili referansları daha farklı noktalarda kendisini gösteriyor. Filmde, Sarah Ashley'nin kişisel yolculuğu, büyük oranda, "Out Of Africa/Benim Afrika'm"daki Karen Blixen'ın öyküsüne benziyor -hatırlarsanız onun da yolculuk öncesinde eşiyle problemleri vardı. Bu benzerlik, Luhrmann'ın şu sözleriyle de anlam kazanıyor "Avustralya o kadar uzak bir yer ki, insanın hayatının herhangi bir döneminde orada bulunabileceğini hayal etmesi güç. Uzağın da uzağı bir yer. Hatta 'Benim Afrika'm'da bununla ilgili mükemmel bir replik vardır. Kocasının onu aldattığını öğrenen Karen 'Kaçıp gideceğim. Neresi olursa. Afrika'ya, Avustralya'ya… Yok hayır. Belki Avustralya'ya kadar değil' der. Yönetmen, 'kendini bulmak' için, dünyanın geri kalanından uzaklaşmak üzere gidilebilecek en iyi yeri kendi memleketinde bulmuş gibi görünüyor. Bu noktada filmin asıl çıkış noktası olan Avustralya'nın da, bu uzaklık ve yabancılaşma duygusunu temsil eden bir metafor olduğunu düşünmek mümkün. Zaten Luhrmann da, filmde Avustralya'nın, "Casablanca", "Oklahoma!", "Titanic" gibi filmlerdeki –filme adını veren- mekânlarla benzer bir işlev gördüğünü, ana referanslarının bu filmler olduğunu belirtiyor. (Mevzu bahis filmlere yan sayfada kısaca değiniyoruz.)

Bu noktadan sonra filmin yapımındaki ana motivasyonu –proje ilk ortaya çıktığında atılan başlıklarda olduğu gibi- "Avustralyalı yönetmen, Avustralyalı oyuncuları alır ve Avustralya'da bir film çeker" gibi tekerlemeye benzeyen bir cümleyle açıklamak artık abes. Ancak filmin oyuncu kadrosu da manidar biçimde Avustralyalı oyunculardan oluşuyor. Daha önce "Kırmızı Değirmen"de Baz Luhrmann'la çalışan ve bu filmdeki rolüyle Oscar adaylığı kazanan Avustralyalı yıldız Nicole Kidman, yeni filmin de başrolünde. Projenin ortaya çıktığı 2006 yılından bu yana kadronun içinde olan ve Sarah Ashley rolü için Luhrmann'la uzun zamana yayılan bir ön çalışma gerçekleştiren Kidman, daha ortada senaryo bile yokken film teklifine "evet" demiş. Yönetmenin zor çekim takvimine rağmen projeden ayrılmayı bir saniye dahi düşünmemiş. Üstelik bunların üzerine çekimler sırasında hamile olması ve hatta bebeğini dünyaya getirmesi de eklenmiş. (İlginç bir not olarak belirtelim, çekimleri neredeyse dokuz ay süren filmin yapım sürecinde ekipten tam 15 kişi doğum yapmış.) İronik biçimde filmde bir İngiliz'i canlandıran Kidman, hikâyedeki partneri Hugh Jackman'ı da ikna eden kişi. Jackman, rol teklifi kendisine ulaştığı sıralarda, çok fazla tanımadığı Kidman'la bir partide karşılaşmış ve ona senaryoyu nasıl bulduğunu sormuş. Kidman'sa, senaryoyu henüz okumadığını ancak Baz ondan herhangi bir filmde tek bir replik bile söylemesini istese gidip o işi yapacağını, hiç düşünmeden projeyi kabul etmesini söylemiş. Sonrası malum. Ancak Jackman'ın canlandırdığı çiftlik çocuğu esas oğlan rolünün geçmişi biraz

Başrolde mekan

Baz Luhrmann Avustralya'yı, kahramanlarının kendilerini bulduğu uzak bir memleket olarak görüyor. Sinema tarihinde karakterin iç yolculuğuna eşlik eden benzer yolculuklara çok rastlanır. İşte bunlardan Luhrmann'a ilham veren birkaçı.

Casablanca (1942)

Michael Curtiz'in efsanevi filmi Luhrmann'a referans olan fyapımlardan. İkinci Dünya Savaşı döneminde geçen film, Casablanca'da göçmenlere hizmet veren bir bar işleten Rick ile yıllanmış eski aşkı Ilsa'nın karşılaşması sonucu gelişen olayları konu ediyordu. Casablanca filmde, Rick ve Ilsa için yabancılaşma sağlayan bir mekândı. İşlevi, adeta onların kozlarını paylaşması için tasarlanmış bir ring olmasıydı. Luhrmann da, Avustralya'yı filminde bu biçimde kullandığını söylüyor.

Out Of Africa (1985)

Geçtiğimiz yıl kaybettiğimiz Sydney Pollack'ın imzasını taşıyan film, kocasıyla olan kötü ilişkisi nedeniyle mutsuz bir yaşam süren Danimarkalı Karen Blixen'in, Afrika'daki yaşamını ve burada tanıştığı bir adamla olan ilişkisini konu ediyordu kısaca. Filmin başrollerinde Meryl Streep ve Robert Redford vardı. Film, Luhrmann'ın özellikle ana hikâye için esin kaynaklarından biri.

Oklahoma! (1955)

1900'lü yılların başında, Kızılderililer'e ait bir bölgenin geçirdiği değişim sonucu Oklahoma Eyaleti'ne dönüşümünü ve bu dönüşüm sırasında yaşanan bir aşk öyküsünü anlatan Fred Zinnemann filmi "Oklahoma!" da mekânı, karakterlerinin gelişimi için kullanan filmlerden biri. Üstelik film bir müzikal. Tam Luhrmann'a göre yani. Başrollerinde dönemin ünlü oyuncuları Gordon MacRae ve Gloria Grahame oynuyordu.

Titanic (1997)

11 Oscar'lı dev yapım, James Cameron'ın imzasını taşıyordu. Filmin merkezindeyse, gemide geçen bir aşk hikâyesi mevcuttu: Fakir bir çizer olan Jack'le aristokrat bir aileden gelen Rose'un aşkı. Hepsini birleştirense Titanik'ti elbette. Bu açıdan Rose'un gemide yaşadığı deneyim, Sarah'nın Avustralya'da yaşadığı deneyimle birebir örtüşüyor. Luhrmann, referanslarını sayarken filmin ismini boşuna zikretmemiş.

karışık. Zira bu rolü ilk olarak Russell Crowe'un oynayacağı açıklanmıştı. Crowe'un talep ettiği yüksek maliyet ve senaryoyla ilgili çıkardığı problemler nedeniyle, bir noktada projeden çekilmesi gerekti. Luhrmann da, onunla çalışmayı çok istemesine rağmen bu şartlarda çalışmayacaklarını anlayıp pek ısrarcı olmadı. Kadronun geri kalanında da dikkat çeken isimler mevcut. Bunların başındaysa "Yüzüklerin Efendisi" filmlerinde Faramir rolüyle tanıdığımız aktör David Wenham var. Wenham, filmde Sarah'nın çiftliği Faraway Downs'a göz koyanlardan birini, İstasyon Müdürü Neil'i canlandırıyor. Kadrodaki bir diğer önemli isimse, yine hikâyenin kötü adamlarından biri olarak görebileceğimiz Baron King rolündeki deneyimli aktör Bryan Brown. İki aktörün de ortak özelliği elbette Avustralyalı olmaları…

Şimdi şöyle bir düşünelim… Luhrmann'ın müzikaller ve kitch filmlerle ilerleyen kariyerinde dönüm noktası olması muhtemel bir filmle karşı karşıyayız. Filmin görsel açıdan son derece doyurucu olduğu ve inanılmaz bir müzik kullanımına sahip olduğu söyleniyor (Filmin müziklerinde David Hirschfelder'in imzası var). Çok uzun aralıklarla film yapan böylesine titiz bir yönetmenin elinden her halükarda seyri keyif verici bir film çıkacağına olan inancımız da tam. Öyleyse bu film kaçmaz!

Ziyaretçimiz var!

"DÜNYANIN DURDUĞU GÜN" (The Day the Earth Stood Still) Robert Wise'ın aynı adlı klasiğinin yeniden çevrimi. Scott Derrickson'ın yönettiği film içerikle ilgili kimi farklılıklar barındırsa bile, iddiaya göre orijinalinin hissiyatına mümkün olduğunca sadık.

Klaatu (Keanu Reeves) ve Helen (Jennifer Connely).

Robert Wise'ın 1951 yapımı bilim kurgu filmi "Dünyanın Durduğu Gün" (The Day the Earth Stood Still), eğer bugün hâlâ kendi türünün başyapıtları arasında kabul ediliyorsa, bunda filmin farklı yaklaşımının büyük bir etkisi var. 50'li yıllarda, Soğuk Savaş dönemi Amerikası'nda pek çok film propaganda amacıyla kullanılmıştı, özellikle de bilimkurgu sineması örnekleri... Bu filmlerde başka bir gezegenden gelen ve dünyayı tehdit eden canlılar, -elbette- Amerika'nın düşmanlarını temsil etmekteydiler. Başka bir deyişle, Amerika'nın gerçek hayattaki "öteki"leri, perdede yabancı gezegenlerden gelen davetsiz misafirler olarak karşılığını bulmaktaydı. Wise'ın filmiyse uzaylıları düşman olarak resmetmemesi nedeniyle bu dönemde epey ses getirmiş ve dikkat çekmişti.

"Dünyanın Durduğu Gün" insanların nükleer silahlarla ilgili yaptıkları çalışmaların uzaylıların da dikkatini çekmesi ve onları korkutması fikrinden yola çıkıyordu. Komşu gezegenler, çıkması muhtemel bir nükleer savaşın kendilerini de etkileyeceğinden endişe duyuyor ve insanları uyarması için dünyaya Klaatu adında bir elçi gönderiyorlardı. Fakat Klaatu, politikacıları duruma inandıramayınca, sahip oldukları gücü ispat etmek için tüm dünyada yarım saatlik bir elektrik kesintisine yol açıyordu. İşte filmin adı da buradan gelmekteydi.

Filmin 2008 yılında yeniden çekilmesi şaşırtıcı değil, zira hikâyesi içinde yaşadığımız dönemin ruh hâline cuk oturuyor. Fakat filmin yapımcılarından Erwin Stoff, bu fikrin yıllar önce aklına geldiğini belirtiyor. 1994 yılında "Hız Tuzağı"nın (Speed) başarısı ertesinde Keanu Reeves ile bir görüşme yapan Stoff, odada Wise'ın klasiğinin afişini görünce birden fikir değiştirmiş. Reeves'in Klaatu'yu canlandıracağı bir yeniden çevrim planlamaya başlayan Stoff, araya giren çeşitli aksilikler nedeniyle bu projeyi bir türlü hayata geçirememiş. 12 yıl sonraysa, kendisine göre kaderin bir cilvesi olarak, kapısında "Dünyanın Durduğu Gün"ün senaryosunu bulmuş.

1951 yapımı orijinal film hâlâ kendi türünün klasiklerinden sayılıyor.

Orijinal filmin kült robotu Gort ile Michael Rennie'nin oynadığı Klaatu.

Elbette aradan geçen zamanla beraber, dünyadaki politik atmosfer de epey yön değiştirmiş durumda. Günümüzde geçen bir yeniden çevrimde Soğuk Savaş'a gönderme yapamayacak olan senaristler, bu sefer insanoğlunun sebep olduğu başka bir sorunu merkeze almışlar. Yeniden çevrimde Klaatu insanları nükleer savaş tehlikesi değil, doğada oluşan tahribat nedeniyle uyarmaya geliyor. Filmi izlemeden kesin bir yargıya varmak zor ama bu tercih "Dünyanın Durduğu Gün"ün orijinal konseptini depolitize etmiş olabilir. Yapımcı Stoff'un bu konudaki fikirleriyse şöyle; "Mesele bugün kendimizi yok etmenin yollarının değişmiş olması. Doğaya geri dönüşü olmayan bir zarar vermekte olduğumuzu reddetmek imkânsız. Bugün karşılaştığımız zorluklar, Soğuk Savaş öncesinde yaşadıklarımızdan daha az moral bozucu değil ve eğer onları çözmekte başarısız olursak bir o kadar ölümcül olabilirler."

Elbette küresel ısınma ve benzeri çevre sorunlarını önemsemiyor değiliz ama 1951 yapımı filmin insanlar arasındaki savaşa odaklanıyor olmasının taşıdığı politik anlamı da reddetmek imkânsız. Yazının başında da bahsettiğimiz üzere, Wise'ın filmi çekildiği dönemde uzaylıları düşman olarak göstermemesi nedeniyle yenilikçiydi. Diğer yandan, Klaatu'nun tüm dünya liderlerine aynı anda ulaşma talebiyle de vurgulanan durum Soğuk Savaş'tan herkesin, bütün ülkelerin eşit derecede sorumlu olduğuydu. Bu yaklaşım kuşkusuz Amerikan sineması için, hele ki o yıllarda alışılmamış bir durumdu.

"Dünyanın Durduğu Gün"ün günümüzün siyasi ortamına ve ruh hâline son derece uygun bir proje olduğunu iddia etmemizse filmin taşıdığı paranoya ve panik hâlinden kaynaklanıyor. Yeniden çevrim her ne kadar bugünkü savaşlarla ilgilenmese bile, 11 Eylül sonrasının terör korkusu ve isterisinin filme yansıyacağını tahmin etmek güç değil. Keanu Reeves ise bu konuda şunları söylüyor; "Bu filmi yeniden realize ederken, insanların bugün yaşadıkları korkuları yakalama imkânımız oldu. Bu, yaşama şekillerimizin dünyaya feci zararlar vermesiyle ilgili, son derece güncel bir konu."

Politik içerik bir yana, karakterlerle ilgili ne gibi değişiklikler yapıldığı da orijinal filmin hayranları için merak konusu. Basına yapılan açıklamalara bakılırsa Keanu Reeves'in canlandırdığı Klaatu, ilk filmde Michael Rennie'nin canlandırdığına oranla daha az insan gibiymiş. 1951 yapımı filmdeki Klaatu uzaylı olmasına rağmen, insanlarla aynı fiziksel özelliklere sahip bir canlı olarak tasarlanmıştı. Yeni filmdeyse bu karakterin sadece insan kılığına girmiş bir uzaylı olduğuna özellikle vurgu yapılıyor. Bu nedenle yönetmen Scott Derrickson ve filmin yapımcıları mesafeli, hatta donuk bir performans istemişler ve Reeves'in bu role son derece uygun olduğu kanısındalar.

Klaatu'ya yardım eden Helen ise bu sefer doğrudan olayın içinde yer alan bir karakter. Orijinal filmde bu karakter tesadüf eseri uzaylı elçiyle karşılaşan bir sekreter iken, yeniden çevrimin senaryosunda bir bilimkadını olarak yazılmış. Jennifer Connelly'nin canlandırdığı Helen, hükümet tarafından Klaatu'yu incelemekle görevlendirilen bir mikrobiyolog.

Orijinal filmdeki kimi yan karakterler korunurken (örneğin bu filmde John Cleese tarafından canlandırılan Doktor Barnhardt gibi), hikâyeye yeni karakterler de eklenmiş. Elbette orijinal filmle özdeşleşmiş figürlerden robot Gort'un yeniden çevrimde karşımıza nasıl çıkacağını da merakla beklemekteyiz. Yönetmen Derrickson'ın yapım tasarımıyla ilgili şu açıklamalarıysa biraz fikir verici olabilir; "İlk filmde yoğun bir sadelik duygusu vardı. Klaatu, uzay giysisi, Gort ve dünyaya geldikleri uzay gemisinin birbirlerine ait oldukları ve bu dünyada üretilmedikleri açıkça belliydi. Bu hissi günümüze uygun şekilde yeniden yaratmaya çalıştık. Diğer yandan bilimkurgu filmlerine özgü geleneksellleşmiş bir teknolojinin peşinden de gitmedik." Filmin teknik ekibinin de söylediklerine bakılırsa, yönetmen filmde mümkün olduğunca gerçekçi bir hissiyat yakalamak istemiş. Bu nedenle Klaatu ve beraberinde getirdiği objelerin özel efekt gibi algılanmasından çok, organik ve doğal bir görünüme sahip olmalarına özen gösterilmiş.

Yönetmen Derrickson'ın bu iddiasına rağmen, filmin fragmanı büyük ölçüde özel efektler üzerine kurulu sahnelerle bezeli. Dünyanın karşı karşıya olduğu yok olma tehlikesine vurgu yapan tasarımlar hemen dikkat çekiyorlar. Açıkçası Robert Wise'ın filminin, özellikle de sonraki kuşaktan hayranları için, en cazip yönlerinden birisi, basit ama bir o kadar yaratıcı tasarımlarıydı. Tüm sadeliği ve retro görüntüsüne rağmen, her dönem için geçerli olabilecek bir hikâye anlatan "Dünyanın Durduğu Gün" bunca yıl boyunca güncelliğini bu nedenle korumayı başarmıştı. Yeniden çevrimin benzer bir etkiye sahip olup olmadığınıysa bu ay hep beraber göreceğiz.

Sıcak

Yürekteki cehennem

"Mutluluk"tan sonra, bir başka Meryem'in, bu kez kentli bir Meryem'in hikâyesiyle seyirci karşısına çıkan ABDULLAH OĞUZ, İbrahim Altun'un aynı adlı romanından uyarladığı "SICAK"ta suç ve vicdan kavramlarına odaklanan gerilimli bir hikâye anlatıyor.

EBRU ÇELİKTUĞ

Sırasıyla "Asmalı Konak", "O Şimdi Asker" ve "Mutluluk"un ardından bu kez bir roman uyarlaması "Sıcak" ile karşımıza çıkan Abdullah Oğuz, töre kurbanı Meryem ile başlayan ve kentli bir Meryem ile devam eden bir üçlemeyi tamamlamayı düşünüyor. Çekimleri Bozcaada'da tamamlanan film, daha çok yer altı edebiyatına yakın eserleriyle tanınan İbrahim Altun'un romanından, Altun ve Oğuz'un ortak çalışmasıyla sekiz yıla yayılan bir süreçte senaryoya uyarlandı. Uyarlama sırasında romandan oldukça farklılaşan hikâyenin başlıca karakterleri Meryem (Ebru Akel), eşi Yusuf (Hazım Körmükçü) ve balıkçı Niko (Cem Özer) sabit kalmakla birlikte pek çok değişiklik yapıldı. Filmde, batık gemilerin enkazını çıkaran bir denizcilik firmasında çalışan Yusuf ve öğretmen eşi Meryem'in, Bozcaada açıklarındaki bir batık için çıktıkları yolculuğun, istemeden işledikleri bir suç nedeniyle nasıl karabasana dönüştüğünü izleyeceğiz. Karısının bir başkasıyla kaçtığını öğrenen Adem ve onun en yakın dostu balıkçı Niko ile kesişen yolları sonrasında hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını, Meryem ve Yusuf acı bir şekilde anlayacaklar. Abdullah Oğuz'la yaptığımız söyleşide sinemaya ve sektöre ilişkin görüşlerini ve bu ay izleyeceğimiz filmi "Sıcak"ın yapım serüvenini konuştuk.

Sizi önce yapımcı kimliğinizle tanıdık. Sonra "Asmalı Konak", "O Şimdi Mahkum" ve "Mutluluk" ile sinemaya adım attınız. Neden bu kadar beklediniz yönetmenlik için?

Ben aslında reklam yönetmeniydim. Hatta bir dönem klip sektörünün oluşmasını sağlayan klipler de çektim. Belki 15 tane klip çekmiştim ama hakikaten o dönemde hepsi ses getirmişti. Onlara baktığınız zaman, çoğunda kısa

Abdullah Oğuz

metraj film duygusu vardır. O da benim sinemaya olan özlemimdendir aslında. New York'taki süreçten itibaren, 1987'lerden beri yani, reklam yönetmeniydim. Yapımcı olarak, Türkiye piyasasına, TV kanallarıyla birlikte öyle hızlı girdim ve o kadar çok iş yaptım ki, haliyle yapımcı kimliğim öne geçti. Çok yoğun bir dönem geçirdim ve dolayısıyla kendimi o işlerden soyutlayıp sinemaya konsantre olmaya zamanım olmadı maalesef. Sonra bir dönem reklam bile çekememeye başladım yoğunluktan. Bütün imkanlarım vardı, ama "O Şimdi Asker"i Mustafa Altıoklar çekmişti mesela. Ben ilk sinema filmi deneyiminde yapımcı olarak yer almıştım. Bunun esprisini yapardım, Mustafa Altıoklar'a hep. Sonra yaş da ilerledikçe kendi yapmak istediğiniz şeylere zaman ayırmak istiyorsunuz, sinema yönetmenliğim de öyle başladı.

"Sıcak", bir üçlemenin, "Meryem Üçlemesi"nin ikinci filmi. Nedir bu Meryem'lerin derdi, daha doğrusu sizi bu üçlemeyi iten şey ne oldu?

Aslında böyle bir üçleme yoktu başta. Tesadüfen gelişti. Hatta romandaki karakterin adının Meryem olması da tesadüf, okurken gördüm. Aslında o da beni cezbetti, orada da başka bir Meryem'in yolculuğu vardı; şehirli bir Meryem. Bunun bir üçleme olabileceğini düşündüm. Çünkü bundan sonraki proje de hemen hemen hazır ama şimdi söylemek istemiyorum. Orada da başka bir kadın hikâyesi var, o da ilginç bir hikâye: Varoştan gelen, çocukları olan, kocası tarafından devamlı hırpalanan bir kadının yolculuğu…

İbrahim Altun romanını seneler önce size taslak olarak getirmiş galiba, yıllar sonra bunun sinemaya aktarılması süreci nasıl gelişti peki?

2000 senesiymiş, bana böyle bir taslak vermiş ama ben Ibrahim'i hatırlamıyorum, kimin verdiğini hatırlamıyorum. Üzerinde de "İhanet" yazıyor, çünkü ben o zamanlar böyle bir aldatma hikâyesini sinema filmi yapmak istiyordum. Herhalde o dönemde, ben de böyle bir roman yazdım, oku, diye vermiş. Ibrahim'le o dönemde bir dizi projesinde çalışmışız, sadece bir bölümlük. Yüzü gözümün önüne gelmiyor! Sonra yedi sene sonra okudum -hiç atmam öyle şeyleri, evimde yüzlerce senaryo vardır. Tam da bir arayış içindeydim. Okumaya başladım ve bir günde bitirdim. Sonra "İhanet" adıyla aramaya başladık romanı, basılmış mı böyle bir roman diye; bulamadık. Sonra, nasıl oldu bilmiyorum bir gün Ibrahim Altun ismini buldum kayıtlarımdan ve romanın "Sıcak" ismiyle yayımlandığını öğrendim. Sonra da aradım, buldum, konuştuk.

Yeraltı edebiyatından bir isim İbrahim Altun değil mi?

Öyle, öbür romanlarını henüz okumadım aslında ama öyle bir ünü var İbrahim'in. Atmosferi çok iyi kurduğunu gördüm romanda, o yüzden "Sıcak" ismi aslında, böyle bir sıcak yerde geçiyor, güneyde Sundance'te yazmış onu. Romandaki lokasyon da Sundance'ti. Sonra ben onu adaya çevirmeye karar verdim.

Bu "Mutluluk"tan çok daha karanlık bir hikâye galiba, değil mi?

Karanlık, evet. Aslında Ibrahim'in romanından çok başka bir yerde şu anda.

Bayağı bir değişiklik yapmışsınız senaryoya uyarlarken sanırım.

Çok değişti, beraber yazdık, romandan çok uzaklaştık. Çok ilginç, ben romanı okurken "Bu romandan bir film yapayım" dedim ama, sonradan bir şey fark ettim ki benim yapmak istediğim film bambaşka. O anda ben bir dünya kurmuşum kafamda, başka bir yere gitmişim aslında okurken, kendi filmimi çekiyorum. Sonradan baktığım zaman, bazen "Allah Allah, benim yapmak istediğim film bu roman mıydı?" diyecek kadar uzaklaştığımı fark ediyorum romandan.

Romanla film arasındaki temel farklılıklar hakkında ne söyleyebilirsiniz sonuçta?

Bunu ben "Mutluluk"ta da yaşadım. Orada da Meryem'le Cemal'in hikâyesine odaklanmak istemiştim. Burada öyle değil. Burada roman, daha romantik, daha ilişkiler üzerine hatta erotik ilişkilere dayalı bir romandı. Ben çok daha sert bir film yapmak istediğimi gördüm. O yüzden adayı seçtim. Ada daha izole, kolay kolay kaçışın olmadığı bir yer. Hikâye beni oraya götürdü; biraz daha karanlık, biraz daha sert olsun istedim. Ve ilişkilerden çok, suç ve vicdan kavramları üzerine gitmek istedim. Bunlar, romanda o kadar vurgulanmış değil.

Çekimlere bir gün kala filmi çekmekten vazgeçmenizin sebebi neydi?

Şaka değil, gerçekten 26 versiyon falan yazdık senaryoyu. Mayıs sonunda da çekimler için Sundance'e gittik. Çekime bir gün kala bütün ekibi geri çektim, vazgeçtim çekmekten! Çok sıcaktı, 50 derece falan olacaktı kalsaydık. Çok zor olacaktı o sıcakta çalışmak. Oyunculardan yeteri kadar performans alamayacağımı düşündüm, bilinçaltımda içime sinmeyen bir şeyler vardı, hiç bilmiyorum. 70 kişi birden geri döndük. Sonra eylüle bıraktım filmi. Aslında "Mutluluk"ta çalıştığım görüntü

Kadroya geç dahil olan Hazım Körmükçü "Yusuf" rolünde.

Yusuf (Hazım Körmükçü) ve Meryem (Ebru Akel) derin suçluluk ve vicdan azabıyla boğuşuyorlar.

yönetmeni Mirsat'la beş haftada bitirmek zorundaydık, onun programından dolayı. Belki bir etken de oydu. Mirsat eğer film bitmezse gitmek zorundaydı. Çok daha önceden verilmiş bir sözü vardı. Öyle bir strese girmek istemedim galiba. Sonra da bu hikâyeyi bir adaya sıkıştırmanın daha iyi olacağını düşündüm ve Bozcaada'yı buldum.

Çekimler başladıktan sonra oyuncu değişiklikleri de oldu galiba.

Çok. Bir yönetmenin başına gelebilecek en felaket şey herhalde. Filmin başlamasına bir-iki gün kala Hazım, çekimler başladıktan yedi gün sonra da Cem Özer kadroya girdi! Bazı aksiliklerle başladı çekimler. Ben üç oyuncumun da performanslarından memnunum. Oyuncu yönetimiyle ilgili, kendime her zaman pay çıkartıyorum. Bence Ebru bu senenin sürprizlerinde biri olabilir oyunculuğuyla. Çok iyiydi. Erkek oyuncular değişti ama o senaryo çalışmalarının başından beri yanımızda olduğu için Meryem karakterine çok iyi hazırlanmış oldu. Bu büyük bir avantajdı benim için, böylece diğerlerine daha fazla yoğunlaşma fırsatını yakaladım.

Sette nasıl bir yol izliyorsunuz? Bir Abdullah Oğuz filmi setinin ayırt edici özellikleri nelerdir?

Tamamen hikâyeye odaklı bir yol izliyorum aslında. Bir hikâye anlatmak istiyorum. Çünkü, etkileyici resimler, planlar oluşturmak benim için çok kolay çünkü reklamdan geliyorum, 23 yaşımdan beri moda dergilerine bakıyorum, öyle bir estetik anlayışım var… Bir sahneyi çekmeden evvel dekupajlar yapmam, kafamda hazırlamam, bir mekana girdiğim andan itibaren orada kuruyorum sahnemi, o kadar çabuk hareket ediyorum. Bu büyük avantaj bir defa… Direkt açıyı veriyorum, o anda kafamda dekupajı yapıyorum ve hemen asistanıma söylüyorum, çekip bitiriyoruz. Dolayısıyla da hikâyeye odaklıyım, resim arkadan geliyor benim sinemamda. Ve oyuncu performansı gerçekten çok önemli benim için, buna çok önem veriyorum.

Hayal ettiğiniz performansı almak için nasıl bir ilişki kuruyorsunuz oyuncularınızla?

Oyuncularıma haksızlık etmemek için bazı çok ağır sahnelerde birkaç tekrarda bitirmeye çalışırım ama bu filmde bir karı-koca sahnesi vardı, gerçekten bir günde çektim. Ebru'nun bir mektup okuma sahnesi vardı yine, 15 tekrar çektim. Çok ağır sahneler bunlar. O zaman üzülüyorum onlar için. O anda sette herhangi bir teknik hatadan dolayı bir daha almak zorunda kalırsak o sahneyi, çok üzülüyorum, onların performanslarına dayalı ağır sahnelerde direkt yakınlarından başlarım sırf onları az yormak için. Hep en başta oyuncuyu düşünürüm, bu önemli bir şey benim için. Benim ekibim de bunu bilir. Geçenlerde oyuncularla röportajlar yapmışlar. Cem Özer, "Abdullah Oğuz ile çalışmak nasıl?" sorusuna, "Zorlamadan zorlayan bir yönetmen" demiş, "Hiç farkında olmuyorsunuz, zorlamıyor gibi görünüyor ama sizi öyle bir zorluyor ki, istediğini alıyor bir şekilde." Bazen eski filmlerimde oynayan oyuncularımla yapılmış röportajlarda görürüm, "Bizi serbest bırakıyor" gibi laflar söylerler. Hayatta serbest bırakmam aslında, onların içinden öyle söylemek gelir genelde, çünkü daha iyi hissederler kendilerini; çünkü o sırada onların iyi performansları konuşuluyordur zaten… Ama aslında hiç öyle değildir. Serbest bırakmam ama öyle hissettiririm.

Peki senaryoya bağlı kalınır mı setinizde, yoksa mesela diyaloglarda doğaçlamaya imkan tanır mısınız?

Çok fazla değil, çünkü çok iyi düşünülmüş bir şey var ortada. Sadece ağza uydurmada bir pürüz varsa olabilir. Doğaçlamanın sınırı o olmalı. Çok da fazla doğaçlamaya müsamaha etmem. Önceden provasını yaparım sahnenin. Burada tabii fazla şansım yoktu, bir buçuk gün, o da Hazım ve Ebru'yla yaptım sadece prova. Cem ile hiç prova yapma şansım olmadı. Normalde değişiklikleri provalarda yaptığım için sete fazla bir şey kalmıyor. Provaya çok inanan bir yönetmenim ben, ama onun da dozunu bilirim. Çok fazla o sınırın dışına geçmem, fazla zorlamam ki sete de performans kalsın.

"Mutluluk"la ödüller de aldınız, gişede başarılı da oldunuz. Bu filmin gişesiyle ilgili bir öngörünüz var mı?

Bunun formülünü hiçbirimiz bilmiyoruz! Bunu "Mutluluk"ta yakaladım ama burada ne yaparım bilmiyorum. Çağan'ın son filmi bence iş yapacak mesela. Bakıyorum her gün birileri yazıyor; bu önemli bence, medyanın, özellikle

Cem Özer (Niko) sualtı çekimleri sonrasında rahatsızlık geçirmişti.

basının gücü önemli… Bu filmi 30 kişiye seyrettirdim feedback almak için. Bir kere enteresan bir tür, bir gerilim filmi, Türkiye'de çok yapılmamış bir iş. Karşılığı ne olur bilmiyorum. Nedense hep "enteresan bir film" lafı çıkıyor ağzımdan, bir enteresanlık var! Ama 2 trilyon para harcıyorsunuz, 500.000 kişi gelirse ancak paranızı kurtaracaksınız. Aynı zamanda filmin yapımcısısınız. Kâr etmeyi bir kenara koyduk, sırf zarar etmemek adına yola çıkıyoruz artık. Bu kötü tabii, arkadan bir daha çekmemiz lazım. Ama Çağan'ın filmini gördüm ve beğendim. Sinema adına iyi bir film. Çok iş yapacak, bunu yapımcı tarafım söylüyor. Çünkü böyle bir açlık var piyasada, onu kapatacak. İlişki filmi ama karakterler genç. Romantik, bazen romantik komedi tadında, içinde dramı da olan, Beyoğlu'nun fonda çok iyi kullanıldığı bir film. Anlıyorsunuz iş yapacağını. Tabii medyanın da gücünü hesaba katmak lazım. Kadın köşe yazarları ağladıklarını yazıyorlar filmde. Ağlamak gişeye endeksli bir kıstas durumunda.

Size yönelik -özellikle "Asmalı Konak"la ilgili- en büyük eleştiri, dizi estetiğini sinemaya taşıdığınız yönündeydi. Oysa dizi estetiğine sinema estetiğini kattığı için de beğenilmişti "Asmalı Konak". Bugün bu filmle aldığınız eleştiriler konusunda ne düşünüyorsunuz?

Eleştiriler biraz da benim medyaya konuşmamamdan kaynaklanan bir şeydi. Çıkıp konuşsam bir 500.000 kişi daha gelirdi o filme. 2 milyon kişi geldi neticede. Benim yaptığım enteresan şeyler vardır, beş ayrı sinemaya kamera koydurdum, kapıdan çıkanlara tek tek sordurdum, "Beğendiniz mi, beğenmediniz mi?" diye. Bunların istatistiğini tutuyorum , %70'i beğenmiş, %30 beğenmemiş gibi sonuçlara ulaşıyorum. Filmi seyretmeden eleştirdi birçok insan. Ama sonuçta benim için bir hataydı, yapmamam lazımdı. Belki de ilk sinema filmim olmamalıydı. Özgün bir şey yapmam gerekirmiş, sonradan bunu anladım. Herkes hikâyeyi eleştirdi "Asmalı Konak"ta. Kimdi senaristler? Mahinur (Ergun), Meral (Okay), Apo (Abdullah Oğuz). Niye kimse çıkıp, bu dizinin yazarları 54 bölüm bunu yazdılar da göklere çıkardık; sinemada niye Apo suçludu demedi? İlk bölümü zaten ben çekmişim, Bahar karakteri benim yorumladığım bir karakter. Bir kişi de demiyor ki, "Bu adam kurdu bu karakterleri, bu dünyayı." Sanki sonunda ben tepeden gelmişim ve o işi yapmışım, ama özgün bir iş yapmak lazımmış. Biraz da dik kafalılığım vardı; aynı müzikleri kullanmam lazımdı, ama "Bu sinema" diye yeni müzik kompoze ettirdim.

Ebru Akel'i Meryem rolünde izleyeceğiz.

Seyirci Özcan Deniz'in dublajlı sesini aradı sinemada da. Komik değil mi? Ama düşününce o da haklı, 54 bölüm televizyonda Seymen'i o sesle sevdirdin, diyor. Gene de 2 milyon kişi geldi ama 4 milyon kişi de gelebilirdi. O benim dik kafalılığımdan, dik kafalılığım ve sinemaya saygımdan. Anlamadılar ki, ben orada Bahar ile Seymen'in hikâyesine yoğunlaştım. Sinemada 50 kişinin hikâyesini yapamazsınız ki. Ama dizi seyircisi sinemaya geldiği için bütün karakterlerin sonunu merak ediyor. Tamamen haksızlıktır. 3-5 yıl sonra filme baktıkları zaman "Hay Allah, hiç de öyle değilmiş" diyecekler.

Son yıllarda gelinen noktada Türk sinemasını nasıl buluyorsunuz?

Bence gözle görülür bir sıçrama, iyileşme var. Alternatif işler çıkmaya başladı. Onur (Ünlü) "Polis" diye bir film yaptı; ben sevmedim ama bir sürü insan çıktı dedi ki "Farklı bir iş." Kesinlikle katılıyorum, çünkü denemek lazım, sinema öyle bir şey. Bence standart ve kalite yükseliyor yavaş yavaş. Bir kere teknik ekipman Türkiye'de zaten var. Reklam sektörü sinema sektörüne çok olumlu anlamda destek verdi. Yabancı görüntü yönetmenleriyle çalışıyoruz. Onların getirdiği kaliteyi görüyorsunuz. İmkânlar var, bu imkânları kullanabilecek elemanlar yetişiyor. En büyük sıkıntının hâlâ senaryo olduğunu düşünüyorum. Ve ayrıca "Şu kadar adam şu kadar Türk filmine gitmiş" şeklindeki grafikler bizi aldatıyor hep. Çünkü mesela "Organize İşler" veya "G.O.R.A" gibi bir iş çıkmışsa, o oran %20 daha artıyor. Oysa tek filmle yapılan sıçrama bir şey değil. Öte yandan çok film çekilmeye başlandı, bence bu da iyi. Bu arada Kültür Bakanlığı'nın vermiş olduğu destek nereden baksanız önemli bir destek; hele böyle küçük bütçelerle bağımsız film yapmaya çalışan arkadaşlar için. Dolayısıyla daha çok sinema yapmak isteyen kişi sinema yapma şansını buluyor. 20 yerine 50 tane film çıktığı zaman, içindeki başarı oranı da yükselmeye başlıyor. Deneysel bir takım işler çıkıyor, çok kötü işler de çıkıyor ama olacak bunlar. Dünyada baktığınız zaman Ferzan Özpetek'in, Fatih Akın'ın, Nuri Bilge Ceylan'ın işleri konuşuluyor. Enteresandır "Mutluluk" o kadar iyi karşılandı ki yurtdışında. Bunu bana görüntü yönetmenim Mirsat söyledi. "Avrupa'da o kadar çok yönetmen senin yeni filmini bekliyor ki" dedi. Orası da bir lobi ve o kulvara girmeye başladığın zaman insanlar ağızdan ağza filmlerinden bahsetmeye başlıyor. Bir defa bu ülkede hikâye anlamında çok şanslıyız ama hâlâ çok senarist olmadığını düşünüyorum, bu da kötü tabii.

Peki "Sıcak"ın bahsettiğiniz kulvarda dikkat çekecek bir film olduğuna inanıyor musunuz?

"Çekeyim de inşallah zarar etmeyiz" düşüncesiyle iş yapılır mı? İnsan böyle düşünerek bir film çeker mi, hem de yapımcıysan. Ama sinema öyle bir şey işte… Hele ben 7000 saat televizyonda "prime time" iş yapmış bir adam olarak, hangi filmi yaparsam kâr ederim biliyorum. Bir popcorn filmi yapmayı en iyi bilenlerden biriyim ama işte hem yönetmen hem yapımcı olduğunuz zaman, yönetmenlik ağır basıyor ve hikâyeyi çekmek istiyorsunuz. Ve bir de artık hep yurtdışını düşünerek çekiyorum. Dolayısıyla "Sıcak" bence inşallah yine yurt dışında festivallerde dikkat çekecek bir film olacak diye düşünüyorum.

DİKKAT, KARAN

Sinemanın tam olarak alt-tür sayılamayacak ama bir şekilde zaman içinde kendi küçük geleneklerini ve şemalarını geliştirmiş kollarından biri salgın öyküleri. İnsanları birer birer ya da minik toplum modelleri halinde izole etme biçiminden tutun da perdeye yansıttıkları çaresizlik ve paranoya hissine, içerdikleri "zamana karşı yarış"lara kadar seyircinin hemen tanıdık bulacağı birçok ortak noktaları var.

KUTLUKHAN KUTLU

İçinde salgın hastalık geçen her senaryo aynı geleneklerden nasibini almış demek değil tabii ki... Herhangi bir konu gibi salgın da sayısız değişik şekilde ele alınabilir, hatta doğrudan ele alınmayıp sadece "fonun bir parçası" olarak bile karşımıza çıkabilir (Avrupa'nın büyük bir kısmının veba salgınından mustarip olduğu dönemde geçen öykülerde olduğu gibi). Fakat bu dosyada birtakım eğilimlere ve kalıplara değinebilmek için, daha çok belli başlı ortak noktaları bulunan filmlere yer veriliyor. O yüzden bir hastalık dört bir yana yayılmadan tedavisini bulmaya çalışan bilimadamlarına, karantinaya alınmış mekanlara, salgın sebebiyle medeniyetin çökmeye başladığı hatta

"The Andromeda Strain"

"Night of the Living Dead"

TİNA BÖLGESİ!

"Panic in the Streets"

insanlığın büyük bir bölümünün yok olduğu geleceklere bol bol rastlayacaksınız bu dosyada. Bir de tabii ki zombilere…

Profesör, bunu görmelisiniz

Bir ABD askeri uydusunun uzaydan dünyaya ölümcül bir virüs getirdiği "The Andromeda Strain"in finalinde Senatör ve Bilimadamı konuşuyorlar. "Biyolojik kriz" diyor bilimadamı, sözcüklerini biraz kinayeli bir şekilde seçmişçesine tırnak işaretlerine vurgu yaparak. "Bir daha böyle bir 'biyolojik kriz'in çıkmayacağının hiçbir garantisi yok." Senatör soruyor: "Peki bu konuda ne yapıyoruz". Ancak bilimadamının birdenbire top onun kucağındaymış muamelesi eden bu yaklaşıma yüz vermeye hiç niyeti yok. "Kesinlikle. Ne yapıyoruz?"

Bilim insanlarının bir laboratuvara kapanıp tüm insanlık için tehlike oluşturan

"12 Maymun"

Salgın Filmleri

"The Satan Bug"

"Ölüler Ülkesi"

"Cassandra Geçidi"

yeni bir virüse çare aradıkları filmlerde sıkça gördüğümüz bir çekişme bu. Bu tür öykülerde bir tarafta "devlet"in kendi planı duruyor -ki genellikle üstü kapalı ve pek de kamu vicdanınca onaylanmayacak bir plan bu... Bir taraftaysa şu ya da bu politikanın iradesi doğrultusunda belli bir hedefe ulaşmaya çalışan bilim insanları. Bazen senaryolar devlet ile bilimi aynı potada eritiyor ama eldeki sorunu çözmeye çalışan bilim insanı ile bu sorunu kendi gizli planı doğrultusunda kullanmaya çalışan, hatta belki de o sorunun kaynağında bulunan politikacı/devlet görevlisi arasındaki çatışmaya daha sık rastlıyoruz.

Bu tür "zamana karşı yarış" öyküleri, yani yeni bir virüse çare bulunmaya çalışılan öyküler bizi bilim insanlarının tarafında tutuyor. Devletin/hükümetin gizli planı ne olursa olsun, nihayetinde ortada çözülmesi gereken korkutucu bir sorun var ve gerilim büyük ölçüde salgını kontrol altına alma ve bir tedavi bulma çabası üzerine kurulu oluyor. Senaryoları aksiyondan ziyade parlak tespitler ve fikirler sürüklüyor. Hikâyelerin doruk noktalarını da her şeyin açığa çıkacağı ya da çözüme kavuşacağı anlık ilham kıvılcımları oluşturuyor. Temelde "ilk hasta"ların ve "bağışıklık sahibi kişiler"in peşinde koşulan biyolojik dedektiflik hikâyeleri bunlar.

Elia Kazan'ın 1950 yapımı "Panic in the Streets"inin kahramanları laboratuvarda değil New Orleans sokaklarında salgını yayılmadan durdurmak için böyle bir "zamana karşı yarış" veriyorlar. Kadrosu yıldızlarla dolu (Dustin Hoffman, Rene Russo, Morgan Freeman, Kevin Spacey, Cuba Gooding Jr., Donald Sutherland) "Outbreak/Tehdit"te de zamana karşı bir yarış var ama film bir taraftan da -ölümcül virüse çare arayan bilim insanlarıyla sorunu "kökten" çözmeye niyetli askerler-iki karşı kutup arasındaki çatışmadan gerilim çıkarıyor.

Biyolojik savaş korkuları

Aslında "The Andromeda Strain", "The Satan Bug", hatta George Romero'nun ilk zombi filmi "Night of the Living Dead/Yaşayan Ölülerin Gecesi" bile "biyolojik savaş korkusu"nun sinemasal bir ifadesi olarak görülebilir. "Nükleer paranoya" 50'lerden itibaren Amerika'nın üzerine çöken Soğuk Savaş atmosferinin bir yüzüyse, biyolojik savaş korkusu da öbür yüzüydü.

Stephen King'in "Mahşer" romanının

Michael Crichton

Bilimsel felaketlerin yazarı öldü

Geçtiğimiz ay, 4 Kasım'da, Michael Crichton'ın ölüm haberini aldık. 66 yaşındaydı. Çok popüler bir yazardı; kitapları geniş kitlelerce okunurdu. Buna ek olarak sinemanın da gözde yazarlarındandı, romanlarından birçok büyük bütçeli film yapılmıştı: "Jurassic Park", "The 13th Warrior", "Sphere", "Congo", "Rising Sun", "Disclosure"... Bir-iki cümleyle özetlendiğinde bile seyircinin ilgisini çekebilecek parlak "çıkış noktaları"na sahip, "high concept" tabir edilen öyküleriyle ünlüydü Crichton özellikle. Bu öykülerin önemli bir kısmınıysa "bilim kabusları" oluşturuyordu.

Mesela "Jurassic Park"ta dinozorları geri getirme girişimi, insanın "besin zinciri"ndeki yerini anında değiştiren bir felakete yol açıyordu. Crichton kendi yönettiği "Westworld" ve "Runaway" filmlerinde de insanın kendi bilimsel eserinin onun aleyhine dönüşüne konu aldı: Bu filmlerin kurguladığı geleceklerde günlük hayatta yer bulmaya başlayan robotlar insanlar için bir kabusa dönüşüyordu (Hem bu iki film hem de "Looker" sayesinde Crichton bilimkurgu sinemasında yönetmen kimliğiyle de belli bir yere sahip).

Nitekim Crichton'ın adını duyurması da yine böyle bir "bilim kabusu"yla olmuştu: "The Andromeda Strain". Bir askeri uydunun beraberinde dünyaya yabancı bir virüs getirmesini konu eden bu romanın Robert Wise tarafından çekilen 1971 tarihli uyarlaması bugün hâlâ etkisini koruyor ve tüm biyolojik gerilim filmleri ve salgın öyküleri için önemli bir model teşkil ediyor.

"28 Gün Sonra"

altı saatlik ve nispeten parlak bir oyuncu kadrosuna sahip televizyon uyarlaması, T. S. Eliot'ın "Çorak Ülke" şiirinden ünlü bir alıntıyla başlar: "İşte böyle kopar kıyamet/Gümbürtüyle değil iniltiyle". Bu alıntıyı görünce "gümbürtü"den 50'lerden bu yana her an çıkabileceği korkusuyla yaşanan nükleer savaşı anlamamak zor... Bu durumda "inilti" de bir biyolojik savaş elbette. "The Stand"de olan da aşağı yukarı bu: Biyolojik bir silah olarak geliştirilmiş bir virüs, laboratuvardan sızıp insanlığın çok büyük bir bölümünü yok ediyor (zaten filmlerde nadiren gerçek anlamda biyolojik savaş çıktığını görüyoruz, daha ziyade burada olduğu gibi bu amaçla geliştirilmiş virüsler laboratuvardan bir şekilde "kaçıyorlar").

Zombi filmleriyle ünlü George Romero'nun 70'lerde çektiği epey düşük bütçeli "The Crazies"de de test edilmemiş bir "biyolojik silah"ın kaza sonucu bir kasabada yol açtığı dehşet konu ediliyor. Virüsün yarattığı salgın, insanların aklını yitirip feci şekilde saldırganlaşmasına sebep olurken, ordu karantinayı kontrol altına almak için karantina ilan ediyor.

Terry Gilliamın yönettiği "12 Monkeys/12 Maymun"de ise kasıtlı olarak salınan bir virüsün insanlığı tükenmenin eşiğine getiriyor. Ancak film Bruce Willis'in karakterinin virüs hakkında bilgi toplamak için geçmişe gönderilmesini konu aldığından daha çok salgının sonrasını değil, hemen öncesini izliyoruz.

Klasik salgın filmlerinden biri olan 1976 yapımı "The Cassandra Crossing/Cassandra Geçidi"de de salgının kökünde biyolojik silah olarak taşınan bir virüs var. Bu soluk kesici filmde İsveçli bir teröristin yanında taşıdığı virüs sebebiyle bir tren, içindeki herkesle karantinaya alınıyor ve yeni bir güzergâha yönlendiriliyor. Sözkonusu yeni güzergâhta çökebilecek bir köprü var -filme adını veren Cassandra Geçidi- ancak karardan sorumlu Albay Mackenzie (Burt Lancaster) yolcuların hayatını gözden çıkararak bu kararı alıyor.

Sinemada salgın öyküleri aslında felaket filmlerinin bir alt grubu gibi de görülebilir, ama tıpkı nükleer kardeşleri gibi çoğu şu ya da bu şekilde bir "savaş" korkusunun üzerine oturduğundan "ulusal savunma yetkilileri"nin rolüyle çok daha yakından ilgileniyor. O yüzden de "The Cassandra Crossing"de Burt Lancaster'ın ya da "Outbreak"de Donald Sutherland'in oynadığı asker karakterler gibi "çoğunluğun güvenliği" adına bireyleri bir çırpıda gözden çıkaran karakterlere bol bol rastlıyoruz. Tabii işi daha da ileri götürüp o felaketin kaynağındaki şeyi (genellikle virüsü) silah olarak kullanmak isteyenlere de.

Tabii sinemada bu tür "gizli planlar"da devlet kadar devasa şirketlere de yer olduğu bir gerçek. Mesela "Alien/Yaratık" filmlerine bile büyük bir şirketin güçlü bir biyolojik silaha sahip olmak için çalışanlarının hayatlarını gözden çıkardığı sıradışı bir "salgın" öyküleri serisi olarak bakılabilir.

Girmek var, çıkmak yok

"The Andromeda Strain"deki tanımıyla "biyolojik kriz" filmlerinde yetkililerin yetkilerini en net ortaya koyan şey "karantina" olsa gerek. En çıplak biçimiyle "olağanüstü hâl" bu: Bir tehdidin "etrafa sıçraması" korkusuyla belli bir mekanın ya da çevrenin tamamen çevrilmesi, kendi

Zombi İstilası

Sinemada salgın öykülerinin içinde epey hareketli ve kalabalık bir "köşe" var. Korku sineması hayranlarının iyi bildiği bir köşe bu: Zombi filmleri.

Aslında 60'lardan önce sinemada yürüyen ölüler salgın öykülerinin müdavimlerinden değildi. Eskinin zombileri genellikle büyü marifetiyle yönetilirlerdi, durumları bulaşıcı falan değildi, toplumu tehdit eden "zombi istilaları" yoktu. Ne olduysa George A. Romero 1968'de "Night of the Living Dead"i çektikten sonra oldu. Romero filminde "yürüyen ölüler"i hafiften bilimkurgusal bir düzleme çekmiş, zombiliği ısırmayla bulaşan bir şey olarak ele almıştı. Bu korku klasiği ve Romero'nun sonraki filmleri öyle büyük bir etkiye sahip oldu ki, takipçilerinin de bu formülü izlemesiyle sinema "insan yeme" güdüsüyle kıvranan yürüyen ölülerle ve zombi salgınlarıyla dolup taştı.
Aslında 90'larda zombi filmleri epey hız kesmişti ama 2000'lerde Alex Garland'ın yazdığı ve Danny Boyle'un yönettiği "28 Days Later" ile birdenbire dirildi. Şimdi hem Romero'nun yeni filmleriyle, hem de yeni nesil girişimlerle yeniden epey hız kazanmış görünüyor.

İşte "salgın filmleri" bağlamında ele alınabilecek zombi filmlerine 10 örnek:

Night of the Living Dead/Yaşalan Ölülerin Gecesi (1968)
Dawn of the Dead/Ölülerin Şafağı (1978)
Day of the Dead/Ölülerin Günü (1985)
Land of the Dead/Ölüler Ülkesi (2005)
Diary of the Dead/Ölülerin Günlüğü (2007)
The Return of the Living Dead/Yaşayan Ölülerin Dönüşü (1985)
28 Days Later/28 Gün Sonra (2002)
28 Weeks Later/28 Hafta Sonra (2007)
Resident Evil (2002)
Planet Terror/Dehşet Gezegeni (2007)

"Ben Efsaneyim"

Cronenberg Salgınları

Sinemaya bir korku filmleri yönetmeni olarak başlayan David Cronenberg'in kariyerinin başındaki filmlerinin çoğunda bir "salgın" teması bulabilirsiniz. Cronenberg'inki nihayetinde her şeyiyle insan bedenine odaklanan bir korku sinemasıydı ve bu sinemada mutasyonlar ya da tuhaf tıbbi müdaheleler kadar, sıradışı sonuçları olan salgınlara da yer vardı. Mesela "Rabid"de bir trafik kazası sonrası geçirdiği ameliyatın sonucunda tuhaf organlar geliştiren ve insanların kanını emen bir kadının yol açtığı çıldırtan salgını konu ediyordu. "Shivers"da ise modern bir sitenin sakinleri herkesi seks düşkünü zombilere çeviren parazitlerin esiri oluyordu.
Ayrıca yönetmenin en çarpıcı filmlerinden "Videodrome"a da farklı bir tür salgın öyküsü olarak bakılabilir. Burada söz konusu salgın, Gayet metaforik bir şekilde bir TV yayınının eseri. "Gerçek işkence ve cinayet" gösteren bu kaynağı belirsiz yayın, insan beyninde hasara yol açarak gerçeklik algısını değiştiriyor.

"Shivers"

içine kapatılması.

Genelde salgın öykülerinde köylerin ve kasabaların karantinaya alındığını görüyoruz. "The Andromeda Strain"de meydanda cesetlerin yattığı ve etraflarında karantina kıyafetli adamların dolaştığı kasaba ve "Outbreak"te bilim adamlarının virüse çare bulmak için geldiği kasaba gibi... Ya da "Village of the Damned/Lanetliler Kasabası"ndaki tüm sakinleri birden düşüp uykuya dalan Midwcih köyü gibi. "Doomsday"de ise karantinanın gözden çıkarılmışlığına koca bir ülke terk ediliyor: Britanya hükümeti salgınla başa çıkamayınca ağır silahlarla korunan koca bir duvar çekip, Iskoçya'yı salgının hüküm sürdüğü "öteki taraf"ta bırakıyor. Bu filmin meselesi pek de salgının kendisi olmasa da, bu çıkış noktası Britanya'nın tarihi iç gerilimlerine ister istemez dikkat çekiyor.

Ispanyol korku filmi "Rec" ve bu filmin Hollywood yapımı yeniden çevrimi "Quarantine"deyse karantinanın alanı, tek bir apartmanla sınırlı. Fakat bu, içeridekilerin çaresizliğini daha da artırıyor: Isırmayla bulaşan ve insanların aklını yitirip saldırganlaşmasına sebep olan salgın yayıldıkça sağlıklı olanların sayısı giderek azalıyor ve etraflarındaki çember giderek daralıyor. "Rec" ve "Quarantine"deki salgının kurbanları normalde zombilerle özdeşleştirdiğimiz doğaüstü özelliklere sahip olmasalar da, ister istemez zombi filmlerini hatırlatan bir durum bu. Iki filmin ilginç bir yanı, zombi filmlerinde sıkça görülen "dar mekana kısılı kalmış grup" dinamiğini karantina vasıtasıyla bambaşka bir şekilde yapması: Klasik korku filmlerinde bu gruplar etrafları tehlikeyle sarılı olduğundan o mekana kısılmışlardır; buradaysa grup dışarıdaki toplum tarafından içeri kapatılıyor, yani tehlikenin ta kendisi muamelesi görüyor.

Fantastik salgınlar

Gelgelelim sinemada salgınlar nadiren tek bir binada "kontrol altında" tutulabiliyor. Aksine salgın fikrinin o korkutucu potansiyelini gerçekleştirip tamamen kontrolden çıktığı ve kutsal kitaplardan fırlamışcasına dünya çapında bir felakete yol açtığı, insan ırkının varoluşunu tehdit ettiği çok sayıda film var.

Tabii bunların önemli bir kısmını da zombi filmleri oluşturuyor; ancak "Zombi Istilası" başlıklı kutuda ele aldığımız bu kulvarı şimdilik bir kenara bırakalım. Ve kapı komşusunu ziyaret edelim. Richard Matheson'ın ünlü postapokaliptik vampir öyküsü "I am Legend/Ben Efsaneyim"in Will Smith'li yeni uyarlamasında bir virüs, dünyadaki insan nüfusunun büyük bölümünün ölümüne, geri kalanının neredeyse tamamının ise saldırgan mutantlara dönüşmesine sebep oluyor. Film başladığında Manhattan sokakları bomboş; ortalıkta kahramanımız hariç tek bir "normal insan" göremiyoruz. Kendini virüse bir tedavi bulmaya adamış olan bu "son insan", bu amaçla saldırgan mutantları canlı yakalayıp laboratuvarına getirmeyi bile göze alıyor.

Zaten postapokaliptik sinema, yani dünya çapında felaketleri ele alan filmler öteden beri "salgın"lara bol bol yer veriyor. Örneğin H.G. Wells uyarlaması klasik bilimkurgu filmi "Things to Come"da (1936) insanlığı kırıp geçiren, dünyayı orta çağa döndüren bir salgın vardı; bu salgında ayakta kalan insanlar ilk bakışta ütopik gibi görülebilecek bir bilim toplumu ortaya çıkarıyordu.

Son yılların en dikkat çekici bilimkurgularından "Children of Men/Son Umut"da da vereceği hasarı vermiş bir salgın var: Bilinmeyen bir sebepten ötürü insanlık tamamen kısırlaşıyor. Film başladığında senelerdir dünyada hiç doğum olmadığını, insanlığın yavaş yavaş yok olmaya doğru gittiğini öğreniyoruz. Yönetmen Alfonso Cuaron da bu kasvetli fikirden ortaya ümidini yitirmiş, kaos içinde, ürkütücü bir dünya çıkarıyor. Bu dünyada faal bir "bulaşma" korkusu yok; her şey

"Son Umut"

"Delik"

çoktan olup bitmiş de perdenin inmesi beklenirmiş gibi bir hava hakim. Oysa pek az kişi bilse de, neredeyse mucizevi bir şekilde hamile kalmış genç bir kadın var ve filmin kahramanına (Clive Owen) düşen görev de onu güvende olacağı bir yere ulaştırmak.

İngiltere: Güneşin battığı yer

Sinemaseverler çok uzun zamandır filmlerde geçen tüm "dünya çapında" olayların Amerika'da vuku bulmasına alışmış durumdalar. Uzaylılar Amerika'ya iniyor, atom bombaları Amerika'da patlıyor, kuyruklu yıldızlar Amerikaya düşüyor, ilk mutantlar Amerika'da görülüyor ve tabii ki salgınlar da Amerika'da ortaya çıkıyor...

O yüzden de son yıllarda İngiltere'de geçen salgın ve felaket öyküleri dikkat çekici. "Children of Men" ve "Doomsday" bunlardan sadece ikisi... İşin bir de zombi filmleri tarafı var -türün dikkat çekici modern örnekleri arasında sayılabilecek üç filmin buradan çıktığı düşünülürse, zombilerin İngiltere'ye yönelik bir tür zaaf geliştirmiş olduğunu bile söyleyebiliriz. Bu üç filmden biri elbette "28 Days Later/28 Gün Sonra" -özellikle filmin başlarındaki bomboş Londra sokakları görüntüleri türün unutulmaz resimleri arasına girmişti. Onun devamı olan "28 Weeks Later/28 Hafta Sonra" da İngiltere'de geçiyor. Edgar Wright ile Simon Pegg'in "Shaun of the Dead/Zombilerin Şafağı" ise İngiltere'de geçmekle kalmıyor, Romero'nun zombi filmlerinin kalıplarını kullanarak İngiliz kültürüyle dalga da geçiyor.

Dünyanın binbir hali

İngiltere'den de çıkıp dünyanın diğer bölgelerine açılınca tam olarak tür kalıplarına girmeyen birçok salgın hikâyesi çıkıyor karşımıza. Özellikle de salgınların doğaüstü özellikler taşımadığı ve öykünün odağını teşkil etmektense daha çok arka planın bir parçası işlevi gördüğü filmler.

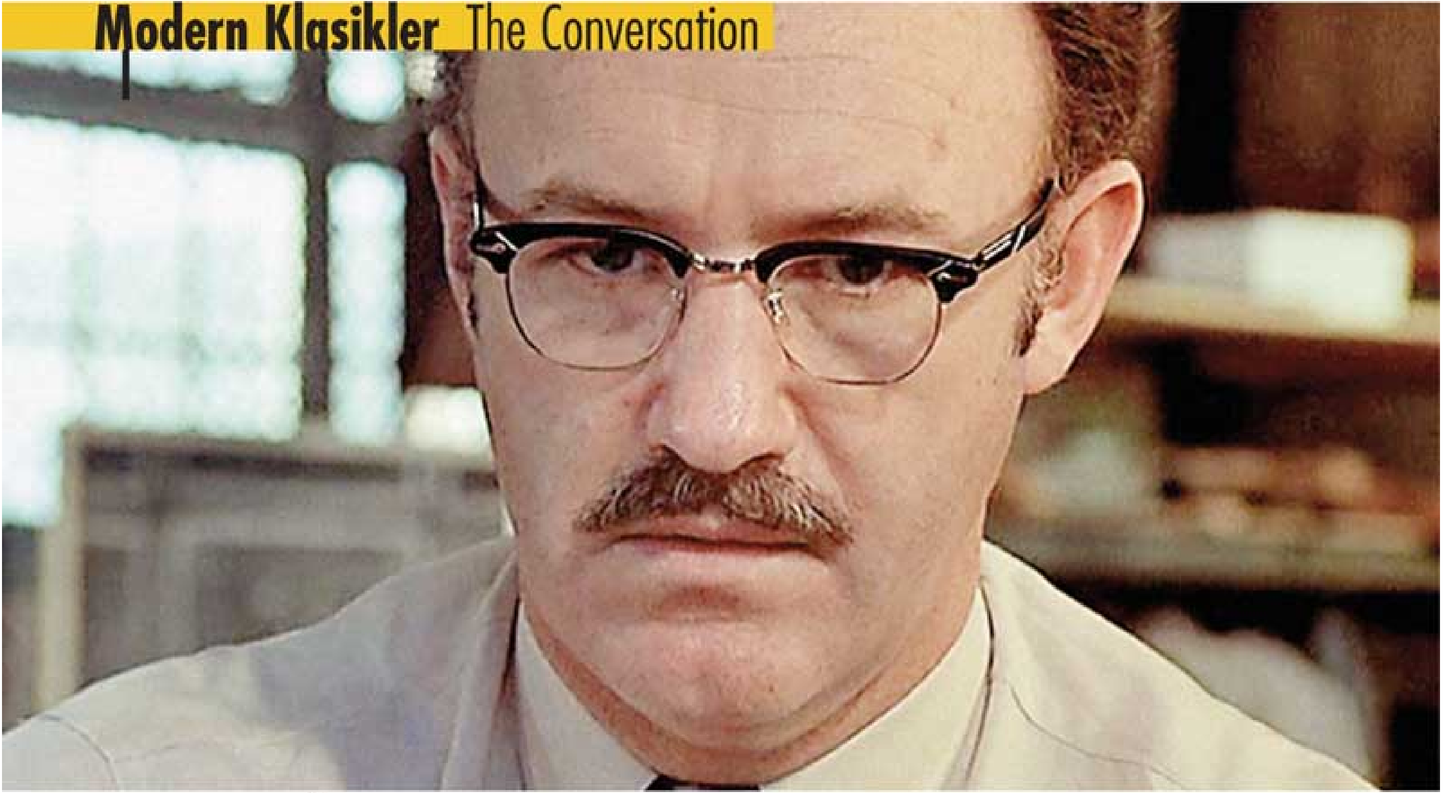
Mesela Thomas Mann'ın romanından uyarlanmış Luchino Visconti klasiği "Death in Venice/Venedik'te Ölüm", bir kompozitörün genç bir erkeğe duyduğu çekimin hikâyesini anlatıyor. O sırada Venedik'te başgöstermiş salgının kendisi filmin odak noktası değil, ancak asıl odak noktasını algılama biçimimizi etkileyen, değiştiren önemli bir fon teşkil ediyor.

"The Painted Veil/Duvak"de ise Edward Norton'ın oynadığı İngiliz doktor, onu aldatan karısıyla (Naomi Watts) birlikte Çin'in feci bir kolera salgınından mustarip bir köyüne gidiyor. "Tedavi"nin mecburi bir çift anlam yüklendiği bu film, salgını karakterleri kendilerini yeniden keşfetmeye mecbur bırakan bir baskı, bir nevi itici güç olarak kullanıyor.

Tsai Ming-liang'ın "Dong" ("The Hole") filmiyse bir salgın hastalık sonucu apartmanların büyük ölçüde boşaltılmasıyla ortaya çıkan o tuhaf tenha ortamı mekan tutarak modern dünyada iletişim temasını ele alıyor. Yıllar önce İstanbul Film Festivali'nde "Delik" adıyla gösterilen bu yarı müzikal film kimi bilimkurguları uzaktan uzağa hatırlatsa da, kendine has yarı sürreal bir havası var. Hem "salgın" fikrini hem de beraberinde getirdiği tenha mekanları kullanarak epey keskin bir "medeniyetin çöküşü" duygusu yaratıyor Tsai Ming-liang.

Sonuçta hangi türden olursa olsun sinema genellikle "salgın"ları insanlarla, toplumlarla, medeniyetlerle ilgili aksaklıkları ve çürümüşlükleri göstermek için kullanıyor. Filmlerde kimi zaman kendi hızlı bilimsel gelişmemize dair korkularımızın bir ifadesi oluyor salgınlar, kimi zaman ise -özellikle bir fon olarak karşımıza çıktığı durumlarda- iletişimsizlik, duyarsızlık ve ahlaki çöküş gibi başka meselelerin sembolik yükünü taşıyan bir unsur olarak.

"Duvak"

Mahremiyet ve paranoya üzerine bir başyapıt

KUTLUKHAN KUTLU

Francis Ford Coppola'nın 70'lerde niçin sinemanın en önemli kişilerinden biri olarak görülmeye başladığını merak ediyorsanız, aslında ille de duble-klasiğine, yani iki "Baba"ya bakmanız gerekmiyor. Yönetmenin, bu çok ses getiren iki filmi arasına sıkışmış, genellikle de bu yüzden biraz görmezden gelinen, nispeten az bilinen bir başyapıtı daha var. Mizanseninden oyunculuğuna, ışıklandırmasından yapım tasarımına neredeyse melodramatik bir görkeme oynayan "Baba" ve "Baba II"ye kıyasla "küçük ve sade" görünen bir film: "THE CONVERSATION".

Coppola'nın filmi tam da Amerika'nın Watergate skandalıyla çalkalanmakta olduğu bir zamanda, 1974'te gösterime girmişti. Çoğu seyirci için film, Amerikan toplumunun bu skandalla içine sürüklendiği ruh halinin bir nevi görsel tercümanı olmuştu. Hakikaten de parallellikler kaçınılmazdı: Watergate skandalı dönemin ABD Başkanı Nixon'ın (ki Cumhuriyetçi Parti'dendi) "adamlarının" Demokrat Parti bürolarına dinleme cihazı yerleştirdiklerinin ortaya çıkmasıyla patlak vermişti. Soruşturma genişledikçe, Nixon'ın isteğiyle Beyaz Saray'da da gizli kayıt cihazlarıyla birçok konuşma kaydedildiği ortaya çıkmıştı...

Nihayetinde "The Conversation" da "gizli ses kaydı teknolojileri uzmanı" bir adamın öyküsünü anlatıyordu ve sırf bu bile filmin "Watergate dönemi"nin sembolik bir parçası olarak görülmesi için yeterliydi. Fakat akrabalık bu yüzeysel bağlantıyla da sınırlı değildi aslında. Yazar/yönetmen Coppola sadece ses kayıt cihazlarının, makara teyplerin ve kasetçalarların o monokrom görüntüleriyle ilgilenmiyordu... Amerikan toplumunun zihninde ansızın bir tecavüz aracına dönmüş bu teknolojinin insanları yeniden düşünmeye ittiği asıl meseleye,

mahremiyetin doğasına ve anlamına da epey kafa yoruyordu. Bu bakımdan aslında "The Conversation" sinemada sadece "Watergate estetiği"nin değil, aynı zamanda "Watergate ruh hâli"nin de en önemli temsilcilerinden biriydi.

Aslında bu noktada "The Conversation"ın o meşhur skandalın üzerine bindirilmiş bir "proje" olmadığını söylemeli. Hem senaryoyu yazan, hem de filmi yöneten Coppola, senaryonun ilk halini 60'larda tamamlamış olduğunu söylüyor. Çekimler ise Watergate olayları büyük bir skandala dönüşmeden önce, 1972 sonlarında başlamış. Yönetmen Watergate skandalının detayları açığa çıktıkça filmindeki olaylarla ve teknolojiyle bağlantıların ne kadar çok olduğunu görüp kendi de epey şaşırmış... Ve aslında "The Conversation"ın öyle bir döneme denk gelmesinin filmin pek de hayrına olmadığını söylüyor.

Öte yandan 70'ler, Watergate skandalının ötesinde de yıpratıcı bir Soğuk Savaş'ın içinde olan Amerika için genel bir gerilim ve paranoya dönemiydi ve o dönemin Amerikan sineması da bu duyguları çok etkili bir şekilde perdeye yansıtan birçok başyapıt çıkardı. "The Parallax View" gibi, "Winter Kills" gibi, "Klute" gibi ve tabii doğrudan Watergate skandalını konu alan "All the President's Men" gibi... "The Conversation" o günden bugüne hem tematik hem de estetik açılardan sıkça ilham kaynağı olarak kullanılacak bu "paranoya" sinemasının kilometre taşlarından biriydi.

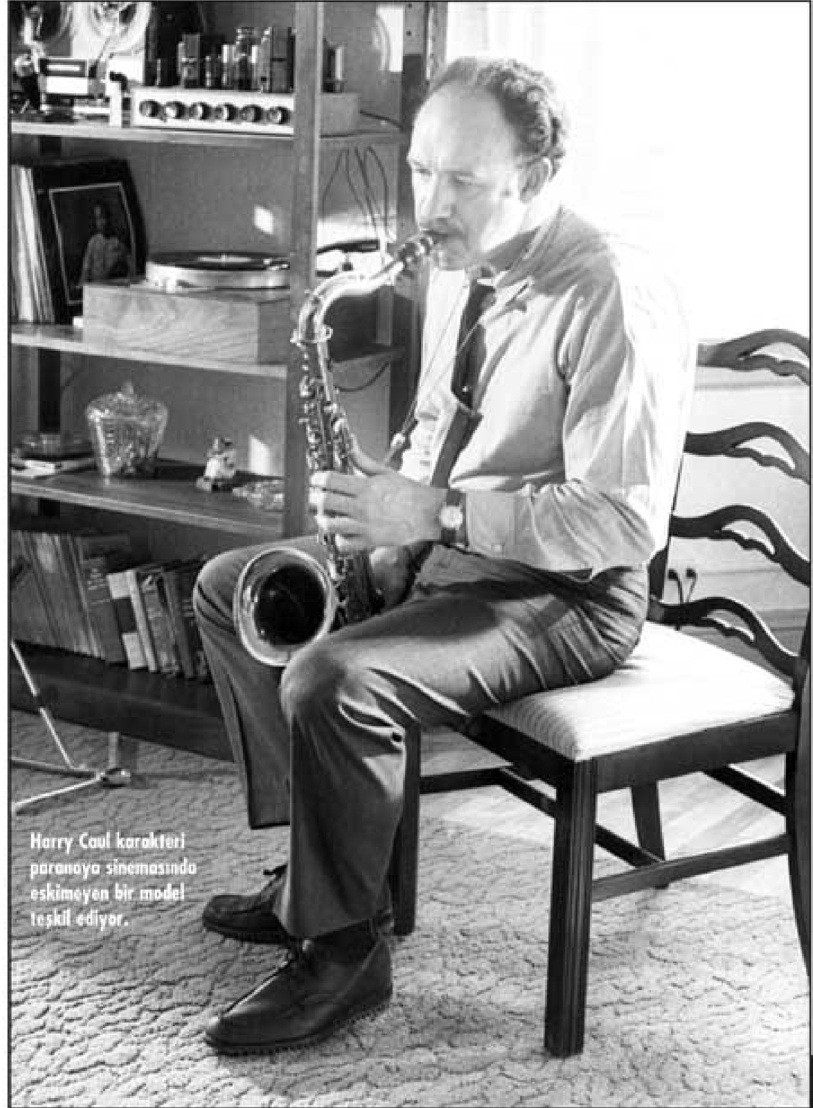
Davetkâr bir açılış

Evet, o günden bugüne epey "komplo filmi" izledik, bunların önemli bir kısmı da bir şekilde Coppola'nın bu başyapıtından etkilenmiş filmlerdi... O yüzden de "The Conversation"ı bugün ilk kez izleseniz, sinema seyircisi gözünüz birçok şeyi bir yerlerden ısıracaktır muhtemelen. Buna rağmen Coppola'nın filminin ne kadar taklit edilse de aşınmayan bir etkisi var ki o da yalnızlık, iletişim yoksunluğu ve nihayetinde paranoya üzerine kurduğu kopkoyu atmosferden kaynaklanıyor.

Yönetmen daha filmin ilk planıyla bizi bu kesif atmosferin içine çekiveriyor. Yukarıdan gördüğümüz kalabalık bir meydan ve yetersiz teknoloji sebebiyle bozunuma uğramış, anlaşılmaz şekilde mekanikleşmiş insan sesleri yetiyor buna. Kamera meydanın tipik bir genel görümünü sunmak yerine bizi oranın "gözetleyicisi" hâline getirmeye çalışırmışçasına, usul usul zoom yapıyor (Bu arada, "The Conversation"ın görüntü yönetmeni olarak Bill Butler geçiyor ama bu nefis açılışın görüntü yönetmeni, Coppola'nın çekimlere başladıktan sonra anlaşamayıp yollarını ayırdığı Haskell Wexler). Kameranın gözetlemeci bakışı ile mekanik sesler birleşince, gayet stratejik bir şekilde sahnenin tamamen "dışında" bırakılıyoruz: Kulaklarımız anlamlı bir şey duymaya, gözlerimizse özel birilerini görmeye çalışıyor ama kamera odaklana odaklana gerçek bir "kişilik"ten en uzak tipe, meydandaki pandodimciye odaklanıyor; ses namınaysa meydanda sığ bir şekilde yankılanan bir şarkıdan öte hiçbir şey vermiyor bize. Görsel-işitsel açıdan bu dışarıda bırakılmışlık sonucu ister istemez meraklanıyor, insanlar ne yapıyor ve ne konuşuyor duymak istiyoruz... Ama bir yandan da insanların yanlarında yürüyüp onları taklit eden pandomimciden rahatsız olmalarını anlıyoruz.

Dinlememe uzmanının paranoyası

Zaten az sonra "odak noktası" olmayı pandomimciden devralacak olan Gene Hackman'ın karakterinin temel çelişkisi tam da bu: Kendi mahremiyetinin üzerine titriyor, hatta bu konuda saplantılı olduğu söylenebilir ama işi gereği her gün başkalarının mahremiyetine tecavüz ediyor. Çünkü

Harry Caul karakteri paranoya sinemasında eskimeyen bir model teşkil ediyor.

işi, insanların konuşmalarını gizlice kaydetmek, hatta bu işte öyle usta ki gizli dinleme teknolojileri konusunda Amerika'nın bir numaralı ismi olarak kabul ediliyor Harry Caul. Dinleyemeceği kişi, kaydedemeyeceği konuşma yok; teknolojiyle insan kararlılığı ve yaratıcılığı biraraya geldiğinde "özel alan"ımızı koruyan duvarların bir bir yıkıldığını kendi profesyonel tecrübesinden gayet iyi biliyor. Belki de kendi mahremiyetine düşkünlüğü ve paranoyası tam da bundan kaynaklanıyor, ne kadar bilgili olursa olsun hiçbir zaman tamamen korunamayacağını, tam anlamıyla güvende ve görünmez olamayacağını bilmesinden.

Görsel açıdan tam anlamıyla kişilik sahibi bir film.

Hayattaki tercihlerine ve takıntılarına bakınca, Caul gerçekten de görünmez olmaya çalışıyormuş izlenimi veriyor. Kimse ev telefonunu bilmesin ("evimde telefonum yok," diyor herkese), yaşını bilmesin, doğumgününü bilmesin, nerede yaşadığını bilmesin istiyor – kısaca hakkında hiçbir şey bilinmesin, toplum için sadece bir "yüzey"den ibaret olsun, o yüzeyin içiyse sadece kendine kalsın. Nitekim açılış sahnesinde Hackman'ın karakteriyle ilk karşılaştığımızda sadece kabalığın bir parçası o, hiçbir dikkat çekici tarafı yok, sönük bir takım elbisenin üstüne transparan uzun gri bir yağmurluk geçirmiş, gözlüklü, alnı hafifçe açılmaya başlamış, orta yaşlı bir adam. Her haliyle "herhangi biri", neredeyse kullandığı teknoloji kadar renk vermez bir tip.

Bir karakter incelemesi

"The Conversation"ı bugün alıştığımız komplo filmlerinin çoğundan ayıran en önemli özelliği, bu "tip"i salt metafor olarak ele almaması. Harry Caul tam da karikatürleşmeye müsait uç noktalara sahip olan bir karakter, üstelik bunlar çoğumuzun kendimizi yakınında düşünmekten hoşlanacağı uç noktalar değil. O yüzden de seyirci için özdeşleşmesi güç biri Caul. Ancak Coppola bu filmde her şeyden önce bir karakter incelemesi yapmaya niyetli görünüyor, onun için de Hackman'ın karakterini kullanışlılık adına "bedenlenmiş bir fikir"e dönüştürmek yerine, tüm tereddütleri, inkârları ve çalkantılarıyla bir insan olarak ele alıyor. "The Conversation"ın öyküsünün polisiye izleğinden sık sık kopup bizi kahramanının "özeli"nin içine çekmesi de bunun bir sonucu. Mesela Harry Caul'un sevgilisiyle (Teri Garr) sahnesi "komplo polisiyesi" öyküsüne hiçbir şekilde hizmet etmiyor ama filmin "mahremiyet, paylaşma ve yalnızlık" konusunda yürüttüğü tartışmada hayati bir rol oynuyor. Caul bir "özel alan"a sahip olmanın ancak herkesi dışarıda tutarak mümkün olduğunu sanan biri -ne geçmişini, ne duygularını, ne de kendi başınayken yaptıklarını paylaşmaya yanaşıyor normalde. Ancak sevgilisinin tamamen sıcak bir ilgiden, yakın olma isteğinden kaynaklanan insanî sorularını bir tür sorgulama, alanına tecavüz etme girişimi olarak algılıyor... Özel alanın "özel"liğinin onu toptan kapatmak değil de tam da kiminle paylaşacağını seçebilmek anlamına gelebileceğini hiç düşünmüyor. Doğrusu bu konuda kötü tecrübeleri de var -mesleki deneyimleri bir yana, tam da biraz kendini salıverip içini bir kadına açtığında, önce söylediklerinin şaka amacıyla kaydedildiğini öğreniyor, ertesi sabah uyandığındaysa içini açtığı kadının üzerinde çalıştığı gizli bantlarla birlikte ortadan kaybolmuş olduğunu görüyor.

Yine de tüm kötü tecrübelerine rağmen Harry Caul'un yolculuğu donuk bir gözlemciden gördüklerine yönelik bir şeyler hisseden bir insan olmaya doğru gidiyor. Harry filmin başlarında asistanı Stan'i kaydettikleri konuşmaların

ÖNCESİ

Casuslar, Komplo, Röntgencilik...

Evet, bu başlıktaki bütün unsurlara bakıp da "Hitchcock" diye düşünmemek zor. Büyük İngiliz yönetmen insanın doğasındaki çelişkilerle ve karanlık taraflarla yakından ilgileniyor, bunları heyecan verici, ürpertici ve hatta merak uyandırıcı sinema malzemesi hâline getiriyordu. "The Conversation"da Coppola'nın hep Hitchcock sinemasını aklının bir köşesinde tuttuğunu hissediyorsunuz. Öncelikle "gözetleme" meselesine sadece ahlaki bir kırmızı bölge olarak değil aynı zamanda insani bir merak olarak bakmasıyla... Ayrıca Coppola da tıpkı Hitchcock gibi sinemanın doğasında röntgenciliğe yatkın bir taraf buluyormuşa benziyor; kameranın yer yer konumlandırılışı ve hareketleriyle bir gözetleyiciyi akla getirmesi bunun bir işareti. "The Conversation" temelde usul usul ilerleyen bir karakter incelemesi ama işin polisiye kısmını da tamamen gözardı etmiyor -zaten en çok da o zamanlar Hithcock filmlerini akla getiriyor.
"The Conversation"ın başını çektiği 70'ler komplo filmlerinin başlıca kaynakları arasında George Orwell'in klasik romanı "1984"te ortaya koyduğu totaliter kabus, casusluk öyküleri ve o zamanların revaçta deyişiyle "sanat sineması" da vardı (ki Coppola'nın filminin en önemli esin kaynağı, yani Antonioni'nin "Blow-Up"ı bu grubun üyesi). Bir de tabii Amerika'nın ellilerde kendini Soğuk Savaş'ın içinde bulmasıyla başlayan yeni "paranoya dalgası": Özellikle bilimkurgu ve korku türlerinde çok baskın olan bu ruh hali ortaya "Invasion of the Body Snatchers" gibi ürpertici örnekler çıkarmıştı. Ellilerin ve altmışların korkutucu bilimkurgularında Amerikan sineması Soğuk Savaş'ın "karşı kutbu" kadar onunla yarışan "kendi kutbunu" da bir kuşku kaynağı olarak görüyordu -bu kuşkunun tohumları da genellikle bilim ve teknoloji alanındaki "gözden uzak" çalışmalarda bulunuyordu. Ancak "The Conversation" ve o dönemin komplo filmleri teknolojiye daha "hayatın içinde" bir yer biçti ve onu yanlışlıkla dışarı sızdığı laboratuvarlardan çıkarıp, devletin ve parası olan şirketlerin günlük kullanımına soktu. Bu filmlerin oluşturduğu kasvetli tabloda "muktedir kılan" teknolojiden nasiplenemeyen, "karanlıkta bırakılan" sadece sokaktaki insandı.

içeriğine ilgi duyduğu, onları merakla (ve bazen sıkıntıyla) dinlediği için haşlıyor. Ne de olsa kendisinin tek istediği "şöyle güzel bir kayıt"; gizlice kaydettiği seslerin iyi çıkmasına odaklanmış sadece, o seslerin ne dediğini umursamıyor... Belki bu şekilde kendini de tıpkı kullandığı "dinleme teçhizatı" gibi sadece bir araç olarak tanımlaması kolaylaşıyor, o kayıtların yol açacağı sonuçlardan sorumlu olmadığına kendini daha rahat ikna ediyor. Çünkü daha sonra öğreneceğimiz üzere, Caul'un geçmişinde bir ailenin öldürülmesine yol açmış "başarılı bir kayıt" var ve o buz gibi duruş bu anıya karşı pekiştirilmiş bir savunma işlevi de görüyor. Ancak Caul, büyük bir şirketin başı için genç bir adamla genç bir kadının bir parktaki konuşmalarını kaydetme işinde, "karışmama" düsturuna rağmen vicdanını bastıramayıp giderek olayların içine çekiliyor. Kaydettiği konuşmadaki bir cümle ("Fırsatı olsa bizi öldürürdü") sürekli bastırmaya çalıştığı suçluluk duygusunu su yüzüne çıkarıyor ve bu vakayı bir tür "günahlarını affettirme" fırsatına dönüştürüyor. Özellikle genç kadının çocukça bir tınıyla söylediği "When the Red, Red, Robin Comes Bob, Bob, Bobbin' Along" şarkısının onun vicdanına musallat olduğunu ve Harry'nin bu konuda bilinçli bir karar almasa da bantları "siparişi veren" kişiye teslim etme konusunda epey bir ayak diretdiğini görüyoruz. Kayıtları kaptırdıktan sonra ise kendinden hiç beklenmeyen bir şeyi yapıp olabilecekleri durdurmak için "harekete geçiyor".

Hollywood'un en saygı duyulan oyuncuların Gene Hackman'ın kariyerinin zirvelerinden biri bu. Öncelikle, genelde hayli güçlü, baskıcı ve agresif tipleri oynayan Hackman için son derece sıradışı bir tip Caul; heybet, güç ve eylemle değil tam aksine görünmezlikle ilgilenen, büyük ölçüde pasif bir karakter. Ve Hackman o alametifarikası olan gergin enerjiyi bu "tamamen sıradan görünüşlü" tipin içine nefis bir incelikle enjekte ediyor. Bunun sonucunda Caul'un paranoyası neredeyse asabi bir paranoyaklık izlenimi veriyor; sanki korktuğu şeyin içyüzünü gayet iyi bilmesi ve ona karşı kendini savunmanın ne kadar nafile bir çaba olduğunun içten içe farkında olmasından gelen bir asabiyet.

Harry Caul karakteri paranoya sinemasında eskimeyen bir model teşkil ediyor artık; ancak "The Conversation"a öykünen pek az filmde Hackman ve

"The Conversation"ın Ataları

Blow-Up/Cinayeti Gördüm (1966)

Francis Ford Coppola, "The Conversation"ı kafasında kurarken en önemli ilham kaynağının Michelangelo Antonioni'nin "Blow-Up"ı olduğunu söylüyor. Hakikaten de bağlantılar gözden kaçacak gibi değil. Antonioni'nin filmi bir fotoğrafçının bir parkta iki sevgilinin fotoğrafını çekerken kamerasına muhtemel bir cinayetin izlerinin takılmasını konu ediyor. Gelgelelim "Blow-Up" bu esrarın kendisinden çok, gerçeğin, özellikle de "kaydedilmiş gerçeğin" bakış açısına göre an be an değişen doğasıyla uğraşıyor ki bu Coppola'nın da "The Conversation"da en çok ilgilendiği temalardan biri. Temelde Antonioni'nin "Blow-Up"ta görüntüyle yaptığını Coppola'nın "The Conversation"da sesle yaptığını söyleyebiliriz.

The Manchurian Candidate/Mançuryalı Aday (1962)

John Frankenheimer'ın Kore Savaşı'ndayken esir düşmüş bir grup Amerikan askerinin ülkelerine döndüklerinde yaşadıkları ürpertici olayları konu alan bu siyah/beyaz paranoya sineması klasiği buz gibi bir Soğuk Savaş atmosferine sahip. Burada "mahremiyete tecavüz"ün en ürkütücü şekli var; çünkü izinsiz girilen alan kişiler arasındaki iletişim değil, insan beyninin ta kendisi: Komünistler esir aldıkları askerlerin beynini "programlayarak" aralarından birini uzaktan kumandayla suikast yaptırılacak bir "uyuyan ajan"a dönüştürmekle kalmıyorlar, hepsinin hafızasına paravan görevi görecek kurmaca bir "kaçıp kurtulma hikâyesi" de sokuyorlar. Bu film "The Conversation" gibi teknolojinin kendisinden özel olarak bahsetmiyor ama bu konuda "muktedir"lerin nasıl rahatlıkla diğer insanları "kendi alanlarının bir parçası" olarak görebildiği üzerine benzer şeyler söylüyor.

Rear Window/Arka Pencere (1954)

Hitchcock sinemasının özelliklerinden biri de sıradan insanın kendini sıradışı durumlarda bulduğu öykülerde usul usul, adeta pürüzsüzce yakalanan gerilim atmosferiydi. "Rear Window" bunun en iyi örneklerinden biri: Bacağı kırıldığı için bir süre tekerlekli iskemle kullanması gerekecek bir fotoğrafçı, vakit geçirmek için arka bahçesini gözetlemeye başlıyor ve bu gözetleme seansları sırasında gördüklerinden, komşularından birinin bir cinayet işlemiş olabileceği sonucuna varıyor. Hitchcock insanın röntgenci yanını didiklemeyi seven bir yönetmendi; sinemanın doğasındaki röntgenciliği çağrıştıran şeylerle yakından ilgileniyordu. "The Conversation"ın bu açıdan Hitchcock'un çizgisinde ilerlediği söylenebilir... Coppola da filmine sadece tematik olarak değil, görsel üslup açısından da röntgenciliği buyur ediyor ve "gözetleme" konusuna korkunun yanısıra bir tür merakla da bakıyor.

Psycho/Sapık (1960)

İşte röntgenciliğin unutulmaz sinemasal anlar ortaya çıkardığı bir başka Hitchcock klasiği. Öncelikle, İngiliz usta filmine şehir semalarından usul usul bir apartmana yaklaşıp pencereden içeri süzüldüğümüz bir planla başlıyor ki bu plan uzaktan da olsa "The Conversation"ın meydana uzun uzun zoom yapılan o müthiş girişini hatırlatıyor. Fakat Coppola asıl selamı filmin sonlarına doğru bitişik odaları, duş perdelerini ve kanı kullanarak yapıyor – bu sahneyi izleyip de Norman Bates'i ve gece Bates Moteli'nde konaklama talihsizliğinde bulunmuş Marion'ı hatırlamamak zor.

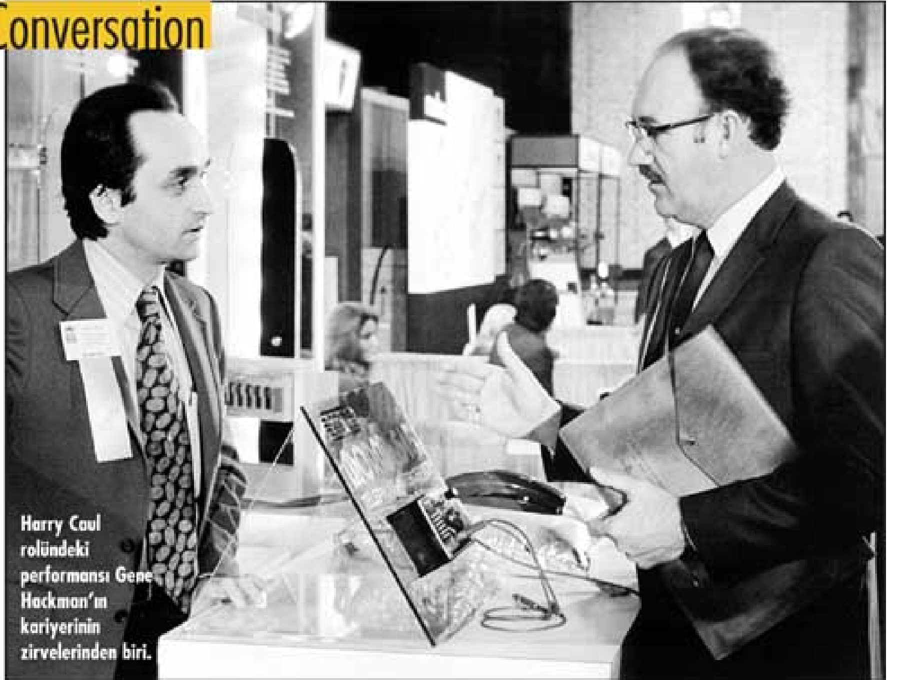
Coppola'nın ortaya çıkardığı bu karakterin çapına ve derinliğine yaklaşılabiliyor.

İpucu mu, kurgu mu?

Filmin polisiye öyküsü tamamen Harry ve ekibinin giriş sahnesinde yaptığı kayıt üzerine kurulu. Bu konuşmayı yapan iki kişiden birinin gizli kaydı sipariş eden şirket yöneticisinin genç eşi olduğunu, diğerinin (genç adamın) ise muhtemelen aynı şirkette çalıştığını anlıyoruz ve aralarında muhtemelen gizli bir ilişki olduğunu düşünüyoruz. Ancak Coppola'nın senaryosu Harry'nin bakış açısında kaldığı için genç adamla genç kadının değil, "konuşma"nın öyküsü bu. Daha doğrusu o konuşmanın Harry'nin zihninde zamanla geçirdiği dönüşümün (ve tabii Harry'nin bununla birlikte geçirdiği dönüşümün) öyküsü.

Genç adam ve genç kadının meydanda dolaşarak yaptığı konuşma ilk başta havadan sudan laflarla dolu gibi görünüyor -hatta konuşulan şeylerin gelişigüzelliği bir noktada Harry'nin asistanı Stan'i isyana sürüklüyor ("Ne aptalca bir konuşma!"). Ancak Harry anlaşılamayan bir yeri anlaşılır hale getirip de o kritik cümleyi duyunca, bütün bu kayıt yeni bir çehreye bürünüyor.

Caul bu konuşmayı saplantı haline getiriyor -ve hem tekrar tekrar dinlemeye, hem de kafasında "yeniden oynatmaya" devam ediyor. O yüzden "The Conversation"da, popüler sinemada nadiren karşılaşacağımız kadar çok tekrar var ve Coppola bu tekrarlar aracılığıyla seyirciye farklı bir görsel-işitsel deneyim yaşatmaya çalışıyor. Tıpkı Harry Caul gibi bizi de konuşmaya öykünün her aşamasında farklı bir

Harry Caul rolündeki performansı Gene Hackman'ın kariyerinin zirvelerinden biri.

şekilde bakmaya itiyor. Böylece filme adını veren konuşma, gelişigüzel bir sohbetten korkuyla biçimlenmiş bir cümle silsilesine ve tüm söylenenlere bambaşka bir açıdan bakmamızı sağlayan o "final sürprizi"ne farklı farklı suretler alıyor.

Senaryoda ses bu kadar hayati bir yer taşırken, ortaya çıkan filmde de özel muamele görmemesi şaşırtıcı olurdu. Nitekim Coppola ve kendisi "Baba II"yi yaparken filmin kurgusunu da eline teslim ettiği kurgucu/ses tasarımcısı Walter Murch, "The Conversation"ı işitsel açıdan etkili ve bütünlüklü bir film haline getiriyorlar. Konuşmanın kendisininin filmdeki yeri aşikâr; fakat Coppola ile Murch bu insan sesinin çevresini kayıt ve oynatma cihazlarının tıkırtıları ve hışırtılarıyla, sürekli ileri geri sarılan bantların gıcırtılarıyla, teknoloji yetersizliğinin sonucu olan robotik seslerle donatıyor. Böylece filmdeki insan/teknoloji çatışması filmin ses bandında da ifadesini bulmuş oluyor.

Coppola'nın bu sesleri orkestral müzikle boğmama kararının da filmin işitsel tarzına çok etkisi var. David Shire'ın tek bir piyano tarafından icra edilen o "yalnız" müziği, filmin atmosferinin başrol oyuncularından biri.

Yönetmenin röntgen deliği

"The Conversation"ın sinemaya miras bıraktığı şeyler mahremiyet üzerine söyledikleri, ses tasarımı ve Gene Hackman'ın müthiş performansıyla sınırlı değil... Her şey bir yana görsel açıdan tam anlamıyla kişilik sahibi bir film bu. 70'lerin komplo

SONRASI

Büyük Birader İş Başında

George Orwell'in klasik distopya romanı "1984"te geçen "Büyük Birader" karakteri günümüzün sıkça kullanılan "terim"lerinden biri hâline gelmiş durumda. Bu da eskilerin kabusunu kıyısından köşesinden yaşamaya başladığımızı gösteriyor – o kadar ki Orwell'in romanında "halk"tan gözlerini hiç ayırmayan o tüyler ürpertici totaliterlik timsalinin ismini insanların özel hayatlarını gönüllü olarak bizlerle paylaştığı realite şovlara vererek işi muzipliğe bile vuruyoruz. Kamuya açık alanlardaki sayısız kamerayla ve dijital devrimin her şeyi bayağı bayağı "takip edilebilir" kılmasıyla sanki artık "Büyük Birader" çapında gözetlemenin bir kurmaca değil, hayatımızın bir parçası olduğunu kabullendik. Bu durum sinemaya da ziyadesiyle yansıyor. Belki Tony Scott'ın 1998 yapımı "Enemy of the State"inde dramatik etki için becerileri epey abartılmış uydular insanların tüylerini ürpertmişti ama sadece filmde sergilenen "teknik kapasite"leri sebebiyle... Yoksa 90'lardaki internet devriminin de büyük etkisiyle, "kişisel alan"ımızın daralışı konusu da, o alana kast eden devasa gizli odaklara dair "komplo teorileri" de bir "niş" olmaktan çıkıp popüler kültürün parçası halini almıştı zaten.

Buna paralel olarak yeni paranoya sineması bizim hiç bilmediğimiz bir kuşkular dünyası konusunda gözlerimizi açmamızı sağlamıyor; daha çok zaten beslenen kuşkuları dikkat çekici yeni ayrıntılar bularak ya da kurgulayarak süslemekle uğraşıyor. Ve "Başkalarının Hayatı" gibi istisnaları hariç tutarsak yeni gözetleme sineması "The Conversation"ın aksine gözetleyenle değil, gözetlenenle ilgileniyor. Ne de olsa bizim o tarafla daha kolay özdeşleşeceğimizi, onun artık gayet somut temelleri bulunan korkusunu anında tanıdık bulacağımızı biliyor. Bu da ortaya biçimsel olarak Coppola'nın filmine şapka çıkarsa da aslında bambaşka türde bir senaryosu olan "Enemy of the State" ya da daha yeni bir örnek kullanırsak "Eagle Eye" gibi "günümüz teknolojisinde görünmez olmak imkansız" diyen gerilimli kaçış / kovalamaca öyküleri çıkarıyor.

filmleri deyince bugün çoğu sinemaseverin aklına gelen estetiğin oluşumunda "The Conversation"ın yeri büyük: "Dikizci" zoom'larıyla, az eşyayla dekore edilmiş ve donuk renklerin hakimiyetindeki mekanlarıyla, epey hantal ve sıkıcı görünen (ve dijital çağda kaçınılmaz bir şekilde ayrı bir fetiş alanına dönüşen) analog teknolojisiyle o dönemin paranoya sinemasının görsel öncülerinden Coppola'nın filmi.

Filmin başında ağır bir "zoom"la bizi filmin içine usul usul davet eden kamera, "dikizci" huylarını filmin devamında da sürdürüyor. Özellikle iç mekanlarda sinemasal ihtişamdan çok, bir "gözlemci işlevselliği" güdüyormuş gibi kullanıyor kamerayı Coppola (Yönetmen daha sonra, her karede ideal çerçevelemenin peşine düşmek yerine yer yer kameraya uzaktan gözetleme için kullanılan bir alet muamelesi etme fikrinin çok ilgisini çektiğini söyleyecekti). Bu fikrin en somut sonucu, kameranın bazen ideal olmayan açılarda durması ve aktörlerin hareketlerini gecikmeli ve hantal bir biçimde takip etmesi. Belki bu boğucu bir kısıtlama gibi görülebilir ama kameranın robotik hareketleri ilginç bir şekilde filmdeki soğuk paranoya havasını daha da pekiştiriyor, ayrıca Coppola da önüne her an bu üsluba sadık kalmak gibi bir zorunluluk koymuyor. Sonuçta yönetmen ve görüntü yönetmenleri "rengarenk"in ve "ışıl ışıl"ın tam zıt kutbundan çok etkileyici bir görsellik çıkarıyorlar ortaya.

Son olarak, "The Conversation"ın görsel bütünlüğün yanısıra tek tek de çok çarpıcı bazı sahnelere yer verdiğini söylemeli. Filmin girişi insanı başarıyla bu "paranoya evreni"nin içine çekiyorsa, Harry Caul'un gözetlendiği şüphesiyle evinin tüm yüzeylerini söküp yaşam alanını çırılçıplak, kişiliğinden tamamen arındırılmış bir mekana dönüştürdüğü final de bu evrendeki yolculuğumuza çok çarpıcı bir nokta koyuyor. Gene Hackman'ın şantiye görünümü almış o evde bir köşede oturmuş saksafon çaldığı plan, sinema tarihinin unutulmazlarından. Harry Caul'un lavabonun altına büzülmüş yan odada olup bitenleri dinlediği sahnenin gerilimi hâlâ etkisinden hiçbir şey yitirmiş değil. Caul'un konuşmasını kaydettiği genç kadını sisli bir parkta yakalayıp nihayet "kendi özelinden bir şeyler verdiği" rüyâ sahnesi de hem tuhaflığı hem de dokunaklılığı ile özel bir yere sahip.

"The Conversation"ın Peşinden

Enemy of the State/ Devlet Düşmanı (1998)

Aslında bu filme "The Conversation"a gayrıresmi bir devam bölümü gibi bakılabilir. Her şeyden önce Gene Hackman'ın karakterinden dolayı elbette. Adı farklı olabilir ama buradaki Brill karakteri Harry Caul'un bir uzantısı gibi. Sadece paranoyak bir gözetleme teknolojisi uzmanı değil, çalışma mekanı da Caul'un "The Conversation"daki mekanını bayağı bir andırıyor. Bununla birlikte "Enemy of the State"te öykünün kahramanı o değil, Will Smith'in oynadığı Robert Clayton Dean. Tony Scott'ın filmi ise Coppola'nınkine kıyasla epeyce daha yüksek tempolu, daha geleneksel bir kovalamaca öyküsü anlatıyor. Eskinin gözetleme cihazlarını epey "hantal" bırakan uyduların başrolü oynadığı bir Büyük Birader dünyası ortaya çıkarıyor.

Blow Out/Patlama (1981)

Aslında Brian De Palma'nın bu sürükleyici filminin asıl esin kaynağı "The Conversation" değil, doğrudan Antonioni'nin "Blow-Up"ı – adı da bunun ipucunu veriyor zaten. Gelgelelim De Palma da tıpkı Coppola gibi ipucunu ilk etapta görselden işitsele dönüştürüyor: John Travolta'nın oynadığı ses teknisyeni, bir gece dışarıda kayıt yaparken bir arabanın suya devrildiğine tanık oluyor ve aracın içinden genç bir kadını kurtarıyor. Fakat sonra kayıtlarını dinlediğinde bir silah sesi duyuyor ve olayın o gece gözlerinin göremediği bir tarafının olduğunu anlıyor. De Palma daha sonra ses kaydını fotoğraflarla da destekliyor ama tıpkı "The Conversation" gibi her şeyden önce sese odaklanan, bol bol ses tekrarına yer veren bir film bu. Bununla birlikte, Coppola'nın klasiğinin aksine asıl meselesi "mahremiyet" ya da "yalnızlık" değil, komplonun kendisi.

Das Leben Der Anderen/ Başkalarının Hayatı (2006)

Almanya yapımı "Başkalarının Hayatı", Soğuk Savaş filmlerinin atmosferiyle dolup taşıyor; "The Conversation"la sinema seyircisinin belleğine yer etmiş olan dijital devrim öncesi dinleme ve kayıt cihazları da bunun önemli bir parçası. Seksenlerde Doğu Almanya'da gizli polis teşkilatı Stasi'nin evine dinleme cihazı yerleştirdiği bir oyun yazarıyla aktris sevgilisi – ve daha çok da onları apartmanın tavanarasından gizlice dinlemekle görevli uzmanı – üzerine bu öykü, aslında Coppola'nın klasiğine çok benzer temalara odaklanıyor: Bir yanda gözetleme uzmanının yalnızlığı var, bir yandan da genel olarak etrafımızdaki hayatların bizimkini etkilemesinin kaçınılmazlığı. Tıpkı "The Conversation"daki gibi burada da profesyonelce nötr ve hissiz olan "mahremiyet tecavüzcüsü" işi tam aksini gerektirse de gözetlediği insanlara karşı bir şeyler hissetmeye başlıyor ve bu durum onu ciddi bir vicdan muhakemesine itiyor.

Conspiracy Theory/Komplo Teorisi (1997)

Bu filmde Mel Gibson'ın bol kilitli, bol önlemli evini görüp de "The Conversation"ın kendini mümkün olduğunca erişilemez kılmaya çalışan dinleme uzmanı Harry Caul'u hatırlamamak çok zor. Öte yandan, tabii ki Harry Caul'un paranoyak olmak için çok somut bir sebebi vardı: Kendisi "mahremiyete tecavüz"de uzman olduğundan, kendimizi güvende ve "özelde" hissetmek için diktiğimiz duvarların nasıl nafile olduğunu bilmenin sıkıntısını yaşıyordu. Komplo teorileri yoktu onun; korku kaynağı tam da kendi yaptığı türden şeylerdi. Mel Gibson'ın oynadığı taksi şöförü Jerry Fletcher ise "işin içyüzü"ne dahil bu tür bilgilere sahip değil; onun dünyada olup biten her şeyi gizli kapaklı eylemlere bağlayan komplo teorileri, karanlıkta bırakılan "sokaktaki adam"ın endişelerini ve kuşkularını temsil ediyor. Aslında bu yüzden "Conspiracy Theory"nin bir bakıma "The Conversation"la bize haber verilen yepyeni bir "paranoya dünyası"nın sonuçlarıyla ilgilendiği söylenebilir.

Ayın Makalesi

"28 Hafta Sonra"

Hikaye cenneti ve sektör refleksi

TAMER BARAN
tamerbaran@gmail.com

Sinemamızın kıyamet sonrası temalı bir bilim-kurgu filmi üretmesi kolay değil kuşkusuz, bunu ondan beklemek haksızlık sayılır, ama herhangi bir Türk film karakterinin dünyanın sonunun yaklaştığına inandığını (veya bu tezi saçma bulduğunu) söylediğini bile duymuyorsak orada bir sorun var demektir.

Birkaç yüz insan bir sokakta panik halinde koşmaktadır. Bazıları öfke virüsünün etkisi altındadır, diğerlerini ısırmaya, parçalamaya çalışırlar. Yakalananlar, sağ kalmayı başarırsa virüsü kapmaktadır, ki bu, birkaç dakika içinde insanlıktan çıkıp öfkeden başka duygusu olmayan yaşayan ölülere dönüşmeleri anlamına gelir. Henüz sağlam olanların, hastalardan kaçmaya çalışırken, çatılarda mevzilenmiş keskin nişancıların kurşunlarından da korunmaları gerekmektedir.

Bu sahne, "28 Weeks Later/28 Hafta Sonra"nın en etkileyici sekansından alınma, ve refleksin önemine ilişkin belki de tüm sinema tarihinin en ilginç bölümlerinden biri...

Aynen "Mad Max" serisinin ikinci filmi "The Road Warrior/İntikam Savaşçısı"nın doruk sekansı gibi... Max çöl ortasındaki kale-rafineriden petrol tankeriyle çıkmış, aracı ele geçirmeye çalışan punkçı serserilerin motosikletleri, arabalarıyla çevrelenmiş halde tam gaz ilerlemektedir. Biri soldan kanca atarken, bir diğeri sağdan ok yağdırmakta, bir başkası arkadan araca tırmanmaktadır. Sağ kalabilmesi ve yanındaki çocuğu koruyabilmesi için Max'in reflekslerinin mükemmel işlemesi gerekir.

Refleksler, sadece insanlar değil, toplumlar ve sektörler için de önemlidir. Hatta bazen yaşamsal önem arz ederler.

Geçen ay kıyamet sonrası olgusu ve bununla ilgili filmlerle sinemamızın bugünü arasında paralellikler kurmuş ve tartışılmasında yarar bulunan bir soru sormuştuk: "Filmlerimizde eksik olan nedir ki, giderek daha çok sayıda insan bir daha asla Türk filmlerine para vermeyeceğini söylüyor?

O yazıda filmleri tartışmamış, genel olarak sektörümüzün yapısıyla ilgilenmiştik. Amacımız 1970'lerde televizyonun yaygınlaşmasıyla başlayan kıyametin, sinemamızı bugün hangi biçimlerde etkilemeye devam ettiğini irdelemekti.

Aynı bakış açısıyla konuyu incelemeyi sürdürelim.

Sektör refleksi

Son yıllarda yapılan filmlerimizin hayal kırıklığı yaratmasının nedenlerinden biri de sinema sektörümüzün reflekslerinin çok zayıf olması… TV yaygınlaştığından beri, yani neredeyse 35 yıldır devam eden kriz, sinemamızın reflekslerini hayli köreltti.

Sektörün kıyametin etkilerini bir türlü aşamaması, istikrara kavuşamaması, endüstri haline gelememesi, reflekslerinin gelişmesini de engelliyor.

Öte yandan şu cümle de doğru: Reflekslerinin gelişememesi sinemamızın sorunlarını katmerleştiriyor çünkü seyirciyle ilişkisini olumsuz etkiliyor.

Salgının tek çözümü seyircidedir… Tabii ki filmler Kültür Bakanlığı veya fonlardan maddi destek alabilir, ama istikrara kavuşmamızı sağlayacak tek şey izleyici ile sağlam ve düzenli bir ilişki kurmaktır. Sektör refleksi ise, bu iletişim ağını belirleyen en önemli öğelerden biridir. Hollywood'u tüm dünya perde ve ekranlarında egemen kılan faktörlerden biri de budur: ABD'de ve genel olarak dünyada yaşanmış ve halen yaşanmakta olan önemli gelişmeler, moda akımlar, olası tehlikeler, yerel veya küresel sorunlar filmlerde işlenir.

Örneğin internet yaygınlaşmaya başladıysa, bunu Hollywood filmlerinde de görürsünüz, seyirciyle kurulan dinamik iletişimin gereklerinden biri de budur: Hep yaptıklarına benzer bir romantik komedide, iki sevgilinin bu kez e-posta aracılığıyla haberleştiğini göstermezlerse toplumun nabzını kaçırırlar, bu da filmlerin gücünü ve sonunda seyirciyi azaltır. Seyircinin azalması sektörü zayıflatır, sektör zayıfladıkça refleksleri daha da körelir, sonuçta bir kısırdöngü oluşur.

O yüzdendir ki Hollywood gelişmelere duyarlı kalır. Internet yaygınlaşmaya başladığında hikâyesi nete dayalı filmler de başlar: 1995'te Irvin Winkler'in çektiği "The Net" (1998'de filmden hareketle, aynı isimle TV dizisi de yapıldı), ".com for Murder" gibi gerilimler, "Ghost in the Machine/Hayalet Katil" gibi korku filmleri, "Hackers" gibi maceralar, "E-Dreams" gibi belgeseller, "You've Got Mail/Mesajınız Var" gibi romantik komediler… Ve tabii ki ileri teknoloji aracılığıyla işlenen modern suç biçimlerine yer veren "Swordfish/Kod Adı Kılıçbalığı", "Firewall" veya "Die Hard 4.0/Zor Ölüm 4.0" gibi yapımlar…

Şimdi lütfen son 5 yılda çekilen 149 yerli filmi düşünün, kaçında internet gördünüz? Üstelik bu soruyu, internetin sinema filmlerine girmesinin üzerinden 15 yıl geçtikten sonra soruyoruz.

Toplumun gerisinde

Örneğin 11 Eylül çapında bir olay yaşandığında, Hollywood'un konuyla ilgili onlarca film üreteceğini biliriz. O sektörün refleksleri çok hızlıdır, hemen konuyla ilgili filmler yapmaya başlar ve toplumun konuyla ilgisi canlı kaldığı sürece devam ederler, 60 yıl sonra da 2. Dünya Savaşı ile ilgili filmler yaptıkları gibi…

2001'de 11 Eylül'le ilgili tam 13 film yapıldı, her yıl buna yenileri eklendi, "United 93/Uçuş 93" veya "World Trade Center/Dünya Ticaret Merkezi" gibi olayı içinden anlatan, docudrama tarzı yapımlar, "Crash/Çarpışma" ve "Land Of Plenty/Bolluk Ülkesi" gibi hadisenin toplumsal psikolojiyi nasıl değiştirdiğini işleyen eserler ve tabii ki "Loose Change/11 Eylül Büyük Şüphe" tarzı belgeseller kotarıldı, sonuçta konuyla uzaktan-yakından ilgisi olan 200 civarında film üretildi. Aynı gelişme Irak işgali konusunda da yaşandı.

11 Eylül gibi gelişmeler toplumda yaşandığı için, konuyla ilgili öğeleri perdede seyretmesi izleyiciye aşinalık duygusu verir, filmle iletişimini kolaylaştır, çoğunlukla eserin, herhangi bir filme kıyasla, daha gösterime girmeden popülerliğini artırır. Bunu sağlayansa sektör refleksidir.

Ordumuz neredeyse 25 yıldır PKK ile savaşıyor; peki bununla ilgili kaç filmimiz var? Ülkemiz ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi'nin göbeğinde yer alıyor; bununla ilgili bir film yapılmasını geçtik, herhangi bir filmimizde bir yan hikâyeye veya bir sahneye rastladık mı? Oysa sadece ilk tezkerenin Meclis süreci bile örneğin "Thirteen Days/Yakın Tehlike" gibi bir filme konu olabilirdi…

Sabancı suikastini, 17 Ağustos depremini, Hrant Dink gibi aydınların öldürülmesini veya HSBC binasının bombalanmasını hiçbir yerli filmde gördünüz mü?

Kasım 2004'te İstanbul'da yaşanan terör eylemleri, büyük ABD kentlerinden birinde yaşansa onlarca filme konu olurdu çünkü bir terör eyleminin filminin yapılıp yapılmaması küçümsenemeyecek kadar önemlidir… Sektörün refleksleriyle ilgilidir bu: Internet aşklarıyla veya aktüel spor olaylarıyla ilgili filmler yapamayan bir sektör, toplumun nabzını yakalayamaz, hayatın gerisinde kalır. Bir başka deyişle, aşk filmleri yine çekilir ama sanki hepsi 1975'te geçiyor gibidir. Komedi filmlerinde duyduğunuz espriler, sokağın bugünkü dilini yansıtmaz.

Çünkü sektör hayattan ve toplumdan kopmuş, içine kapanmıştır… Bunun doğal bir sonucu olarak, kendini diğer sektörlerden izole eder. Örneğin bir yönetmen söyleşi verir, filmindeki araba patlaması sahnesinin sinemamızda ilk kez yapıldığını gururla söyler. Benzer patlama sahnelerini 25-30 yıldır izlediğimize ve bunları her akşam B sınıfı Hollywood yapımı TV dizilerinde bile gördüğümüze göre, o yönetmenin bununla gurur duymasında bir sorun var demektir. O sorun, hayattan kopmuş olmasıdır… Bu yüzdendir ki, filmi gösterime giren yönetmenlerin söyleşilerinde "sinemamızda ilk kez helikopter kamerası kullanılması" gibi ifadelere rastlıyoruz, toplumsal öğeler yerine teknikten söz ediyorlar.

Ne tuhaftır ki bu tür şeyleri seyircinin çok önemsediğini sanıyorlar…

Türkiye karmaşık toplum yapısı ve Doğu ile Batı arasında sıkışmışlığı dolayısıyla adeta bir hikâye cenneti… Sadece gazeteleri takip ederek onlarca film öyküsü yazılabilir. Fakat bu, sağlam refleksler gerektirir.

1990'da İsveçli yönetmen Xavier Köller bir gazete haberinden hareketle "Reise Der

Internetin yaygınlaşmasıyla birlikte Hollywood'da "Zor Ölüm 4.0" gibi nete dayalı filmler çoğaldı.

"Çarpışma"

Hoffnung/Umuda Yolculuk" isimli bir film çekti. Bir Türk ailesinin yasadışı yollarla İsviçre'ye göç etmesini anlatan eser Oscar kazandı ve bu gelişme, ülkemizde adeta hezeyana neden oldu. Oysa haber bizim insanımızla ilgili olmasına rağmen filmi Türk sineması yapamamış, maalesef onlarca benzeri gibi bu haberi de atlamıştı.

Gündemi elinde tutamayan bir sektörün kendine güveni de zayıflar çünkü toplumda etki yaratamadığının bilincindedir. İşin kötüsü bu özgüven eksikliğini seyirci de fark eder. Çünkü hayattan kopuk bir sektörün ürettiği filmler, bir "eskilik" hissi verir, "daha evvelden görmüştük" duygusu yaşatır. İnanması çok güç ama en yeni filmlerimizin çoğunun hikâyesi, senaryo tarzı, rejisi 1960-70'lerin anlayışına uygun, sinemamızın reflekslerinin çok sağlam olduğu o dönem, bugünün sinemasını hâlâ etkiliyor...

Kriz öncesi

Aydınlarımızın eleştirmeyi pek sevdikleri Yeşilçam döneminde (özellikle kıyamet öncesinde) Türk sinemasının refleksleri çok daha güçlüydü: Örneğin o yılların en önemli toplumsal olayı olan büyük kentlere göç, 1960'larda, sıcağı sıcağına sayısız filme konu oldu, sinemamız 70'lerde de konuyu yakından izlemeyi sürdürdü. Büyük kentlerde değişen yaşantıyı, örneğin gecekondulaşmayı sanatsal açıdan güçlü dramlarda da işlediler, Kemal Sunal yapımlarında da.

O yıllarda bir ses sanatçısı ünlendiğinde hemen film yapmaya başlardı, ünlü sporcuları perdede görmek olağandı. Bunlar yaşayan bir sektör için çok önemli unsurlardır.

Bir sektör, ünlenen bir şarkıcıyla rahatça film yapabiliyorsa, toplumun ruhunu yakalayan eserler çıkarması da kolaylaşır. O dönem sektörün hayatla bağlantısı sağlam olmasa, Metin Erksan "Suçlular Aramızda" ve "Gecelerin Ötesi"ni yapamazdı örneğin. Bir gazete haberinden hareketle "Kuyu"yu çekemezdi.

1980'lerde bile sinemamızın hayatla bağı bugünkünden daha sağlamdı. "Ses" ve "Sen Türkülerini Söyle" gibi 12 Eylül temalı filmlerin yanı sıra örneğin kadın sorunlarıyla ilgili eserler üretiliyordu. Feminizm ülkemizde ilk kez moda olmuştu ve bunun yansıması perdede de görüldü, Atıf Yılmaz'ın "Kadının Adı Yok", "Adı Vasfiye", "Aahh Belinda", Şerif Gören'in "On Kadın" filmleri gibi...

Ne ilginçtir ki, son yıllarda toplumun nabzını TV dizileri yakalıyor. Mafyadan politikadaki kirlenmeye kadar her türden aktüel konuya küçük ekranda rastlıyoruz, "Çocuklar Duymasın" da toplumsal gündemle yakından ilgili, "Deliyürek" de... Yeniyetmeler arasında "Harry Potter" tarzı filmler çok moda olduğunda, TV sektörü buna her yıl "Selena" veya "Bez Bebek" gibi en az 4 TV dizisi yaparak karşılık veriyor, öte yandan bu alanda bir tane bile sinema filmi yapılmıyor. Toplumda Atatürk sevgisi ve bağımsızlık ülküsü yükselişe geçtiğinde, Kurtuluş Savaşı ile ilgili diziler ve "Gazi" gibi yapımlar çoğalıyor, fakat maalesef bunların perdedeki karşılıkları çok çok az. Aynı şey "Aşk-ı Memnu"dan "Yaprak Dökümü"ne edebiyat uyarlamaları için de geçerli.

Şu dönem Türk edebiyatı bir patlama yaşıyor, 2007'de tam 630 roman yayımlandı, üstelik bunların 267'si ilk romandı. Ayrıca bir yazarımız iki yıl önce Nobel kazandı. Peki son 5 yılda kaç roman veya öykü uyarlaması izledik?

Ülkesinin edebiyatındaki patlamayı es geçen bir sinema sektörünün canlılığını sürdürdüğünü iddia edemeyiz.

Son Adam

Kıyamet sonrası filmlerinin de sektör refleksiyle ilişkisi var. Bu tür filmlerde insanlığın ve/veya uygarlığın sonunun, uzaylı istilası, dinsel metinlerde kastedilen anlamıyla kıyamet, salgın hastalık, dünyaya göktaşı çarpması gibi doğal felaketler ve nükleer savaşa bağlandığını görüyoruz. Bu saydıklarımız çok uzun yıllardan beri dünyanın (ve dolayısıyla sinemanın) gündeminde olan meseleler. Örneğin uygarlığın sonu temalı bir Danimarka filmi olan "Maailmanloppu", 1916 tarihli (evet, bindokuzyüzonaltı!)... İlk uzaylı istilası filmi 1938'de yapılmış. Veya örneğin "I Am Legend/Ben Efsaneyim"e kaynaklık eden aynı isimli Richard Matheson romanının ilk uyarlaması olan "The Last Man on Earth" 1964 tarihli...

Fakat şimdi, kıyametin 2012'de kopacağı inancının yaygınlaşması dolayısıyla, bu tarihe yaklaşıldıkça bu filmlerin sayısında ciddi bir artış gözlemleniyor. Nostradamus'un kehanetleri yüzünden 1999'da da benzer bir patlama yaşanmıştı ama şimdi dünyanın sonu, hiç olmadığı kadar popüler bir konu haline geldi, sadece Hollywood'dan değil, Japonya, Çekoslavakya, Almanya gibi farklı ülkelerden de filmler çıkmış, çıkıyor. "Frankenstein"ın yazarı Mary Shelley'in 19. yüzyılın başlarında yayımladığı "The Last Man" isimli romanın, bunca yıl filmi yapılmamışken bu sene sinemaya aktarılmasının nedeni de bu... Konu o kadar gündemde ki, Burak Eldem'in "2012: Malduk'la Randevu" kitabı ülkemizde çok satanlar arasına giriyor. Sözün kısası bu konuyu sağır sultan bile duymuş... bir Türk sineması haberdar değil.

Sinemamızın kıyamet sonrası temalı bir bilim-kurgu filmi üretmesi kolay değil kuşkusuz, bunu ondan beklemek haksızlık sayılır, ama herhangi bir Türk film karakterinin dünyanın sonunun yaklaştığına inandığını (veya bu tezi saçma bulduğunu) söylediğini bile duymuyorsak orada bir sorun var demektir: Tüm gişe başarılarına rağmen, sinema sektörümüzün refleksleri hala çok zayıftır...

Bu da sadece izleyicisiyle değil, hayatla da sağlıklı bir ilişkisi olmadığı anlamına gelir...

"Adı Vasfiye"

İtaat etmenin dayanılmaz cazibesi

Umutsuzca bir sahip isteyen bull terrier ile küçük bir çocuk arasındaki tehlikeli efendi köle ilişkisini konu alan "BAXTER", son derece orijinal ve bir o kadar düşündürücü bir film. Pek çok seyirciyi rahatsız edebilecek içeriği nedeniyle her zevke hitap etmese bile, sıra dışı filmlerden hoşlanan sinemaseverler için heyecan verici bir keşif.

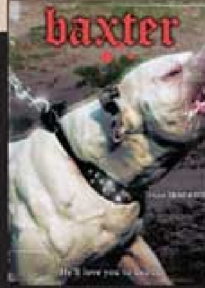
Sinemada hayvanlar kimi zaman insanların en yakın dostu, kimi zamansa en büyük düşmanı olarak sayısız kez kullanılmışlardır. Pek çok çocuk "Lassie" yüzünden bir köpek sahibi olmayı istemiş, kimileriyse "Jaws"ı izledikten sonra denize girmekten korkmuştur. İki zıt nokta arasında kalan bu filmlerin büyük çoğunluğundaysa hayvanlar ikinci planda kalmış, yönetmenler daha ziyade insanların onları nasıl algıladıklarıyla ilgilenmişlerdir. Jérôme Boivin'in yönettiği 1989 yapımı "Baxter" ise benzerlerinden farklı bir film.

"Baxter"ın ana izleğini filme adını veren köpeğin iç sesi oluşturuyor. Başka bir deyişle Boivin bizi filmiyle bir köpeğin zihnine sokmaya çalışıyor. Elbette köpeklerin bizler hakkında ne düşündüklerini bilmemiz imkânsız, ancak yürütülen tahmin fazlasıyla ilginç. Baxter neredeyse kendi türünden nefret eden, insanlarla beraber yaşamak için her şeyi yapmaya hazır bir köpek. Fakat ne evde kendi hâlinde bırakılmak istiyor, ne de özellikle iyi bir muamele. Baxter birisine ait olduğunu hissetmeyi, efendi köle ilişkisini sonuna kadar yaşamayı arzu ediyor. Sahibini seçme şansı olmasa bile, istediği eve yerleşmek veya insanların dikkatini çekebilmek için kendince planlar yapıyor. Bu planlara kimi zaman cinayet de dahil. En sonunda kafayı Hitler'le bozmuş bir çocuğun eline düşüyor Baxter ve ilk kez "kendisi gibi bir insan" bulduğunu düşünerek mutlu oluyor.

Konusundan da anlaşılacağı üzere yönetmen Boivin filminde bir köpeğin iç dünyasını tasarlarken, yine insanlara özgü durumlardan

Engin Ertan
engin_ertan@yahoo.com

BAXTER

Yönetmen: Jérôme Boivin. **Yapımcı:** Patrick Godeau ve Ariel Zeitoun. **Senaryo:** Jacques Audiard ve Jérôme Boivin (Ken Greenhall'un romanından). **Görüntü Yönetmeni:** Yves Angelo. **Prodüksiyon Tasarımı:** Dominique Maleret. **Kurgu:** Marie-Josée Audiard. **Müzik:** Marc Hillman ve Patrick Roffé. **Oyuncular:** Maxime Leroux (Baxter'ın sesi), François Driancourt (Charles), Lise Delamare (Bayan Deville), Jean Mercure (Bay Cuzzo), Jacques Spiesser (Michel Ferrer). 1989 Fransız yapımı, 82 dakika.

Bayan Deville, Baxter'ın önceki sahiplerinden.

Baxter'la sahibi Charles arasındaki efendi köle ilişkisi her insanın içindeki sıradan faşizme güçlü bir vurgu yapıyor.

yola çıkıyor. Genellikle zararsız olarak algıladığımız hayvanlar ve sahipleri arasındaki iletişimi, insanlara özgü efendi köle ilişkisini irdelemek için kullanıyor. İşin ilginç tarafıysa Baxter'ın itaat etmeyi isteyen hâli. Kuşkusuz bu durum filmi çok daha rahatsız edici bir konuma sokuyor.

Sinema kaynaklarında genellikle bir korku filmi olarak geçse bile, "Baxter"ı bu türe dahil etmek çok da doğru olmaz. Huzursuz edici atmosferi korku filmlerine yakın dursa bile, aslında "Baxter" için bir kara komedi demek daha yerinde sanki. Fakat finalinde seyircide karnına yumruk yemiş etkisi yaratan bir komedi... Filmin başkarakteri Baxter olduğu için, seyirci olarak elimizdeki en kesin veriler de onun "hastalıklı" zihninden çıkan düşünceler oluyor. İnsanların filmde bu kadar geri planda kalmaları, hatta neredeyse pasif konumda olmaları, eğer ki "Baxter"ın siyaseten yanlış evrenine girmeyi başarırsanız, bir süre sonra mizahi bir boyut alıyor. Diğer yandan Baxter'ın yaptığı cinayet planları veya kendince etrafındaki insanları yorumlayışı da benzer şekilde filmin kara mizahına katkıda bulunuyor. Bu bull terrier yavaş yavaş sinema tarihinin en nevi şahsına münhasır "sosyopat"larından birisi olarak seyircinin zihnine kazınıyor.

Baxter'ın yolu Charles ile kesiştiğindeyse film farklı bir yön alıyor. Konu özetinde de bahsettiğimiz gibi Charles kafayı Hitler'e takmış küçük bir çocuk. Eski dergilerden II. Dünya Savaşı'na dair fotoğraflar topluyor, Führer'in hayatını inceliyor ve yaşadığı banliyönün dışındaki çöplükte kendi sığınağını kuruyor. Charles'ın bu tutkusunu etrafındaki insanlarla, hele ki yetişkinlerle paylaşması neredeyse imkânsız. Okul servisinde tanıştığı yaşıtı bir kızı Eva yerine koymaya çalışsa bile işi çok zor. Fakat Baxter, küçük çocuğun bu tehlikeli ilgi alanını başka bir canlıyla tatbik etmesi için araç oluyor. Charles bir çocuğun sevimliliğinden fazlasıyla uzak ifadesi ve ses tonuyla Baxter'a sürekli emrediyor, köpeğine onu fiziksel açıdan zorlayacak ödevler veriyor. Baxter ise ilk kez bir insanla gerçekten mutlu olduğunu hissediyor. Efendisine teslim olurken, bir yandan da beğenildiğini, sevildiğini, takdir edildiğini düşünüyor. Çocuğun buyrukları, kafasının okşanmasından veya önüne konulan mamadan daha çok tatmin ediyor Baxter'ı.

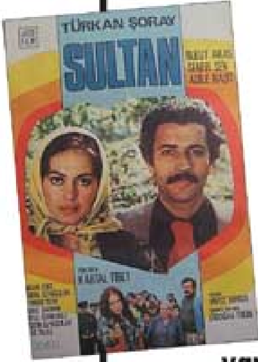
Baxter: Kuşlar bende hep hayranlık duygusu uyandırmışlardır. Belki bir gün bir tanesini öldürürüm.

Boivin, Baxter ve Charles'ı biraraya getirmekle filmin anlamını pekiştiriyor. O ana kadar bir sosyopat olarak takip ettiğimiz Baxter, birden neredeyse kurbana dönüşüyor. Cani rolünü bir çocuğun üstlenmesiyse yine filmin sıra dışılığına katkıda bulunuyor. Fakat "Baxter"ın esas söylemek istediği cümlenin tam da bu durum nedeniyle son derece etkileyici bir boyut aldığını belirtmek gerek. Çocuk ve Baxter arasındaki ilişki giderek tehlikeli bir hâl alırken, film de hem itaat etmenin konformizmine, hem de her insanın içindeki sıradan faşizme güçlü bir vurgu yapıyor.

Bu son derece orijinal filmi bir başyapıt olmaktan alıkoyan tek kusuruysa, köpeğin bakış açısına baştan sona sadık kalmayışı. "Baxter"ın büyük kısmında olan biteni köpeğin perspektifinden izlesek ve anlatının neredeyse tamamı onun iç sesinden oluşsa bile, yönetmen yer yer bu yapının dışına çıkıyor. Ne yazık ki bu anlarda, özellikle de köpeğin sahipleri dışındaki yan karakterlerle filmin bütünlüğü sekteye uğruyor. Yine de "Baxter"ın finalinde bıraktığı etki bu gibi kusurlara yoğunlaşmamızı engelliyor.

Rahatsız edici içeriği nedeniyle geniş kitlelere hitap etmeyen "Baxter", çekildiği dönemde çeşitli film festivallerinde ilgi görmüş bir film. Sonraki yıllardaysa büyük ölçüde VHS veya DVD kopyalarıyla kendine has bir hayran kitlesi edinmiş. Her ne kadar eleştirmenlerin de olumlu tepkileriyle karşılanmış olsa bile, hâlâ pek çok sinemasever tarafından keşfedilmeyi bekliyor Boivin'in filmi. www.amazon.com adresinden 1. Bölge bir DVD baskısına ulaşabileceğiniz "Baxter", farklı filmlerden hoşlanan sinemaseverler için yerinde bir seçenek.

Hazırlayan: Murat Emir Eren
murat.eren@turkuvazdergi.com.tr

Türkan Şoray'a herkesçe malum ünvanını kazandıran 1978 yapımı bu Yeşilçam harikası, ülkemizdeki varoş kültürünün en ilkel ve en saf dönemine ayna tutuyor.

Mahallenin güzeli

Yollarından çamur eksik olmayan, dahası, hiçbir zaman gerçek bir yolu olmayan mahallelerin öyküsü "Sultan". Önceleri kentin kıyısı olarak görülen, fakat sonradan büyüyüp kentin ta kendisi haline gelen bu mahallelerde yitip gidenlerin birer melodram karakteri olarak karşımıza çıktığı, görünürde alelade bir hikâye. Halbuki bu hikâye, katı gerçeklere sahip olduğu gibi, Yeşilçam'ın o iyimser yönünü, gerçek hayatta hiçbir zaman karşımıza çıkmayan, ama hep içimizde bir yerde yaşadığını düşlediğimiz o toplumsal sıcaklığı da hissettiren bir yapıya sahip. Altındaki imzaysa, hakkında yukarıdakilere benzer sözler söyleyebileceğimiz "Gülen Gözler," "Neşeli Günler", "Mavi Boncuk" gibi birçok filmi bizlere hediye eden Arzu Film'e ait. Ertem Eğilmez önderliğindeki şirketin ürettiği filmlerden olan "Sultan"da, Eğilmez bu kez yapımcı koltuğunda oturuyor. Filmin yönetmeni, o dönemlerde Arzu Film ve Kemal Film'le yaptığı komedilerle tanınan aktör Kartal Tibet, senaryo yazarıysa daha sonra "Muhsin Bey", "Gölge Oyunu" gibi filmlere imza atacak olan Yavuz Turgul. Bu sağlam sacayağının üzerine kurulan "Sultan"ın vasat bir iş olması daha en baştan mümkün değil anlayacağınız. Hele de böyle bir oyuncu kadrosuyla! Dönemin tüm karakter oyuncularını bir araya getiren film, başrol oyuncuları Türkan Şoray ve Bulut Aras'ın haricinde, Şener Şen, Adile Naşit, Erdal Özyağcılar, Ilyas Salman, Ihsan Yüce, Selim Naşit, Güzin Özyağcılar gibi isimlerin de yıldızlaştığı kalabalık bir yan oyuncu kadrosuna sahip. Film adeta bu oyuncular üzerinde yapılanıyor ve Turgul'un baştan sona harika bir matematiğe sahip senaryosu oyuncuların yoğun katılımıyla etkisini beşe, ona katlıyor.

Minibüsçü Kemal (Bulut Aras) ve Sultan'ın (Türkan Şoray) sevdası dillere destan.

Varlığın yeter

Hikâyeye göre Sultan, birkaç sene önce kocasını kaybetmiştir ve dört çocuğuyla birlikte İstanbul'un gecekondu mahallelerinden birinde yaşamaktadır. Her günü, çocuklarının dertleriyle uğraşmakla, sabahın kör vakti tonla yol gidip temizlikçilik yaparak ailesini geçindirmeye çalışmakla geçen Sultan, mahallenin yalnız erkekleri için ulaşılması zor bir hayaldir. Üstelik

Sultan zor hayat koşullarının da etkisiyle sert bir mizaca sahiptir. Dört çocuğa bakmak, bir yandan da gecekondu muhitinde tek başına ayakta kalmak kolay iş değildir elbet. Her sabah yan komşusuyla saç saça baş başa kavga eden, haksızlıklara dayanamadığı için çeşme sırasında bile biri önüne geçmeye kalksa onun canına okuyan Sultan'dan mahallenin malum bekarları ürkmüştür. Uzaktan bakmakla yetinmeleri de bundandır zaten. Sultan'ın en ciddi talipleriyse, mahalle bakkalı Bahtiyar (Şener Şen) ve mahalle muhtarının oğlu, bıçkın minibüsçü Kemal'dir. İşte Sultan'ın hayatındaki değişiklik de, peşini bir türlü bırakmayan Kemal'in onunla evlenmek istemesiyle başlar. Sultan, bunca derdinin üstüne bir de gönül yarası ekleyecektir. Kemal, ilk başlarda onu evlilik vaadiyle kandırmak ister ama, aslında o da Sultan'a aşıktır. Ancak hepsinin dışında gelişen bir olay, başlarına örülen bir çorap vardır. Bu kumpas, Sultan'ın da tüm mahallelinin de hayatını derinden etkileyecektir. Zira Kemal'in muhtar babası, mahallenin yakınından geçecek olan yol için, gecekonduda oturan garibanları hiç düşünmeden, onlara verdiği arsaları bir şirkete peşkeş çekmek niyetindedir.

Derbeder oldum

Aslında minibüsçü Kemal ve Sultan'ın aşk öyküsünü hikayenin merkezine koysa da, "Sultan" bir dönemin ve bir sınıfın portresini çıkarmaya çalışıyor. Derme çatma evleri, giyimi kuşamı, yaşam tarzı, arabesk müziği ve ekonomik durumuyla varoş kültürünü bir bütün olarak yansıtıyor ve bir varoşa adanmışlık hissi veriyor. Sonuçta büyük şehir ve büyük devlet onları yalnız bıraktığı için, her zaman topluca hareket eden ve birbirini yalnız bırakmayan bir grup olarak perdeye yansıyor "Sultan"daki mahalleli. Sabahları topluca minibüslere doluşup işe gidiyorlar, akşam da yine topluca sinemaya. Adile Naşit'in canlandırdığı Ebe Hatice'nin bir Ferdi Tayfur filminin (Derbeder, 1977) afişine bakıp söylediği gibi, sinemada bekledikleri yegane şey "çok ağlamak" oluyor. Çok ağlayacağı için sevinen bir başka toplum görülemez herhalde bizim memleket haricinde. Sinemada konuşan, kavga eden, yemek yeyip çay içen de var, bu hengamede kendi derdini unutup Ferdi'nin derdine yanan da... Bakkalı, az paralısı, hiç parasızı, işsiz güçsüz evde oturup karısının eline bakanı, ama bir yandan da onu döveni, bunun ezikliğiyle gidip kahvede ona buna çatanı, mahallenin hoppa kadını, memleketini bırakıp buraya yerleşen Laz'ı, Kürd'üyle, belli bir curcuna hakim "Sultan" dünyasına. Yine de bu toplumsal tiplemelerin her biri, esasen en saf halleriyle yansıtılıyor. Haliyle, lümpenliğin sınırına dayanmış ancak henüz şehre tam anlamıyla nüfuz etmemiş, farklı kültürler arasında bocalamayan ve kendi yapısını tutarlı biçimde koruyan bir varoş kültürü var "Sultan"daki mahallede. Karakterlerine kimi zaman fazla romantik yaklaşmasına rağmen, belli bir gerçeklik payı taşıyor ve hikâyenin toplumcu, dramatik taraflarını yansıtmaktan yana bir zaaf göstermiyor film. Bu açıdan "Sultan" için, çok kısa süre varolup, sonradan yok olan ya da dönüşen bir kültürün en ilkel, en saf dönemiyle ilgili bir filmdir demek mümkün. Elbette Türkan Şoray'ın o güçlü kadın performansı, Sultan-Kemal aşkı ve Şener Şen, Bulut Aras, Erdal Özyağcılar, İlyas Salman gibi oyuncuların canlandırdığı eğlenceli karakterler de (ki bunların içinde Şener Şen'in peltek bakkal Bahtiyar'ı herhalde bir efsanedir) filmi çekici, unutulmaz kılan özelliklerin başında geliyor. Bahtiyar'ın Sultan'a "Tultan" diye hitap ettiği, "Bunlal da bebelele" (Bunlar da bebelere) diyerek cebine Çokoprens sıkıştırdığı anlarda gülüp eğlenmemek, Kemal'in sinemada Sultan'ın ensesine üfleyerek tahrik ettiği sahneyi, elinde gelinlikle yürüdüğü sahneyi klasik sahneler arasına eklememek elde değil. Ancak filmin, hikayesini yerleştirdiği atmosfer çok daha önemli bir mesele. Çünkü Arzu Film bünyesinde üretilen ve şehrin eski semtlerindeki mahallelerde geçen yoksulluk öykülerinden de farklı, mahalle dizilerinden de ayrı bir durumu var "Sultan"ın.

Ayrıca filme adını veren ve Türkan Şoray'a Sultan lakabını getiren karakterin de sinemamız içinde önemli bir yeri olduğu kesin. Bir kadın karakterin, eril özelliklerle yüceltilmeden (Şoför Nebahat, Fosforlu Cevriye vb.) filmin merkezine oturduğu nadir filmlerden "Sultan". Sosyal statüsünde dikey bir hareket sergilemeyen, üzerine çeşitli etiketler asılmayan, karikatür olmayan, temizlik yapmaktan ya da kocasının yasını tutmaktan öte bir içsel yaşama sahip o. Filmin geçtiği mahalledeki diğer kadın karakterlere örnek teşkil eden tutarlı bir duruşa sahip.

"Sultan"la ilgili en tuhaf durum, filmin hala bize çok yakın bir insan grubunu anlatıyor, sokaklarda gördüğümüz manzaralara benzeyen bir manzarayı yansıtıyor gibi hissettirmesine rağmen, aslında bu insanların çoktan alıp başını gitmiş olmasıdır; tıpkı filmin finalinde oturdukları evlerden kovulup gittikleri gibi, zamanla kimliklerini de terk etmişlerdir.

Adile Naşit, Erdal Özyağcılar ve Şener Şen de mahalle sakinleri arasında yer alıyorlar.

Tina Fey'in önlenemez yükselişi

Renkli tiplemeleri ve çoğunlukla durum komedisine dayanan, ironik tarzıyla Tina Fey'in yükselişinde yeni bir eşik olan dizi bu yılın Emmy şampiyonlarından biri.

EMRAH KOLUKISA

Bertolt Brecht'in 20. yüzyıl tiyatro klasikleri arasına giren ve Türkçe'ye Arturo Ui'nin Önlenemez Yükselişi olarak tercüme edilen ünlü oyununun adını yazımızın başlığı için ödünç aldık ama Tina Fey'in yükselişinin 30 Rock'tan çok önce başladığını da itiraf etmeliyiz. Geçtiğimiz Eylül ayında dağıtılan Emmy ödüllerinde tam üç kez sahneye gelen ve 3 farklı ödül alarak geceye damgasını vuran Fey bugünlerde hiç şüphesiz Amerika'nın en popüler simalarından biri ve komedi aleminin de en başarılı ismi. Emmy gecesinde bir süredir Amerikan izleyicisinin gözünde ona büyük bir itibar kazandıran Sarah Palin taklitlerine de gönderme yaparcasına araya kattığı politik yorumlarıyla cüretini bir kez daha kanıtlayan Fey hem yapımcı, hem yazar, hem de oyuncu olarak taçlandırıldı ve tartışmasız kraliçeliğini ilan etti.Yani o bu yıl televizyonun Helen Mirren'ı.

"Beşinci ya da yedinci sınıftayken, insanları güldürerek onların gözüne girebileceğimi anladım. Çok temel olarak herkesin beni sevmesini istiyordum. Ama bir süre sonra bu benim kimliğimin bir parçası haline geliverdi." diyor Fey komedi mazisini anlattığı bir söyleşisinde. Bunu bir lanet olarak da görebilirsiniz elbette bir lütuf olarak da. Fey, anlaşılacağı üzere, ikinci kategoriye giren biri ve bunu çok kısa vadede değilse de sağlam bir kariyere ve bol bol nakde dönüştürebilmiş durumda. Ama şurası da bir gerçek, hiç de kolay yoldan gelmiş değil buralara.

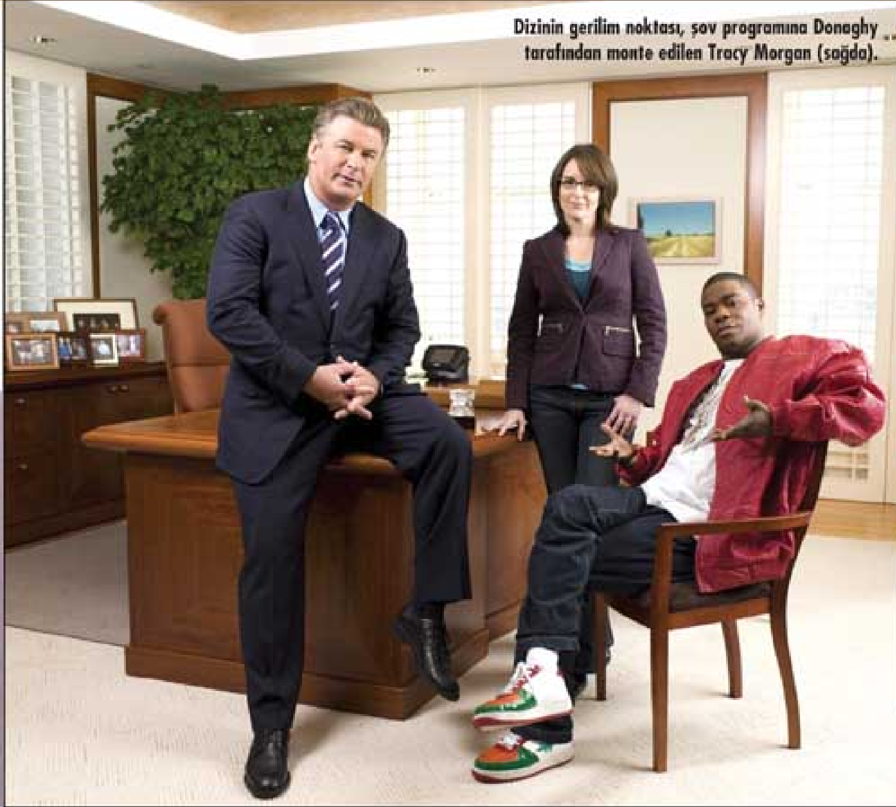
Birçok başarılı komedyenin aksine mutlu bir çocukluk geçirdiğini söylüyor tam adıyla Elizabeth Stamatina Fey. Ortaokul, lise yıllarındaki "sınıfın komiği" dönemini saymazsak komediyle ciddi olarak ilgilenmeye başlaması ise 1990'ların başlarına, yani 20'li yaşlarına (Fey 1970 doğumlu) denk düşüyor. Chicago'ya taşınan ve burada bir kız arkadaşıyla ev paylaşan genç Tina sabah 05.30'dan öğleden sonra 2'ye kadar işe gidip geceleri de Second City'deki kurslara katılmaya başlar. Meraklısına açıklayalım, Second City 1959'dan beri var olan ve doğaçlama tiyatro alanında uzmanlaşmış bir tiyatro grubu. Doğaçlama komedinin (ki şu sıralar Tolga Çevik bunun çok iyi bir örneğini Komedi Dükkanı ile sergiliyor) 'hardcore' eğitiminden geçen Fey, Chicago'da oturduğu mahallenin yapısından da kaynaklanan ("zor bir mahalleydi" demekle yetiniyor Fey) sıra dışı deneyimlerini de skeçlerine ya da senaryolarına malzeme edecektir. Genç

Tina Fey, dizinin hem yaratıcısı hem de oyuncusu.

Alec Baldwin'in canlandırdığı Jack Donaghy karakteri, senaryodaki çelişkilerin ya da komediye yol açan gerilimin müsebbibi.

Dizinin gerilim noktası, şov programına Donaghy tarafından monte edilen Tracy Morgan (sağda).

Ally McBeal'de de izlediğimiz Jane Krakowski, 30 Rock'ta şöhret düşkünü bir kadını canlandırıyor.

komedyenin bir sonraki durağı ise Saturday Night Live'dır.

Amerikan komedi geleneğinin televizyondaki en sağlam uzantılarından biri olan Saturday Night Live, John Belushi'den Chevy Chase'e, Adam Sandler'dan Will Ferrell'a sayısız oyuncuyu üne kavuşturmuş, neredeyse bir ekol olarak anılmaya başlamış gerçek bir komedi mabedi olarak görülüyor bugün. Lorne Michaels'ın yapımcılığını yürüttüğü şov 30 yılı aşkın yayın hayatında bir iki kez tökezlemiş olsa da hala televizyonun en popüler komedi programlarından biri. İşte Tina Fey 1999 yılında kadrosuna katıldığı bu efsane markanın kısa zamanda başyazarlığına kadar yükselmiş ve bu mevkiye gelen ilk kadın olma kaydını da tarihe düşürmüş bir isim. Kendisi inanılmaz bir tevazuyla "SNL'de benden önce çok fazla başyazar yoktu zaten, o yüzden çok da önemsemiyorum" dese de biz meselenin ciddiyetinin farkındayız.

Doğaçlama okulundan yetişen biri için haftalık bir şova skeç yazmaya başlamak hafif bir iş gibi bile gelmiş olabilir Tina Fey'e. Zaten kendisi de doğaçlama yıllarını anlatırken "Doğaçlama meselesini çok ciddiye almıştım. Olimpiyatlara hazırlanan atletler gibi çalışıyordum" diyor. "Oyunculuğumda en büyük etkisi olan şey doğaçlamaydı. Okul yıllarımda Stanislavsky'yi ve benzeri metotları inceledik ama hiçbiri beni tatmin etmedi. Geleneksel oyunculuk metotlarıyla ilgili sorunum sahnedeyken ne düşünmem gerektiğini bir türlü anlayamamamdı. Oysa Second City'de karşımdaki partnerime konsantre olmayı öğrendim. Onun verdiğini alıp bir sahne inşa etmen gerekiyor. Bu benim bir anda ufkumu açıverdi."

Saturday Night Live'da başyazarlık yapan Fey kendi okul yılarındaki deneyimlerinden çokça yararlandığı bir senaryo yazarak sinemaya da atıldı. Başrolünü Lindsay Lohan'ın oynadığı "Mean Girls" adlı film Fey'in kariyerinde bir başka parlak çıkış olacaktı ama genç komedyen hala spot ışıklarının uzağında, görece gölgede sürdürüyordu hayatını. Tabii her şey baştan sona kendi çabasıyla yarattığı 30 Rock ile değişecekti.

30 Rock, Tina Fey'in Saturday Night Live deneyimlerine dayanıyor büyük ölçüde. TGS With Tracy Morgan adlı haftalık bir komedi şovunun kamera arkasında yaşananları gözler önüne seren 30 Rock renkli tiplemeleri ve çoğunlukla durum komedisine dayanan ama ironik bir dozu da olan tarzıyla Tina Fey'in yükselişinde yeni bir eşik oldu. İlk sezonunda 7 oyuncunun üç aşağı beş yukarı eşit bir ağırlıkla başrollerini paylaştığı dizinin 3 kilit karakteri var. Birincisi Tina Fey'in canlandırdığı başyazar Liz Lemon elbette. Liz Lemon'ın kendi SNL yıllarıyla büyük bir benzerlik oluşturduğunu reddetmiyor Fey. Dizinin bir diğer önemli karakteri ise bir anlamda Liz Lemon'ın anti-tezi konumundaki kanal yöneticisi Jack Donaghy. Alec Baldwin'in canlandırdığı Donaghy 30 Rock'ın hemen her bölümünde senaryodaki çelişkilerin ya da komediye yol açan gerilim noktalarının en önemli müsebbibi. Lemon ve Donaghy arasındaki en büyük gerilim noktası da (en azından dizinin startını veren gerilim noktası) The Girlie Show'a Donaghy tarafından monte edilen ve ilk bakışta programla hiç mi hiç örtüşmeyen Tracy Morgan.

Bu üç karakterin dışında Ally McBeal dizisinden hatırladığımız Jane Krakowski'nin canlandırdığı şöhret düşkünü Jenna Maroney; Fey'in eski arkadaşı Scott Adsit'in oynadığı yapımcı Pete Hornberger ve kafasındaki kamyoncu kasketini asla çıkartmayan çocuk ruhlu yazar Frank Rossitano da dizinin önemli tiplemeleri arasında. Tabii pokerdeki akıl almaz başarısıyla Donaghy'nin asabını bozan saf Kenneth'i ve giydiği son derece seksi kıyafetlerle tüm ekibin başını döndüren asistan Cerie Xerox'u da unutmamak lazım.

Şunu da netleştirmekte fayda var galiba. 30 Rock iki yıldır Emmy ödülleri başta olmak üzere televizyon camiasında, komedi alanındaki ödüllerin birçoğunu silip süpürdü ama dizinin rating sıralamasındaki yeri çok da yukarılarda değil. İzlenme oranları diziyi ilk 100 programın arasına zar zor sokarken her bölümünü de ortalama 5 milyon izleyicinin izlediğini gösteriyor. Bu rakamlar bir dizinin normalde yayın hayatını devam ettirmesine yetmez ama neyse ki 30 Rock çok pahalı bir yapım değil ve aldığı ödüller de NBC'nin duvarlarını daha uzun yıllar süsleyecek gibi duruyor.

SOUNDTRACK

Hazırlayan: Murat Emir Eren
murat.eren@turkuvazdergi.com.tr

Ayrıl da gel

Nick Hornby'nin kült romanından sinemaya uyarlanan "Sensiz Olmaz/High Fidelity" bekleneceği üzere, efsanevi bir soundtrack albüme sahip.

1 You're Gonna Miss Me

İcra: The Thirteenth Floor Elevators Beste: Roky Erickson

Müzik dergilerinin ya da bizim gibi sinema dergilerinin "En İyi" listeleri malumunuz. Günlük hayatında müzik listelerinden kopamayan plak dükkanı sahibi Rob Gordon da tutup kişisel Top 5 Terk Ediliş listesini çıkarıyor. Hikayenin merkezinde bu durum olunca, filmin 60'lı yıllarda kurulan The Thirteenth Floor Elevators'un "Bir zamanlar gururlu bir genç vardı hatırlar mısın" temalı parçası "You're Gonna Miss Me"yle açılması da sürpriz olmuyor tabii.

2 Everybody's Gonna Be Happy

İcra: The Kinks Beste: Ray Davies

Filmin müzikal yükünü sırtlanan sahneleri genellikle Rob'un bitli plakçısı Championship'te geçen sahneler ya da flashback sekanslarıydı. Bu sekanslarda yer alan parçalardan biriyse 60'ların ortasında kurulup, günümüze değin yoluna devam eden İngiliz pop-rock grubu The Kinks'in, en az "You Really Got Me" kadar eğlenceli parçası "Everybody's Gonna Be Happy"ydi.

3 I'm Wrong About Everything

İcra/Beste: John Wesley Harding

Rob ve kişisel Top 5 Terk Ediliş listesine kafadan giren son kız arkadaşı Laura'nın durumu göz önüne alındığında, sözleriyle bir ayrılık öncesi şarkısını andıran "I'm Wrong About Everything" filmin hikayesine cuk oturuyor ve albümdeki yerini sonuna kadar hak ediyor. Şarkının sahibiyse, sahne ismini ileride yeniden anacağımız Bob Dylan'ın bir albümünden alan John Wesley Harding ya da gerçek adıyla Wesley Harding Stace.

4 Oh! Sweet Nuthin'

İcra: The Velvet Underground Beste: Lou Reed

Daha önce de sayfalarımıza defalarca konu olan Amerikalı rock grubu The Velvet Underground'ın 1970 tarihli albümü Loaded'da yer alan bir klasik "Oh! Sweet Nuthin'". Parça "Hiçbir şeyiz", "Hiçbir şeyimiz yok" kabilinden kelamlarla, geçmişini biri dizi terk ediliş olarak hatırlayan Rob'ın düştüğü orta yaş bunalımına göndermede bulunuyor.

5 Always See Your Face

İcra: Love Beste: Arthur Lee

Yine 60'lardan kopup gelen ve Rob Gordon'un küflü tezgahından süzülerek albümdeki yerini alan bir diğer parça da, dönemin ünlü gruplarından Love'ın imzasını taşıyan bu klasik oluveriyor. Arthur Lee'nin vokali, değil En İyi 5 Terk Ediliş'e, 45 tanesine bile üç dakikalığına da olsa ilaç gibi gelebilecek nitelikte çınlıyor üstelik.

6 Most Of The Time

İcra/Beste: Bob Dylan

Filmin bir sahnesinde Rob, Laura'dan özür dilemek ve kendisini bulunduğu cenaze evinden dışarı atmak zorunda kalıyor. İşte adeta gök delinmiş gibi yağmur yağan bu sahnede devreye Bob Dylan giriyor. Parça Dylan'ın 1989 tarihli "Oh Mercy" adlı albümünde yer alıyor. Kaybedilen bir aşka ithaf edilmiş olmasıysa, sahneyi daha da anlamlı kılıyor.

7 Fallen For You

İcra/Beste: Sheila Nicholls

İngiliz şarkıcı ve aynı zamanda söz yazarı (şimdiyse plak şirketi sahibi) hanımefendi Sheila Nicholls, iki albümlük kariyerine "Fallen For You" gibi özel bir parçayı da sıkıştırmayı başarmıştı. Yine filmle içerik bütünlüğü taşıyan, ayrılığa adanmış bir şarkı...

8 Dry The Rain

İcra: The Beta Band Beste: Stephen Mason, John Maclean ve Robin Jones

1996 yılında İngiltere'de kurulan modern efsane The Beta Band, filmde Rob Gordon'un müşterilerine elceğiziyle dinlettiği, dükkanındakileri, grubun "The Three EP's" albümüyle mest ettiği sekansta karşımıza çıkıyordu. Albümün açılış parçası olarak dikkat çeken bu enfes şarkı, Gordon'un pekala çekip giden Laura'ya da ithaf edebileceği bir şarkı aynı zamanda. Neredeyse albümdeki tüm parçalar gibi.

9 Shipbuilding

İcra: Elvis Costello and The Attractions Beste: Elvis Costello ve Clive Linger

Albümün ağır toplarından biri de şüphesiz Elvis Costello and The Attractions. Costello'nun, dalma kendisine eşlik eden grubuyla birlikte kaydettiği ve 1983 yılında piyasaya sürülen "Punch The Clock" albümünde yer alan Shipbuilding, filmde yer almasa da, "Dry The Rain"in ardından gelerek, yeter düzeyde etkili oluyor. Filmle albümün tema bütünlüğüne de zeval vermeden üstelik.

10 Cold Blooded Old Times

İcra/Beste: Bill 'Smog' Callahan

Smog adıyla tanıdığımız Amerikalı underground rock müzisyeni Bill Callahan'ın, 1999 tarihli albümü "Knock Knock"ta yer alan şarkısı "Cold Blooded Old Times" da (sanatçı aynı yıl bu isimde bir single da çıkarmıştı) filmin soundtrack'indeki nimetlerden biri. Parça filmde yer almasa da, gönlümüzdeki yer ayrı.

11 Let's Get It On

İcra: Jack Black Beste: Marvin Gaye ve Ed Townsend

Rob, dükkanından plak çalan gençlerin yer altı tarzı albümünün yapımcılığını üstleniyordu. Bu küçük girişimini, Laura'nın düzenlediği bir partiyle kutlayan Rob, dükkandaki yardımcısı Barry'yi, üste para ödemesine rağmen bu partide sahneye çıkmaması için ikna edemiyordu. Ancak Barry onu, soul üstadı Marvin Gaye'in klasik şarkısı "Let's Get It On"u mükemmel biçimde icra ederek utandırıyordu. Bu sahnede ve albümde yer alan şarkıda, Jack Black'in sergilediği performansı da es geçmemek gerek.

12 Lo Boob Oscillator

İcra: Stereolab Beste: Tim Gane ve Laetitia Sadier

Plak dükkanını yalnızca müzik manyakları ve asosyal plak arşivcileri değil, latif hanımlar da ziyaret ediyor elbette. Bu hanımlardan biriyse, Streolab'ın bu parçası eşliğinde Rob'un cazibesine kapılıveriyor. Şarkı, İngiltere kökenli alternatif müzik grubu Stereolab'ın 1995 tarihli derleme albümü "Refried Ectoplasm"da (Yeniden Kızartılmış Ruh Sıvısı diye çevirebiliriz!) yer alıyordu.

13 Inside Game

İcra: Royal Trux Beste: Neil Hagerty ve Jennifer Herrema

80'li yılların sonunda, o dönem Pussy Galore'dan ayrılan Neil Hagerty ve vokalist Jennifer Herreman tarafından kurulan Royal Trux, filmin soundtrack'ine özel olarak hazırladıkları bu parçalarıyla dahil oluyorlar bu muhteşem seçkiye. Titiz ikilinin bu parçası, yalnızca High Fidelity albümünde yer alıyor.

14 Who Loves The Sun

İcra: The Velvet Underground Beste: Lou Reed

Lou Reed var saz arkadaşları, Rob'ın tüm problemi kendisinde gördüğü, kadınların onu terk etmesinde kendisinin payının kuşkusuz büyük olduğunu idrak ettiği bir sekansta tekrar giriyor devreye ve soruyor: Who Loves the Sun?/Güneşi kim sever? Elbette gerçekleri gizleyecek karanlıkta mutlu mesut yaşarken, ortalığın sonsuz bir ışıkla aniden aydınlanmasından kimse hoşnut olmaz.

15 I Believe (When I Fall In Love It Will Be Forever)

İcra: Stevie Wonder Beste: Stevie Wonder ve Yvonne Wright

Rob, sonunda Laura için derleme bir kaset doldurmaya karar veriyordu ve filmde adı bolca anılan efsanevi müzisyen Stevie Wonder, filmin finalinde bizleri bu ünlü şarkısıyla uğurluyordu. "Sevdim mi tam severim" diyerekten...

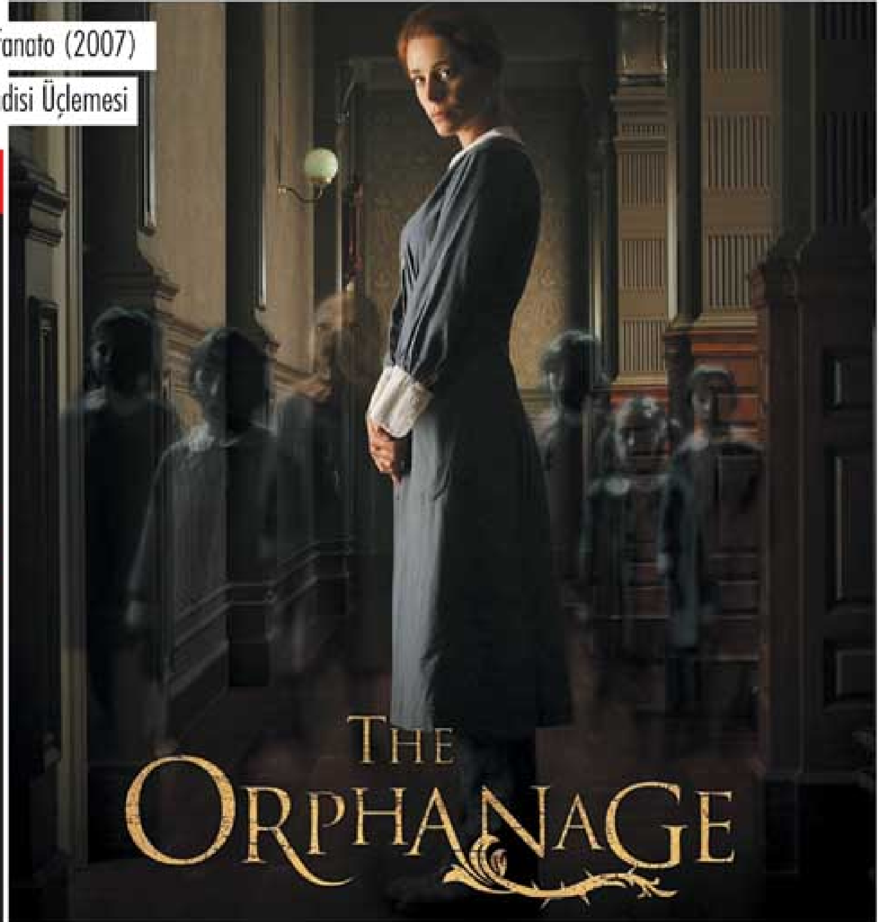
DVD Rehberi

Hazırlayanlar:
Murat Emir Eren, Murat Erşahin

■ Ayın DVD'si: Yetimhane/El Orfanato (2007)

■ Ayın Box Set'i: Yüzüklerin Efendisi Üçlemesi

İÇİNDEKİLER

BOX SET

J.R.R. Tolkien'in romanlarından Peter Jackson'ın sinemaya uyarladığı "Yüzüklerin Efendisi Üçlemesi" uzun süre sonra yeniden piyasada.

GÖMÜLÜ HAZİNELER

2006 yapımı "Born and Bred", yeni Arjantin sinemasından gizli bir başyapıt. Pablo Trapero'nun filmi meraklısına çok şey vaat ediyor.

KLASİK SAHNE

Wes Craven efsanesi "Çığlık"ın, senarist Kevin Williamson'ın usta kaleminden çıkma diyaloglarıyla akıllara kazınan ünlü açılış sahnesi.

DVD KLASİK: Vertigo (1958)

DVD Rehberi

Yetimhane/El Orfanato (2007)

'Ürkütücü' bir sevgi masalı

Yön: Juan Antonio Bayona
Oyn: Belén Rueda, Fernando Cayo, Geraldine Chaplin
Bölge: 2 (Türkiye)
Süre: 105 dk
Ses: Türkçe, İspanyolca 5.1 D.D
Görüntü: Geniş Ekran 16:9
Altyazı: Türkçe
Şirket: Kanal D Home Video
Film: ✪✪✪✪ Ekstralar: -

İlk olarak 27. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nin Geceyarısı Çılgınlığı bölümünde izleyiciyle buluşan İspanya-Meksika ortak yapımı "Yetimhane", En İyi Yabancı Film dalında ülkesi İspanya'nın Oscar adayıydı. Korku gerilim ağırlıklı dramın yönetmeni, Juan Antonio Bayona. Bayona'nın bu ilk uzun metrajlı filminin yapımcısı ise "Pan'ın Labirenti" ile gönüllere taht kuran fantastik sinemanın ustalarından İspanyol sinemacı Guillermo Del Toro. İspanya Oscarları olarak bilinen Goya Ödüllerinde yedi dalda birden ödül kazanan film, anne sevgisi, fedakârlık, kaybetme acısı ve suçluluk duygusu gibi önemli kavramlar etrafında gezinen sağlam bir öyküye sahip. Laura, çocukluğunun en mutlu günlerini geçirdiği deniz kenarındaki yetimhaneyi yeniden açmak ister. Anlayışlı eşi Carlos ve kanında bulunan HIV virüsü yüzünden tedavi gören yedi yaşındaki oğlu Simon ile beraber yetimhaneye geri dönerler. Ailenin hayali, uzun süredir kapalı olan yetimhaneyi restore edip, özellikle engelli ve hasta çocuklar için ideal bir yaşam alanı yaratmaktır. Yeni evlerindeki gizemli atmosfer, küçük Simon'ın hayal gücünü fazlasıyla harekete geçirir. Çocuğun hayali arkadaşları ve ailesine anlattığı tuhaf hikâyeler arttıkça Laura, oğlunun başlangıçta önemsemediği yeni ruh haliyle ilgilenmeye başlar. Harap konakta gizlenmiş olan sırlar açığa çıktıkça Laura, ürkütücü çocukluk anılarıyla yüzleşmeye başlayacaktır. İzleyici de öyle... Başrollerini Belén Rueda, Fernando Cayo ve efsane isim Charles Chaplin'in kızı usta aktris Geraldine Chaplin'in paylaştıkları gizemli ve gerilim yüklü film, bazı sahneleriyle insanı

koltuğundan sıçratacak denli etkileyici. İçerdiği gerilimi, Jack Clayton imzalı "The Innocents", Robert Wise filmi "The Haunting" ve "The Others" gibi klasiklerin izinde, eski tarzda işleyen film için Guillermo Del Toro, yönetmen Bayona'nın son derece yetenekli bir isim ve doğru bir seçim olduğunun altını çizip ekliyor: "Filmi izledikten sonra, çabalarımıza değdiğini anladım. 'Yetimhane', sadece gizemli bir korku filmi değil, temposu mükemmel, görsel stili olağanüstü bir iş. Özel efektlerle izleyiciyi rahatsız etmiyor ve türün klasik sunumuna son derece kişisel bir yorum getiriyor. Sadece gelişen anormal olayları tedirgin edici biçimde ortaya koymakla kalmıyor, aynı zamanda ıstırabı en iyi anlatan öykülerden birine dönüşüyor." Oscar Faura'nın öykünün ruhunu besleyen 'yerinde' görüntü yönetimi, 'iç mekân kullanımı', Fernando Velasquez'in dokunaklı müzik çalışması, mükemmel kurgusu ve titiz yapım tasarımıyla etkileyici ve uzun yıllar akıldan çıkması zor bir film "Yetimhane". Son derece sürükleyici, zaman zaman tedirgin edici ama hepsinden öte insanı hüzne boğan duygusal bir korku denemesi olan yapımı, türün hayranları haricinde klasik dramları beğenenler de kaçırmamalı. Ruhunu yitirmiş, klişe Hollywood gerilimlerinden ve ısıtılıp ısıtılıp önümüze koyulan Uzak Doğu korku filmlerinin yeniden çevrimlerinden farklı, düşünsel derinliğe sahip bir film var karşımızda. Bir yanıyla çocuk masumiyetinin tehlikeli sınırlarına da dikkat çeken yapım, hayalet öykülerini, sevgi, fedakârlık ve anlayış kavramları içinde eritip, annelik zor zanaat dedirtiyor.

Ruhunu yitirmiş klişe Hollywood gerilimlerinden ve ısıtılıp ısıtılıp önümüze koyulan Uzak Doğu korku filmlerinin yeniden çevrimlerinden farklı, düşünsel derinliğe sahip bir film.

Murat Erşahin

BUNU BEĞENDİYSENİZ

Ruhların Karnavalı
Carnival of Souls (1962)

Bugün korku filmi sevenler arasında bir efsaneye dönüşen Herk Harvey klasiği "Carnival of Souls", "Yetimhane" ve benzeri ani dönüşlere sahip gerilimlerin atalarından biri. Geçirdiği bir kaza sonrası yaşamı kabusa dönen Mary'nin öyküsünü anlatan yapımın sürprizli senaryosu birçok yönetmene ilham kaynağı olmuştu.

Diğerleri
The Others (2001)

Alejandro Amenabar'ın Hollywood'da yönettiği ilk ve tek film "Diğerleri", "Yetimhane"nin yakın tarihli akrabalarından biri. Büyük bölümü, filmde anlatılan ailenin yaşadığı evde ve etrafında geçen hikâye, ürkütücü olduğu kadar dokunaklı da. Hâlâ görmeyenler için "Yetimhane" bir vesile olursa ne âlâ.

Cronos (1993)

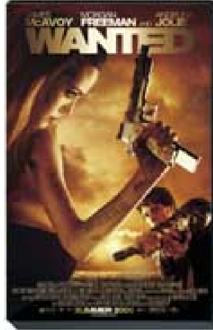
Guillermo Del Toro yapımcılık yaptığı filmlerde de bir şekilde kendisini hissettiren bir sinemacı. Kendisinin ilk filmi "Cronos" ile "Yetimhane" arasındaysa özellikle mekan tasarımları açısından bir yakınlık sözkonusu. Her ikisinin de yönetmenlerinin ilk filmi olması, iki filmi yaklaştıran bir diğer unsur.

Wanted (2008)

Şık, stilize ve nefes kesici.

Yön: Timur Bekmambetov
Oyn: James McAvoy, Angelina Jolie, Morgan Freeman
Bölge: 2 (Türkiye)
Süre: 110 dk.
Ses: İngilizce 5.1 D.D
Görüntü: Geniş Ekran 2.35:1
Altyazı: Türkçe
Şirket: Kanal D Home Video
Film: ✪✪✪◡ Ekstralar: ✪✪

Timur Bekmambetov adını ilk olarak 2004 tarihli "Nochnoy Dozor/Nightwatch/Gece Nöbeti" ile duyduk. Ardından 2006'da "Dnevnoy Dozor/Daywatch/Gündüz Nöbeti" ile bizi şaşırtmaya kaldığı yerden devam etti. Özgün, farklı bir yanı vardı her iki filmin de. Slav duyarlılığı ve oturmuş bir Doğu Avrupa bakısıyla Hollywood tarzı aksiyonu buluşturmuştu Bekmambetov. Sovyetler Birliği'nde eğitim görmüş Kazak asıllı sinemacı, fotoğraf, tiyatro ve sinema okumuş. 1994'de Karlovy Vary Film Festivali'nde "Peshavarskiy vals" adlı filmiyle En İyi Yönetmen ödülünü kazanmış. Öyküsündeki karakterlere özel efektlerden daha çok güvendiğini söylüyor. Ülkesindeki gişe başarıları ve türe yaklaşımı 'Yeni Dünya'nın ilgisini çekiyor. O da çaresiz 'sistem'e uyuyor ve Hollywood'dan gelen daveti kabul ediyor.

"Wanted", büyük bir prodüksiyon. Bir çizgi roman serisinden beyazperdeye uyarlanmış. Öyküsü, "3:10 to Yuma" ile tanıdığımız Derek Haas ve Michael Brandt tarafından yazılmış. Kadroda, Angelina Jolie gibi bir 'süper yıldız', Morgan Freeman, Terence Stamp, Thomas Kretschmann gibi usta aktörler ve başrolde "Atonement/Kefaret" ile büyük ses getiren 1979 doğumlu İskoçyalı aktör James McAvoy var. Bekmambetov, kendinden bekleneni başarmış. İyi ile kötünün bitmek bilmez savaşından kadere, içimizde saklı diğer 'ben'den, özgür iradeye, cesaretten onura, bir dizi kavram ve meseleyi, fantastik bir bakışla, aksiyonun sınırlarını zorlayarak ve öyküsüne dramatik bir gerilim katarak işlemiş. Wachowski kardeşlerin 1999'da "The Matrix" ile açtığı güvenli yoldan ve Hollywood'daki geniş kasada saklanan, aksiyona yeni bir ruh ve stil kazandıran formüllerden fazlasıyla faydalanmış. Amerikalılar için 'yok olmaz' bir tür olan 'western'e de saygılarını sunan film, biçim olarak son derece şık ve yenilikçi. Öyküsüne stilini tam anlamıyla yedirmiş. Görüntü yönetimi, görsel efektler, ses, ışık, kusursuz. Genel anlamda teknik ekip birinci sınıf bir iş çıkarıyor. 'Katiller birliği' adlı gizli bir örgüt etrafında gelişen heyecan ve hareket yüklü bir aksiyon bombası. Öykünün inandırıcılığı ise kahramanımızın dış sesiyle destekleniyor. Bir tren sahnesi var ki, uzun yıllar akıldan çıkması zor. Son derece eğlenceli, açılış sahnesinden son jeneriklere dek heyecanla izlenen, 'adrenalin' yüklü bir seyirlik.

Murat Ersahin

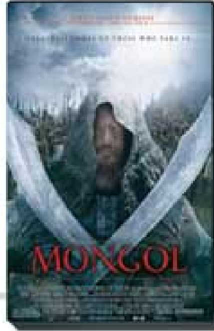

Cengiz Han/Mongol (2007)

Bir köle ve bir imparator.

Yön: Sergei Bodrov
Oyn: Tadanobu Asano, Khulan Chuluun
Bölge: 2 (Türkiye)
Süre: 120 dk
Ses: Türkçe 2.0, Moğolca 5.1, Tayca 5.1 D.D
Görüntü: 16:9 Geniş Ekran, 1:78:1
Altyazı: Türkçe
Şirket: As Sanat
Film: ✪✪✪◡ Ekstralar: ✪

Köleyken, imparatora dönüşen gerçek bir savaşçının, onurlu bir erkeğin, dünyanın neredeyse yarısını fetheden Moğol İmparatorluğu'nun kurucusu Cengiz Han olarak bilinen Timuçin'in öyküsü... Moğol dilinde çekilen Kazakistan-Almanya-Rusya ortak yapımının yönetmeni, 1996 tarihli "Kafkas Mahkûmu" ile tanınan Rus yönetmen Sergei Bodrov. Kazakistan adına En İyi Yabancı Film Oscarı için yarışan "Cengiz Han", göçebelerin hayatını, çetin topraklardaki yaşam kavgasını, iktidar savaşlarını, zorlu coğrafyanın çelik gibi güçlü kadınlarını -ki Cengiz Han'ın eşi Börte, filmde çok önemli bir yere sahip ve aynı "Tuya'nın Evliliği" filmindeki Tuya gibi güçlü bir kişilik-, kahramanlığın ne olup olmadığını çok güçlü bir sinematografiyle anlatıyor. Cengiz Han rolünde usta Japon aktör Tadanobu Asano çok iyi. Ülkemizde Tarkan'ın düşmanı olarak bilinen 'Camoka'yı canlandıran Çinli Honglei Sun ve Börte'yi oynayan Khulan Chuluun unutulmaz birer performans sergiliyorlar. Alınyazısı, kararlılık, direnç, fedakârlık, sevgi, sabır, güven, kardeşlik ve kanla sulanan bozkırlarda bir kahramanlık destanı. Eğer idealleri olan bir önder olarak doğmuşsan ve yanında buna inanan güçlü bir kadın varsa, ömür boyu bir köle olarak kalmana imkân olmadığını, tarihsel bir öyküde sapasağlam bir sinema ile anlatan filmin, bir üçlemenin ilk ayağı olduğunu da belirtelim. Üstün sinematografisi, oyunculukları ve genel atmosferiyle ülkemiz sineması adına 'imrenilecek' bir yapım olan "Cengiz Han"ı mutlaka izleyin. **Murat Erşahin**

GÖZLERİMİZ YOLLARDA

Başarının Tatlı Kokusu
Sweet Smell of Success (1957)

Alexander Mackendrick'in, Ernest Lehman imzalı ünlü romandan sinemaya uyarladığı "Sweet Smell Of Success", klasik Amerikan sinemasının en önemli örneklerinden biri. Başrol oyuncuları Burt Lancaster ve Tony Curtis'in müthiş performanslarının yanı sıra, muazzam senaryosuyla da dikkat çeken yapım, çekildiği dönemin çok ilerisinde bir modern kara film havasına da sahip. Hali hazırda ülkemizde bir DVD'sinin bulunmamasıysa arşivciler açısından büyük eksiklik.

Dehşet Yolcuları
Le Salaire de la peur (1953)

"Le Duel", "Diabolique" ve "La Verite" gibi önemli filmlerin usta yönetmeni Henri-Georges Clouzot'nun başyapıtı "La Salaire de la peur" da ülkemizde orijinal DVD'si bulunmayan filmlerden. Film, her an patlamaya hazır bir madde olan nitrogliserin taşıyan dört kamyon şoförünün hikayesini anlatır. En ufak bir yanlışlıkta ölümle sonuçlanabilecek bu yolculuk, hepsi için bir sinir harbine dönüşür; tabii biz izleyenler için de...

Not: Sizler de, beklediğiniz, DVD reyonlarında görmek istediğiniz filmlerin isimlerini yazıp bize gönderin, bu köşede yer verelim.
Mail adresimiz: sinema@turkuvazdergi.com.tr

DVD Rehberi

Kızkardeşim Evleniyor/Margot at the Wedding (2007)

En çok yaraladıklarımız, en sevdiklerimizdir

Yön: Noah Baumbach
Oyn: Nicole Kidman, Jennifer Jason Leigh, Jack Black
Bölge: 2 (Türkiye)
Süre: 93 dk
Ses: Türkçe 2.0, İngilizce 5.1 D.D
Görüntü: 16:9 Geniş Ekran
Altyazı: Türkçe
Şirket: Kanal D Home Video
Film: ✪✪✪✪ Ekstralar: ✪✪

Noah Baumbach, hikâye anlatmayı iyi biliyor; özellikle de insana dair hikayeleri... En İyi Orijinal Senaryo dalında Oscar adayı olduğu "Mürekkep Balığı ve Balina"nın ardından yine bir aile ve insan öyküsü anlatıyor bize. Seyircinin boğazına ve yüreğine kaskatı otururken, anlamsızca gülümseten bu bağımsız film, bir anne-oğulun, iki kız kardeşin, eşlerin, eş adaylarının, yeğenlerin, hatta komşuların öyküsü. Aralarına mesafe girmiş iki kız kardeş, birinin düğünü için yeniden bir araya geliyorlar. Hayatları allak bulak ikisinin de... Dünyaya bakışları, algılayışları, beklentileri farklı. Biri evlenmek, diğeri eşinden ayrılmak üzere. Yanında ergenlik dertleriyle meşgul çocuğuyla kardeşinin evine gelen nevrotik abla, önce damat adayını beğenmiyor, sonra bir türlü hesaplaşamadığı kardeşiyle, hatta komşularla karşı karşıya kalıyor. Öylesine bir birliktelik yaşadığı adamı, ayrılma kararı aldığı eşini, çok sevdiği ama 'hayata farklı noktalardan baktığı' kız kardeşini, hatta çocuğunu bile geride bırakmak üzere... Sevmek ve acı çekmenin beyazperdeye bu denli içtenlikle yansıdığı az sayıda filmden biri "Kızkardeşim Evleniyor". Kopuşun o tarifsiz ve tanımsız süreci... Sadece sevdiklerinden değil, kendinden de uzaklaşma süreci; eski senden, alışkanlıklarından, beğenilerinden, tercihlerinden, tutkularından, aşklarından, kavgalarından ve düşlerinden... Baumbach filmini, çok sevdiği Eric Rohmer'e adamış. Usta yönetmenin 1983 yapımı "Pauline Plajda/Pauline at the Beach"ine ithaf etmiş filminin adını. Nicole Kidman, Margot rolünde en iyi performanslarından birini sergiliyor. Beyazperdenin en yetenekli aktrislerden Jennifer Jason Leigh, kız kardeş Pauline rolünde müthiş. Damat adayı Malcom'ı canlandıran Jack Black, duygusuz çehresini, yine konuşturuyor. Yan rollerde de büyük isimler var. John Turturro ve Ciaran Hinds, alçak sesle döktürüyorlar. Bozulan ilişkiler, açığa çıkan sırlar, onarılan veya sonsuza dek yok olan hisler, fazla sevilesi, kabul edilesi veya bağışlanası olmayan bu sıradan insanları yakın bulmanızı sağlıyor. Adına empati dedikleri şeyi kurmanın zaten lüzumlu olmadığı bu gerçekçi, sade ve yürek yaralayan film, bize bizi gösteriyor. Filmin DVD'sinde yönetmen Noah Baumbach ve başrol oyuncularından Jennifer Jason Leigh ile yapılmış bir söyleşi de yer alıyor.

Murat Erşahin

Mamma Mia! (2008)

ABBA'nın sihirli armonisi eşliğinde...

Yön: Phyllida Lloyd
Oyn: Meryl Streep, Pierce Brosnan, Julie Walters, Colin Firth
Bölge: 2 (Türkiye)
Süre: 112 dk
Ses: İngilizce 5.1, Türkçe 5.1, Rusça 5.1 D.D
Görüntü: 16:9 Geniş Ekran, 2:40:1
Altyazı: Türkçe
Şirket: Kanal D Home Video
Film: ✪✪✪ Ekstralar: ✪✪✪✪

Bir Yunan adasında motel sahibi olan özgür ruhlu Donna, kızını tek başına yetiştirmiştir ve artık onu evlendirmek üzeredir. Kızının düğünü için iki eski arkadaşını yanına çağıran Donna, geçmiş günleri yad etmek adına dostlarıyla beraber Donna and the Dynamos adlı eski müzik grubunu yeniden bir araya getirir. Donna bu işlerle uğraşırken kızı Sophie de boş durmaz ve adaya üç sürpriz konuk çağırır. Babası ile hiç karşılaşmamış olan Sophie, babası olması muhtemel üç adamı düğününe davet etmiştir. "Mamma Mia!", kuşkusuz çok keyifli bir sürpriz. 1999'dan bu yana sahneye konulduğu her yerde büyük beğeni ile karşılanan ve bir klasiğe dönüşen aynı adlı ünlü müzikalden beyazperdeye uyarlanan film, 70'li yılların efsane grubu ABBA'nın birbirinden ünlü şarkılarından oluşuyor. Meryl Streep, Pierce Brosnan, Colin Firth, Julie Walters ve Stellan Skarsgard gibi usta oyuncuların başrolleri üstlendikleri romantik müzikal, özellikle İsveçli grup ABBA'nın ve türün hayranları adına bir mecburiyet. Çekimleri iki Yunan adası ve İngiltere'de gerçekleştirilen keyifli filmin orijinal müziklerini bizzat ABBA üyeleri imzalamışlar. Oyun yazarı Catherine Johnson tarafından kaleme alınan müzikal, geçtiğimiz Ekim ayı içerisinde ülkemizi de ziyaret etmiş ve beğeniyle karşılanmıştı. Fenomen müzik topluluğu ABBA'nın yürek ısıtan ve insanı tarifsiz bir nostaljiye sürükleyen unutulmaz şarkıları eşliğinde, eğlenceli bir hikaye, eşsiz bir koreografi, dans ve sıcacık bir Ege büyüsü... Filmin DVD'sinde ekstra namına geniş seçenekler mevcut. Diskte, yönetmenin filmografisi, filmin yapım öyküsü, ABBA'ya ait Gimme Gimme Gimme klibi, filmde yer almayan parça Name of The Game'in yer aldığı bölüm, çıkarılmış sahneler, çekim hataları, Bir Şarkıcı Olmak adlı özel bölüm, Filme İçeriden Bir Bakış adlı bölüm ve Bir Müzikal Parçasının Anatomisi adlı, filmdeki sahnelerin taşarı aşamasını anlatan bir bölüm de mevcut.

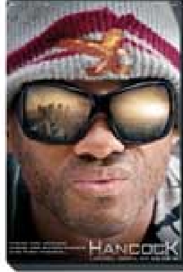
Murat Erşahin

Hancock

Kahramansan kahramanlığını bil!

Yön: Peter Berg
Oyn: Will Smith, Charlize Theron, Jason Bateman
Bölge: 2 (Türkiye)
Süre: 88 dk.
Ses: Türkçe 2.0, İngilizce 5.1 D.D
Görüntü: Geniş ekran 2:20:1
Altyazı: Türkçe
Şirket: Tiglon/Sony BMG
Film: ✪✪◡ Ekstralar: ✪✪✪

Sinema dünyası hep çizgi romanlardan süper kahraman araklayacak değil. Bu kez, yönetmen Peter Berg ve ekibi kendilerine has bir süper kahraman yaratmak istemişler. Ortaya çıkansa işinde gücünde, erdemli bir kahraman değil, daha çok bir sokak serserisi ya da bir capaero dansçısı görünümündeki Hancock olmuş. Hancock, özel güçlere sahip, son derece güçlü bir adamdır. Lakin huysuz kişiliği nedeniyle, halk tarafından yaptığı iyilikler hep yanlış anlaşılır. Buna bir de öfkesine hakim olamayarak sergilediği bazı uyumsuz davranışlar da eklenince, hem halkın hem de güvenlik güçlerinin gözünde o ilk günlerdeki ışıltısını yitirir. Bunun üzerine serkeş süper kahramanımız, bir gazeteci olan Ray'in yardımını kabul edecektir. Hancock, böylelikle imajını düzeltebilmeyi umar... Filmde Will Smith'in son derece başarılı bir komedi performansı sergilediğini söylemek mümkün. Yönetmen Peter Berg de, mizahın dozajında belli bir standardı yakalayıp, 88 dakikalık süre dahilinde seyir zevki sağlamayı başarıyor. Ancak film, süper kahraman mitiyle inceden dalga geçmek için yola çıkıp, yolun bir noktasında sistemle uyumsuz kahramanı evcilleştiren muhafazakar filmlere benziyor, bu açıdan can sıkıyor. Filmin DVD'siyse ekstralar açısından bir hayli zengin. Hancock'un yapım öyküsü, filmin özel efektleriyle ilgili detaylı bir kamera arkası belgeseli, dublörlerle ilgili özel bir bölüm, yönetmen Peter Berg'in çalışma stiliyle ilgili bir kamera arkası çalışması ve fragmanlar diskin nimetleri arasında yer alıyor.

Murat Emir Eren

Kurt Kapanı/Wolf Creek (2005)

Tüyleri diken diken eden gerçek bir öykü

Yön: Greg Mclean
Oyn: John Jarratt, Nathan Phillips, Cassandra Magrath
Bölge: 2 (Türkiye)
Süre: 95 dk.
Ses: Türkçe 5.1, İngilizce 5.1 D.D
Görüntü: 1.85:1 Anamorphic Geniş Ekran
Altyazı: Türkçe
Şirket: Sony BMG
Film: ✪✪✪◡ Ekstralar: -

Üç üniversite arkadaşı Liz, Kristy ve Ben, tatillerini değerlendirmek üzere Wolf Creek Ulusal Parkı'ndaki gizemli meteor kraterini görmeye giderler. Geri döndüklerinde arabalarının çalışmadığını fark ederler. Hiç kimsenin olmadığı bu kocaman ıssız alanda çaresizce kendilerini kurtaracak birilerini beklemeye karar verirler. Hava kararmaya başladığında, yörenin yerlisi olan bir adam gençleri kamyonuyla kurtarır. Sabah olduğunda ise, adamın, arabalarını tamir etmek ve onların gitmelerine izin vermek gibi bir niyeti olmadığı gerçeği ile karşılaşırlar. Üç arkadaş bir kaçış yolu ararken, inanılmaz, vahşet dolu bir gerçekle yüz yüze geleceklerdir. İzleyici karşısına ilk olarak bağımsız yapımların kalesi sayılan Sundance Film Festivali'nde çıkan, aynı yıl Cannes'da Yönetmenlerin On Beş Günü bölümünde gösterilen Avustralya yapımı, gerilim ve korku içeren, son derece tedirgin edici bir öykü anlatıyor. Gerçek bir öyküden beyazperdeye uyarlanan filmi, en son devasa bir timsahın saldığı dehşeti öyküleyen "Rouge/Nehrin Dişleri" adlı korku-gerilime imza atan Greg McLean yönetmiş. Birbirinden yetenekli genç oyunculara eşlik eden isim Avustralyalı deneyimli karakter oyuncusu John Jarratt. Avustralya'nın ıssız boşluğunda her yıl 30.000 kişinin kaybolduğu bilgisiyle başlayan film, bu insanların 3000 tanesinin izine kesinlikle rastlanmadığının altını çiziyor. Ürkütücü bilgiler ışığında gerçekten son derece vahşi ve gerçekçi bir öyküyü başarıyla anlatan, karanlık yanı ağır basan film, etkileyici ve sarsıcı bir deneyim.

Murat Erşahin

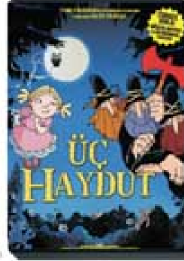
DVD Rehberi

Üç Haydut/The Three Robbers (2007)

Devrimci bir animasyon

Yön: Hayo Freitag
Seslendirenler: Müşfik Kenter, Oya Küçümen
Bölge: 2 (Türkiye)
Süre: 75 dk.
Ses: Türkçe 5.1, Almanca 5.1 D.D
Görüntü: 1.85:1
Altyazı: Türkçe
Şirket: A.E. Film
Film: ✪✪✪✪✪ Ekstralar: ✪✪

"75 **dakikalık** Alman yapımı animasyon, her şeyiyle çok önemli bir film, son derece gerçekçi bir masal... Büyüsünü kaybeden günümüzün dünyası için adeta bir yara bandı. Bütün değerlerin bozdurulduğu, her şeyin içinin boşaltıldığı, bütün önemli şeylerin önemsizleştirilip çürümeye bırakıldığı, sevgisiz, buz gibi, bencil, kötü bir dünyada nefes alıp veriyoruz. Alınıp satılıyor her şey. Çocuklara yalanlar söyleniyor, gözyaşları aktıkça savaşlar ve yıkım da artıyor. Umutlarımızı, düşlerimizi, en önemlisi masumiyetimizi yitirdik... "Üç Haydut", anlattığı her şeyden öte, bize yeniden masumiyetimizi hatırlatıyor. Ünlü Fransız illüstratör ve yazar Tomi Ungerer'in 1961 tarihli aynı adlı çocuk kitabı, Alman animasyon ustası Hayo Freitag tarafından beyazperdeye uyarlanmış. Evvel zaman içinde karanlık ormanlarda yaşayan üç haydut ve onların hayatına giren minik Tiffany... Yetimhanedeki çocuklar, onları birer köle gibi çalıştıran hırslı, despot, kötü teyze, onun insanlıktan çıkmış işbirlikçi yardımcısı ve dünyanın hali... Sömürüyle ortaya çıkan kâr, zalim ve acımasız kapitalizm, sevgisizlik, adaletsizlik, yalnızlık, tatminsizlik ve yozlaşma... Küçücük yetimleri bir parça pancar küspesi karşılığı çalıştıran hırsız teyze karşısında etik değerleri savunan eski zaman adamı üç haydut, kaba saba koca adamların, geçmişin sindirilmiş, sevgisiz yetimlerinin yüreklerini ısıtan sevimli öksüz kız, karanlık ormanın gözleri baykuşlar, böcekler, salyangozlar, çiçekler, ağaçlar ve gökyüzünde her şeye şahit olan bilge 'ay dede'...

Murat Erşahin

Köstebek/The Insider (1999)

Modern bir klasik...

Yön: Michael Mann
Oyn: Al Pacino, Russell Crowe
Bölge: 2 (Türkiye)
Süre: 157 dk.
Ses: Türkçe, İngilizce 5.1 D.D.
Görüntü: Geniş Ekran 2.35:1
Altyazı: Türkçe, İngilizce
Şirket: Tiglon
Film: ✪✪✪✪✪ Ekstralar: ✪✪

Michael Mann'in hemen her filmi erkek egosunun zaaflarını ifşa etmek üzerine kuruludur. Benzer filmlerdeki "racon kesme" hâllerinden ziyade, Mann'in sinemasal evreninde erkekler yavaş yavaş özgüvenlerini yitirirler. Etrafa çaktırmasalar bile kameradan saklayamazlar durumu. Çoğunlukla iki zıt kutuptaki erkek birbirlerini dengelerler. Bazen çatışırlar, bazense birbirlerine destek olurlar. Gerçek bir hikâyeden uyarlanan "Köstebek"te (The Insider) de durum farklı değil. Köşeye kıstırılmış ve çaresiz Jeffrey Wigand (Russell Crowe), kendisini işten çıkartan şirketin sırlarını saklamakta zorlanıyor. Tam bu anda kaşarlanmış gazeteci Lowell Bergman (Al Pacino) imdadına yetişiyor. Bergman, sigara sektörünün sırlarını Wigand'ın ağzından bir bir alırken iki erkek dost ve düşman rolleri arasında gidip geliyorlar.
Gösterime girdiği dönemde pek çok özelliği yanında, sigara şirketlerinin gerçek yüzünü de ortaya çıkardığı için takdir toplamış olan "Köstebek"in esas derdi bu değil aslında. Mann bu hikâyeyi kendi sinemasına çok uygun olduğu için anlatmayı seçmiş sanki. Başka bir yönetmenin elinde ağır aksak bir drama dönüşebilecek olan "Köstebek", Mann'in tarzıyla dört başı mamur bir gerilime dönüşüyor. Hikâye yapısında bu türe ait tipik özellikler bulunmasa bile, hemen her sahne yoğun bir gerginlik duygusu taşıyor. Burada filmin görüntü yönetmeni Dante Spinotti kadar, Wigand'ın huzursuzluğu ve dengesizliğini eksiksiz şekilde perdeye taşıyan Crowe'u da takdir etmek gerekiyor. Uzun lafın kısası, yetmişli yılların "Yeni Hollywood" filmlerinin konvansiyonel sinemayla, yenilikçi bir görsel tarzı birleştiren ruhunu çağıran "Köstebek" sadece Michael Mann'in değil, 90lı yıllar Amerikan sinemasının da doruk noktalarından birisi. Filmin DVD'sinde ekstra olarak sadece bir yapım belgeseli bulunuyor.

Engin Ertan

Kıyamet Öyküleri/Southland Tales (2007)

Bir şans daha verin.

Yön: Richard Kelly
Oyn: Dwayne Johnson (The Rock), Sarah Michelle Gellar
Bölge: 2 (Türkiye)
Süre: 1145 dk.
Ses: İngilizce 5.1 D.D.
Görüntü: Geniş Ekran 2.35:1
Altyazı: Türkçe
Şirket: Tiglon
Film: ✪✪✪ Ekstralar: ✪✪

"**Donnie Darko**" ile tanıyıp sevdiğimiz Richard Kelly, uzun süre beklenen ikinci filmi "Kıyamet Öyküleri" (Southland Tales) ile gerçek bir hüsran yaşamıştı. Şaşırtıcı şekilde Cannes Film Festivali'nde yarışmaya kabul edilen "Kıyamet Öyküleri", ilk gösterimi ertesinde eleştirmenlerin hışmına uğramış ve acilen tekrar elden geçirilmek üzere kurgu masasına yollanmıştı. Açıkçası bir yıla yakın süren yeniden kurgulama ve yeni sahneler ekleme işlemi de filmin akıbetini pek değiştirmedi. 2007 yılı sonunda vizyona giren "Kıyamet Öyküleri", ticari gösteriminde de ne seyircilere, ne de eleştirmenlere yaranabildi. Aslında Kelly'nin bu filmle ilgili temel hatası projenin oluşturulma aşamasından kaynaklanıyor. İçine girilmesi neredeyse imkânsız bir hikâye anlatan "Kıyamet Öyküleri", internet sitesi ve birkaç grafik romanla desteklenecek bir saga olarak tasarlanmıştı. Fakat projenin diğer ayakları sonuca ulaşmayınca film tek başına seyirciye pek bir şey ifade edemedi. Diğer yandan Kelly, "Kıyamet Öyküleri"nin evrenini kurarken belli ki bilinçli bir tercihle bazı bilgileri seyircisine vermiyordu. Amaç boşlukları seyirciler tarafından doldurulacak bir efsane yaratmaktı. DVD formatı belki de bu filmin hedeflediği etki için en uygun ortam. Böylece isteyenler filmi tekrar tekrar izleyebilir, yeni referanslar yakalayabilir, yapboz benzeri dağınık dramatik yapısını çözebilirler. Hatta bakarsınız birkaç yıla kalmadan "Kıyamet Öyküleri" bir kült filme bile dönüşebilir. Zamanla ekstra bir değer kazanacağı konusunda kesin bir kehanet yapamasak bile, en azından asla abartıldığı kadar kötü bir film olmadığını söyleyebiliriz "Kıyamet Öyküleri"nin. **Engin Ertan**

Chiko (2008)

Yön: Özgür Yıldırım
Oyn: Denis Moschitto, Moritz Bleibtreu, Volkan Özcan
Şirket: Sony BMG
Film: ✪✪✪◡
Ekstralar: ✪

Almanya doğumlu genç yönetmen Özgür Yıldırım'ın Berlin Film Festivali'nde de beğeni ile karşılanan filmi "Chiko", son derece kişilikli bir 'ilk' film. Devamlılığı, kurgusu, öykülemedeki başarısı, yapımcılığını Fatih Akın'ın üstlendiği filmin 'gerçekliğini' besliyor. Oyuncular da fevkalade. Başrol oyuncusu Denis Moschitto'nun yanı sıra, artık iyice ustalaşan Alman aktör Moritz Bleibtreu, Volkan Özcan ve Reyhan Şahin akılda kalıcı performanslar sergiliyorlar. Chiko lakaplı İsa ve yakın arkadaşı Tibet, Hamburg'da mahalle arasında esrar satarken işi büyütmek isterler ve kendilerini içinden çıkılması zor, derin bir kuyunun içinde bulurlar. Diskte ekstra olarak sadece fragman yer alıyor. **M. E.**

Üç Hanedan: Ejderin Dirilişi Three Kingdoms (2008)

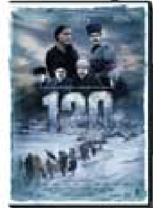
Yön: Daniel Lee
Oyn: Andy Lau, Maggie Q
Şirket: Kanal D Home Video
Film: ✪✪✪ Ekstralar: -

14. yüzyılda kaleme alınan ve Çin edebiyatının dört büyük klasiğinden biri kabul edilen romanın beyazperde uyarlaması, Çin-Güney Kore-Hong Kong yapımı tarihi bir aksiyon. Ünlü eser, M.S. 169'da başlayıp 280'de sona eren dönemi, yani Han hanedanlığının yıkılıp 'üç krallık' döneminin başlamasını ve uzun, kanlı savaşlar sonucu Çin'in yeniden birleşmesini anlatır. Film, ülkesinin birliği ve barışı için savaşıp, Çin'de efsanevi bir kahramana dönüşen Zhao Zilong'un öyküsüne odaklanıyor. Çin kültürü üzerinde derin bir etkisi olan eser, birçok bilgisayar oyununa kaynaklık edip, TV filmi ve dizisi formatında da izleyiciyle buluşmuştu. Kostüme filmlerden hoşlananlar kaçırmamalı... **M. E.**

120 (2008)

Yön: Özhan Eren, Murat Saraçoğlu
Oyn: Özge Özberk, Cansel Elçin, Burak Sergen
Şirket: Kanal D Home Video
Film: ✪✪✪ Ekstralar: ✪✪✪

1914 yılında, Van'dayız. Rusya ile süren savaş sırasında cephanesi biten birliklere mühimmat sağlamak zaruri duruma gelmiştir. Ancak Van'da çetin kış şartları hüküm sürmektedir, her yer kar altındadır. Yapılacak tek şey, cephaneyi yayaların taşımasıdır fakat şehirde hiç asker kalmamıştır. Resmi görevliler ve eli silah tutan çok az sayıda erkek de, şehri ve ailelerini çetelere karşı korumak zorundadırlar. Tek seçenek, cephanenin çocuklar tarafından taşınmasıdır. Bu zorlu görev için 12-17 yaşları arasında değişen 120 çocuk seçilir. Fakat bu tehlikeli yolculuk, bir ölüm-kalım savaşından başka bir şey değildir. Van'da anıtı dikilmiş olsa da, tarihin tozlu raflarında kalmış büyük bir kahramanlık destanın beyazperdede yer alması önemli. **M. E.**

Yüzüklerin Efendisi Üçlemesi
The Lord of the Rings Trilogy

Orta Dünya'dan çıkış yok

Son on yılın en heyecan verici sinema olayı kuşkusuz "Yüzüklerin Efendisi" (The Lord of the Rings) üçlemesiydi. J.R.R. Tolkien'in efsane romanını sinemaya uyarlama görevini üstlenen Peter Jackson, çoğu sinemasever kadar, kendisinin de hayalini gerçekleştirmiş bulundu. Romanın bazı fanatik hayranları kimi kısımlara itiraz etmekten geri durmadılar ama en nihayetinde Jackson'ın fazlasıyla sadık ve olabilecek en kusursuz uyarlamaya imza attığı konusunda çoğunluk hemfikirdi.

Bu iddialı proje öncesinde düşük bütçeli ve aşırı şiddet içeren korku/komedi filmleriyle tanınan Jackson, özellikle kült film meraklıları arasında hatırı sayılır bir üne sahipti. Yönetmenin kendi ülkesi Yeni Zelanda'da çekilen "Yüzüklerin Efendisi", tahmin edilenin çok altında bir bütçeyle (üç film toplamda 280 milyon dolara mal olmuştu) kotarılmasıyla da şaşırtıcıydı. Ortaya çıkan sonuç görsel efektlerden oluşan bir gövde gösterisinden ziyade, en ince detayına kadar itinayla tasarlanmış bir evrendi.

Tolkien'in üç bölümden oluşan romanına benzer şekilde tasarlanan üçleme bir seferde çekildi, ancak filmler birer yıl arayla vizyona girdiler. Her filmin post-prodüksiyon işlemleriyse vizyon tarihleri arasındaki birer yıllık süreçlerde gerçekleşti. Açıkçası filmleri birbirinden bağımsız olarak düşünmek neredeyse imkânsız olduğu için, seçip bir tanesini öne çıkartmak gerçekten zor. 2001-2003 yılları arasında sinema dünyasının ziyadesiyle üçlemenin o yıl gösterime giren halkasıyla meşgul olduğunu hatırlıyorsunuzdur. Her filmin kendi içerisinde unutulmaz pek çok sahne ve tasarım barındırdığını da eklemek gerek. Yine de tüm üçleme içerisinde kişisel favorilerimizi saymak gerekirse; Gollum animasyonu (Andy Serkis'in performansını da unutmamak kaydıyla) ve Miğfer Dibi Savaşı sahnesi hemen akla geliyorlar.

Elbette filmlerin kendileri kadar, yapım aşamaları da uzun süre konuşulmuştu. Dolayısıyla "Yüzüklerin Efendisi" deneyimi üçlemenin çoğu hayranı için sinema salonlarında bitmedi. Hem filmleri tekrar tekrar izlemek, hem de Orta Dünya'nın perdeye taşınma hikâyesine tüm detaylarıyla vakıf olabilmek için DVD baskıları heyecanla beklenmekteydi. Daha önce ayrı DVDler şeklinde piyasaya sürülen "Yüzüklerin Efendisi" üçlemesi, şimdi tek bir box set olarak hayranlarına sunuluyor. Bu sette daha önceki DVDlerde olan ekstralar mevcutlar. Üçlemenin ilk filmi olan "Yüzük Kardeşliği"nin

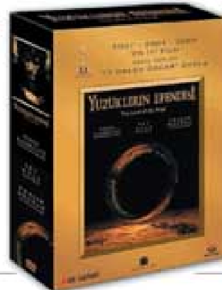

(The Fellowship of the Ring) ekstraları arasında özellikle Orta Dünya'nın yaratılma sürecini anlatan belgeseller ve kamera arkası görüntüleri dikkat çekiyorlar. Serinin ikinci halkası "İki Kule"nin (The Two Towers) DVDsindeyse filmde Sam'i canlandıran Sean Astin'in yönettiği "Uzunu ve Kısası" (The Long and Short of It) isimli kısa film öne çıkıyor. "Yüzüklerin Efendisi"nin gerçeklestirildiği süreçte çekilen bu kısa film, üçlemeye yaptığı referanslar ve Peter Jackson'ın kısa rolüyle de serinin hayranları için ilginç. Elbette "İki Kule" DVDsi bu kısa film haricinde, filmin yapım sürecine dair pek çok enformasyon da barındırmakta. "Kralın Dönüşü"nün (The Return of the King) DVD baskısıysa bu zorlu ve iddialı maceranın nasıl basarıyla sonuca ulastığını anlatan "Görev Tamamlandı: Yönetmenin Gözünden" isimli kısa belgesele yer veriyor. Ayrıca National Geographic tarafından televizyon için hazırlanan, filme dair özel bir program da DVD ekstraları arasında bulunuyor. Unutmadan eklemek gerek, DVDlerin her biri filmin internet sitesi için özel olarak hazırlanmış görüntüleri ve serinin video oyunlarının tanıtımlarını da içermekte. Daha önce de belirttiğimiz gibi, sadece yaratıcıları değil, seyirciler için de baslı basına bir deneyim "Yüzüklerin Efendisi". Çekilir çekilmez sinema tarihine geçen bu efsanenin her arşivde mutlaka yer alması gerektiğiyse şüphesiz. Yazımızın konusu olan box set ise, her ne kadar evladiyelik olmasa bile, en azından filmleri tek bir kutu içerisinde toplamasıyla cazip. Belki de gelisen teknolojiler sayesinde üç filmin de uzun versiyonlarını birlestiren ve 700 dakikaya yaklasan kesintisiz bir film olusturmak mümkün olacaktır. O zamana kadar elimizdeki en iyi seçenekle yetinmek ve Peter Jackson'ın yaratıcılığına bir kez daha şapka çıkartmak gerekiyor.

Box Set: ✪✪✪✪◡

Engin Ertan

Yüzüklerin Efendisi: Yüzük Kardeşliği

Yön: Peter Jackson
Oyn: Elijah Wood, Ian McKellen, Viggo Mortensen, Sean Astin, Christopher Lee, Liv Tyler, Ian Holm, Cate Blanchett, Andy Serkis, Hugo Weaving.
Bölge: 2 (Türkiye)
Süre: 178 dk.
Ses: İngilizce 5.1 D.D.
Görüntü: Geniş Ekran 2.35:1
Altyazı: Türkçe
Şirket: As Sanat
Film: ✪✪✪✪✪

Yüzüklerin Efendisi: İki Kule

Yön: Peter Jackson
Oyn: Elijah Wood, Ian McKellen, Viggo Mortensen, Christopher Lee, Bernard Hill, Brad Dourif, Cate Blanchett, Andy Serkis.
Bölge: 2 (Türkiye)
Süre: 179 dk.
Ses: İngilizce 5.1 D.D.
Görüntü: Geniş Ekran 2.35:1
Altyazı: Türkçe
Şirket: As Sanat
Film: ✪✪✪✪✪

Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüşü

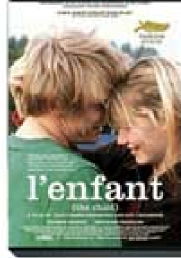
Yön: Peter Jackson
Oyn: Elijah Wood, Ian McKellen, Viggo Mortensen, Bernard Hill, Liv Tyler, Ian Holm, Cate Blanchett, Andy Serkis, Karl Urban, Hugo Weaving.
Bölge: 2 (Türkiye)
Süre: 201 dk.
Ses: İngilizce 5.1 D.D.
Görüntü: Geniş Ekran 2.35:1
Altyazı: Türkçe
Şirket: As Sanat
Film: ✪✪✪✪✪

DVD Rehberi

Çocuk/L'Enfant (2005)

Küçüğüm, daha çok küçüğüm.

Yön: Jean-Pierre Dardenne, Luc Dardenne
Oyn: Jérémie Renier, Déborah François
Bölge: 2 (Türkiye)
Süre: 100 dk.
Ses: Fransızca 5.1 D.D.
Görüntü: Geniş Ekran 1.66:1
Altyazı: Türkçe
Şirket: Tiglon
Film: ✪✪✪◡ **Ekstralar:** ✪✪

Dardenne kardeşlere Cannes'da ikinci kez Altın Palmiye kazandıran "Çocuk" (L'Enfant), yönetmenlerin sinemasının tipik bir örneği. Jean-Pierre ve Luc Dardenne, bir kez daha günübirlik işlerle, hatta zaman zaman yasadışı yollarla hayatını sürdüren kaybedenlerin hikâyesini anlatıyorlar. Sokaklar, barınaklar, küçük cafeler veya barlar ise yönetmenlerin filmlerinden tanıdık mekânlar olarak karşımıza çıkıyorlar. Yine bir omuz kamerası karakterleri gündelik hayatları içerisinde takip etmekte. Başka bir deyişle, Dardenne kardeşlerin alametifarikası gerçekçi görsel tarz burada da ağırlığını hissettiriyor.
"Çocuk" genç bir çift olan Bruno (Jérémie Renier) ve Sonia (Déborah François) etrafında gelişmekte. Küçük bir suçlu olan Bruno, dünyaya yeni gelen bebekleri Jimmy'yi yasadışı yollarla satmaya kalkışınca işler kızışıyor. Filmin konusuna ve adına bakınca yanlış bir yargıya varmak olası. Bahsedilen çocuk Jimmy'den ziyade, ebeveynleri. Çocuk sahibi olmanın getirdiği sorumluluğu taşımaktan uzak olan genç çift, sadece kendilerinin değil, çocuklarının da hayatını daha başlamadan mahvediyorlar. Fakat film mesafeli bir tavrı koruyarak karakterlerini yargılamaktan da özellikle çekiniyor.
Belçika sinemasının son dönemdeki en gözde isimleri olan Dardenne kardeşlerin "Çocuk"taki en önemli başarılarıysa, bu tarz filmlerden alışık olunmayan bir tempo yakalamaları. "Çocuk" 100 dakikalık süresi boyunca deyim yerindeyse nefes nefese izleniyor. Yakalanan bu ritimde ustalıkla yazılmış senaryo kadar, filmin kurgusu ve genç oyuncularının performanslarının da etkisi var. Özellikle Dardennelerin çoğu filminde rol alan Renier başarılı bir performans veriyor. **Engin Ertan**

Hızlı Yarışçı Speed Racer (2008)

Yön: Andy, Larry Wachowski
Oyn: Emile Hirsch, Christina Ricci
Şirket: Tiglon
Film: ✪✪✪◡
Ekstralar: ✪✪✪

Matrix efsanesinin yaratıcıları Wachowski Kardeşler'den eğlenceli bir aile filmi. Ünlü animasyon serisi 'Mahha GoGoGo'dan uyarlanan yapım, anime meraklılarına ve küçüklere sesleniyor. Speed Racer direksiyon başında doğal bir yetenektir. Yarış arabalarının içinde doğan Speed, içgüdüleriyle hareket eden korkusuz bir sürücüdür. Tek rakibiyse ağabeyinin anısıdır. Speed, efsanevi bir yarışçı olan ağabeyi Rex'in bir yarış sırasında ölümünün ardından kalan boşluğu doldurmak istemektedir. Ekstralarda set günlüğü ve Speed Racer: Süper Arak adlı, son derece eğlenceli bir bölüm de mevcut. **M. E.**

İnanılmaz Hulk he Incredible Hulk

Yön: Louis Leterrier
Oyn: Edward Norton, Liv Tyler, Tim Roth
Şirket: Kanal D Home Video
Film: ✪✪ **Ekstralar:** ✪✪

İçindeki Hulk'la birlikte yaşamaya alışmak için izini kaybettiren Bruce Banner, Brezilya'nın kenar mahallerine yerleşmiştir ve derdine derman aramaktadır. Öfkesini kontrol etmek için türlü çareler arayan ve asıl tedavisi için gerekli olan formülün izini süren Banner, içindeki gücü kendi yararına kullanmak isteyen devlet güçlerinin hedefi olmaktan burada da kurtulamaz. Hulkseverlerde belli ölçüde bir hayalkırıklığı yaratan "İnanılmaz Hulk", yapımcıları gişede pek memnun etmedi. Film ortalama bir aksiyon filminden öteye gidemiyor. En cazibeli yönüyse, Edward Norton, Tim Roth gibi iki önemli oyuncunun varlığı. Diskte, yönetmen Louis Leterrier ve Tim Roth'un filmle ilgili yorumları da yer alıyor. **M. E. E.**

Yeniden Başlamak An Unfinished Life (2005)

Yön: Lasse Hallström
Oyn: Robert Redford, Morgan Freeman, Jennifer Lopez
Şirket: Sony BMG
Film: ✪✪✪ **Ekstralar:** -

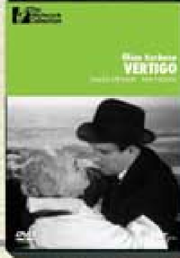
Ülkemizde gösterime girmeyen ve bu açıdan DVD'siyle önem kazanan "Yeniden Başlamak", Hollywood' transfer olan İsveçli yönetmen Lasse Hallström'ün imzasını taşıyor. Filmde, eski erkek arkadaşının tacizlerinden kurtulmak için, minik kızı Griff'le birlikte yalnız yaşayan kayınbabasının yanına taşınmaya karar veren dul Jean'in öyküsü anlatılıyor. Kocasını bir araba kazasında kaybeden Jean ve oğlunun ölümünden dolayı Jean'i suçlayan kayınbabası Einar arasındaki geciken hesaplaşma da işte bu buluşmada gerçekleşiyor. Ancak bir torunu olduğundan bihaber olan Einar, küçük Griff'i görünce yelkenleri suya indirmek zorunda kalıyor. Film, özellikle oyuncu kadrosunun büyük becerisi ve ölçülü senaryosu sayesinde başarılı bir aile dramına dönüşüyor. **M. E. E.**

DVD Klasik

Ölüm Korkusu/Vertigo (1958)

İzledikçe değeri artan bir başyapıt

Yönetmen: Alfred Hitchcock
Senaryo: Alec Coppel, Samuel A. Taylor (Pierre Boileau ve Thomas Narcejac'ın 'D'Entre Les Morts' adlı romanlarından)
Oyuncular: James Stewart, Kim Novak, Barbara Bel Geddes
Bölge: 2 (Türkiye)
Süre: 124 dk.
Ses: İngilizce - Dolby Digital 2.0 Mono (1996 restorasyonu)
Görüntü: 1.85:1 Geniş Ekran
Altyazı: Türkçe
Şirket: Kanal D Home Video

"Vertigo", son derece aykırı ve özel bir film olarak sadece Alfred Hitchcock filmografisinde değil, sinema tarihinde de aşkın gizemi ve tutkunun ölümcüllüğü üzerine en önemli filmlerinden biri olarak gösterilir. Duygusal bir saplantının filmidir "Vertigo". Saf sinemaya inanan Hitchcock'un gerçek insan duygularını yansıtan derinlikli öyküsü, Fransız yazarlar Pierre Boileau ve Thomas Narcejac'ın D'Entre Les Morts/Ölülerin Arasından isimli romanından Alec Coppel ve Samuel A. Taylor'ın uyarladıkları senaryonun ürünüdür. Aslında bu hikâye, Hitchcock ustanın, ünlü Henri-Georges Clouzot filmi "Les Diaboliques/Şeytan Ruhlu İnsanlar"ı izleyip çok beğenmesiyle başlar. O filme konu olmuş romanın iki Fransız yazarından kendisi için bir senaryo yazmalarını ister Hitchcock. İki Fransız da, senaryoyu değil ama Hitchcock'un beklediği romanı yazarlar. Bir saplantıya dönüşen, son derece yoğun ve tuhaf bir aşkı anlatan "Vertigo", ustanın aşkı kurcalayan "Rebecca", "Şüphe", "Öldüren Hatıralar" ve "Aşktan da Üstün" gibi önemli filmlerinden daha karmaşık ve can alıcı bir aşk öyküsüdür aslında. Fonda, belki de filmin gizli başrol oyuncusu olan ve Hitchcock'un 'Amerika'nın Paris'i olarak nitelediği San Fransisco vardır. Bu garip ve gizemli psikolojik gerilimin odağında, yüksekilik korkusundan muzdarip olan ve bu hastalığın yol açtığı kötü bir olay nedeniyle polislikten ayrılmış bulunan John Ferguson (Stewart) yer alır. Eski bir arkadaşı ondan, büyükannesinin ruhuna sahip olduğuna inanan ve onun gibi intihar saplantısı içinde olan karısı Madeleine'i (Novak) takip etmesini ister. Ferguson, kadını adım adım izler. Bu arada ona aşık olur. Ama yükseklik korkusu yüzünden, kadının bir kulenin tepesine çıkıp intihar etmesini önleyemez. Bir gün sokakta Madeleine'e benzeyen, farklı saç ve giyim tarzına sahip Judy'yi görür. İkinci kez bulduğu aşkı yeniden yitirecek midir? John Ferguson kimliğini bilmediği, kendisi için gizem taşıyan kadını/kadınları sever. Madeleine'e olan tutkusu, isim konamaz, önüne geçilemez bir tutkudur. Film özünde, iki insanın birbirine kavuşamadığı, mutluluğa erişemediği yitik bir aşk öyküsüdür. Sinema tarihinin en güzel, unutulmaz aşk sahneleri yer alır filmde. Beyazperdede hiçbir şey, James Stewart'ın Kim Novak'ı önüne geçilmez bir tutkuyla öperken çevresinde dönen kamera kadar etkileyici olmamıştır belki de... Film çeşitlilik gösteren renk skalasıyla (kırmızı ve yeşilden oluşan renk şeması, eşsiz bir hayal atmosferi yaratmıştır) Robert Burks'un uzun kaydırmalara başvuran kamera kullanımıyla (Ferguson'un yükseklik korkusundan oluşan baş dönmesini gerçekçi olarak yansıtmak için, özel olarak inşa edilmiş bir sistem sayesinde geriye kaydırmalarla öne doğru yapılan zoom, aynı anda kullanılır) dönem için yenilikçi sayılan ses çalışmasıyla ve Bernard Herrmann imzalı müziğiyle görsel ve dramatik yapının zirveye ulaştığı bir şölendir. Herrmann'ın müziği, sesleri doruk noktasında ele alır ve endişe anlarını, öyküde yatan arzunun kuvvetle hissedildiği anlarla birleştirir. Müzik, Wagner ve Mozart melodileriyle fandango ezgilerinin bir araya getirilmesinden oluşmuştur. İnsani özlemlere ait hayali bir müziktir bu... Hitchcock'un dört filminde oynayan, ustanın başucu oyuncusu James Stewart'ın döktürdüğü başyapıtta dev aktöre Kim Novak eşlik etmiştir. Hitchcock ile yıldızı bir türlü barışmadığı bilinen Novak için Fransız usta François Truffaut, Hitchcock'un yüzüne karşı, 'O yıllarda beyazperdede Novak kadar canlı bir erotizm taşıyan hiçbir Amerikan yıldızı yoktur' demiştir. Novak, masum ve klas yüz ifadesinin altında yatan basit ve şuh ruh haliyle filme çok şey katmış, soğuk sarışın Novak'ın, Stewart ile yarattığı ikili, sinema tarihine malolmuştur. Novak'ın rolü için aslında önceleri Hitchcock'un çok beğendiği Vera Miles düşünülmüş; Miles'ın son dakikada hamile kalıp, affını istemesiyle rol, yapıma tarifi zor bir gizem ve çekicilik katan Novak'a verilmiş ve bu zorunlu değişim, film ve sinema tarihi adına bir dönüm noktası olmuştur. Barbara Bel Geddes ise John'un ümitsiz aşığı ve can yoldaşı Midge rolünde gerçekten etkili bir performans sergilemiş, tutku öyküsünde kilit bir işlev görmüştür. Universal stüdyoları, görüntü ve ses kalitesi yıllar içinde bozulan film için yaklaşık bir milyon dolar harcamış ve 1996'da aralarında Martin Scorsese'nin de yer aldığı bir ekip, büyük bir yenileme projesi için kolları sıvamıştır. Daha önce, "Lawrence of Arabia", "Spartacus" ve "My Fair Lady" filmlerinin yenilenmesinde görev alan Robert A. Harris ve James C. Katz, iki yıllık çalışma sonrası "Vertigo" yu 70 mm. versiyonda ve dijital stüdyolarda restore etmişler, restorasyon sayesinde renk dokusu, orijinal görünümüne daha uygun hale gelmiş ve eskilikten kaynaklanan dijital kalıntılar olabildiğince giderilmiştir. Ses bandı 5.1 Surround 6 kanallı halini korurken anamorfik aktarım da korunmuştur. En İyi Sanat Yönetimi ve En İyi Ses dallarında sadece iki Oscar adaylığı bulunan başyapıt, gerçek şu ki; çekildiği dönemde yeterince kavranamamış bir filmdir. Hitchcock'un 50'lerin sonunda sinemaya kattığı Freud'çu, modern yönelişlerin ve yenilikçi temaların sağlam bir örneği olan, her izleyişte yeni şeyler keşfedeceğiniz, birçok yönetmeni ve filmi derinden etkilemiş bol katmanlı yapım, değeri hiç kaybolmayacak bir başucu filmidir. DVD'nin ekstraları arasındaki 29 dakikalık 'Kamera Arkası' bölümünün, izlediğimiz filmin 'arşivlik' niteliğini kabıcı kıldığını belirtelim. Restore edilmiş versiyon için özel çekilmiş belgeselse, ön hazırlıklardan yapım aşamasına, Hitchcock'un notlarından restorasyonda yaşananlara dek birçok konuyu aydınlatıyor. Yapım notları ve biyografiler de dikkat çekici.

Murat Erşahin

Hazırlayan: Alkan Avcıoglu
alkanavcioglu@yahoo.com

Born and Bred (2006)

Yeni Arjantin sinemasından gizli bir başyapıt.

***Hikaye:** Ailesiyle beraber geçirdiği trafik kazasından sonra yıkıma uğrayan Santiago, Patogonya'nın uçsuz bucaksız topraklarında hem kendinden kaçmaya hem de kendini tekrar bulmaya çalışır.*

Lewis Hine'ın "Eger hikâyeyi kelimelerle anlatabilseydim, bir fotoğraf makinesi taşımaya ihtiyacım olmazdı" sözünü sinemaya/kameraya uyarlarsak Pablo Trapero'nun filmleri için cuk oturduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Zira yeni Arjantin sinemasının en yetenekli yönetmenlerinden biri olarak kendini kabul ettiren Pablo Trapero, söylemekten/anlatmaktansa göstermeyi tercih eden bir yönetmen olarak nam kazandı. Ancak yeni Arjantin sinemasının çıkışında pay sahibi olan ve bu yeni dalganın önemsenen yönetmenlerinin başında gelmesine rağmen Trapero geniş izleyici kitleleri için yabancı bir isim.

Her ne kadar yönetmenin 1999 tarihli "Crane World"u (Mundo Grua) en çok ses ve ödül getiren filmi olsa da Trapero'nun en usta işi filmi ve asıl hazinesi oldukça yakın tarihli bir film. Trapero'nun dördüncü filmi olan "Born and Bred" (Nacido y Criado), anlatmaktansa gösteren üslubunun görsel ve işitsel olarak mükemmel bir uygulaması. Filmin başlangıcı "Trapero da popülist kaygılara mı düştü?" diye endişelendiren yüzeysel bir evlilik draması görünüşünde. "Born and Bred" kahve sehpası dergilerinden fırlamış dekorlarıyla bir Buenos Aires dairesine götürüyor izleyicisini. Hiç vakit kaybetmeden-daha açılışından itibaren- Santiago'nun mutlu ve hali vakti yerinde aile yaşamını gösteriyor: Zarif bir eş, güzel bir seks hayatı, okula öpücüklerle yollanan küçük bir kız ve mutluluğu belgeleyen aile fotoğrafları. Trapero yavaştan bu sahteliğin maskesini düşürürken Santiago'nun evliliğini sorguladığı bir aşamada olduğunu anlıyoruz. Derken kızı, eşi ve kendisi arabadayken bir trafik kazası geçiriyorlar ve film gerçek anlamda o an başlıyor. Ne olduğunu, aradan ne kadar zaman geçtiğini anlamadan Patogonya'nın karlarla kaplı ıssız planlarına geçiyor Trapero. Başlardaki orta ve yakın plan ağırlıklı evlilik dramasının yerini, Santiago'yu ufaltan, ezen, adeta yutan, karla ve çamurlu yollarla kaplı genel planlar alıyor. Santiago'yu oralı ahbaplarıyla avcılık yaparken, her gece kendisini alkole verirken izlemeye başlıyoruz.

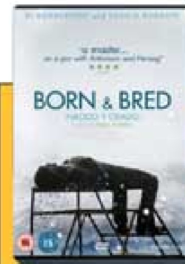

Kazadan sonra yapılan kesmeyle yapılan eksiltme (ellipsis) alışılageldik dramatik şablonlara göre bir muamele görmüyor. Boşluğu doldurmak ve seyircisine bilgi vermekle ilgilenmiyor Trapero. Santiago'nun içinde bulunduğu durumu ve eylemlerinin nedenlerini yavaşça ve çok sonraları filme net olarak dahil ediyor.

Filmin açılışındaki standart dramatik yapıdan hareketle izleyicinin zihninde 'kazada ne olduğu, adamın karısına ve kızına ne olduğu, Santiago'nun burada ne yaptığı' soruları dönerken Trapero izleyicisini Santiago'nun duygusal dünyasına yönlendiriyor. Yönetmen, bilgileri bir çırpıda sunmaktansa, öyle bir sakinlik ve ağırlıkla kuruyor ki sinemasal dünyasını "Born and Bred"i katıksız bir şekilde pişmanlığın, suçluluğun ve kederin filmi olarak tanımlamak mümkün.

Tabii bu arada "Born and Bred"in yoğun bir karakter çalışması olduğunun da altını çizmek gerekiyor. Nitekim Trapero tüm filmlerinde karakterlerinin duygularıyla her şeyden fazla ilgilenen bir yönetmen. Burada da Santiago peşini bırakmayan suçlulukla kendisini kaybetmiş durumda; fakat öte yandan da kendisinden kaçıyor. Acının büyüklüğü bu kaçışa izin verdiği müddetçe...

Trapero'nun ne oradaki yerel yaşamı romantize eden ne de başkarakterini sunmaya çalışan bir üslubu yok. Bu denge Trapero'nun aktarmaya çalıştığı duyguları keşif bir şekilde filmin

"Born and Bred"in İngilizce altyazı içeren DVD'sini www.amazon.co.uk adresinden bulabilirsiniz. DVD'nin ekstralarında yönetmenle yapılmış bir röportaj bulunuyor.

Genellikle profesyonel olmayan oyuncularla çalışan Trapero bu kez TV dizilerinden oyunculuk tecrübesi bulunan Guillerme Pfening'le çalışmış.

görsel diline aktarmasına yarıyor. Görüntü yönetmeni Guillermo Nieto'nun yakaladığı soğuk panoramik görüntüleri de sağ olsun "Born and Bred" güç algılanan ama son derece etkileyici bir filme dönüşüyor. Genellikle profesyonel olmayan oyuncularla çalışmayı tercih eden yönetmen Santiago rolünde ise TV dizilerinde oyunculuk tecrübesi bulunan Guillerme Pfening'i kullanıyor. Pfening, yönetmenin amaçlarına hizmet eden, rolünü son derece içeriden kavrayan sağlam bir performans ortaya koymuş. Keza filmin tüm kadrajlarına sinen pişmanlık, suçluluk gibi duyguların ne metinlerle ne de oyunculuk performanslarıyla verildiği yok. "Born and Bred" duyguların altını çizmek söyle dursun, natüralizmini bozacak hiçbir anlatıma dahi yer vermiyor. Bresson'un filmlerini anımsatacak bir yalınlığa rağmen devasa bir etkileyicilik var ortada. Zira bu sayede Trapero hikâyesini yalın bir şekilde inşa ederek istediği dramatik çatıyı öyle bir kuruyor ki, filmin kağıt üzerinde komik durabilecek finali bile muazzam bir etki yakalıyor.

Bela Balazs "Theory of the Film" kitabında panoramik görüntünün daha sübjektif ve lirik olduğundan bahseder. Balazs kurgulanmış görüntülere göre panoramik görüntünün boşluğu ve alanı perdeye daha büyük bir mertebede taşıyabildiğini ve panoramanın izleyicinin o alandan çıkmasına izin vermediğini yazar. "Born and Bred" temelini tam da bu etki üzerine kuruyor. Çünkü Trapero karakterin iç dünyasını metinlerle değil de dış dünyanın görsel düzenlemeleriyle ifade ediyor. Ve filmin panoramik görüntüleri izleyicisini o alana hapsettikçe Trapero ele aldığı temaları, duyguları güçlü bir şekilde izleyicisine geçirmiş oluyor. Sinemada nadiren manzara ve mekan kadrajları kelimelerden daha yüksek sesle konuşur. "Born and Bred"in bir Bresson, bir Herzog ya da bir Carlos Reygaldas filmi gibi, izlerken değil de izledikten sonra, günler geçtikçe, yavaşça etkisini kuran bir film olmasında bunun payı var. Trapero, karakterinin iç dünyasındaki duyguların şiddetini teatral yollarla yakalayamayacağının sonuna kadar farkında.

"Born and Bred" sinemasal anlatımın ve anlatının fazlalıklardan arındırılarak, daha azı için kullanıldığında nasıl "daha çok"u yaratabileceğine güzel bir örnek. Aslına bakılırsa Pablo Trapero hep bu sinema dilini tercih eden bir yönetmen değil. Sosyal kontekstle daha fazla ilgilendiği ilk filmleri daha empresyonist filmler olarak gösterilebilir. Ancak klasik anlatı sinemasının dışına çıkıp mahrem karakter çalışmalarına yönelmesi tüm filmlerinin ortak noktası. "Born and Bred"in sinema sitesi Rottentomatoes.com'daki skorunun %100 pozitif olduğunu ve yönetmenin son filmi "Lion's Den"in (Leonera) son Cannes Film Festivali'nde Nuri Bilge Ceylan'ın "Üç Maymun"uyla birlikte yönetmenliği üzerine en çok konuşulan filmlerden biri olduğunu da hatırlatalım. Dahası, "Lion's Den" önümüzdeki Oscar ödüllerinde En İyi Yabancı Film için Arjantin'in adayı olacak. Pablo Trapero'nun ismini şimdiden bir yerlere not etmekte fayda var. Henüz hızlı kurgulu, bol kesmeli ve sert Latin Amerika filmleri sinemalara konuk olmaya başlamadan önce yönetmenlik koltuğundaki özgün maharetiyle festivallerde ismini duyurmaya başlayan Trapero hem Arjantin hem de Latin Amerika sinemasının yaşadığı yükselişte şimdiden öncüler arasında gösteriliyor. Bu bağlam içerisinde düşününce Trapero'nun ileride daha da iyi filmler çekmesi yakın bir olasılık. Ancak şimdilik, filmografisinin küçük başyapıtı "Born and Bred". Bu içinde "az" şeyin olduğu, ağır tempolu filmin herkes için davetkâr olmadığı aşikar ancak meraklılar için "Born and Bred" çok şey vaat ediyor.

Klasik sahne

Hazırlayan: Alkan Avcıoğlu
alkanavcioglu@yahoo.com

Çığlık/Scream (1996)

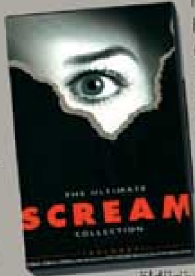

1990'ların başında bırakın teen-slasher filmlerini korku filmlerine bile nadiren rastlanmaktaydı. Wes Craven'in "Çığlık"ı tür üzerine sadece zeki bir egzersiz olmakla kalmadı aynı zamanda teen-slasher türünün yeniden canlanmasını sağladı. Kevin Williamson'ın senaryosunu yazdığı bu post-modern slasher, 70'lerin ve 80'ler basının korku filmlerine saygı duruşunda bulunuyordu. Büyük başarı elde eden "Çığlık" bir üçlemeye ön ayak olsa da ardından gelenler onun kadar etkili olmadı.

Gerçekten de Wes Craven'in türün bizzat kendisinden beslenen, bol referanslı filmi sadece tür için önemli bir film değil aynı zamanda 90'lar Amerikan sinemasının başyapıtlarından biriydi. Öte yandan filmin popüler kültürdeki etkisi de tartışılmazdı. Edvard Munch'un tablosundan ilhamlı Ghostface maskesi bugün artık bir popüler kültür ikonuna dönüşmüş durumda.

Aşağıdaki sahne filmin unutulmaz açılış sahnesi. Drew Barrymore'un filme girmesiyle çıkmasının bir olduğu bu apansız açılış sahnesi, "en iyi açılış sahnesi" listelerinin olmazsa olmazlarından bir tanesi. Sahnenin tamamı 10 dakika sürüyor ancak biz sadece başlangıcından Casey'nin erkek arkadaşını gördüğü yere kadarki telefon konuşmasını içeren kısmını aldık buraya. Telefon konuşmasının başlangıç kısmını filme dair bir iştah kabartıcı olarak sunuyoruz. Parodinin parodisini yapan pespaye teen-slasher'lardan bıktıysanız, "Çığlık"ın orijinalini bir kez daha izlemek ilaç gibi gelebilir.

Casey: Alo?
Ghostface: Merhaba.
Casey: Evet?
Ghostface: Kimsiniz?
Casey: Kimi aramıştınız?
Ghostface: Hangi numara?
Casey: Hangi numaraya ulaşmaya çalışıyordunuz?
Ghostface: Bilmiyorum.
Casey: Sanırım yanlış numara.
Ghostface: Öyle mi?
Casey: Olur böyle şeyler. Önemli değil.
Casey: Alo.
Ghostface: Özür dilerim. Sanırım yanlış numara.
Casey: Peki neden bir daha aradınız?
Ghostface: Özür dilemek için.
Casey: Kabul edildi. Şimdi, güle güle.
Ghostface: Durun! Kapamayın.
Casey: Ne?
Ghostface: Sizinle konuşmak istiyorum.
Casey: 900'lü numaraları arayın. Hoşçakalın.
Casey: Alo.
Ghostface: Neden benimle konuşmak istemiyorsunuz?
Casey: Kimsiniz?
Ghostface: Sen adını söyle. Ben de benimkini.
Casey: Hiç sanmıyorum.
Ghostface: Bu ses ne?
Casey: Patlamış mısır.
Ghostface: Mısır mı patlatıyorsun?
Sinemada mısır yerim.
Casey: Ben de video seyredeceğim.
Ghostface: Öyle mi? Hangisi?
Casey: Bir korku filmi.
Ghostface: Korku filmlerini sever misin? En sevdiğin hangisi?
Casey: Bilmiyorum.
Ghostface: Bir tane favorin olmalı. Aklına gelmiyor mu?
Casey: Eee, "Halloween". Hani şu beyaz maskeli adam oynuyor, çocuk bakıcılarını öldürüyor. Seninki hangisi?

Ghostface: Tahmin et.
Casey: "Elm Sokağı'nda Kabus."
Ghostface: Hani şu parmaklarında bıçak olan adam mı?
Casey: Evet, Freddy Krueger.
Ghostface: Freddy, evet o. O filmi severim. Korkunçtu.
Casey: Evet, ilki güzeldi. Sonrakiler berbattı.
Ghostface: Peki, erkek arkadaşın var mı?
Casey: Neden? Benimle çıkmak mı istiyorsun?
Ghostface: Belki. Erkek arkadaşın var mı?
Casey: Yok.
Ghostface: Daha bana adını söylemedin.
Casey: Adımı neden öğrenmek istiyorsun?
Ghostface: Kime baktığımı bilmek istiyorum.
Casey: Ne dedin?
Ghostface: Kiminle konuştuğumu bilmek istiyorum.
Casey: Söylediğin bu değildi.
Ghostface: Peki ne söyledim? Ne? Alo?
Casey: Bak, kapatmalıyım.
Ghostface: Bekle. Buluşacağımızı sanmıştım.
Casey: Hiç sanmıyorum.
Ghostface: Yüzüme kapatma.
Casey: *(Telefon tekrar çalar)* Kahretsin. Evet?
Ghostface: Yüzüme kapatma demiştim.
Casey: Ne istiyorsun?
Ghostface: Konuşmak.
Casey: O zaman başka bir numarayı ara.
(Telefon tekrar çalar)
Casey: Dinle pislik.
Ghostface: Hayır, sen dinle kaltak. Bir daha kapatırsan seni balık gibi yüzerim anladın mı? Evet.
Casey: Bu bir şaka mı?
Ghostface: Daha çok bir oyun. Oynayabilecek misin sanısın?
Ghostface: Beni görebiliyor musun?
Casey: Dinle. Birazdan polisi arayacağım.
Ghostface: Asla zamanında gelmezler. Issız bir yerdeyiz.
Casey: Ne istiyorsun?
Ghostface: İçinin neye benzediğini görmek.
Casey: *(Zil çalar)* Kim o? Kim var orada? Polis çağırıyorum. *(Telefon çalar)*
Ghostface: Asla "Kim var orada?" denmez. Korku filmi seyretmiyor musun? Bu ölüm davetiyesidir. Bir de buraya gelip garip sesler nereden geliyor diye araştır istersen.
Casey: Bak, yeterince eğlendin. Şimdi kapatsan iyi olur yoksa...
Ghostface: Yoksa ne?
Casey: Yoksa birazdan erkek arkadaşım gelince sana gününü gösterir.
Ghostface: Hani erkek arkadaşın yoktu.
Casey: Yalan söyledim, var. Her an gelebilir. O yüzden git artık
Ghostface: Tabii.
Casey: Yemin ederim. İri yarı bir futbolcu. İşini hemen bitirir!
Ghostface: Korkmaya başladım. Korkudan titriyorum. Sakın adı...... Steve olmasın?
Casey: Adımı nereden biliyorsun?
Ghostface: Evin önündeki ışıkları aç.
Casey: Tanrım!

Sinema Çıkışı

"Her gün yeni bir şey öğreniyorum"

Tiyatro kökenli oyuncularımızdan HAZIM KÖRMÜKÇÜ, Abdullah Oğuz'un "Sıcak" filminde karşımıza geliyor bu ay. Oyunculuğun yanı sıra müzikle de uğraşan aktör için oyunculuk engin bir yaşam deneyimi anlamını taşıyor.

Favori filmleriniz nelerdir?
"Uyanışlar", "Amadeus", "Piyanist", "Schindler'in Listesi", "Eşkıya", "Mutluluk", çok var aslında ama ilk başta bunlar aklıma geldi.

Favori yönetmenleriniz kimlerdir?
Abdullah Oğuz ile ilk defa çalıştığım için ondan çok memnun kalmıştım. Benim için önemli yönetmenlerden birisi. Uğur Yücel'in yönetmenliğini çok severim. Yavuz Turgul diyebilirim. Memduh Ün ile çalışmıştım, o da çok keyifli bir adamdı.

Hangi oyuncuları beğeniyorsunuz?
Uğur Yücel, Şener Şen, Haluk Bilginer, Zuhal Olcay, Tilbe Saran, Uğur Polat. Yabancılardan Robert Redford, Robert DeNiro, Al Pacino, Meryl Streep, Adrien Brody, Dustin Hoffman, Jack Nicholson ilk aklıma gelenler.

Çalışmak istediğiniz yönetmenler kimlerdir?
Bu saydıklarımla çalışmak da isterdim.

Yanısında çıktığınız bir film var mı?
Şimdiye kadar hiç olmadı.

İş gereği bulunduğunuz en acayip mekan neresiydi ve orada neler yaşadınız?
Meslek icabı nerede ne zaman olacağımız belli olmadığı için değişiyor tabii sık sık. Sokak ortasında veya cadde ortasında çekim yaptığımız zaman bile mutlaka bir enteresanlık oluyor. Hatta zaman zaman setteki arkadaşlarımla şunu paylaşıyorum: "Boş vaktinde hiç gelip de burada, yolun ortasında muhabbet ettiğin, çay içtiğin olmuş mudur?" diyorum. Ana caddede plato yapılmış mesela, sağımızdan solumuzdan arabalar geçiyor ama biz orayı mekan olarak kullanıyoruz.

Sizce son 10 yılın sinema olayı neydi?
Yatırımcıların ve yapımcıların Türk sinemasına daha cesaretli yaklaşması bence en önemli gelişmelerden bir tanesi. Daha geniş bütçeli, daha ciddi bir prodüksiyonu olan, güzel, kaliteli işlerin olması önemli. Eskiden bu kadar fazla kaliteli Türk filmi yoktu. Ama insanlar, yapımcılar, artık bunun farkına vardılar; gördüler ki yatırım yaparlarsa ciddi bir ekip kurarlarsa, hikâye ve senaryo sağlam olursa, artık seyirci gidip seyredebiliyor.

Mutlaka oynamak istediğiniz bir rol ya da içinde bulunmak istediğiniz bir proje var mı?
Oyuncu olarak beni hep bıçak sırtı roller heyecanlandırmıştır. "Piyanist" gibi, "Uyanışlar"da Robert DeNiro'nun karakteri gibi, korktuğum ve korktuğum zaman da heyecanlandığım, "Allah'ım bu işin altından nasıl kalkacağım?" diye paniklediğim işler hep beni heyecanlandırmıştır. Şu an hali hazırda hangi projeler var bilmediğim için gelecek olan teklifleri öyle değerlendiriyorum.

Favori kelimeniz nedir?
O konuda hiç kendime dikkat etmedim. Belki birinin söylemesi lazım şu sözü çok kullanıyorsun diye.

İdealinizdeki set ve yönetmen nasıl olmalı?
Ben atmosfer ve yönetmen oyuncusu olduğum için, bu iki özelliğe önem veren bir yönetmen olması gerekiyor. Bu tarz yönetmenlerle çalışırken acayip keyif alıyorum. Bu sektörde birçok şey çok hızlı olduğu için, kameranın karşısına geçtiği zaman oyuncuya ne yazık ki o doygunluk zamanı tam tanınmıyor. Tiyatro kökenli de olduğum için, ön çalışma yapılması taraftarıyım. Masa başı çalışması yapılması gerektiğine inanırım.

Tiyatro oyunculuğuyla sinema oyunculuğu arasında sizce ne fark var?
Temelinde ikisi de oyunculuk, ama bir tanesinde, objektif denilen müthiş bir alete karşı kendinizi en iyi şekilde göstermeniz gerekiyor. Tiyatroda, 500-600 kişilik bir salonda çok daha özgür, çok daha büyük oynama imkanına sahipsiniz. Kamera karşısında minimal oynamak; takılan objektife göre oynamak zorundasınız. Tiyatroda başlarsınız ve biter. Kamera karşısındaysa, başı sonu belli olmayan bir sürü plan çekersiniz. Belki ilk gün son planı, son gün de ilk planı çekersiniz. Duygu bütünlüğünü ve yoğunluğunu takip etmek bir oyuncu için sinema veya kamera karşısındaki bir işte daha zor bir şey. Tiyatronun baştan sona giden bir akışı var. Her birinin kendi içinde lezzetleri farklı ama sonuçta zorluk dereceleri aynı.

Bundan 10 yıl öncesine dönseniz kendinize ne öğüt verirdiniz?
Bu mesleği sürdürmek istiyorsanız –ki ben kendimi kısa koşucu değil hep maraton koşucusu olarak geliştirmeye çalışıyorum- ben öğrendim diye bir şey yok! Her gün yeni bir şey öğreniyorum ve daha hiçbir şey bilmediğimi biliyorum. 44 yaşındayım ve mesleğimin en güzel çağlarına girdim. 10 sene önceki halimle tabii ki şimdi çok büyük farklar var. Hayatın ve mesleğin bana öğretmiş olduklarını çok daha iyi süzgeçten geçirip, rafine edip, onu mesleğimde daha güzel sunabilmenin keyfini yaşıyorum. Daha önce bir röportajda Haluk Bilginer'in ağzından çıkan bir cümle var, zaman zaman ben de kullanıyorum ve kulağıma küpe yaptığım bir cümle bu: "Öldüğüm zaman bile bu meslekle ilgili hiçbir şey öğrenemeden gideceğimi biliyorum." Yüreğiniz atıyorsa, beyniniz sağlamsa, sağlık probleminiz yoksa, doğru nefes alıp verebiliyorsanız, bu mesleği yapabiliyorsunuz. Başka mesleklerde olduğu gibi bir emeklilik yok. Bu çok heyecan verici.